

**SANCTI GREGORII VII PONTIFICIS ROMANI
OPERUM PARS PRIMA.---REGISTRUM
(MANSI, Concilia, tom. XX, col. 60.)**

REGISTRA IV---XI: A.D. MLXXVI---MLXXXIII

LIBER QUARTUS REGISTRI.

Anno Dominicae Incarnationis millesimo septuagesimo sexto, indictione decima quarta.

**EPISTOLA PRIMA.
AD UNIVERSOS CHRISTIANOS.
(Anno 1076.)**

Queritur de Henrici regis perfidia, et malis quae Ecclesia ab eo patiebatur. Monet ut eum ad veram poenitentiam provocent; quod si audire noluerit, viriliter illi resistant. Eos vero qui regi adhaeserant, si resipiscere voluerint, ad Ecclesiae gremium admittant. Illos autem qui a communione regis se non subtraxerint, vitandos esse demonstrat.

GREGORIUS, episcopus, servus servorum Dei, omnibus in Christo fratribus, episcopis videlicet, abbatibus atque sacerdotibus, ducibus etiam, principibus atque militibus, omnibusque Christianam fidem et beati Petri honorem revera diligentibus, in Romano imperio habitantibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Gratias agimus omnipotenti Deo, qui propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum; qui ultra meritum, ultra spem etiam bonorum hominum [forte omnium] Ecclesiam suam protegit, gubernat et defendit. Scitis enim, fratres charissimi, quia hoc periculoso

tempore, quando Antichristus in suis membris jam operatur, ubique vix aliquis solet inveniri, qui revera et Deum et honorem ejus diligat, ejus praecepta saeculari commodo et gratiae terrenorum principum praeponat. Sed ille qui non repellit plebem suam, et quotidie peccatores a sinistra in dexteram commutat, vos propitio ac sereno vultu respexit, et contra suos inimicos ad salutem multarum gentium erexit, ut magis vobis libeat in periculo transitoriae vitae consistere quam aeterni Regis gloriam et honorem humanae gratiae postponere. Haec itaque facientes, non aure surda apostolorum principem dicentem auditis: Genus electum, regale sacerdotium (I Petr. II): Obedire magis oportet Deo quam hominibus (Act. V). Nam vestra fraternitas minime ignorat quanto tempore sancta Ecclesia inauditas pravitates et diversas iniquitates regis, et utinam Christiani, et vestri sustinuit, et quantae ruinae quantaeque calamitati, ipso antiquo hoste auctore praecedente, patuit. Cui nos fraterna dilectione et amore patris et matris ejus ducti, adhuc in diaconatu positi admonitionis verba transmisimus, et postquam ad officium sacerdotii, licet indigni, venimus, ut respiceret summopere, et frequenter per viros religiosos procuravimus. Ipse vero quid contra egerit, et quomodo malum pro bono reddiderit, vel qualiter calcaneum suum contra beatum Petrum erigendo, sanctam Ecclesiam, quam sibi omnipotens Deus commisit, scindere procuraverit, vestra novit charitas, et per omnia mundi jam personuit climata. Sed quia nostri est officii homines, non vitia diligere, et pravis, ut resipiscant resistere, et impietates, non homines abhorre, auctoritate beati Petri apostolorum principis monemus vos, et ut charissimos fratres rogamus, amodo studete illum de manu diaboli eruere, et ad veram poenitentiam provocare, ut eum possimus, Deo favente, ad sinum communis matris nostrae, quam conatus est scindere, fraterna ducti charitate revocare, ita tamen ut nulla possit fraude recidiva clade Christianam religionem

confundere, et sanctam Ecclesiam pedibus suis conculcare.

Quod si vos non audierit, et diabolum potius quam Christum sequi elegerit, et eorum qui pro Simoniaca haeresi jam per longa tempora excommunicati sunt consilium vobis praetulerit, divina inspirante potentia, simul inveniamus, simulque statuamus, ut Dominum homini praeponentes, universali Ecclesiae jamjam pene labenti succurramus viriliter. Quicumque ex his resipuerit qui praedictum regem non erubuerunt omnipotenti Deo praeponere, et Christianam legem, si non verbis, operibus tamen negare, sicut dicit Apostolus: Ore quidem fatentur Deum, factis autem negant (Tit. I); vos fratres mei et consacerdotes illos auctoritate beati Petri suscipite, et ad gremium matris nostrae sanctae Ecclesiae reducite, ut mereamini gaudium in coelo angelis Dei innovare. In omnibus tamen, sicut decet charissimos filios, honorem pii Patris vestri apostolorum principis prae oculis habete. Quicumque autem episcoporum vel laicorum timore vel gratia humana seducti a communionem regis se non subtraxerunt, sed ei faventes animam suam et illius diabolo tradere non timuerunt, si non resipuerint et condignam poenitentiam egerint, nullam cum eis communionem vel amicitiam habeatis. Isti enim sunt qui animam suam et regis odio habent et occidunt, et regnum, patriam, Christianamque religionem confundere non erubescunt. Sicut enim nobis imminet quod per prophetam dicitur. Si non annuntiaveris iniquo iniquitatem suam, animam ejus de manu tua requiram (Ezech. III); et Maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine (Jer. XLVIII), id est verbum correctionis a prave viventium increpatione; ita illis imminet, si non obedierint, ira divini judicii et ultio, testante Samuele, idololatriae scelus [idololatriae sceleris]. Testis nobis est Deus, quia nulla nos commoda saecularisve respectus contra praves principes et impios sacerdotes impellit, sed consideratio nostri officii, et potestas, qua quotidie angustamur,

apostolicae sedis. Melius est enim nobis debitam mortem carnis per tyrannos, si oportuerit, subire, quam nostro silentio, timore, vel commodo Christianae legis destructioni consentire. Sanctos quidem patres nostros dixisse scimus: Qui pravis hominibus sui consideratione officii non contradicit, consentit; et qui resecanda non aufert, committit. Omnipotens Deus, a quo cuncta bona procedunt, meritis dominae nostrae coelestis reginae ac beatorum apostolorum Petri et Pauli intercessione corda vestra confirmet et custodiat, et Spiritus sui gratiam superinfundat, ut quae sunt ei placita facientes mereamini sponsam ejus, matrem videlicet nostram, de faucibus luporum eripere, atque ad supernam illius gloriam ab omnibus peccatis absoluti pervenire.

Data Laurenti, octavo Kalendas Augusti, indictione decima quarta.

**EPISTOLA II.
AD HERIMANNUM
EPISCOPUM METENSEM.
(Anno 1076.)**

Ostendit quicumque Henrico regi communicaverint, sive episcopi sive laici sint, excommunicatos esse; errare autem eos qui asserunt reges excommunicari non posse auctoritate et exemplis sanctorum pontificum; imo pontifices regibus longe praestare demonstrat. Asserit episcopis licentiam se impartisse eos absolvendi qui regi communicaverant; regem autem, nisi sibi prius de ejus poenitentia constiterit, se non absoluturum. Moneri praeterea vult episcopum Tullensem ab archiepiscopo Treverensi, ne in negotiis cujusdam monasterii se interponat. Quaedam praeterea de Mathilde et Gotifredo subjungit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, HERIMANNO Metensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Multa interrogando a me valde occupato requiris, et nuntium qui me nimis impellat ad sui licentiam transmittis. Quocirca si non satis respondeo, patienter feras rogo. Qualiter itaque in corpore meo me habeam, vel qualiter Romani seu Nortamanni circa me suos mores ostendant, horum portitor tibi dicat. De aliis autem rebus, super quibus me interrogasti, utinam beatus Petrus per me respondeat, qui saepe in me qualicumque suo famulo honoratur vel injuriam patitur. Episcopi namque qui sint excommunicati, sacerdotes, vel laici, non est opus ut a me quaeratis, quia indubitanter illi sunt qui excommunicato regi Henrico (si fas est dici rex) communicare cognoscuntur. Non enim verentur humanam gratiam vel timorem regis aeterni praecepto praeponere, neque timent suo favore ad iram Dei omnipotentis eundem regem impellere. Ille quidem suis communicando familiaribus excommunicatis pro Simoniaca haeresi excommunicationem incurrere non timuit, et ut alii secum communicando excommunicentur attrahere non erubescit. De talibus quid restat ut sentiamus, nisi quod in psalmis didicimus: Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus (Psal. XIII), et iterum: Omnes simul inutiles facti sunt in voluntatibus suis (Psal. LII). Eis autem, qui dicunt: Regem non oportet excommunicari; licet pro magna fatuitate nec etiam eis respondere debeamus, tamen ne impatienter illorum insipientiam praeterire videamur, ad sanctorum Patrum dicta vel facta illos mittimus, ut eos ad sanam doctrinam revocemus. Legant itaque quid beatus Petrus in ordinatione sancti Clementis populo Christiano praecepit de eo quem scirent non habere gratiam pontificis. Addiscant cur Apostolus dicat: Habentes in promptu ulcisci omnem inobedientiam (II Cor. X); et de quibus dicit: Cum hujusmodi nec cibum sumere (I Cor. V). Considerent cur Zacharias papa regem Francorum

deposuerit, et omnes Francigenas a vinculo juramenti quod sibi fecerant absolverit. In Registro beati Gregorii addiscant quia in privilegiis, quae quibusdam ecclesiis fecit, reges et duces contra sua dicta venientes, non solum excommunicavit, sed etiam ut dignitate careant judicavit. Nec praetermittant quod beatus Ambrosius non solum regem, sed etiam revera imperatorem Theodosium moribus et potestate non tantum excommunicavit, sed etiam ne praesumere in loco sacerdotum in ecclesia manere interdixit. Sed forte hoc volunt praedicti viri intelligere, quod quando Deus Ecclesiam suam ter beato Petro commisit, dicens: Pasce oves meas (Joan. XXI), reges exceperit. Cur non attendunt, vel potius erubescendo confitentur, quia ubi Deus beato Petro principaliter dedit potestatem ligandi et solvendi in coelo et in terra (Matth. XVI), nullum exceperit, nihil ab ejus potestate subtraxit? Nam qui se negat non posse Ecclesiae vinculo alligari, restat ut neget non posse ab ejus potestate absolvi. Et qui hoc impudenter negat, se a Christo omnino sequestrat. Quod si sancta sedes apostolica divinitus sibi collata principali potestate spiritualia decernens dijudicat, cur non et saecularia? Reges quidem et principes hujus saeculi, qui honorem suum et lucra temporalia justitiae Dei praeponunt, ejusque honorem negligendo proprium quaerunt, cujus sint membra, cuive adhaereant, vestra non ignorat charitas. Nam sicut illi qui omni suae voluntati Deum praeponunt, ejusque praecepto plusquam hominibus obediunt, membra sunt Christi; ita et illi, de quibus supra diximus, membra sunt Antichristi.

Si ergo spirituales viri, cum oportet, judicantur, cur non saeculares amplius de suis pravis actibus constringunt? Sed forte putant quod regia dignitas episcopalem praecellat. Ex eorum principiis colligere possunt quantum a se utraque differunt. Illam quidem superbia humana reperit, hanc divina pietas instituit; illa vanam gloriam incessanter captat, haec ad coelestem

vitam semper aspirat. Et addiscant quid beatus Anastasius papa Anastasio imperatori de his dignitatibus scripserit, et quid beatus Ambrosius in suo Pastoralis inter has dignitates decreverit. Honor, inquit, et sublimitas episcopalis, si regnum fulgori compares, et principum diademati, longe erit inferius quam si plumbi metallum ad auri fulgorem compares. Haec non ignorans Constantinus Magnus imperator, non, primum sessionis, sed ultimum inter episcopos elegit locum. Scivit enim quia superbis Deus resistit, humilibus dat gratiam (Jac. IV). Interea notum sit fraternitati tuae quia litteris acceptis quorundam fratrum nostrorum praesulum et ducum auctoritate apostolicae sedis licentiam dedimus his episcopis excommunicatos a nobis absolvere, qui non timuerunt se a communione regis abstinere. De ipso autem rege omnino contradiximus ut nullus eum praesumat absolvere, quousque illius certa poenitentia et sincera satisfactio nobis per idoneos testes fuerit notificata: ut simul inveniamus qualiter, si eum divina pietas respexerit, ad honorem Dei et illius salutem eum absolvamus. Non enim nos latet quod sint aliqui vestrum, qui aliqua occasione quasi a nobis accepta, timore, vel humana gratia seducti, praesumerent eum, si non contradiceremus, absolvere vulnereque pro medicina vulnus adhibere; quibus si aliqui revera episcopi contradicerent, non eos justitiam defendere, sed inimicitias exercere judicarent. Episcoporum autem, qui excommunicato regi communicare praesumunt, ordinatio et consecratio apud Deum, teste beato Gregorio, fit exsecratio. Cum enim obedire apostolicae sedi superbe contemnunt, scelus idololatriae, teste Samuele (I Reg. XV), incurrunt. Nam si ille Dei dicitur, qui ad ferienda vitia zelo divini amoris excitatur, profecto esse se Dei denegat, qui in quantum sufficit increpare vitam carnalium recusat. Et si ille maledictus est qui prohibet gladium suum a sanguine (Jer. XLVIII), id est praedicationis verbum a carnalis vitae interfectione, quanto amplius ille maledictus est, quid timore, vel favore impellit animam

fratris sui in aeternam perditionem? Ut autem maledicti et excommunicati possint benedicere, et divinam gratiam, quam non timent operibus denegare, alicui largiri, in nullius sanctorum Patrum praecepto potest inveniri. Interea jubemus ut alloquamini venerabilem archiepiscopum Treverensem, fratrem videlicet nostrum, ut Tullensi episcopo, ne se intromittat de abbatisa monasterii Montis Romarici, interdicat, et quidquid contra eam statuit una tecum irritum ducat. De Mathilda vero communi nostra filia et beati Petri fidei ancilla, quod vis volo, sed in quo statu sit mansura, Deo gubernante, adhuc certum non teneo. Gotifredi autem quondam illius viri indubitanter scias quod frequenter apud Dominum, licet peccator, habeam memoriam; quia non me illius inimicitia vel aliqua impedit vanitas, sed motus fraterna dilectione tua et Mathildae deprecatione illius exopto salutem. Omnipotens Deus intercessione coelestis reginae semper virginis Mariae, et auctoritate beatorum apostolorum Petri et Pauli, a se illis concessa, te nostrosque omnes fratres in quocunque sunt ordine, qui Christianam defendunt religionem et apostolicae sedis dignitatem, a cunctis peccatis absolvat, vobisque augens fidem, spem et charitatem, in suae legis defensione corroboret, ut mereamini ad aeternam pervenire salutem.

Data Tiburi, octavo Kalendas Septembris, indictione decima quarta.

**EPISTOLA III.
AD GERMANOS.
(Anno 1076.)**

Ut regem Henricum in synodo excommunicatum, et regia dignitate privatum, si vere poenituerit, benigne suscipiant, remotis ab eo pravis consiliariis, bonis adhibitis; eo etiam monito, ne Ecclesiae libertatem impugnet. Interim ne quisquam episcopus eum absolvat, quousque apostolicae sedis consensus accedat. Quod si

vere non poenituerit, eligant alium idoneum regem, quem se confirmaturum ait, de consilio tamen Agnetis imperatricis, cui se jurejurando obstrinxerant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus dilectis in Christo fratribus, et coepiscopis, ducibus, comitibus, universis quoque fidem Christianam defendentibus, in regno videlicet Teutonico habitantibus, salutem et omnium peccatorum absolutionem per apostolicam benedictionem.

Si litteras quibus Henricus dictus rex in sancta synodo judicio sancti Spiritus excommunicatus est diligenter perpenditis, quid de eo debeat fieri indubitanter cognoscetis. Ex illis enim intelligitur cur sit anathematis vinculo alligatus, et a regia dignitate depositus, et quod omnis populus quondam sibi subjectus a vinculo juramenti eidem promissi sit absolutus. Sed quia nos contra eum non movit, Deo teste, saecularis superbia, nec vana mundi cupiditas, sed sanctae sedis et universalis matris Ecclesiae sollicitudo et disciplina, monemus vos in Domino Jesu et rogamus, sicut charissimos fratres, ut eum benigne, si ex toto corde ad Deum conversus fuerit, suscipiatis, et circa eum non tantum justitiam, quae illum regnare prohibet, sed misericordiam, quae multa delet scelera, ostendatis. Estote, quaeso, memores humanae conditionis et communis fragilitatis, nec vos praetereat pia et nobilis memoria patris ejus et matris, quibus non possunt nostra aetate ad imperii gubernacula inveniri aequales. Sic tamen adhibete vulneribus ejus oleum pietatis, ne vino disciplinae neglecto cicatrices ejus in pejus (quod absit!) putrescant, et honor sanctae Ecclesiae Romanique imperii nostra negligentia magnae ruinae patescat. Procul ab eo pravi removeantur consilarii, qui pro Simoniaca haeresi excommunicati non erubuerunt dominum suum propria lepra contaminare, et per diversa crimina eum seducendo ad scindendum sanctam

Ecclesiam provocare, et in iram Dei et sancti Petri impellere. Adhibeantur illi consiliarii qui non sua tantum, sed eum diligant, et saeculari lucro per omnia Deum praeponant. Non ultra putet sanctam Ecclesiam sibi subjectam ut ancillam, sed praelatam ut dominam. Non inflatus spiritu elationis consuetudines superbiae contra libertatem sanctae Ecclesiae inventas defendat, sed observet sanctorum Patrum doctrinam, quam pro salute nostra eos docuit potestas divina. Quod si de his et aliis jure ab eo exigendis nos securos modis quibus oportet reddiderit, statim volumus per vestros idoneos legatos de omnibus informari, ut quid debeat fieri communi consilio, Deo aspirante, valeat inveniri. Illud autem inter omnia ex parte beati Petri interdicimus, ut nullus vestrum eum praesumat ab excommunicatione absolvere, quousque, eis quae praediximus nobis indicatis, apostolicae sedis consensum et iteratum responsum recipiatis. De diversorum quidem diversis consiliis dubitamus, et humanam gratiam vel timorem suspicioni habemus. Quod si, exigentibus multorum peccatis (quod non optamus), ex corde non fuerit ad Deum conversus, talis ad regni gubernacula, Deo favente, inveniatur qui ea quae praediximus, et caetera quae videntur Christianae religioni et totius imperii saluti necessaria, secreta ac indubitabili promissione observaturum promittat. Ut autem vestram electionem, si valde oportet ut fiat, apostolica auctoritate firmemus et novam ordinationem nostris temporibus corroboremus, sicut a sanctis nostris Patribus factum esse cognoscimus, negotium, personam et mores ejus, quantocius potestis nobis indicate, ut sancta et utili intentione incedentes mereamini, sicut nobis notae causae, apostolicae sedis favorem per divinam gratiam, et beati Petri apostolorum principis per omnia benedictionem. De juramento autem quod factum est charissimae filiae nostrae Agneti imperatrici Augustae, si filius ejus ex hac vita ante ipsam migraret, non est opus adhuc dubitare quia, si nimia pietate circa filium ducta justitiae restiterit, vel justitiae favens ut

abjiciatur a regno consenserit, quid restet, vos ipsi comprehendite. Hoc tamen videtur laudabile, postquam certum fuerit apud vos (ut omnino firmatum) quod ejus filius a regno removeatur, consilium ab ea et a nobis requiratur de inventa persona ad regni gubernacula. Tunc aut nostro communi consilio assensum praebebit, aut apostolicae sedis auctoritas omnia vincula quae videntur justitiae contradicere removebit. De excommunicatis autem jam me vobis dedisse licentiam, qui fidem Christianam (ut decet episcopos) defenditis, ut absolvatis, recordor, et adhuc hoc idem confirmo, si revera resipuerint et humiliter poenitentiam egerint.

Data Laurenti, tertio Nonas Septembris, indictione incipiente decima quinta.

**EPISTOLA IV.
AD DOLENSES.
(Anno 1076.)**

Cum non potuerit eorum petitioni, contradicentibus canonibus, satisfacere in ordinando archiepiscopo quodam juvene ab eis electo, ejusdem juvenis rogatu abbatem Sancti Melarii [Melanii] archiepiscopum ordinasse ait; cui eos obedire monet.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, clero et populo Dolensi in Britannia, salutem et apostolicam benedictionem.

Misistis ad nos quemdam juvenem, petentes vobis a nobis illum ordinari pontificem; cui quidem petitioni, quoniam sacri canones contradicunt, assensum praebere nequaquam potuimus. Nos denique cognoscentes Ecclesiam vestram diu nequissimi pervasoris tyrannide oppressam, ex debito et nostri officii consideratione, apostolico fulti praesidio, prout valemus in Domino, reformare cupimus. Quapropter, ejusdem juvenis rogatu

assensuque sociorum ejus, Sancti Melarii, [Melanii sic et in cod. Mutin.] abbatem Ivonem nomine, quem ad nos vestra legatione misistis, virum utique (ut vos bene nostis) prudentem, bonum, ornatum moribus, omnique religione dignum, vobis in Patrem et archiepiscopum consecravimus, monentes et obsecrantes, ut sicut beati Petri apostoli, nostrique illius licet indigni famuli gratiam optatis, sic ei ut patri et rectori per omnia obedientiam exhibeatis.

Data Romae, V Kalendas Octobris, indictione incipiente XV.

**EPISTOLA V.
AD EPISCOPOS BRITANNIAE ARMORICAE.
(Anno 1076.)**

Scribit se abbatem Sancti Melarii [Melanii, sic et in cod Mutin.], non approbato ob juvenilem aetatem a Dolensibus electo, in Dolensem archiepiscopum consecrasse, et pallium eidem concessisse, ea tamen conditione ut controversia discutiatur quae cum Turonensi archiepiscopo de subjectione et obedientia agebatur, usum tamen pallii illi confirmat. Praecipit ut ei tanquam archiepiscopo obedientiam exhibeant, et ad bona ecclesiae recuperanda auxilium praestent.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus episcopis Britanniae, salutem et apostolicam benedictionem.

Non ignorare vos credimus qualiter Dolensis clerus et populus ad nos direxit juvenem quemdam, satis praeclarum genere, ut audivimus, postulantes ut eum illis in episcopum ordinaremus. Cujus causam (sicut oportuit) examinantes, honestos quidem mores pro modulo aetatis suae, sed nondum satis maturos aut instructos ad portandum episcopale pondus, in eo probavimus; propter

quod onerare eum tam gravi sarcina nec sibi nec nobis cautum fore pervidimus. Deo autem aspirante adinvenimus in comitatu suo personam huic dignitati, aetate, scientia et morum gravitate multo magis congruam, videlicet Ivonem abbatem Sancti Melarii [Melanii], quem, licet invitum atque obedientia astrictum, cum multa petitione et electione illius et aliorum qui cum eo venerant, episcopum ordinavimus. Honorem quoque et usum pallii pro vestra et totius provinciae dilectione ei concessimus, eo quidem tenore ut opportuno tempore nullatenus se exhibere recuset ad discutiendam querimoniam quam confrater noster Rodolphus, Turonensis archiepiscopus, de subjectione sedis illius, et denegata sibi obedientia, jamdiu apud nostram et antecessorum nostrorum fecit audientiam. Quod si, ratione et justitia demonstrante, ut ei subjecta esse debeat apparuerit, nos quidem sanctae Turonensi Ecclesiae jus suum conservari, et debitam subjectionem a Dolensi Ecclesia exhiberi volumus, et apostolica auctoritate censemus; usum tamen pallii non minus huic suisque successoribus, donec eorum introitus et vita probabilis fuerit, concedimus atque firmamus. Sin vero ab hujus subjectionis jugo eam absolutam esse legali defensione constiterit, quaecumque sibi dignitatis privilegia de caetero competere visa fuerint, apostolica non denegabit auctoritas, atque interim, ut ei sicut archiepiscopo subjectionem et obedientiam exhibeatis, praesenti auctoritate constituimus. Hoc itaque pacto eum consecratum et ornatum ad sedem non humano consilio sed divinitus ei assignatam remittentes, vobis valde commendatum esse volumus, ut sicut nos in eo charitatem vestram et totius provinciae principatum honoravimus, ita et vos quam pro eo suscepimus sollicitudinem et pietatis affectum nobiscum suscipiatis; ipsum quidem cum omni honore et reverentia suscipientes, et ut bona ecclesiae jam per multos annos a sacrilegis dispersa pervasoribus recupare valeat adjuvantes; quatenus illa sedes olim nobilis et potens ad gloriam pristini decoris, Deo

opitulante, vestris reformetur studiis, vestrisque restituatur temporibus. Sic etenim, sic, fratres dilectissimi, vocavit nos Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi, ut, si in corpore dilecti Filii sui membrorum dignitatem obtinere cupimus, adinvicem etiam fraternis affectibus et officiis intimi amoris connexi simus. Agite ergo ut vestra fraternitas erga hunc fratrem et Ecclesiam sibi commissam talis existat, quatenus et apud Dominum omnipotentem pro vestrae beatitudinis praemio gloriemur, et inter tot hujus saeculi nequam confligentes turbines, de consolatione vestrae cooperationis nos non tantum, sed et mater vestra sancta et apostolica laetetur Ecclesia.

Data Romae, quinto Kalendas Octobris, indictione XV.

**EPISTOLA VI.
AD HENRICUM LEODIENSEM EPISCOPUM.
(Anno 1076.)**

Rescribit, si excommunicato regi Trajectensis episcopus scienter communicarit, et sine satisfactione obierit, cum eo nec mortuo posse communicari; sin minus, illum absolvit, et sacrificia pro eo fieri optat. Rogat postremo pro Ecclesiae tranquillitate preces ad Deum effundi.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, HENRICO Leodiensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod de causa Willelmi Trajectensis episcopi nos consuluisti, prudentia tua non tam a nobis quam a communi sanctorum Patrum sententia indubitanter expressum addiscere et intelligere potest; quorum statuta servantes aut defendentes, si quando iudicium de negotiis ecclesiasticis fecimus vel facimus, non nova aut nostra proferimus, sed ab eis per Spiritum sanctum

prolata sequimur et exercemus. Vide ergo et diligenter attende quid eorum auctoritas in eos decreverit qui, ad subvertendas sacras regulas, ad scindendam unitatem corporis Christi, quod est Ecclesia, schismaticis atque haereticis calliditatibus armati ultro contra patres insurgunt, aut scienter cum excommunicatis communicant; et non solum super hoc de quo fraternitas tua quaesivit, sed super omnibus qui in eadem causa tenentur, eorum quorum vestigia, Deo auctore, perpendimus, pro nobis responsa suscipe. Quod si nullo schismate, quod contra sanctam et apostolicam Ecclesiam praesumptum contra ultimum quemlibet Ecclesiae ministrum fieri nullatenus debuisset, ipse aut quicumque sua sponte subscripsit, et regi excommunicato scienter communicans sine poenitentia et satisfactione discessit vel discesserit; ab illa sanctorum Patrum sententia discrepare non possumus: videlicet, quibus vivis non communicavimus, nec mortuis communicare audemus. Sin vero invitus subscripsit, et regi excommunicato juxta prohibitionem sanctorum canonum non communicaverit, apostolica auctoritate eum absolvimus, et ut orationes, sacrificium et eleemosynae pro eo Domino offerantur, non solum annuimus, sed et valde desideramus. De caetero rogamus dilectionem tuam, ut sine intermissione orationem ad Dominum facias, et in idipsum fratres quos possis ac subditos invites atque commoneas, quatenus per misericordiam suam Ecclesiam diu et valde laborantem respiciat, et quam inter tot et tantorum turbinum fluctus miserabiliter afflictam et pene conquassatam videt, ne penitus demergatur eripiat, et ad littus tranquillitatis pro sua pietate reducat.

Data Romae, quinto Kalendas Novembris, indictione decima quinta.

**EPISTOLA VII.
AD HENRICUM, ARDERICUM, ET WIFREDUM.
(Anno 1076.)**

Etsi Ecclesia frequentes patiatur persecutiones a Nortmannis et Henrico rege, sperat tamen se Henricum devicturum, sicut antea Nortmannos devicerat. Nuntiat Teutonicos, nisi rex resipuerit, alium regem electuros, illosque in Domino excitat et confirmat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, HENRICO, ARDERICO, WIFREDO, fidelibus sanctae apostolicae sedis, legitimis filiis Mediolanensis Ecclesiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Manifesta Apostoli sententia est quod omnes qui pie volunt vivere in Christo Jesu persecutionem patiuntur (II Tim. II). Quae sententia cum apostolica sede ad nos quasi haereditario jure pervenit, cum hinc bona Ecclesiae Nortmanni multoties perjuri conantur auferre; ex altera parte Simoniaci cum Henrico rege eorum decreta sanctorum Patrum cum omni religione moliuntur evertere: sed confidimus in Domino, qui superbiam Nortmannorum paulo ante sub manu nostra substravit, quod adversus apostolicam sedem non diu praevalerunt. Nos tamen sacrilgae invasionis eorum nunquam erimus consentiendo participes. De conspiratione autem haereticorum et regis, quomodo a catholicis episcopis et ducibus, et multis aliis in Teutonicis partibus aperte impugnetur, vos qui illis prope estis latere non credimus. Ad tantum enim numerum fideles Romanae Ecclesiae pervenerunt, ut nisi ad satisfactionem veniat rex, alium regem palam dicant eligere, quibus nos favere servata justitia promisimus, promissumque firmum tenebimus. Vos itaque confortamini in Domino, quoniam per misericordiam Dei prope est redemptio vestra, et ad tertium superandum non adhuc virtus Petro defecit, qui duos illos priores Widonem et Gotifredum contra Romanam Ecclesiam calcitrantes ab episcopali sede deecit.

Data Romae, secundo Kalendas Novembris, indictione decima quinta.

**EPISTOLA VIII.
AD EPISCOPOS TUSCIAE.
(Anno 1076.)**

Ut Senensem episcopum, qui Henrico regi communicaverat, et absolutionem petierat, omnes ipsi aut duo viciniore episcopi conveniant, eique poenitentiam injungant, qua peracta se eum absoluturum pollicetur. Interim si in periculum vitae inciderit, ei absolutionem impartitur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, episcopis Tusciae, **CONSTANTINO** Aretino, **RAINERIO** Florentino, **LEONI** Pistoriensi, **ANSELMO** Lucensi, **LANFRANCO** Clusino, salutem et apostolicam benedictionem.

Non ignorare credimus fraternitatem vestram qualiter comprovincialis vester Rodulphus Senensis episcopus, hoc in anno sine nostra licentia regem excommunicatum adiens, contra omnem ecclesiasticam auctoritatem communicando cum eo, ejusdem excommunicationis laqueum incurrerit. Qua de re quanquam eum propria accuset et reum judicet conscientia, a nulla tamen communione, sicut excommunicatum oportuerit, se abstinere curavit; sed omnia, tam in ministerio quam exteriori conversatione, praesumens, peccati sui maculas in multos dispersit, et nihil in se quod ad delictum pertineat habitu vel conversatione demonstrans, a nobis per legatos suos ad satisfaciendum de culpa recipi postulat et absolvi. Quod quidem nos minime faciendum esse judicavimus, nisi prius eum pro reatus sui poenitentia ad formam et habitudinem amissae communionis per aliquod tempus humiliatum fore cognosceremus. Proinde fraternitati vestrae scripsimus, admonentes ut eum, si potestis, omnes, aut

duo de vicinioribus, in loco congruo quantocius conveniatis, et injungentes ei, prout vobis visum fuerit, poenitentiam, ut in privatum locum se recipiat, et, sicut in sacris statutum est canonibus, a Christiana communione se absteat, commoneatis. Ad quod si exhibere se prompta obeditione non recusaverit, et, qui culpam non cavit, ad faciendam poenitentiam pro humana verecundia sibi non pepercerit, tunc demum requisita, vel ipse, vel per legatos suos, cum testimonio litterarum vestrarum apostolica clementia, de ejus absolute quidquid, Deo donante, dignum fore perviderimus, respondere et agere non denegabimus. Interim vero si ad periculum vitae divino judicio, quod nos non optamus, eum venire contigerit, et ad poenitentiam, sicut supra diximus, humiliatus fuerit, auctoritate beatorum apostolorum Petri et Pauli, et ea quam nos, licet indigni, per eos suscepimus, absolutus participationem et gratiam sacrosanctae communionis accipiat.

Data Romae, Kalendis Novembris, indictione XV.

**EPISTOLA IX.
AD RICHERIUM
ARCHIEPISCOPUM SENONENSEM.
(Anno 1076.)**

Si Aurelianensis episcopus litteras apostolicas, quibus pontifex eum ad se venire praeceperat, se non vidisse affirmaverit, ejus gesta adhuc se aequanimiter laturum; sin minus, ab omni episcopali officio et communione corporis Domini suspendit. Praecipit ut Romam ad concilium veniat, et ipsum Aurelianensem episcopum secum venire commoneat, aliosque clericos diversa jura praetendentes.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **RICHERIO** Senonensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Non credimus latere fraternitatem tuam quod litteris nostris **Reinerium Aurelianensem** episcopum commonuimus ad nos venire, quatenus de multis sibi objectis, et maxime de confusione Aurelianensis Ecclesiae, responderet. Qui ita admonitionem nostram contempsit, ut neque ipse veniret, neque aliquam rationabilem absentationis suae excusationem transmitteret; cujus ut inobedientiae plenius culpam cognosceres, exemplar litterarum quas olim sibi misimus religioni tuae ostendere curavimus. Quas sacramento firmaverit se non vidisse, neque suo ingenio, quod non viderit, remansisse, facta sua adhuc aequanimiter ferimus. Aliter autem, secundum tenorem hujus conditionis, jurejurando minime facto, decernimus eum ab omni episcopali officio esse suspensum, et a communione corporis et sanguinis Domini separatum, nisi forte sibi mortis periculum supervenerit. Et quia non solum necessitas et tribulatio illius Ecclesiae, verum etiam multa alia regni vestri negotia exigunt ut Romano concilio fraternitas tua interesse debeat, admonemus te ut omni remota occasione ad proximam synodum nostram venias, et jam dictum Aurelianensem episcopum tecum venire commoneas. Volumus etiam ut et is qui nunc tenet decaniam cum eodem episcopo veniat. Sed et **Joschelinum** qui injuste se exspoliatum, et plurima sua pro reparatione bonorum Ecclesiae expendisse deplorat, nec non **Everardum**, et aliquos de clericis ostensuros tam decretum proprium episcopi, quam etiam venerandae memoriae **Alexandri papae praedecessoris nostri** privilegium, venire praecipimus, quatenus uniuscujusque rationem diligentissime possimus inquirere, et quae corrigenda sunt ita, Deo auxiliante, corrigere, ut quisque justitiam suam habeat, et Ecclesia omnino quiescat. Interim autem ad firmissimam et inviolabilem pacem

ejusdem Ecclesiae decernimus ut illi qui nunc decaniae praeest utque ad audientiam nostram ejusdem decaniae possessio relinquatur. Joschelino vero quidquid ante initium hujus litis tenuit sine contradictione tenere permittatur. Benedicto autem non solum praebendam suam, sed etiam ea quae occasione hujus discordiae videtur perdidisse, in integrum restituenda fore jubemus.

Data Romae IV Nonas Novembris, indictione XV.

**EPISTOLA X.
AD ADILAM FLANDRIAE COMITISSAM.
(Anno 1076.)**

Respondet clericos fornicarios missas celebrare non debere, sed extra chorum esse pellendos. Quod ut fiat praecipit, et Huberto cuidam archidiacono fidem non esse adhibendam, qui in haeresim lapsus fuerat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, ADILAE [ADELAE], Flandrensi comitissae, salutem et apostolicam benedictionem.

Pervenit ad aures nostras quod quidam vestrum dubitant utrum necne sacerdotes ac levitae, seu caeteri qui sacris altaribus administrant, in fornicatione persistentes missae debeant celebrare officium. Quibus ex auctoritate sanctorum Patrum respondemus nullo modo ministros sacri altaris in fornicatione existentes missae debere celebrare officium; quin etiam extra choros esse pellendos, quousque poenitentiae dignos fructus exhibeant. Unde apostolica tibi auctoritate praecipimus quatenus nullos eorum qui in scelere perdurant ad sacrum mysterium celebrandum suscipiatis, sed, undecunque poteritis, tales ad missas celebrandas acquiratis qui caste Deo deserviant; his talibus prorsus ab omnibus Ecclesiae beneficiis procul expulsis, neque Huberti archidiaconi verba suscipiatis, seu aliquibus suis

sermonibus faveatis, quia, ut audivi, in haeresim lapsus est suis pravis contentionibus, et ab Huberto legato hujus sanctae Romanae sedis apud Monasteriolum publice est convictus.

Data Romae, quarto Idus Novembris, indictione decima quinta.

**EPISTOLA XI.
AD ROBERTUM FLANDRIAE COMITEM.
(Anno 1076.)**

Ut persequatur Simoniacos sacerdotes et fornicarios. Invehitur in episcopos qui apostolicae sedi inobedientes erant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, ROBERTO comiti Flandrensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Pervenit ad apostolicam sedem quod in terra tuae dominationis qui vocantur sacerdotes, in fornicatione positi, non erubescant cantando missam tractare corpus et sanguinem Christi, non attendentes quae insania quodve scelus est uno eodemque tempore corpus meretricis et corpus atrectare Christi. Quapropter ex parte omnipotentis Dei et auctoritate beati Petri apostolorum principis te rogamus ac tibi omnino praecipimus ut, ubicunque potes, huic sceleri resistere et Simoniacis contradicere nullius ratio vel gratia te possit retorquere. Qui enim dixit: Omnis qui audit, dicat: Veni (Apoc. XXII), nullum alicujus ordinis exceptit; et quicumque vult a Patre-familias denarium accipere, procuret in vinea Domini laborare (Matth. XX). Haec quidem universalis mater praecipit his qui vocantur episcopi, dicere, sicut oportet; sed quales sint, a fructibus eorum potestis cognoscere, qui non per ostium ingredienti in ovile ovium, sed aliunde ascendentes fures sunt et latrones.

Per ostium quippe ingreditur, id est per Christum, qui secundum sacros canones episcopus constituitur. Nam quod in divina Scriptura dicitur: Sacerdotes mali ruina populi (Ezech. XV), in nostro tempore luce clarius comprobatur. Plurimi enim eorum qui vocantur episcopi non solum justitiam non defendunt, sed etiam ne clarescat multis modis occultare nituntur. Tales vero non episcopos, sed Christi habeto inimicos; et sicut illi non curant apostolicae sedi obedire, ita vos nullam eis obedientiam exhibete. Nam praepositis non obedire, scelus est incurrere idololatriae (I Reg. XV), juxta verba prophetae Samuelis, quae B. Gregorius in ultimo libro Moralium (cap. 10), ubi de obedientia loquitur, procuravit explanare. Haec nostra verba, licet rustica, cum communi fidei nostro Ingelranno, qui diu nobiscum in sacro palatio mansit, vel cum aliis veritatis amatoribus frequenter legite, et omnes clericos et laicos ut veritatem sciant et proferant provocate, ut bona fratribus vestris nuntiantes inter angelos sortem mereamini accipere, et cum electis in coelesti patria gaudere.

Data Romae, quarto Idus Novembris, indictione decima quinta.

**EPISTOLA XII.
AD GERMANOS.
(Anno 1077.)**

Nuntiat Henricum regem humillimam poenitentiam egisse, seque omnium astantium supplicationibus eum absolvisse, accepto fidelitatis juramento. Mittit exemplar jurisjurandi. In Germaniam se iturum pollicetur. Hortatur interim ut in fide et in amore justitiae perseverent.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus archiepiscopis, episcopis, ducibus, comitibus, caeterisque principibus regni Teutonicorum Christianam fidem defendentibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam pro amore justitiae communem nobiscum in agone Christianae militiae causam et periculum suscepistis, qualiter rex humiliatus ad poenitentiam absolutionis veniam impetraverit, et quomodo tota causa post introitum ejus in Italiam hucusque deducta sit, vestrae dilectioni sincera charitate indicare curavimus. Sicut constitutum fuit cum legatis qui ad nos de vestris partibus missi sunt, in Longobardiam venimus, circiter viginti dies ante terminum in quo aliquis ducum ad Clusas nobis occurrere debuit, exspectantes adventum illorum, quatenus ad partes illas transire possemus. Verum cum jam decurso termino hoc nobis nuntiaretur, his temporibus, prae multis (quod nos quidem credimus) difficultatibus, ducatum nobis obviam mitti non posse, nec aliunde copiam ad vos transeundi haberemus, non parva sollicitudine, quid potissimum nobis agendum foret, circumventi sumus. Interim vero regem adventare certe cognovimus; qui etiam priusquam intrasset Italiam, supplices ad nos legatos praemittens, per omnia se satisfactorum Deo et sancto Petro ac nobis obtulit, et ad emendationem vitae suae omnem se servaturum obedientiam repromisit, dummodo apud nos absolutionis et apostolicae benedictionis gratiam impetrare mereretur; quod cum diu multis consultationibus differentes acriter eum de suis excessibus per omnes qui intercurrerent nuntios redargueremus, tandem semetipsum nihil hostile aut temerarium ostentans, ad oppidum Canusii, in quo morati sumus, cum paucis advenit, ibique per triduum ante portam, deposito omni regio cultu, miserabiliter, utpote discalceatus et laneis indutus, persistens, non prius cum multo fletu apostolicae miserationis auxilium et consolationem implorare destitit, quam omnes qui ibi aderant, et ad quos rumor ille pervenit, ad tantam pietatem et compassionis misericordiam movit, ut, pro eo multis precibus et lacrymis intercedentes, omnes quidem insolitam nostrae mentis duritiam mirarentur, nonnulli vero in nobis non apostolicae severitatis gravitatem, sed quasi tyrannicae

feritatis crudelitatem esse clamarent. Denique instantia compunctionis ejus, et tanta omnium qui ibi aderant supplicatione devicti, tandem eum relaxato anathematis vinculo in communionis gratiam et sinum sanctae matris Ecclesiae recepimus, acceptis ab eo securitatibus quae inferius scriptae sunt, quarum etiam confirmationem per manus abbatis Cluniacensis, et filiarum nostrarum Mathildis et comitissae Adelaidae, et aliorum principum, episcoporum, et laicorum, qui nobis ad hoc utiles visi sunt, recepimus. His itaque sic peractis, ut ad pacem Ecclesiae et concordiam regni (sicut diu desideravimus) omnia plenius, Deo adjuvante, coaptare possimus, ad partes vestras data primum opportunitate transire cupimus. Hoc enim dilectionem vestram indubitanter scire volumus, quoniam, sicut in descriptis securitatibus cognoscere potestis, ita adhuc totius negotii causa suspensa est, ut et adventus noster et consiliorum vestrorum unanimitas permaxime necessaria esse videantur. Quapropter in ea fide quam coepistis, et amore justitiae, omnes permanere studete, scientes nos non aliter regi oblatos esse, nisi quod puro sermone (sicut mihi mos est) in his eum de nobis sperare dixerimus, in quibus eum ad salutem et honorem suum, aut cum justitia, aut cum misericordia, sine nostrae et illius animae periculo adjuvare possimus.

Jusjurandum Henrici regis Teutonicorum.

Ego Henricus rex de murmuratione et dissensione quam nunc habent contra me archiepiscopi et episcopi, duces, comites, caeterique principes regni Teutonicorum, et alii qui eos in eadem dissensionis causa sequuntur, infra terminum quem dominus papa Gregorius constituerit, aut justitiam secundum judicium ejus, aut concordiam secundum consilium ejus, faciam, nisi certum impedimentum mihi vel sibi obstiterit, quo transacto, ad peragendum idem paratus ero. Item si idem dominus papa Gregorius ultra Montes, seu ad alias partes terrarum ire voluerit, securus erit ex mei parte, et eorum

quos constringere potero, ab omni laesione vitae et membrorum ejus, seu captione, tam ipse quam qui in ejus conductu et comitatu fuerint, seu qui ab illo mittuntur, vel ad eundem quibuscunque terrarum partibus venerint in eundo, et ibi morando, seu inde redeundo, neque aliud aliquod impedimentum habebit ex meo consensu, quod contra honorem suum sit; et si quis ei fecerit, cum bona fide secundum posse meum illum adjuvabo.

Actum Canusiae, quinto Kalendas Februarii, indictione decima quinta.

**EPISTOLA XIII.
AD RODULPHUM
ARCHIEPISCOPUM TURONENSEM.
(Anno 1077.)**

Non debere eum conqueri de pallio concessio episcopo Dolensi, cum id a se factum sit salvo Turonensis Ecclesiae jure, de quo exploratius se sententiam laturum esse affirmat, cum aut ipse in Germaniam, ut destinavit, transierit, aut archiepiscopus ipse una cum Dolensi episcopo Romam vocatus accesserit. Interim quare id fecerit, causam reddit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **RODULPHO** Turonensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem

Quod de consecratione Dolensis episcopi et concessio sibi honore pallii adversum nos conquereris, pro voluntate potius quam ratione facere videris, qui nos in ea re Ecclesiae cui, Deo volente, praeesse dignosceris, totius justitiae locum reservasse cognoscis. Cum enim audivimus principes illius terrae, contra antiquam et pessimam consuetudinem, pro reverentia Dei omnipotentis et apostolicae auctoritatis, ulterius in

ordinandis episcopis nec dominium investiturae tenere, nec pecuniae commodum quaerere velle, atque ob hoc ad apostolicam misisse sedem, ut in praefato loco juxta sanctorum Patrum statuta legalis ordinaretur episcopus, devotioni eorum valde congaudendum et petitionibus annuendum dignum duximus. Verum quam caute nos Turonensi Ecclesiae et ejus dignitati providerimus, in litteris illis quas ad Britannicos principes et episcopos misimus (quod et te cognovisse putamus), aptissime continetur. Quapropter fraternitas tua sine omni murmuratione discussionem et justam definitionem hujus causae exspectare non renuet, quoniam et quod factum est consideratione fecimus, et quod faciendum diligenti inquisitione, sicut res magna et ambigua postulat, pertractare et exsequi volumus. Neque id in longum, Deo providente, protelabitur, quoniam si in partes regni Teutonicorum, prout destinavimus, hoc in tempore transierimus, inde aut nosmetipsi ad vos pertransiemus, aut tales qui hanc causam sincera exploratione discutiant atque definiant mittere procurabimus. Quod si eo modo nostrae dispositionis consilium transigi non posse contigerit, congruo tempore et te et Dolensem episcopum ad praesentiam sedis apostolicae convocabimus, et ibi causam vestram utrinque diligenter examinatum, prout sincera veritas et justitia exquisierit, ad irrevocabilem, Deo favente, finem perducemus.

Data in Longobardia in loco qui dicitur Carpineta, Kalendis Martii, ind. XV.

**EPISTOLA XIV.
AD CARNOTENSES.
(Anno 1077.)**

Ne deinceps in episcopum recipiant Robertum perjurum et Simoniacum, et ut alium legitimum pastorem eligant.

Quod si quis non canonice episcopus factus sit, ipse, omnes fautores ejus, et consentientes, excommunicentur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, universo clero et populo Carnotensis Ecclesiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanquam id ipsum ad aures vestras pervenisse credamus, tamen, ut nulla inter vos diversi rumoris aut opinionis dissensio causam Dei impedire valeat, praesentem epistolam vobis notificare dignum duximus, quod Robertus monachus, qui ecclesiam vestram nefanda ambitione occupavit, in terribili culpa perjurii se obligavit, cum episcopatum illum haud dubie a nostro legato commonitus (sicut supra corpus beati Petri apostolorum principis juraverat) dimittere noluit, et alia quae in eodem sacramento tenebantur infregit. Unde apostolica vos auctoritate monemus atque praecipimus, ut eum nullatenus deinceps pro episcopo aut domino habeatis, nec aliquam sibi obedientiam vel servitium exhibeatis. Verum ne Ecclesia illa diutius sine pastore remaneat, vel introitus ejus Simoniacae subreptioni ulterius pateat, eadem auctoritate vobis praecipimus ut, praemissis orationibus atque triduo jejunio cum eleemosynis, pro nullius timore vel gratia, pro nulla unquam occasione praetermittatis, quin talem vobis in episcopum eligatis, qui non aliunde sicut fur et latro, sed per ostium intrans pastor ovium vocari et esse debeat (Joan. X). Illud enim scitote, quoniam si quis ad sedem illam contra regulam sanctorum Patrum aspiraverit, ipsum et omnes fautores ejus vel in ea re consentientes apostolica censura et anathematis gladio feriemus, et a corpore totius Ecclesiae decidemus. Quapropter mementote quod nemo pro vobis passus, nemo pro vobis mortuus est, nisi Christus, cujus libertatem sicut dilecti filii Dei tenentes et defendentes, jugum iniquitatis aut aliquod dominium ad perditionem animarum vestrarum vobis imponi nullatenus patiamini, scientes quod

nunquam vobis in hac causa apostolica deerit auctoritas et defensio.

Data Carpinetae, quarto Nonas Martii, indictione decima quinta.

**EPISTOLA XV.
AD RICHERIUM
ARCHIEPISCOPUM SENONENSEM, etc.
(Anno 1077.)**

Ut in Roberti locum alium a clero et populo Carnotensi canonice eligendum curent, et in episcopum consecrent; et eundem Robertum ac Hugonem fratrem compellant restituere quae ecclesiae abstulerant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **RICHERIO** Senonensi archiepiscopo et coepiscopis suffraganeis ejus, excepto eo qui interdictus est, salutem et apostolicam benedictionem.

Non ignorare credimus fraternitatem vestram quibus de causis Robertum monachum, aliquando dictum Carnotensem episcopum, ab episcopali sede et officio canonica et apostolica censura privavit, quanquam adhuc eandem sedem ad confusionem suam, contra sacramentum quod supra corpus beati Petri apostolorum principis fecit, occupare non desierit. Verum quoniam Ecclesiam illam canonicam electionem in aliquam idoneam personam facere admonuimus, admonemus et vos ut eidem electioni eam quam oportet, aut per vos aut per idoneos nuntios vestros, diligentiam adhibentes, quem electum canonice cognoveritis, et manus imponere, et in episcopum consecrare, nulla occasione recusetis, scientes quoniam si illud timore aut gratia cujusquam praetermiseritis, nos tamen inordinatum eum nullatenus relinquemus, et vos eo honore et dignitate, quam

ignobilter deserere non erubescitis, deinceps indignos fore judicabimus. Praecipimus etiam divina justitia et apostolica auctoritate ut eundem Robertum et fratrem ejus Hugonem commoneatis quatenus praefatae Carnotensi Ecclesiae et clericis ejus, quae abstulere, omnino restituant, et deinceps nullam eis injustitiam facere praesumant. Quod si infra tres hebdomadas postquam hanc epistolam videritis adimplere contempserit, usque ad dignam satisfactionem et emendationem eos a liminibus ecclesiae veluti raptores et sacrilegos exterminate.

Data Carpinetae, quarto Nonas Martii, indictione decima quinta.

**EPISTOLA XVI.
AD CLERICOS ROMANENSES.
(Anno 1077.)**

Salutem et benedictionem tanquam excommunicatis illis non mittit. Praecipit ut coram Diensi episcopo compareant, ut discutiatur causa quae inter ipsos et Viennensem archiepiscopum de jurisdictione cujusdam loci vertebatur, eique nec non Viennensi episcopo in omnibus obsequentes se exhibeant; sin minus, eorum contumaciam impunitam se non praetermissurum minatur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, Romanensibus clericis.

Quod salutem et apostolicam benedictionem vobis ex more non mittimus, propter excommunicationem, quam pro culpis vestris incurrere non timuistis, sicut sacra praecepit auctoritas, praetermittimus. Scribere tamen vobis et admonere super his quae ad correctionem vestram pertinent, ipsa apostolica [apostolici]

moderaminis mansuetudo et consueta pietas a nobis exigit. Conqueritur enim adversum vos confrater noster Wormundus [Wormandus], venerabilis Viennensis archiepiscopus, quod ei antiquam debitam potestatem loci vestri contradicere praesumpseritis, quam ab initio proprii juris Viennensis Ecclesiae exstitisse, et hactenus sub dispositione suorum antecessorum fuisse non ignoratis, indicans etiam vos hanc contradicendi sibi occasionem irrationabiliter et callide praetendere, ut idem locus juris S. Petri et sub ejus dominio, nescio quibus auctoribus vel concessionibus, esse debeat. Unde et nos causam istam multo cautius oportet attendere, et qualiter rectissime discutiatur providere, ut nec apostolicae sedi, nec Viennensi Ecclesiae alicujus praejudicii aut incommoditatis gravamen videamur inferre. Nam sicut sanctae Romanae et apostolicae Ecclesiae jura et dignitates suas conservari cupimus, ita et membris ejus, videlicet caeteris Ecclesiis, ex hujus providentia et auctoritate oportere dignissimum esse perpendimus. Quapropter apostolica vos auctoritate monemus, atque praecipimus, ut ad discutiendam causam istam confratri nostro Hugoni venerabili Diensi episcopo, cui et vicem nostram in aliis commisimus, sine omni contradictionis mora vos repraesentetis, et quidquid ipse super hac re justum fore providerit atque judicaverit, obedienter exsequi nullatenus praetermittatis; exhibentes etiam vos in omni obedientia et humilitate eidem vicario nostro et praefato Viennensi archiepiscopo, ad satisfaciendum super his quibus vos reprehensibiles et merito corrigendos appellaverint. Videte ergo quam attentis auribus et obedientibus animis nos in his omnibus audiatis; scientes quoniam si denuo ad nos vestrae inobedientiae et temerariae resultationis contumacia perlata fuerit, inultam eam et condigna severitate impunitam nullatenus apostolica dissimulabit auctoritas, et introitu ecclesiae vestrae omnibus hominibus praesenti auctoritate prohibito, eam etiam quam praefati fratres nostri ultionis in vos sententiam et iudicium exercuerint,

perurgenti in vos districtione ratum ac firmum esse censemus.

Data apud castrum quod dicitur Carpum, XIV Kal. Aprilis, indictione XV.

**EPISTOLA XVII.
AD WILLELMUM REGEM ANGLORUM.
(Anno 1077.)**

Causam Dolensis episcopi propter ejus scelera ab episcopatu ejecti ita tractatam fuisse, ut accuratius tractari non posse videretur. Ejus tamen precibus legatos destinasse, qui eam iterum in eadem ecclesia pertractent, in quorum determinatione eum acquieturum non dubitat. Ad ejus gloriam se paratum ostendit; caetera Huberto legato se in mandatis daturum, cui fidem adhibeat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **WILLELMO** regi Anglorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Causam unde nos in litteris vestris rogastis, ita jam ad extremum deductam esse putavimus, ut nihil in ea quod ulterius retractandum esset restare videretur. Nam cum in Dolensi ecclesia episcopum ordinavimus, ita hunc pro quo excellentia vestra intervenit ad dejectionem suam ex propriis facinoribus, et ad ultimum ex inobedientia se praecipitasse, non solum per clericos et religiosas personas illius Ecclesiae, sed etiam per legatum nostrum Leuzonem monachum, intellexeramus, ut magis sibi de malis in Ecclesiam commissis et corruptissima vita sua timendum et plangendum, quam pro recuperatione episcopatus proclamandum, aut quidquam sperandum fore judicarem. Attamen ne deprecationem vestram sine ea qua oportet cura et benignitate suscepisse videamur, et, si aliquis per

subreptionem, quod non credimus, nos fefellit, ad inquirendum et corrigendum minus solliciti inveniamur, legatos nostros, videlicet confratrem nostrum Hugonem venerabilem Diensem episcopum, et dilectum filium nostrum Hubertum sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconum, et ipsum etiam Leuzonem monachum, si ereptum ab infirmitate poterimus illuc mittere, decrevimus, qui causam diligenti inquisitione discutiant, et, si quid in ea dictante justitia mutandum vel emendandum fuerit, consequenti ratione et auctoritate exsequi studeant. Nusquam enim hoc negotium rectius aut diligentius quam in eadem ecclesia pertractari posse videtur, ubi et hic et illi praesentes esse valeant, et vestri etiam interesse fideles, qui rationem et justitiam plene percognitam certis assertionibus vobis indicare queant. Nec dubitamus equidem quin vestra celsitudo diffinitioni justitiae concorditer acquiescat, quoniam licet in vobis per misericordiam Dei multae et egregiae sunt virtutes, haec tamen est praeclara et famosissima, et quae gloriam vestram Deo praecipue commendat et hominibus, quod justitiam, quam vos facere prompti estis, aliis etiam facientibus diligitis atque probatis. De caetero scitote eminentiam vestram, et saepe cognitam devotionem ejus, nobis gratissimam fore, qui et vos ipsos, et quidquid ad gloriam sublimitatis vestrae Deo auctore proficere potest, semper in corde et visceribus nostris cum magno desiderio et affectu intimae charitatis amplectimur, et ad voluntatem vestram in omnibus quae apud nos impetrare quaesiveritis, quoad possumus, et secundum beneplacitum Dei, nos audere cognoscimus, flecti et annuere parati sumus. Quia vero praefatum filium nostrum Hubertum ad vos usque dirigere destinavimus, plura vobis scribere non necessarium duximus; quoniam, in omnibus quae ex nostra parte vobis refert, ipsum quasi certissimam epistolam nostram et verba nostra fideliter continentem fore nec nos dubitamus, nec vestram excellentiam dubitare volumus. Deus autem omnipotens meritis et intercessionibus apostolorum Petri et Pauli, et

omnium sanctorum suorum, tibi et serenissimae reginae Mathildi uxori tuae, et clarissimis filiis vestris omnium peccatorum vestrorum indulgentiam et remissionem et absolutionem tribuat; et cum vos de rebus mundanis eximi jusserit, ad aeternum regnum suum et veram gloriam transire faciat.

Data Bibianelli, XII Kal. Aprilis, ind. XV.

**EPISTOLA XVIII.
AD CANONICOS ANICIENSES.
(Anno 1077.)**

Confirmat excommunicationis sententiam a Diensi episcopo legato latam in Stephanum Aniciensis Ecclesiae invasorem; ideo ab omni sacramento praestito eos absolvens, praecipit ne ei amplius obedientiam exhibeant, et ut alium pastorem eligant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, Aniciensibus canonicis.

Notum est vobis qualiter Stephanus Aniciensis Ecclesiae invasor et Simoniacus, despecto sacramento quod nobis super corpus sancti Petri de liberatione ejusdem ecclesiae fecerat, eam occupare et tyrannica oppressionem affligere non cessat. Unde scire vos volumus quia sicut confrater noster Hugo Diensis episcopus, cui vices nostras in Galliarum partibus agendas commisimus, illum excommunicavit, sic et nos excommunicavimus, et a gremio sanctae Ecclesiae separavimus. Quapropter apostolica auctoritate praecipimus vobis ut, colla vestra de sub jugo ejus excutientes, ne illi, adhaerentes diabolo, cujus ipse membrum factus est, serviatis, sed ab illo sicut ab excommunicato oportet caveatis, et de excommunicatione, quam incurristis, coram praedicto Diensi episcopo satisficientes, ipsius consilio pastorem vobis secundum Dominum eligatis. Quod si feceritis, ab

omni sacramento et obligatione quam praefato Simoniaco contra Dominum fecistis ex parte sancti Petri vos absolvimus. Si vero etiam nunc nostrae salutari jussioni recalcitrare praesumpseritis, pari vos anathemate condemnatos sciatis.

Data Bibianelli [Biblianelli, et sic semper] decimo Kalendas Aprilis, indictione decima quinta.

**EPISTOLA XIX.
AD GALLIARUM EPISCOPOS.
(Anno 1077.)**

Confirmat sententiam in Aniciensem episcopum latam, ut in superiori epistola. Excommunicat praeterea omnes qui consilium ei dederint ut in sua haeresi permaneat. Prohibet quoque oblationes in eadem ecclesia fieri, quandiu ab eo detineatur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, universis Galliarum episcopis, et cunctis ordinibus sub eis constitutis, quibus pro merito debetur, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum esse volumus charitati vestrae quod Stephanus, Aniciensis ecclesiae invasor et Simoniacus, juravit nobis super corpus beati Petri ut ecclesiam ipsam dimitteret, et pastorem in ea secundum Dominum eligere atque constituere per fidem adjuvaret, quandocunque legatus apostolicae sedis cum litteris nostris id eum facere per sacramentum moneret. Postea vero commonitus a confratre nostro Hugone Diensi episcopo hujus specialiter negotii litteras a nobis habente, quamvis eidem vices nostras in Galliarum partibus commissemus, Ecclesiam non cessat opprimere, et filios ejus duplici contritione, corporali scilicet et spirituali, contere. Unde excommunicationem, quam praedictus

legatus noster super eum fecit, nos confirmamus, ipsumque, et omnes qui deinceps consilium ei dederint ut in hac haeresi permaneat, ex parte Dei et sancti Petri anathematizamus, donec resipiscant. Contradicimus etiam ut nullam pecuniam aliquis offerat in podio Sanctae Mariae, sive ad altaria, sive ad manus sacerdotum, donec ecclesia liberetur a tam impia oppressione, quia oblationes fidelium praedictum Stephanum a Deo apostatate atque contra eum faciunt superbire. Vobis autem, fratres coepiscopi, hanc excommunicationem atque contradictionem in parochiis vestris per diversa loca recitare et ex parte vestra confirmare, apostolica auctoritate praecipimus.

Data Bibianello, decimo Kalendas Aprilis, indictione decima quinta.

**EPISTOLA XX.
AD JOSFREDUM
EPISCOPUM PARISIACENSEM.
(Anno 1077.)**

Walterum quemdam ab archiepiscopo Remensi excommunicatum, et a se sub cautela absolutum, ab archiepiscopo, si culpa vacaverit, absolvi jubet. Quod si ille facere noluerit, vult ut ipse absolvat; si vero in culpa fuerit, ad satisfactionem coarctet. Eodem quoque pacto Azonem quemdam canonicum absolvat; monachis Sancti Lamberti, qui extraneo abbati obedire noluerant, excommunicationis sententiam relaxet; et Cameracenses, si hominem ideo combusserint, quia Simoniacos et fornicarios missas celebrare non debere assereret, excommunicet, seque Ecclesiae fidelem ministrum exhibeat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, JOSFREDO Parisiacensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Vir iste videlicet praesentium portitor Walterus de Duaco ad nos veniens, multis supplicationibus nobis institit, quatenus ei per apostolicae pietatis misericordiam consilium absolutionis nostro interventu impenderemus apud confratrem nostrum Rhemensem archiepiscopum, qui eum excommunicaverat: indicans nobis quod de causa propter quam excommunicatus sit multotiens ad disceptationem et faciendam justitiam ante excommunicationem et post excommunicationem se paratum obtulerit. Verum, quia relationi suae sine legitima discussione credere non satis cautum aut rationabile putavimus, definitam sententiam pro ejus absolutione dare nolimus, eam solummodo misericordiam ex gratia et indulgentia apostolorum Petri et Pauli, ad quorum limina veniebat, sibi concedentes, ut in eundo et redeundo sacrae communionis licentiam haberet, usque in octavum diem postquam rediret ad patriam. Caeterum, ne diutius aliqua indigna occasione sub excommunicationis nexibus teneatur, apostolica te auctoritate monemus ut, fultus his litteris nostris, archiepiscopum convenire studeas, et, perquisita ac cognita mera hujus negotii veritate, si iste aut pro sua innocentia aut congruae satisfactionis exhibitione tibi absolvendus videbitur, continuo archiepiscopum ut eum sine contradictione absolvat ex nostra parte commoneas: qui si aliqua hoc excusatione renuerit, tu ipse eum nostra vice absolvere nullatenus praetermittas. Si vero istum in culpa esse, et quod justum fuerit exsequi nolle constiterit, usque ad dignam satisfactionem sub excommunicationis vinculo coarctari debere decernimus. Praeterea Azo quidam canonicus ecclesiae sancti Amati de praenominato loco, pro quodam dicto, licet vero, nimis leviter et irreverenter prolato, a consortio fratrum se ejectum esse innotuit. Quem similiter apostolicae

miserationis clementiam pro sua reconciliatione implorantem itidem tibi committimus, ut si alia eum culpa damnationi magis debita non accusat, pro hac in capitulo fratrum claustrali disciplina correctum, et poenitentia castigatum, in societatem fratrum ad proprium locum cum charitate recipi facias. Est et alia causa quam cum omni sollicitudine te suscipere et peragere volumus, videlicet duorum fratrum monasterii sancti Remigii, Roberti et Lamberti, qui se ab archiepiscopo idcirco excommunicatos, et, excaecato quodam fratre eorum laico, omni miseria circumventos esse dicunt: quoniam cuidam extraneo abbati interventu pecuniae, et omnino contra regulam sancti Benedicti et auctoritatem sanctorum Patrum, indigne illis et praefato monasterio pro abbate apposito obedire, et sub ejus regimine in eodem coenobio manere noluerint: nec in his omnibus quidquam eis profuisse pro confusione monasterii, et habenda justae defensionis suae licentia, ad audientiam sedis apostolicae proclamasse. Quod si ita est, quam graviter archiepiscopus in hac causa, maxime de contemptu apostolicae auctoritatis, se culpabilem fecerit, tu ipse perpendero potes. Quapropter de his et de multis aliis aptioris loci et temporis opportunitatem conveniendi eum, Deo auxiliante, praestolantes, illud ad praesens tuae fraternitati committimus, et apostolica auctoritate praecipimus, ut eum, omni occasione remota, sententiam excommunicationis, quam in praefatos monachos protulit, relaxare commoneas, et eos deinceps sine omni infestatione et periculo in pace manere dimittat: recognoscens, et superni judicis judicium timens quod eis tanta mala sine deliberatione justitiae sub appellatione apostolicae sedis fecerit. Si vero eum in hac re pro sua magnitudine et arbitrio contradicentem et minus obedientem inveneris, tu ipse fultus nostra auctoritate eos absolvas, et abbatem illum, qui praefatum monasterium sancti Remigii nefanda ambitione occupasse dicitur, ita commoneas, ut aut in partibus illis confratri nostro Hugoni venerabili Diensi episcopo, cui

vices nostras commisimus, aut aliis legatis nostris, si eos in Gallia synodum celebraturos cognoverit, se repraesentare pro reddenda ratione sui introitus nullatenus praetermittat, aut ad nos in proxima festivitate omnium sanctorum veniat: commonitis etiam fratribus ejusdem monasterii, qui adversus eum de causa illicitae subreptionis suae in abbatiam conqueruntur, ut et ipsi secundum praescriptam terminationem ad discutiendum hoc negotium se praesentes exhibeant. Item relatum nobis est Cameracenses hominem quemdam flammis tradidisse, eo quod Simoniacos et presbyteros fornicatores missas non debere celebrare, et quod illorum officium minime suscipiendum foret, dicere ausus fuerit. Quod quia nobis valde terribile, et, si verum est, omni rigore canonicae severitatis vindicandum esse videtur, fraternitatem tuam sollicite hujus rei veritatem inquirere admonemus: et, si eos ad tantam crudelitatem impias manus suas extendisse cognoveris, ab introitu et omni communione ecclesiae auctores pariter et complices hujus sceleris separare non differas, et nobis hujus rei certitudinem, nec non quidquid de superioribus causis effectum fuerit, per litteras tuas quam citissime possis indicare stude. De caetero rogamus te et multum admonemus ut omnibus confratribus et coepiscopis tuis per totam Franciam ex apostolica auctoritate significes, quatenus et illis sacerdotibus qui a turpitudine fornicationis cessare noluerint, officium sacris altaribus ministrandi penitus interdicant, et tu ipse in omni loco et conventu id praedicare non cesses. Et si in hac re aut episcopos tepidos, aut illos qui sacrorum ordinum nomen et officium indigne pro supradictis criminibus usurpare praesumunt, rebelles esse cognoveris, omni populo, ne eorum ulterius officium suscipiat ex parte beati Petri et nostra apostolica auctoritate ubique interdicas, ut vel hoc modo confusi ad emendationem vitae suae, et ad castitatem religiosae continentiae, redire cogantur. Age ergo ut sancta et universalis mater Ecclesia te fidelem ministrum et cooperatorem nostrae, imo apostolicae,

sollicitudinis, Deo adjuvante, cognoscat, et nobis, quod valde desideramus, de libertate et fructu tui sacerdotalis officii ad praesens gaudere, et in posterum per misericordiam Dei confidenter sperare posse proveniat.

Data Bibianello, VIII Kalendas Aprilis, indictione XV.

**EPISTOLA XXI.
AD HERIMANNUM
EPISCOPUM METENSEM.
(Anno 1077.)**

Committit ei causam inter episcopum Leodiensem et abbatem Sancti Laurentii, qui a dicto episcopo de monasterio suo ejectus ad sedem apostolicam appellaverat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **HERIMANNO** Metensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Praesentium portitor litterarum Vulpodo abbas monasterii sancti Laurentii Leodii ad nos veniens multis supplicationibus nos exoravit quatenus eum apud episcopum Leodiensem, qui eum de monasterio suo ejecerat, ut clementius in illum ageret, apostolicis interventibus juvaremus: tantum nobis de causa sua indicans quod de objectis sibi respondere paratus fuerit; sed legales respondendi et expurgandi se inducias habere nullatenus potuerit, quanquam eas sub vocatione divini nominis et respectu beati Petri quaesierit. Episcopus autem prius nobis in epistola sua quaedam indigna de ejus actibus indicaverat. Ut igitur in hac ambiguitate neutri quod justum est denegare videamur, fraternitatem tuam rogamus, et apostolica auctoritate ut hanc causam suscipiat admonemus, et eam diligenti inquisitione percognitam eo ordine quo canonica instituta

praecipunt tractari et definiri faciat: procurans equidem ut iste cum tanto moderamine et sibi conservata justitia ad audientiam admittatur, quatenus non incassum apostolicam misericordiam et ejus suffragia quaesisse videatur.

Data Bibianello, octavo Idus Aprilis, indictione decima quinta.

**EPISTOLA XXII.
AD HUGONEM
EPISCOPUM DIENSEM.
(Anno 1077.)**

Praecipit ut congregata synodo episcoporum Franciae causa Cameracensis electi discutiatur, qui post sui legitimam electionem investituram ab Henrico rege acceperat, ignorans et regem excommunicatum, et hujusmodi investituram a pontifice prohibitam. Quod si ita esse jurejurando affirmaverit, ejus electionem confirmat: vultque ut in concilio causae nonnullarum Ecclesiarum definiantur, Cluniacensis abbas ad synodum vocetur pro Arvernensis Ecclesiae causa; et inter caetera decretum de non accipiendis investituris a laicis promulgetur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, HUGONI venerabili Diensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Gerardus Cameracensis electus ad nos veniens qualiter in eadem Cameracensi Ecclesia ad locum regiminis assignatus sit prompta nobis confessione manifestavit, non denegans post factam cleri et populi electionem donum episcopatus ab Henrico rege se accepisse: defensionem autem proponens, et multum nobis offerens, se neque decretum nostrum de prohibitione hujusmodi acceptionis, nec ipsum Henricum

regem a nobis excommunicatum fuisse, aliqua certa manifestatione cognovisse. Cui cum nos congruis rationibus ostenderemus quam grave esset, etiam omni ignorantia eum excusante, sanctae apostolicae sedis synodale decretum transgredi, et hujusmodi participatione cum homine excommunicato commaculari, ad satisfaciendum promptus donum quod accepisse visus est continuo in manus nostras refutavit, et omnino causam suam nostro iudicio cum sui ipsius ad omnem voluntatem nostram subiectione et obauditione reliquit. Pro cuius humiliatione, et maxime quoniam canonicam electionem in eo praecessisse audivimus, ad misericordiam moti sumus, et, confisi in testimonio quod nonnulli confratrum nostrorum episcoporum cum multis pro eo supplicationibus ad nos per epistolas suas direxerunt, videlicet quod ejus praecedens vita et conversatio multum honesta et laudabilis fuerit, ad promotionem ejus discretae moderationis consideratione assensum praebere non indignum duximus. Attamen ne istud aliis, quorum causa et conversatio huic longe dissimilis et impar constiterit, ad exemplum vel occasionem quaerendae misericordiae in posterum fore debuisset, illud constituimus, ut coram te et confratre nostro Remensi archiepiscopo et aliis comprovincialibus episcopis ita se per sacramentum purgare debeat, quod ei ante acceptionem illam, et, ut dicitur, investituram episcopatus regem excommunicatum fuisse, et illud decretum nostrum de prohibitione hujuscemodi investiendi et accipiendi Ecclesias, neque per legatum nostrum, neque ab aliqua persona quae se his statutis interfuisse et ea audisse fateretur, significatum et indubitanter notificatum fuerit. Quapropter admonemus fraternitatem tuam ut concilium in partibus illis convocare et celebrare studeas, maxime quidem cum consensu et consilio regis Francorum, si fieri potest. Si autem aliqua occasione in id consentire noluerit, in Lingonensi Ecclesia conventum celebrandi concilii instituas, atque hoc cum consilio et prudenti dispositione fratris nostri Lingonensis

episcopi facias; sciens quoniam in omnibus fidelem adiutorem et cooperatorem non solum nobis, sed et tibi, et omnibus legatis nostris se deinceps fore promisit, et nos in eo multam spem habemus et fiduciam. Comes etiam Tebaldus per legatos suos eandem nobis promissionem fecit, ut si rex legatos nostros recipere nollet, ipse cum summa devotione reciperet, et eis omnem quam posset aptitudinem celebrandi synodum, et ecclesiastica exquirendi negotia, locum, consilium auxiliumque daret. Stude ergo ut praefatum confratrem nostrum Lingonensem episcopum convenias, et communi consilio ubi vobis melius videbitur, synodum institute, et convocatis illuc archiepiscopo Remensi, et caeteris quotquot possis archiepiscopis et episcopis Franciae, primo omnium causam supra memorati Cameracensis electi discutere studeas, videlicet ut secundum praescriptam sacramenti determinationem se coram omnibus expurget; et insuper, ne in mortem illius qui in ignem projectus est consenserit, in eodem se sacramento defendat. Quod si factum fuerit, praecedentem ejus electionem confirmandam esse apostolica moderatione decernimus, et te cum confratre nostro Remensi archiepiscopo de ejus consecratione, prout oportet, statuere volumus, nisi forte alia sibi quae nos ignoramus obstiterint; quae tamen in providentia vestra examinanda relinquimus. Illud vero commune malum pene totius terrae, videlicet quod altaria venduntur, et quod iste etiam in officio sui archidiaconatus se fecisse non denegat, ne deinceps fiat, tam huic, quam caeteris omnibus, interdicito. De caetero admonemus dilectionem tuam, ut reliquas causas et negotia, videlicet Catalaunensis episcopi, Carnotensis Ecclesiae, Aniciensis, Arvernensis, nec non monasterii Sancti Dionysii, et alia quae necessaria ecclesiasticae religioni apparuerint pro commissa tibi vice nostra, quantum Deo auxiliante potueris, ita diligenter tractare et ad finem perducere studeas, quatenus in eis nostra deinceps possit sollicitudo et longa fatigatio sublevari. Volumus etiam ut fratrem

nostrum Hugonem venerabilem Cluniacensem abbatem tecum synodo interesse ex nostra parte convidare rogando et multum instando procures, cum propter alia multa, tum maxime ut causa Arvernensis Ecclesiae competenti et firma determinatione cum Dei et illius adjutorio finiatur. Confidimus enim in misericordia Dei, et conversatione vitae ejus, quod nullius deprecatio, nullius favor aut gratia, nec aliqua prorsus personalis acceptio eum a tramite rectitudinis dimovere poterit. Si igitur divina elementia huic nostrae dispositioni effectum dederit, inter caetera quae tua fraternitas agenda suscepit hoc attentissime perpendat et exsequi studeat, ut congregatis omnibus, et in conventu residentibus, manifesta et personanti denuntiatione interdicit ut, pro conservanda deinceps in promovendis episcopis canonica et apostolica auctoritate, nullus metropolitanorum, aut quivis episcoporum, alicui, qui a laica persona donum episcopatus susceperit, ad consecrandum illum imponere manum audeat, nisi dignitatis suae honore officioque carere et ipse velit. Similiter etiam ut nulla potestas, aut aliqua persona, de hujusmodi honoris donatione vel acceptione ulterius se intromittere debeat. Quod si praesumpserit, eadem sententia et animadversionis censura quam beatus Adrianus papa, in octava synodo (an. 22), de hujusmodi praesumptoribus et sacrae auctoritatis corruptoribus statuit atque firmavit, se astrictum ac ligatum fore cognoscat. Quo capitulo scripto, atque in praesentia omnium lecto, ad collaudationem et confirmationem ejus universum coetum illius consessus admoneas. Eos autem qui post recensitam a nobis hujus decreti auctoritatem investituram episcopatus per manus saecularium dominorum et potestatum susceperunt, et qui eis in ordinationem manum imponere praesumpserunt, ad nos super hac re rationem reddituros venire apostolica auctoritate commoneas atque praecipias.

Data juxta Padum, in loco qui dicitur Ficarolo, quarto Idus Maii, indictione decima quinta.

**EPISTOLA XXIII.
AD BERNARDUM DIACONUM,
ET BERNARDUM ABBATEM.
(Anno 1077.)**

Ut ab Henrico et Rodulpho regibus iter tutum petant, ut ad Teutonicorum partes se conferre possit: quorum alter, qui id praestare noluerit, excommunicetur, et regni gubernaculis interdicatur; qui vero paruerit, in regia dignitate confirmetur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **BERNARDO** sanctae Romanae Ecclesiae diacono, et **BERNARDO** Massiliensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Fraternitati vestrae notum esse non ambigimus quia ideo ab Urbe confisi de Dei misericordia et adjutorio beati Petri egressi sumus, ut ad Teutonicorum partes, composituri inter eos (ad honorem Dei et utilitatem sanctae Ecclesiae) pacem, transiremus. Sed quia defuerunt qui nos secundum quod dispositum erat conducerent, impediti adventu regis in Italiam, in Longobardia inter inimicos Christianae religionis non sine magno periculo remansimus, et adhuc, sicut desideramus, ultra montes proficisci nequivimus. Quocirca monemus vos, et ex parte beati Petri praecipimus ut, fulti auctoritate hujus nostri praecepti, nostraque vice ab eodem apostolorum principe accincti, utrumque regem, Henricum videlicet atque Rodulphum, commoneatis quatenus viam nobis illuc secure transeundi aperiant, et adjutorium atque ducatum per tales personas de quibus vos bene confiditis, praebeant, ut iter nobis Christo protegente pateat. Desideramus enim cum consilio

clericorum atque laicorum ejusdem regni, qui Dominum timent et diligunt, causam inter eos, Deo favente, discutere: et cujus parti magis ad regni gubernacula justitia favet demonstrare. Scitis enim quia nostri officii et apostolicae sedis est providentiae majora Ecclesiarum negotia discutere, et dictante justitia definire. Hoc autem quod inter eos agitur negotium tantae gravitatis est tantique periculi, ut si a nobis fuerit aliqua occasione neglectum, non solum illis et nobis, sed etiam universali Ecclesiae magnum et lamentabile pariat detrimentum. Quapropter si alteruter praedictorum regum huic nostrae voluntati ac deliberationi parere et ad vestra monita locum dare renuerit, suamque superbiam atque cupiditatis faces contra honorem Dei omnipotentis accendens, ad desolationem totius Romani imperii anhelare tentaverit, omnibus modis omnique ingenio usque ad mortem, si oportet, nostra vice, imo beati Petri auctoritate, ei resistite, et totius regni gubernacula contradicendo tam illum, quam omnes sibi consentientes a participatione corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi, et a liminibus sanctae Ecclesiae separate: illud semper habentes in memoria quia scelus idololatriae incurrit qui apostolicae sedi obedire contemnit, et quod beatus Gregorius doctor sanctus et humillimus decrevit reges a sua dignitate cadere, si temerario ausu praesumerent contra apostolicae sedis jussa venire. Alteri autem qui nostrae jussioni humiliter paruerit, et obedientiam universali matri (sicut decet Christianum regem) exhibuerit, convocato concilio omnium clericorum et laicorum quos advocare poteritis, consilium et adjutorium in omnibus praebete, et in regia dignitate per auctoritatem beatorum apostolorum Petri et Pauli nostra vice confirmate, omnibusque episcopis, abbatibus, clericis ac laicis, in omni regno habitantibus, ut sibi fideliter (sicut oportet) regi obediant et deserviant ex parte omnipotentis Dei praecipite.

Data Carpinetae, secundo XV Kalendas Junii, indictione decima quinta.

**EPISTOLA XXIV.
AD GERMANOS.
(Anno 1077.)**

Ejusdem argumenti.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, archiepiscopis, episcopis, ducibus, comitibus et universis Christi fidelibus clericis et laicis, tam majoribus quam minoribus, in regno Teutonicorum consistentibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum fieri vobis volumus, fratres charissimi, quia legatis nostris, Bernardo videlicet sanctae Romanae Ecclesiae fidei filio et diacono, itemque Bernardo abbati religioso Massiliensis monasterii, praecipimus [Col.0480A] ut utrumque regem, Henricum videlicet et Rodulphum, aut per se aut per idoneos nuntios admoneant quatenus viam mihi, pro discutiendo negotio quod peccatis facientibus inter eos ortum est, ad vos, Deo favente, secure veniendi praebeant. In magna enim tristitia et dolore cor nostrum fluctuat, si per unius hominis superbiam tot millia hominum Christianorum temporali et aeternae morti traduntur, et Christiana religio confunditur, Romanumque imperium ad perditionem perducitur. Uterque namque rex a nobis, imo ab apostolica sede, cui licet indigni praesidemus, adjutorium requirit. Et nos, de misericordia omnipotentis Dei et adjutorio beati Petri confidentes, parati sumus cum vestro consilio, qui Deum timetis et Christianam fidem diligitis, aequitatem causae utrinque decernere, et ei praebere auxilium cui justitia ad regni gubernacula favere dignoscitur. Quapropter, si alteruter eorum superbia inflatus aliquo ingenio quominus ad vos venire

possimus obstiterit; et de sua injustitia timens iudicium sancti Spiritus refugerit, inobediens factus resistendo sanctae et universali matri Ecclesiae, hunc velut membrum Antichristi, et desolatorem Christianae religionis, contemnite, et sententiam, quam nostri legati contra eum nostra vice dederint, conservate: scientes quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam (Jac. IV). Alteri vero qui humiliter se habuerit, et iudicium (decretum vero a Spiritu sancto, per vos autem prolatum) non contempserit (indubitanter enim credimus quod ubicunque duo vel tres in nomine Domini congregati fuerint, praesentia ejus illuminantur (Matth. XVIII), illi, inquam, servitium et reverentiam secundum quod nostri praefati legati decreverint, exhibete adnitentes, et modis omnibus ei obsequentes, ut regiam dignitatem honeste possit obtinere, et sanctae Ecclesiae jam pene labanti succurrere. Non enim a corde nostro debet excidere quod qui apostolicae sedi obedire contemnit, scelus idololatriae incurrit (I Reg. XV), et quod beatus Gregorius doctor sanctus et humillimus reges decrevit a suis dignitatibus cadere, et participatione corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi carere, si praesumerent apostolicae sedis decreta contemnere. Si enim coelestia et spiritualia sedes beati Petri solvit et iudicat, quanto magis terrena et saecularia? Scitis autem, fratres charissimi, quia ex quo tempore ab Urbe exivimus, in magno periculo inter inimicos Christianae fidei mansimus: et tamen neutri praedictorum regum neque terrore neque amore flexi aliquod contra justitiam adiutorium promisimus. Magis enim volumus mortem, si hoc oportet, subire, quam, propria voluntate devicti, ut Ecclesia Dei ad confusionem veniat consentire. Ad hoc enim nos ordinatos et in apostolica sede constitutos esse cognoscimus, ut in hac vita non quae nostra sed quae Jesu Christi sunt quaeramus (Philip. II), et per multos labores Patrum sequentes vestigia ad futuram et aeternam quietem, Deo miserante, tendamus.

Data Carpinetae, secundo Kalendas Junii, indictione decima quinta.

**EPISTOLA XXV.
AD NEHEMIAM
ARCHIEPISCOPUM STRIGONIENSEM
(Anno 1077.)**

Causam assignat cur epistolae latorem apud se tandiu retinuerit, eumque commendat. Illius promotioni ad sacerdotium non adversatur. Monet regem nuper electum commoneat ut per legatos debitum obsequium sedi apostolicae praestet.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **NEHEMIAE** Strigoniensi in Hungaria archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem

Non admirari te volumus qua de causa fratrem istum, videlicet harum litterarum portitorem, tandiu nobiscum retinuerimus: nam, cum ad nos venit, in regnum Teutonicorum transire disposueramus, quatenus inter regem Henricum et principes terrae pacem et concordiam componere, Deo adjuvante, possemus; acceptis etiam per sacramentum ab eodem Henrico rege securitatibus, quas ex parte illius ad protectionem nostram tunc oportere putavimus: cujus rei exitum exspectantes, interim hunc nobiscum manere praecepimus, ut et certum hujus negotii finem, et si qua alia necessaria viderentur, vobis hoc revertente mandarem. Caeterum quia causa, sicut vobis notum esse credimus, ad gravissimam litem, et pene ad totius patriae divisionem excrevit, neque nobis hoc in tempore transire opportunum esse vidimus, diutius hunc tenere noluimus; scribentes per eum fraternitati tuae, et multum admonentes ut ei apud te prosit quod cum tanta fatigatione et periculo et apostolicam quaesivit

misericordiam, et tam longam apud nos fecit moram. Hoc enim scire te volumus, quoniam quandiu nobiscum fuit, quietum in illo spiritum et ad serviendum Deo devotum esse cognovimus. Quapropter secundum miseriam horum temporum, et ad comparationem earum personarum quas pro infirmitate et necessitate toleramus, hunc quoque misericorditer portandum esse non indignum duximus: siquidem ea quae nobis de sua manifestavit conscientia, et de quibus a se reprehendi confitetur, a sua confessione et relatione non discrepant. Quod autem ad sacerdotii gradum promoveri desiderat, etsi nos ex imperii auctoritate non decernimus, respectu tamen indulgentiae non contradicimus, nec denegandum sibi esse iudicavimus, si quidem alia, quae nos lateat, ordinationi suae gravior causa non obstiterit, et deinceps vitam et mores suos ad dignitatem tanti ministerii congrue instituere et perseveranter, Deo miserante, servare voluerit. De caetero admonemus fraternitatem tuam, ut regem qui inter vos electus est cum aliis tuis confratribus et principibus terrae alloquaris, notificantes et consulentes sibi ut apertius nobis suam voluntatem, et erga reverentiam sedis apostolicae debitam per idoneos legatos denuntiet devotionem: et ita demum, quod ad nos attinet, ad honorem Dei omnipotentis et beati Petri apostolorum principis benigne sibi respondebimus, et excellentiae suae ad suam et totius regni utilitatem sanctae et apostolicae auctoritatis studium cum omni charitate et benevolentia exhibere curabimus. Caetera vero, quae longum erat in epistola, viva fideliter voce nuntiabit, sicut in ejus ore posuimus.

Data Carpinetae, V Idus Junii, indictione decima quinta.

EPISTOLA XXVI.
AD DOMINICUM PATRIARCHAM GRADENSEM
ET CAETEROS EPISCOPOS VENETIAE.
(Anno 1077.)

Mittit Gregorium legatum pro ecclesiasticis causis tractandis, cui eos obedire praecipit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, DOMINICO patriarchae Gradensi, et caeteris episcopis Venetiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Audivimus in Ecclesiis vestris multa emersisse negotia, quae ut sincera exploratione discutiantur, et canonicae traditionis definitione terminentur ecclesiasticae religionis ordo deponit, et a nobis tam vestra dilectio, quam officii nostri debita sollicitudo, requirit. Quanquam enim ex consideratione creditae nobis dispensationis debitores simus universis Ecclesiis, speciali tamen cura vobis et vestris causis astringimur; cum propter singularem quamdam cohaerentiam quam ad sanctam Romanam et apostolicam habetis Ecclesiam, tum propter vicinitatem, quae nunquam nos vel quae apud vos sunt diu ignorare, vel, quae nos debemus et possumus, vestrae fraternitati denegare patitur. Quapropter misimus ad vos hunc dilectum filium nostrum Gregorium et diaconum sanctae Romanae Ecclesiae, quatenus una vobiscum de ecclesiasticis causis, et Christianae religionis sacrosanctis institutionibus, quae necessaria sunt, Deo adjuvante, pertractans, nostra vice quae corrigenda sunt corrigat, quae statuenda constituat, et ecclesiasticae libertatis atque iustitiae diu et in multis neglectas rationes et studia ad formam canonicae et apostolicae disciplinae reducere, et per auxilium divinae gratiae efficaciter valeat confirmare: cui nos [forte, vos] cum omni charitate assidentes ita favere et unanimiter assensum praebere sicut fratres charissimos admonemus: quatenus in illo appareat quantam reverentiam in beatum Petrum apostolorum principem habeatis, de cujus domo et familia mittitur: quanta etiam de nostra dilectione vobis cura sit, qui eum de sinu nostro misimus, utpote per quem nostra apud vos sollicitudo, et a Domino

Deo nobis concessae potestatis auctoritas vicaria dispensatione repraesentatur et geritur.

Data Carpinetae, quinto idus [Kalendis] Junii, indictione decima quinta.

**EPISTOLA XXVII.
AD DOMINICUM SILVIUM DUCEM
ET POPULUM VENETIAE. (Anno 1077.)**

Queritur eos cum excommunicatis communicasse. Mittit legatos qui eos peracta poenitentia ab excommunicatione absolvant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, DOMINICO Silvio duci, et populo Venetiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Memnisse debetis quanta vobis apud sanctam et apostolicam sedem multis jam temporibus et charitatis benevolentia et honorificentiae gratia sit exhibita. Et nos quidem, teste conscientia nostra, non solum postquam ad pontificatum venimus, sed et antea pluribus annis vos et terram vestram valde dileximus, et non sine aliqua nonnullorum indignatione et inimicitia ad providendum honori vestro prompti fuimus; multum gavisus pro dilectione quam erga universalem omnium fidelium matrem, videlicet sanctam Romanam Ecclesiam, habuistis, et libertate quam ab antiqua stirpe Romanae nobilitatis acceptam conservastis. Verum his temporibus, quod sine magno dolore non dicimus, non solum nostros exacerbastis affectus, sed omnipotentis Dei gratiam vobis procul dubio nimium labefactastis; quoniam nescio quibus peccatis facientibus a statu rectitudinis excidistis, et ultra extra consortium membrorum Christi et Ecclesiae facti estis, sectantes et recipientes eos qui pro suis sceleribus excommunicati sunt, et, exorbitantes a fide et catholica sanctorum Patrum unitate, doctrina, et corroborata

divinitus auctoritate, per omnem inobedientiam et contumaciam in laqueum diaboli ceciderunt, et ministri, imo servi Satanae, a quo captivi tenentur, facti sunt. Quocirca dolentes de periculo animarum vestrarum, et ad reconciliationem divinae gratiae vos revocare cupientes, misimus ad vos hunc dilectum filium nostrum Gregorium et diaconum sanctae Romanae Ecclesiae, ut, poenitentiam agentes, ab excommunicationis vinculo in quod participando cum excommunicatis prolapsi estis, possitis absolvi, et in communione sanctae matris Ecclesiae apostolica indulgentia et benedictione restitui. Quod cum factum fuerit, si nostra monita, imo verbum Dei, ea qua oportet veneratione suscipitis, volumus, et apostolica vos auctoritate monemus ut cum omni charitate et obedientia sibi assistatis, quatenus cum consilio confratris nostri patriarchae et aliorum episcoporum illius provinciae, necnon cum adjutorio ducis, et omnium vestrum, de statu Ecclesiarum, et Christianae religionis ordine ac dispensatione, quae necessaria sunt juxta formam a sanctis Patribus traditam pertractare possit, ac, Deo adjuvante, nostra vice disponere.

Data Carpinetae, quinto Idus Junii, indictione decima quinta.

**EPISTOLA XXVIII.
AD HISPANOS.
(Anno 1077.)**

Monet illos pro pastoralis officii sui cura ad pie sancteque vivendum. Praeterea commonet Hispaniae regnum antiquis constitutionibus juris esse sancti Petri: quodcum temporum injuria et Saracenorum tyrannide memoria labi coeperit, et modo ipsi Saracenos vicerint, legatos mittit, ut illis significant quantum beato Petro debeant, et eorum debitum in memoriam illis revocent.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, regibus, comitibus, caeterisque principibus Hispaniae salutem et apostolicam benedictionem.

Non ignorare credimus prudentiam vestram, quin sancta et apostolica sedes princeps et universalis mater sit omnium Ecclesiarum et gentium quas divina clementia ad agnitionem sui nominis in fide Domini ac Salvatoris nostri Jesu Christi per evangelicam et apostolicam doctrinam venire praeordinavit; quibus hanc curam et perpetuam debet exhibere sollicitudinem, ut, sicut ad conservandam catholicae fidei veritatem, ita quoque ad cognoscendam et tenendam justitiam documenta et salutifera administret monita. Ad cujus dispensationis officium, quando secundum voluntatem Dei, quanquam inviti et indigni, constituti sumus, creditum nobis ministerium valde pertimescimus, scientes quoniam et his qui prope et his qui longe sunt debitores sumus, nec apud superbum judicem excusationis locum habere poterimus, si nostra taciturnitate eorum aut salus negligitur aut culpa fovetur. Cujus rei tam in propheticis quam evangelicis paginis multa nobis documenta, et cum terribilibus minis exempla proposita sunt, quae egregius ille praedicator et Apostolus intuens ait: **Necessitas evangelizandi mihi incumbit; vae enim mihi, si non evangelizavero (I Cor. IX)! Quapropter et nos, dilectissimi, qui praesentes secundum desiderium nostrum verbo non possumus, saltem absentes per epistolam de salute vestra vos admonere curavimus: scribentes vobis, sicut in vos affectum debitae charitatis habemus, primum quidem ut, gratias agentes Deo, qui vos regeneravit in spem vivam et incorruptibilem aeternae vitae gloriam per Jesum Christum Dominum nostrum, semper illum timeatis et ex toto corde diligatis, transferentes in illum omne desiderium vestrum supra omnes divitias et honores hujus saeculi, supra omnes non solum humanas sed et angelicas creaturas; ambulantes coram illo in omni fide et devotione sicut electi filii, et in**

sortem haereditatis regni Dei per immensam gratiam bonitatis ejus vocati, non detinentes secundum saecularem concupiscentiam in injustitia quae de veritate et aequitate sua Deus vobis cognoscere dedit vel daturus est, sed exhibentes vos fideles ministros ad faciendam justitiam, ad tuendam libertatem Christianae fidei et religionis in omni virtute et administratione regiae potestatis vestrae, ad laudem et gloriam nominis ejus qui vos multa gloria sublimavit. Nam, quod semper vobis cordi esse volumus, inquit dilectoribus suis Sapia per Salomonem: Ego diligentes me diligo; honorificantes me honorabo (Prov. VIII); contemptoribus vero minatur dicens: Qui autem me contemnunt, erunt ignobiles (I Reg. II). Et apostolus Paulus generalem futuri sententiam manifestans ait: De justo judicio Dei qui reddet unicuique secundum opera ejus (Rom. II). His quidem qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem quaerunt, vitam aeternam; his autem qui sunt ex contentione, et qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira et indignatio, tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis malum. Nolite ergo sublime sapere, aut, propter eminentiam praesentis gloriae, humanae conditionis, quae aequa est regum et pauperum, oblivisci. Sed, sicut idem apostolus monet, humiliamini sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore tribulationis (Petr. V). Nolite spem ponere in incerto divitiarum hujus saeculi, sed in illo de quo scriptum est: Per me enim reges regnant (Prov. VIII); et alibi: Quoniam data est a Domino potestas vobis, et virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, et cogitationes scrutabitur; in quo et thesaurizate vobis divitias bonorum operum; construentes stabile fundamentum (I Tim. VI), et melioris atque indeficientis substantiae possessionem (Hebr. X), ubi vitam ducatis aeternam. Non enim habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus, cujus artifex et conditor Deus (Hebr. XIII). Et profecto vosipsi scitis et quotidie videtis quam fluxa et fragilis est vita mortalium, quam fallax et

deceptoriam spes praesentium. Semper enim volentes nolentesque ad finem currimus, et sub tam certo periculo, nunquam tamen quam sit vicina mors praevidere possumus; nec unquam diu tenetur quidquid de praesenti vita vel saeculo quaeritur aut possidetur. Quamobrem, pensantes semper quae sint novissima vestra, quantaque cum amaritudine de praesenti saeculo nequam exituri, et in putredinem terrae ac sordes pulveris reversuri estis, quamque sub districto examine de factis vestris rationem reddituri sitis, contra futura pericula vos communitate. Arma vestra, opes, potentiam, non ad saecularem pompam tantum, sed ad honorem et servitium aeterni regis vertite; commissa vobis regni gubernacula ita gerite, sic administrate, ut vestrae virtutis et rectitudinis studium omnipotenti Deo gratum justitiae possit esse sacrificium; quatenus et vos in ipso sperare possitis qui dat salutem regibus; et potens est eripere de manu mortis, ut superinduat vos eminentiori claritate, et gaudiis vitae perennis, et de caducis honoribus quos nunc habetis transferat vos in regnum gloriae aeternae suae, ubi nec beatitudo finem, nec gloria corruptionem, nec dignitas habet comparisonem. Praeterea notum vobis fieri volumus, quod nobis quidem facere non est liberum, vobis autem non solum ad futuram sed etiam ad praesentem gloriam valde necessarium, videlicet regnum Hispaniae ex antiquis constitutionibus beato Petro et sanctae Romanae Ecclesiae in jus et proprietatem esse traditum. Quod nimirum hactenus et praeteritorum temporum incommoda, et aliqua antecessorum nostrorum occultavit negligentia. Dum postquam regnum illud a Saracenis et paganis pervasum est, et servitium quod beato Petro inde solebat fieri, propter infidelitatem eorum et tyrannidem detentum, ab usu nostrorum tot annis interceptum est, pariter etiam rerum et proprietatis memoria dilabi coepit. Verum quia divina clementia concessa vobis in hostes illos semperque concedenda victoria terram in manus vestras tradidit, ulterius vos causam hanc ignorare nolumus, ne quod supernus arbiter et legum ac justitiae

conditor de recuperanda et restituenda justitia et honore sancti Petri, ejusque sanctae et apostolicae sedis, vestrae gloriae ad bene merendum contulit, aut nobis ex taciturnitate in negligentiae culpam, aut vobis ex ignorantia, quod absit! ad detrimentum propositae et divinitus oblatae retributionis obveniat. Confidimus enim in misericordia Dei, qui virtutem vobis dedit et victoriam, ut hanc etiam voluntatem vobis tribuat, quo, cognita veritate, potius statuta Christianorum principum et exempla sequamini, quam eorum impietatem qui Christianum nomen magis cupiunt persequi quam venerari. Misimus autem ad vos confratrem nostrum Amatum venerabilem Ellorensem episcopum, cui et vicem nostram ad partes illas dedimus, adjungentes sibi hunc abbatem Sancti Pontii, virum venerabilem, fide et morum honestate probatum, ut quod nos de insinuatione hujus causae vestrae celsitudini succincte scripsimus, ipsi vobis, si necesse sit, latius apertiusque manifestent, et, quantum ratio postulaverit, notitiam veritatis praesenti denuntiatione et certa assertione demonstrent. Quorum consiliis in his quae ad Dominum pertinent, et saluti animarum vestrarum necessaria sunt, indubitanter potestis credere, sicut nos in ipsis per studium religionis et actuum suorum comprobavimus, et vos in eorum poteritis conversatione perpendere. Igitur quod ad nos pertinuit, aut providendum ex officio aut satisfaciendo justitiae debito, Deo miserante, fecimus; quid vestrae causa salutis a vobis exigit, et quantum beato Petro apostolorum principi debeatis indicavimus, ne ignorantia obsit, nec sub vana securitate labentis lucis et temporis damnosa vobis, quod absit! subrepat negligentia. Vos autem quid vestrum sit attendite, quid fides et Christiana devotio vestri principatus ad imitationem piissimorum principum exsequi debeat prudenti consilio pertractate, disponite atque statuite; et ita vos erga honorem beati Petri et sanctae matris vestrae Romanae Ecclesiae promptos atque magnificos exhibete, ut vestra virtus et gloria, quae Deo donante illustri victoria pollet,

apostolicis intercessionibus clarior fiat et excelsior, et eorum vos semper benedictio muniat, auctoritas a peccatis absolvat, defensio tutos et illaesos ab omni periculo protegat, quorum potestate divinitus illis tradita universitas hominum tam in coelo quam in terra ligatur et solvitur, et coelestis regni janua cunctis aperitur et clauditur.

Data Carpinetae, quarto Kalendas Julii, indictione decima quinta.

LIBER QUINTUS REGISTRI.

Anno ab Incarnatione Domini millesimo septuagesimo septimo, indictione decima quinta.

EPISTOLA PRIMA.

AD CANONICOS SANCTI MARTINI LUCENSIS.

(Anno 1077.)

Arguit eos quod contra sua monita, et post promissam satisfactionem, canonicatus ac praebendas emerent. Quare omnibus qui eas sic adepti fuerint, introitum majoris ecclesiae et earum retentionem omnino interdicit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, canonicis Sancti Martini Lucensis Ecclesiae.

Memnisse debetis, quoties et cum quanta cura vos monuerimus apud vos manentes, ne terrena peritura commoda majoris quam animas vestras aestimantes, ita vos ad obedientiam justitiae exhiberetis, ut ulterius sub excommunicationis vinculo, quod in acquirendis contra apostolica decreta praebendis vos incurrisset manifestum erat, non permaneretis. Verum, ut ipsa res indicat, substantiam vestrae licet iniquae possessionis pretiosiore quam vosmetipsos facitis, qui, spretis

admonitionibus nostris et contempta apostolica auctoritate, pro lucris temporalibus et explenda cupiditate vestra, sub maledicto anathematis post promissam nobis satisfactionem recidivo ac deliberato praevaricationis crimine jacere non pertimescitis. Quapropter, quoniam tantae praesumptionis contumaciam, et tam immanis avaritiae culpam, nostra nec taciturnitate dissimulare, nec patientia non modo ad vestrum, sed ad illorum etiam cum quibus communicatis periculum diutius fovere audemus, praesenti auctoritate omnibus qui inter vos contra apostolica privilegia beati Leonis papae canonicas pecunia adepti sunt, introitum majoris ecclesiae, videlicet Sancti Martini, et easdem canonicas vel praebendas ulterius retinendi licentiam et potestatem ex parte omnipotentis Dei et beati Petri apostolorum principis usque ad condignam satisfactionem interdicimus.

Data Florentiae, tertio Idus Augusti, indictione decima quinta.

**EPISTOLA II.
AD EPISCOPOS ET CLERICOS CORSICAE.
(Anno 1077.)**

Pro suo pastoralis officio mittit legatum episcopum Pisanum electum, qui vice sua quae ad religionem pertinent exsequatur; cui ut debitam obedientiam exhibeant praecipit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus episcopis, clericis, consulibus, majoribus et minoribus in insula Corsica consistentibus [existentibus], salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam propter multas occupationes ad peragendum nostrae sollicitudinis debitum, singularum

provinciarum Ecclesias per nosmetipsos visitare non possumus, necessarium valde est ut, exigente ratione vel tempore, aliquem modo ad illas partes mittere studeamus, per quem commissa nobis secundum voluntatem Dei repraesentetur auctoritas, et Dominici gregis salus atque communis provideatur utilitas. Scimus enim quoniam sine detrimento et magno animarum periculo esse non potest, cum illius diligentia ad quem summa negotiorum et curae necessitas praecipue spectat, diu subditis ac commissis sibi fratribus deest. Quapropter, considerantes et valde timentes ne hujusmodi erga vos providentiae tandiu praetermissum studium et nobis in negligentiae culpam reputetur, et vestrae saluti (quod absit!) perniciosum aut contrarium fuerit, data primum opportunitate, misimus ad vos hunc fratrem nostrum Landulphum Pisanae Ecclesiae electum episcopum, cui et vicem nostram in vobis commisimus, ut ea quae ad ordinem sacrae religionis pertinent rite exsequens, juxta prophetae dictum, evellat et destruat, aedificet et plantet: cui vos obedire et unanimiter assistere volumus, admonentes et apostolica auctoritate praecipientes ut, eum cum omni charitate et honore suscipientes, talem sibi honorem et reverentiam exhibeatis, qualem ex constitutione sanctorum Patrum iis exhibere oportet quos sancta et apostolica sedes in partem suae sollicitudinis assumendos, quibusque vicem Romani pontificis committendam esse praevidet,

Data Senae, Kalendis Septembris, indictione incipiente prima.

**EPISTOLA III.
AD RODULPHUM ET RAINERUM EPISCOPOS.
(Anno 1077.)**

Monet ut in Ecclesia Volaterrana, quoniam de idonea episcopi persona convenit, ab omnibus generalem electionem fieri procurent, et eum sua vice confirment,

quidquid actum fuerit significant, et electum pro suscipienda consecratione ad se quamprimum mittant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **RADULPHO** Senensi episcopo, et **RAINERIO** Florentino [episcopo], salutem et apostolicam benedictionem.

Non ignorare vos credimus quantum sollicitudinis quantumque fatigationis habuerimus, id agentes ut in Volaterrana Ecclesia secundum Dominum et auctoritatem canonum utilis et idoneus eligeretur episcopus. Et, quia secundum voluntatem Dei in personam Bonoisi Mantuani archipresbiteri et nostra consilia et voluntas eorum qui de illa Ecclesia sunt convenit, apostolica vos auctoritate monemus ut, eamdem Ecclesiam adeuntes, qualiter generalis electio fiat ab omnibus curetis, et eam, sicut moris ex antiqua sanctorum Patrum traditione fuisse cognoscitis, nostra vice confirmetis. Quo facto et rem quam ordinate facta fuerit nobis sine dilatione certis litteris vestris indicate, et electum pro suscipienda consecratione quantocius ad nos cum solemnibus decreto cleri et populi destinate.

Data Romae decimo sexto Kalendas Octobris, indictione prima.

**EPISTOLA IV.
AD CORSOS.
(Anno 1077.)**

Laetatur quod insulam Corsicam, quae antiquitus juris erat sancti Petri, ab invasoribus vindicantes, ad apostolicae sedis ditionem reverti velint: in qua voluntate eos confirmat. Paratissimum ad eam rem auxilium pollicetur. Monet ut legato suo qui provinciae regimen suscipiet fideliter obsequantur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus episcopis et viris nobilibus, cunctisque tam majoribus quam minoribus in insula Corsica consistentibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Scitis, fratres et charissimi in Christo filii, non solum vobis, sed multis gentibus manifestum esse, insulam, quam inhabitatis, nulli mortalium, nullique potestati, nisi sanctae Romanae Ecclesiae ex debito vel juris proprietate pertinere: et quod illi qui eam hactenus violenter, nihil servitii, nihil fidelitatis, nihil penitus subjectionis aut obedientiae beato Petro exhibentes, tenuerunt, semetipsos crimine sacrilegii, et animarum suarum gravi periculo obligaverunt. Cognoscentes autem, per quosdam fideles nostros et vestros amicos, vos ad honorem et justitiam apostolici principatus, sicut oportere cognoscitis, velle reverti, et diu subtractam ab invasoribus justitiam beato Petro vestris temporibus vestrisque studiis redhiberi, valde gavisi sumus: scientes vobis hoc non solum ad praesentem, sed etiam ad futuram provenire utilitatem et gloriam. Nec diffidere quidem aut quidquam in hac causa vos dubitare oportet quoniam, si modo vestra voluntas firma et erga beatum Petrum fides immota permanserit, habemus per misericordiam Dei in Tuscia multas comitum et nobilium virorum copias ad vestrum adiutorium, si necesse fuerit, defensionemque paratas. Quapropter, quod in hac re opportunissimum nobis visum est, misimus ad vos fratrem vestrum Landulphum Pisanae Ecclesiae episcopum [in episcopum electum], cui etiam inter vos vicem nostram in spiritualibus commisimus, ut terram ex parte beati Petri et nostra vice suscipiat, et eam cum omni studio et diligentia regat, et de omnibus rebus ac causis beato Petro et nobis per illum pertinentibus se intromittat: cui vos pro amore et reverentia ejusdem beati Petri apostolorum principis obedire et fideliter in omnibus assistere volumus, et apostolica auctoritate monemus: et ut magis securus magisque ad omnia inter vos promptus

esse valeat, fidelitatem quoque, si postulaverit, praemissa tamen sancti Petri et nostra nostrorumque successorum, non denegetis, nec aliqua occasione sibi facere recusetis.

Data Romae decimo sexto Kalendis Octobris, indictione prima.

**EPISTOLA V.
AD AQUILEIENSES.
(Anno 1077.)**

Illud se inter omnia praecipue desiderare scribit, ut in unaquaque Ecclesia talis eligatur, qui nomen et officium pastoris habere dignus sit: idcirco legatos se misisse ad inquirendum diligenter de qualitatibus ab eis in episcopum electi: quem si idoneum repererint, confirment: sin minus, alius eligatur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, clero et populo Aquileiensis Ecclesiae salutem et apostolicam benedictionem.

Antiqua et nota sacrae institutionis est regula, non ab hominibus, sed ab Jesu Christo Deo et Domino nostro, plenissima suae sapientiae consideratione, et veritatis diffinitione sancita, ipso dicente in Evangelio: Qui intrat per ostium pastor est ovium, qui autem non intrat per ostium, sed ascendit aliunde, fur est et latro (Joan. X). Quapropter quod in Ecclesia diu peccatis facientibus neglectum, et nefanda consuetudine corruptum fuit, et est, nos ad honorem Dei et salutem totius Christianitatis innovare et restaurare cupimus, videlicet ut ad regendum populum Dei in unaquaque Ecclesia, exigente tempore, talis et eo ordine eligatur episcopus, qui juxta veritatis sententiam non fur et latro dici debeat, sed nomen et officium pastoris habere dignus existat. Haec quidem

nostra voluntas, hoc nostrum est desiderium, hoc, miserante Deo, nostrum, quoad vixerimus, Indefessum erit studium. Caeterum quod ad servitium et debitam fidelitatem regis pertinet, nequaquam contradicere aut impedire volumus. Et ideo nihil novi, nihil nostris adinventionibus superinducere conamur, sed illud solummodo quaerimus, quod et omnium salus postulat et necessitas, ut in ordinatione episcoporum, secundum communem sanctorum Patrum intelligentiam et approbationem, primo omnium evangelica et canonica servetur auctoritas. Quod autem nobis de electione apud vos facta significastis, gratanter accepimus: et, si ita rite factam esse constiterit ut in nullo vobis sacra contradicat auctoritas, teste conscientia nostra valde gaudemus, et omnipotenti Deo gratias agimus. Verum quia (sicut supra diximus) in hujusmodi causa non secundum arbitrium nostrum, sed per viam et doctrinam orthodoxorum Patrum incedere cupimus, misimus ad vos hos legatos nostros harum litterarum portitores, ut causam undique diligenter inquirant; et, si eum quem vos elegisse dicitis, vita, moribus et scientia ad apicem tantae dignitatis idoneum et regulariter assignatum esse perspexerint, electionem vestram (sicut justum est) nostra vice confirmet: sin autem in eo aliquid contrarium et dignum reprehensione, quominus ad episcopale regimen pervenire debeat, invenerint; amoto illo, talem studeatis eligere personam quae tanto honori et officio congruat, et quam nostra per eosdem legatos repraesentata auctoritas approbare et confirmare debeat. Illud enim scitote, quod si legalem et canonicam electionem vos fecisse cognoverimus, omnia vobis et Ecclesiae vestrae, quae apostolica debet et valet auctoritas, cum omni charitate praesidia exhibebimus: et si quis aliter ad sedem illam aspirare praesumpserit, procul dubio non solum contra eum, sed etiam contra omnes fautores suos gladium sancti Petri, et apostolicae animadversionis jaculum districte vibratum et emissum sentiet.

Data Romae decimo quinto Kalendas Octobris, indictione prima.

**EPISTOLA VI.
AD SUFFRAGANEOS ECCLESIAE AQUILEIENSIS.
(Anno 1077.)**

Monet eos diligenter curent ut electio episcopi Aquileiensis, propter quam legatos mittit, canonicè fiat; schismaticis autem canonicae electioni annitentibus misericordiam pollicetur: si vero contra nitantur, aut si quis illam sedem occupet, graves minatur poenas.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus episcopis Aquileiensis Ecclesiae suffraganeis, his qui se vere fratres exhibuerunt [exhibent], salutem et apostolicam benedictionem; illis vero qui non solum a charitate fraternitatis, sed ab unitate etiam Ecclesiae schismatica pravitate discesserunt, debitae sollicitudinis exhortationem.

Clerus et populus Aquileiensis Ecclesiae, legatis ad nos litterisque directis, nuntiaverunt nobis, defuncto nuper Sichardo episcopo suo, se archidiaconum ejusdem Ecclesiae in locum illius regiminis elegisse, postulantes ut et nos electioni eorum nostrae auctoritatis assensum confirmationemque adhiberemus. Verum, quia rem tantopere perspiciendam adhuc incognitam in prima auditione tam subito approbare tutum non fuit, misimus illuc legatos nostros, ut causam et ordinem electionis subtili exploratione perquirant, et quidquid inde aut confirmandum aut reprobandum est, diligenti circumspectione [addendum forte nobis notum] faciant. Monemus igitur et vos, quorum quidem multum interest, ut in hac re vestrae sollicitudinis studium adhibeatis; quatenus, auxiliante Deo, talis sit qui in culmine tantae dignitatis praesidere debeat, ut vobis, qui ei manus imponere debetis, non tristitiae aut periculo, sed gaudio

et honori, et commissae sibi plebi saluti esse valeat. Vobis autem, qui, nescio an timore aut qua occasione seducti, manus et linguas vestras novo et inaudito schismate polluistis, et ob hoc in laqueum anathematis incidistis, seorsum dicimus quoniam, si in praefata Aquileiensi Ecclesia aliquis dignus et idoneus in episcopum vobis sincera voluntate annitentibus electus fuerit, cum consilio illius et eorum fratrum qui in sinu sanctae matris Ecclesiae firmiter perstiterunt, quantam sub obtentu divinae gratiae potuerimus misericordiam vobis exhibere, et erratus vestri pondus, quantum, Deo solatiante, audere et posse dabitur, portare parati sumus. Sin autem vos contra hoc niti, et impediti objectiones quaerere et invenire cognoverimus, in eam autem partem consentire ut contra divinam et canonicam auctoritatem quispiam sibi sedis illius occupationem praesumat, procul dubio et ille dignam suae iniquitatis mercedem inveniet, et de vobis sancta et apostolica sedes, quanto provocata gravius, tanto culparum rationes exiget districtius, iudicabit acerbius.

Data Romae decimo quinto Kalendas Octobris, indictione prima.

**EPISTOLA VII.
AD UDONEM TREVIRENSEM ET SUFFRAGANEOS.
(Anno 1077.)**

Significat sollicitudinem suam de regni Teutonicorum perturbatione sedanda: qua de re ad omnes principes litteras misisse, ut tanto malo opem ferant: quae cum an ad eos pervenerint nesciat, iterum exemplaria mittit una cum sacramento Henrici regis, qui, eo contempto, suos legatos capi permiserit. Hortatur eos ad ecclesiasticam libertatem, et ad communem salutem defendendam.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **UDONI** Trevirensi archiepiscopo, et ejus episcopis suffraganeis, salutem et apostolicam benedictionem.

De motu et perturbatione regni Teutonicorum quantam sollicitudinem quantamque jam per longum tempus anxietatem sustinuerimus, ille prae omnibus novit qui omnium secretorum cognitor est et inspector verus. Cui, etiam si tales exaudire dignatur, multas supplicationes fecimus, et faciemus, commonitis et exoratis multis fratribus et religiosis congregationibus ad studium earundem supplicationum, ut misereretur gentis illius, nec sineret eam in propria armari viscera, et ad ruinam domesticae fortitudinis in bello conflagrare, sed totius discordiae causas sua potenti virtute compesceret, et sua moderatione sine funesto et luctuoso fine componeret. Litteras quoque jam ante tres menses et eo amplius illuc direximus, videlicet legatis nostris Bernardo diacono nostro, et item Bernardo religioso Massiliensi abbati, quem captum esse audivimus, nec non et universis principibus terrae tam ecclesiasticis quam saecularibus personis, in quibus quod nobis ad evitandam caedem, incendia, et alia bellorum pericula, optimum et in tanti negotii diffinitione justissimum videbatur, eos consulendo et hortando cum omni studio exsequi admonuimus; et ut fortius insisterent apostolica auctoritate injunximus. Verum, quia nobis non satis compertum est utrum ad vos pervenerint illae litterae aut, si perlatae sint, ne forte de earum veritate aliquid dubitetis, easdem vobis de nostris exemplaribus rescriptas mittere curavimus, admonentes vos et per veram obedientiam praecipientes, modis omnibus operam detis ut causa secundum sententiam earum litterarum pertractata finem habeat et accipiat. Misimus etiam vobis sacramentum quod rex Henricus nobis per fideles suos quosdam fecit, data quidem propria manu sua in manum abbatis Cluniacensis, ut, perlecto eo, cognoscatis quam recte quamque honeste pro suo nomine se erga nos habuerit: quippe a cujus

fidelibus legati nostri postea capti sunt, videlicet Gerardus [Bernardus] Ostiensis episcopus in Longobardia, Bernardus abbas Massiliensis in terra Teutonica; unde eum nihil adhuc dignum fecisse cognovimus. Quanquam nos nunquam eum in aliqua causa, Deo providente, hac occasione contravenire, justitiam circumvenire aut gravare velimus, sicut etiam post coeptum negotium nunquam apud nos aut precibus aut aliqua ostentatione amicitiarum vel inimicitiarum obtinere potuit, ut quidquam pro eo praeter quod justum videretur dicere vel censere vellemus. Atque in ea re, quoad vixerimus, incunctanter, Deo adjuvante, persistere nullo periculo vitae vel mortis deterrebimur. Agite ergo, dilectissimi fratres, ut appareat quantum libertatem Ecclesiae et communem salutem omnium diligatis: scientes quoniam, si causa neglecta fuerit, et ad graviolem (quod absit!) exacerbationem venerit, non solum genti vestrae et regno Teutonicorum, sed quoad fines Christianitatis sunt, damna, pericula, confusionem, et inestimabiles miseriarum causas pariet.

Data Romae secundo Kalendas Octobris, indictione prima.

**EPISTOLA VIII.
AD RICHERIUM, RICHARDUM,
ET EORUM SUFFRAGANEOS.
(Anno 1077.)**

Aurelianensis episcopi multa scelera perstringens, praecipit eis ut ad examen illius actionum convenientes, eum ad respondendum litteris convocent: qui si vel venire noluerit, vel de objectis non se purgaverit, depositum et privatum illum declarent, quam sententiam jubet promulgari, et in ejus locum Saxonem [Sanzonem de quo ep. 14] quemdam subrogari.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **RICHERIO** Senonensi archiepiscopo, et **RICHARDO** Biturigensi [Bituricensi et sic semper], eorumque suffraganeis, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut quorundam vestrum novit fraternitas, multis jam clamoribus multisque litteris elaboravimus ut Aurelianensis Ecclesia ad pristinum suae nobilitatis statum revocaretur: sed peccatis, ut credimus, populi promerentibus, ita pseudoepiscoporum ibidem occupatio praevaluit, quod adhuc omnino spinas confusionis suae extirpare non potuimus. Quanta enim inobedientia Rainerius dictus eorum episcopus contra auctoritatem sedis apostolicae se armaverit, et in quantam confusionem quantumque detrimentum Ecclesiam illam perduxerit, licet vos scire non dubitamus, quosdam tamen excessuum suorum religioni vestrae nominatim dicere procuravimus. Dicitur siquidem legitimam aetatem non habens contra decreta sanctorum Patrum sine idonea cleri et populi electione ecclesiam invasisse. Dicitur etiam huic iniquitati illud addidisse, ut in promotione clericorum archidiaconatus et abbatias per negotiationem vendendo, nullam honestatem nullumque Dei timorem servaverit. Super hoc etiam bis et ter fraterna charitate a nobis vocatus, non solum ad nos venire neglexit, sed etiam aliquem qui eum de objectis legitime excusaret mittere contempsit, et a nobis interdictus, quinimo a communione corporis et sanguinis Domini separatus, officium episcopale celebrare non timuit. Benedictum etiam deferentem litteras nostras in captione suorum ad contemptum apostolicae sedis diu affici permisit. Quapropter iniquitatem ejus deinceps non ferentes, apostolica auctoritate vobis praecipimus ut, ad examinationem actuum suorum, in locum quem magis aptum probaveritis conveniatis, ad quem prius litteris vestris eum convocetis, ibique, de supradictis vobis respondeat, et, si potest, se innocentem reddat. Quod si forte, in superbia sua permanens, infra quadraginta dies

admonitionis venire contempserit, aut veniens de omnibus supradictis canonice se non expurgaverit, iudicio sancti Spiritus et auctoritate apostolica sententiam damnationis et depositionis sine omni spe restitutionis in eum promulgamus. Quam vos sicut decet, sequentes, per aures circumstantis populi diffundite, et Saxonem ipsum, de quo vos mihi scripsistis, qui beati Petri consilium et nostrum expetiit, in loco illius depositi secundum Deum subrogate.

Data Romae secundo Nonas Octobris, indictione prima.

**EPISTOLA IX.
AD RAINERIUM
EPISCOPUM AURELIANENSEM.
(Anno 1077.)**

Praecipit ut intra L dies ad locum quem Senonenses et alii episcopi, quibus id commisit, probaverint, conveniat de objectis criminibus se purgaturus. Quod si parere neglexerit, vel se non purgaverit, damnationis sententiam sine spe restitutionis in eum promulgat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **RAINERIO** dicto Aurelianensi episcopo.

Licet non alias nisi damnationis litteras ab apostolica sede jam ex longo tempore inobedientia tua promeruerit, nos tamen, ex radice infructuosae mentis tuae aliquid boni in vanum excutere tentantes, hanc nostram tibi curavimus mittere legationem, videlicet ut in praesentia confratrum nostrorum Richerii Senonensis archiepiscopi, et Richardi Biturigensis, nec non suffraganeorum suorum, et aliorum religiosorum qui Deum timeant, responsurus de objectis venias. Quibus litteras nostras misimus, ut ipsi in eo loco quem magis habilem et aptum probaverint, conveniant, et causam tuam diligenter perquirant.

Terminum autem examinandi hujus negotii infra quadraginta dies post receptionem litterarum nostrarum praefigimus. Et, quia de objiciendis tibi cautum te atque providum reddere volumus, ea tibi ante pertractationem negotii insinuamus. Diceris siquidem legitimam aetatem non habens, contra decreta sanctorum Patrum, sine idonea cleri et populi electione te eis injecisse. Diceris enim huic iniquitati illud addidisse, ut in promotiones clericorum, archidiaconatus et abbatias per negotiationem vendendo, nullam honestatem nullumque Dei timorem servaveris. Super hoc etiam, ut nobis videtur, bis et ter fraterna charitate a nobis vocatus, non solum ad nos non venisti, sed etiam aliquem qui te de objectis juste excusaret mittere contempsisti. Suspensus etiam ab episcopali officio, et a communione corporis et sanguinis Domini, publicas missas celebrare non timuisti. Clericum etiam deferentem litteras nostras diu in captione tuorum ad contemptum apostolicae sedis diu affici permisisti. Quapropter, si cognoscis te super his omnibus inculpabilem, ad conventum confratrum nostrorum adire atque respondere nulla ratione praetermittas. Quod si in superbia tua permanens aut illuc venire contempseris, aut veniens de his omnibus canonice te non expurgaveris, iudicio sancti Spiritus, et auctoritate apostolicae sedis, sententiam damnationis sine omni spe restitutionis in te promulgamus.

Data Romae secundo Nonas Octobris, indictione I.

**EPISTOLA X.
AD REGEM DANIAE.
(Anno 1077.)**

Commendans ejus patris defuncti observantiam erga Romanam Ecclesiam, hortatur ut orationibus et eleemosynis illi suffragetur, atque ejus in Romanam Ecclesiam obsequium imitetur, et in regni

administratione, praecipue in tuenda Ecclesia, cupit ut legatos ad se mittat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, regi Danorum salutem et apostolicam benedictionem.

Sancta et universalis mater nostra, Romana Ecclesia scilicet, quanta dilectionis et amoris instantia erga patris tui curam et honoris tui sollicitudinem invigilaverit, te plene nosse, nec tui memoria excidisse dubitamus, videlicet cum ipse reminisci poteris quam puram semper, et in omnibus servitutis et debitae obedientiae reverentiam circa beatri Petri apostoli honorem exhibuerit. Suis namque temporibus, ut apostolica testatur Ecclesia, tam devotum, tam fidum, tamque unicum in amoris sui studio fuisse filium novimus, ut pene in regibus nullus inveniretur secundus, et ni diabolico instinctu incentivas vitiorum illecebras imitans corporis sui frena laxasset, inter optime Deo placentes reges illum coelicas sedes inhabitare nequaquam dubitarem. Sed quoniam credimus, apostolis quibus fidelis exstitit opitulantis, Domini illum misericordia et gratuita pietate lamenta poenitentiae ante vitae suae finem contrito corde arripuisse, veniam posse consequi non dubitamus, imo sui memores in orationibus nostris sibi concedi charitatis affectu rogamus, et te, ut optimum decet filium, ei succurrere largis eleemosynarum subsidiis et Ecclesiarum orationibus hortamur. Decet enim ut qui te sui corporalis et saecularis regni seu honoris haeredem ut bonus pater reliquit, spiritualibus auxiliis, prout esse poterit, non videatur fraudari; quatenus res, quae tibi decus paterni ministrant regni, manibus pauperum delatae, in coelo patri conferant auxilium requiei. Nunc vero, fili charissime, apostolica te invitatione monemus ut patris tui fidem et dilectionem, quam erga apostolicam gessit Ecclesiam, corde prospicias, fide intendas, mente advertas, et sic te filium beati Petri apostoli exhibeas, quatenus sereno te vultu conspiciens in haereditatem

superni regni, in locum piae retributionis, ut dignam sobolem introducat. Si vero te devotum prospexerit, profecto vocem pii sui magistri assumens, dicet: Volo ut ubi ego sum et hic sit mecum (Joan. XXXVII). Sic enim a Domino potestatem accepisse credimus, ut quem ligaret, ligatus, et quem solveret, in coelis esset solutus. Et idcirco iterum iterumque monemus ut te ita dignum acceptabilemque, prout fragilitas humana permiserit. Domino concedente, omni annisu perficere satagas, ut tam praesentis quam etiam futuri regni sublimitatem obtinere valeas. Quod si forte pater etiam tuus, diabolo suadente, aliqua incurrit animae detrimenta, coelum potius, imo coeli Dominum hortamur attendas quam terram, et contra ea tui creatoris invincibilia arma corde quotidie puro exposcas; quatenus et profectu apostolici filii laetemur, et tuis comparibus regibus incitamenta valeas praebere virtutum. Monemus insuper, charissime, ut tibi commissi a Deo regni honorem omni industria, solertia peritiaque custodias. Sit vita tua digna, sapientia referta, justitiae et misericordiae condimento saepeque condita, ut de te vera sapientia, quae Deus est, dicere queat: Per me rex iste regnat (Proverb. VIII). Pauperum et pupillorum ac viduarum adjutor indeficiens esto: sciens pro certo quoniam ex his operibus et condimentis amor tibi reconciliatur Dei. Audivimus insuper, nec dubitamus, quod Dei Ecclesia, quae mater et domina nostra est, sicut in multis aliis terrarum partibus, ita in vestris ab iniquis hominibus et diaboli membris comprimatur, et non ut decet tueatur et veneretur. Ad cujus auxilium et tuitionem in omnibus et super omnia te invigilare volumus, et paterne monemus; nam talibus non resistere, quid aliud est quam fidem negare? Quapropter monemus et obsecramus ut, posthabito omni humano odio, invidia postposita, etiamsi incuberit morte, eam eruere, protegere, fovere, tueri, et ab insidiantium faucibus luporum eripere pro posse labores; sciens pro certo quod nullam orationem, nullumque gratius sacrificium in supremi Arbitri oculis poteris offerre. Votum insuper

nostrum tale, Deo teste, est, quod saepe velimus nuntios tuos videre, per quos possemus tui salutem, animae videlicet et corporis, plenius agnoscere, et te mutua vice, prout Deus concederet, apostolicis institutionibus excitare. Omnipotens Deus, a quo bona cuncta procedunt, meritis beatissimorum apostolorum Petri et Pauli te, charissime fili, custodiat, et sua virtute et pietate corroboret: quatenus sic in ipso temporalia administrare valeas, ut post hujus vitae metam aeterni regni gloriam obtinere merearis.

Data Romae octavo Idus Novembris, indictione prima.

**EPISTOLA XI.
AD HUGONEM DIENSEM EPISCOPUM
(Anno 1077.)**

Confirmat excommunicationem ac depositionem ab eo factam cujusdam juvenis in Carnotensi Ecclesia intrusi. Ad quam regendam cum abbas Sanctae Euphemiae a rege Francorum postularetur, praecipit ut, voluntate omnium diligenter perquisita, quidquid pro ejus canonica electione, vel contra eam invenerit, per litteras sibi significet.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **HUGONI** Diensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Quid de negotio Carnotensis Ecclesiae actum sit, tua relatione, remota omni ambiguitate, sicut oportuerat, cognovisse vellemus. Pervenit enim ad aures nostras te excommunicasse et irrecuperabiliter deposuisse quemdam juvenem illuc indigne appositum pro episcopo: quod quidem, si ita est, nobis multum placet, et praesenti auctoritate confirmamus. Caeterum fraternitati tuae notum esse volumus Philippum regem Francorum iterata postulationum missione ad nos direxisse pro Roberto abbate monasterii sanctae Euphemiae de Calabria, qui et

hoc in anno, cum in Longobardia eramus, per nos transivit in Franciam, ut eum ad regimen Carnotensis Ecclesiae episcopum probaremus ordinaremus. Reversus est etiam ille idem Robertus abbas ad nos, dicens se donum episcopatus offerente rege refutasse, nec quidquam inde sine nostro consilio facere voluisse vel facturum esse: veneruntque cum eo duo clerici praefatae Ecclesiae referentes nobis, et multum affirmantes, pene omnium qui de eadem Ecclesia sunt majorum et meliorum voluntates in hunc convenisse; non tamen aliquam de eo electionem factam esse. Verum quia, sanctorum Patrum statuta sequi et observare cupientes, nihil de eo aut de promotione ejus sine electione Ecclesiae nobis probandum esse judicavimus, nec idipsum quod isti nobis de voluntate absentium referebant satis constabat, prudentiam tuam admonemus ut ecclesiam illam aut per te, aut per fidelem et probatam tibi personam, visitare studeas, et voluntatem omnium tam majorum quam minorum super hac re diligenti inquisitione cognoscas. Quod si causam ex omni parte divina miseratione et dispensatione ita coaptare posse videris, ut illorum in hunc, quem supra diximus, abbatem voluntas libera, consideratio prudens, electio canonica, et sanctorum Patrum regulis consonans dignoscatur, quam citissime nobis certa litterarum tuarum significatione indicare procures: ut quae ad effectum hujus dispensationis necessaria sunt, Deo auctore, exsequi et implere possimus. Sin autem aliter aliquid inveneris, quod et causa potior et ratio probabilior administret, itidem nobis notificare non differas: quatenus in quo oporteat nobis et ecclesiae providere, ac salubriter, Deo adjuvante, quod officii nostri est impendere valeamus [Datum Romae indict. I].

**EPISTOLA XII.
AD MICHAELEM REGEM SCLAVORUM.
(Anno 1077.)**

Ut alios nuntios mittat, per quos, causa inter Spalatanum et Ragusanum episcopos diligenter cognita, ejus petioni satisfacere possit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, MICHAELI Sclavorum regi salutem et apostolicam benedictionem.

Cognoscat debitae tuae devotionis circa sedem apostolicam reverentia, Petrum apud vos dictum nostrum legatum adhuc ad nostram non advenisse praesentiam, suas tamen misisse litteras, quae ita vestris dissonantes existunt, quod vestram causam, seu Ragusanae Ecclesiae, penitus finire nequivimus. Quapropter Petrum Antibarensem episcopum atque Ragusanum, sive alios idoneos nuntios, ad nos mittere oportet, per quos de lite quae inter Spalatanum archiepiscopum ac Ragusanum [Ragusinum et sic semper], justitia possit inquiri, ac canonicè diffiniri, tuique regni honor a nobis cognosci. Tunc vero, re cognita, tuae petitioni juste satisfacere, secundum quod cupimus, valebimus, ac in dono vexilli, et in concessione pallii, quasi charissimum beati Petri filium, dictante rectitudine audiemus.

Data Romae quinto Idus Januarii, indictione prima.

**EPISTOLA XIII.
AD GUIBERTUM
RAVENNATEM ARCHIEPISCOPUM, ETC.
(Anno 1077.)**

Temeritatem eorum in offendenda sancta Romana Ecclesia incusans, saluti ipsorum consulens, ad synodum eos vocat, promittens eos securos fore, seque justitiae rigorem temperaturum.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, GUIBERTO Ravennati archiepiscopo, omnibusque suffraganeis ejus

et universis episcopis et abbatibus in marchia Firmana et Camerina, et in Pentapoli et Aemiliae et Longobardiae partibus constitutis.

Salutem vobis cum apostolica benedictione libenter mitteremus, si vestrae temeritati sanctorum Patrum auctoritas non obstitisset. Quam graviter enim ultra quam Christianos oporteret beatum Petrum apostolum ejusque sanctam Romanam Ecclesiam, vestram utique omnium fidelium matrem, offensam atque commotam reddidistis, Deus est testis, sanctorumque Patrum regula, vestraque conscientia. Sed, quoniam humanum est peccare, Deique peccantibus conversis veniam tribuere; ipsa quae ejusdem Dei et Domini sanguine fundata est Ecclesia ad gremium suum redire vos adhuc ut mater exspectat: nequaquam in vestra grassari desiderat nece, imo vestrae cupit saluti occurrere. Quapropter moti tam vestra quam omnis gregis Christi nobis commissi salute, ex omnipotentis Dei parte et Romanae Ecclesiae, universalis videlicet matris, apostolica auctoritate monemus et invitamus vos ut ad synodum, quam, Deo auctore, in proxima venturae Quadragesimae prima hebdomada celebraturi sumus, conveniatis: scientes vos securos fore ab omni laesione vitae et membrorum, rerumque vestrarum, et ab omni saeculari injuria, eorum scilicet quos constringere poterimus. Sciatis etiam quod apud nos nullius unquam odium aut preces seu turpis jactantia locum obtinere poterit, quo contra vos in aliquo injustitiam exercere possit; imo rigorem justitiae (prout possimus) temperantes, indulgere vobis quantum sine detrimento animarum vestrarum et nostro periculo poterimus parati sumus. Desideramus enim potius, Deo teste, vestrae saluti et populi vobis crediti consulere, quam nostro saeculari commodo in aliquo providere.

Data Romae quinto Kalendas Februarii, indictione prima.

**EPISTOLA XIV.
AD AURELIANENSES.
(Anno 1077.)**

Ut Sanzoni, qui, confutatis omnibus sibi ab aemulis objectis criminibus coram episcopis delegatis, dignum se Aurelianensi episcopatu, ad quem electus fuerat, demonstravit, omnem honorem ac reverentiam exhibeant, donec diffinitivam sententiam, adhuc suspensam, declaret.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, clero et populo Aurelianensis Ecclesiae salutem et apostolicam benedictionem.

Litteras a vobis delatas apostolicam sedem accepisse non ignorare vos credimus, quibus electio episcopalis facta in Sanzone Ecclesiae vestrae clerico intimabatur: quibus quoniam honestatem ejus jampridem agnovimus, fidem accommodare assensumque praebere parati sumus. Sed quonam instinctu quove actu nescimus inopinatae litterae nihil priorum sensus habentes, imo contraria sentientes, ad nostram praesentiam delatae sunt, nostram diffinitivam sententiam, ne facere aliquid super hoc negotio praecipitanter et inordinate videremur, quoadusque nobis aut nuntium seu litteras vestras mittatis, per quas omnia ejusdem negotii acta plenius cognoscamus, suspendere dignum duximus. Tamen unum vos scire volumus, quod clericos illos, qui a vobis litteras nobis detulerant, quique Sanzoni contraria sentiebant, una cum praenominato Sanzone coram episcoporum nostrorum praesentia diligenter perscrutari fecimus: quatenus, utriusque partis veritate praecognita, quid improbandum abigeremus, quidve approbandum laudassemus. Tandem pene omnia quae sui aemuli sibi objecerant Sanzo ipse confutans, sibi magis favere justitiam nobis dignis assertionibus demonstravit. Verum,

quia nihil super hoc negotio aliisque suis causis absque nostro apostolico consensu consiliove agere cupit, imo se suaque omnia sub tutela sedis apostolicae constituit, quantum sibi juste subvenire, Deo concedente, possumus, non denegamus. Interea apostolica mansuetudine tam vos quam caeteros ubicunque possessionem habet monemus, et auctoritate praecipimus ut omnem honorem omnemque reverentiam sibi exhibere non denegetis, ac eum cum omnibus quae sua sunt tute et sine omni molestia seu inquietudine manere permittatis: scientes quod si aliter feceritis (quod non credimus) ac ei honorem reverentiamque subtraxeritis, et eum et quae sua sunt quiete et secure manere minime permiseritis, ita in vos sicut in hostes nostros et apostolicae sedis adversarios vindictam et apostolicae ultionis gladium exeremus. Nos vero cum praedicto viro Sanzone, Deo juvante, tale consilium adinveniemus, quod honor vestrae Ecclesiae et utilitas in omnibus melius quam solito vigebit.

Data Romae quinto [IV] Kalendas Februarii, indictione prima.

**EPISTOLA XV.
AD GERMANOS.
(Anno 1077.)**

Legatos apostolicos in synodo Romana pro concilianda pace in regno Teutonico fuisse designatos ait, quos impedire si quis praesumat, eum excommunicat. Praesentium portitorem hac de causa directum fuisse, ut cum archiepiscopo Trevirensi de loco et tempore conventus statuat, quo legati apostolici securius ire possint.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, archiepiscopis, episcopis, clericis, ducibus, principibus, marchionibus, omnibusque majoribus et minoribus in Teutonico regno constitutis, exceptis his qui canonica

excommunicatione tenentur, salutem et apostolicam benedictionem [Si decretis R. E. obedierint].

Notum vobis fieri volumus, fratres charissimi, quod in ea synodo quam nuper Romae celebravimus, inter multa alia quae de statu sanctae [Romanae] ecclesiae, Deo cooperante, peregrimus, de ruina et confusione nobilissimi regni vestri diligenter tractantes, hoc salutiferum et opportunum pro reparatione pacis vestrae fore putavimus, ut religiosi legati apostolicae sedis ad partes vestras dirigantur, qui archiepiscopos, episcopos, et religiosos clericos, nec non laicos ad id idoneos, in loco qui utrique parti habilis et congruus sit, convenire commoneant, ut aut pacem, Deo auxiliante, inter vos componant, aut cui parti justitia faveat veraciter addiscant. Nam in eadem synodo diffinitum est quod nos contra eam partem quae pacem fastu superbiae refutaverit, et cui justitia non faverit, omni conamine omnibusque modis potestate beati Petri insurgamus. Et quia nonnullos de regno vestro intelleximus magis jurgium et discordiam quam pacem diligere, ex parte omnipotentis Dei et beatorum apostolorum Petri et Pauli interdiciamus ut nullus sit qui, aliquo ingenio aut studio seu violentia, impediatur praedictos viros ad restaurandam regni vestri concordiam convenire, aut convenientes justum et legalem huic discordiae finem imponere. Ad reprimenda etiam mala ingenia et illicitos conatus, iudicio sancti Spiritus, et auctoritate apostolicae sedis anathematizavimus et anathematizamus quicumque sive rex, sive archiepiscopus, sive episcopus, sive dux, sive marchio, sive alicujus dignitatis vel ordinis persona sit, praesumpserit aliquo modo hanc salutiferam constitutionem perturbare, videlicet qui operam dederit ne praedictus conventus fiat, aut concordia tantae perturbationis. Adjecimus etiam eidem anathemati, ut quicumque hujus iniquitatis praesumptor fuerit, non solum in anima, sed etiam in corpore, et in omnibus rebus suis vindictam omnipotentis Dei sentiat, et in omni

congressionem belli nullas vires nullumque in vita sua triumphum obtineat, sed duplici contritione prostratus semper vilescat et confundatur, ut sic saltem ad poenitentiam redire addiscat. Praesentium vero portitorem ad hoc vobis dirigimus, ut una cum venerabili fratre nostro Treverensi archiepiscopo, qui Henrico favet, et altero, qui utilis et religiosus ad hoc sit opus episcopus, ex parte Rodulphi locum et tempus praedicti conventus statuant; quatenus legati nostri, quos praefati sumus, securius et certius ad vos venire, et quae omnipotenti Deo placeant, ipso auxiliante, vobiscum valeant perficere.

Data Romae septimo Idus Martii, indictione prima.

**EPISTOLA XVI.
AD UDONEM TREVIRENSEM.
(Anno 1078.)**

Hortatur ut pro componenda in regno Teutonicorum pace laboret; et notificato pontificis de pace consilio ad se veniat, ne legatos frustra et cum periculo mittat. Monet ut cui justitia favet, ipse quoque faveat, atque alios idem facere moneat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **UDONI** Trevirensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanta nobis sollicitudo quantaque tristitia sit de perturbatione imo de dissidio regni vestri olim clarissimi et potentissimi, in communibus litteris quas hoc in anno ad vos misimus satis vobis declaratum esse putamus. Verum quia res de die in diem perniciosius implicari videtur, nobis quoque cura cum nimia anxietate altius in mente figitur. Proinde quidquid nobis super hac re ad praesens melius visum est, quod nostra providentia vel auctoritate intervenire potuisset, maturare curavimus:

quod tua fraternitas litteris, quibus id singulariter scriptum est, plenius cognoscet. Rogamus igitur et admonemus prudentiam tuam, in qua multum confidimus, ut secundum tenorem earumdem litterarum sine omni dilatione de causa hac te intromittas, et omnibus tam minoribus quam majoribus, quoad potes, quid a nobis deliberatum, et qualiter tibi injunctum sit, notum facias: ut, miserante Deo, et adjuvantibus his qui Dominum diligunt, tam feralis discordiae furorem aut penitus compescere et (quod maxime optamus) ad plenam pacem reducere possimus; aut, si illud peccatis impredientibus minime obvenire poterit, saltem nos in tanto fratrum nostrorum periculo culpam negligentiae declinemus. Notificato autem consilio et decreto nostro, et requisitis utrinque responsionibus, ut eam certitudinem et consensum inveniatis, ne in mittendis legatis nobis dubitandum non sit, ordinatis et confirmatis omnibus quae ad prosequendum hoc negotium loco, tempore, vel caeteris convenientiis necessaria sunt, volumus ut tu et frater ille qui tecum hujus rei mediator esse debuerit, confestim ad nos veniatis: quatenus cognitis securitatibus, et quae spes pacis esse debeat, legatos nostros tam sine periculo quam sine desperatione fructus laboris et fatigationis eorum vobiscum mittere valeamus. Nec durum tibi sit, frater, subire quod imponimus; quoniam ex quo in Ecclesia locum sacerdotii et officium suscepisti, nihil Deo dignius aut animae tuae salubrius fecisti, quam si in hac re nequitiam diabolicae fraudis elidere, et saluti tot millium hominum, opitulante Deo, consulere potueris: et si hoc fatigationi tuae pro voto non successerit, tibi tamen apud illum certa manet retributio, apud quem non infectum reputabitur omne bonum quod justa et perseveranti voluntate concipitur. Illud tamen a dilectione tua omnino nobis exhiberi volumus, ut, etiamsi illum alium, quem hujus rei mediatorem te habere supra diximus, socium itineris habere non possis, tu tamen ad nos venire nullatenus praetermittas. Praecipimus etiam tibi ex auctoritate B. Petri, ut cui justitia favet, tu omnino

faveas, et hoc idem facere clericos et laicos quos poteris ex parte nostra commoneas. Treva etiam a vobis provisa usque ad quindecim dies post conventus solutionem illaesa servetur. Volumus autem ut apud regem diligenter procures quatenus legati nostri qui in partibus illis sunt, Bernardus scilicet diaconus sanctae Romanae Ecclesiae, et Bernardus Massiliensis abbas, si voluerint, licenter et secure ad nos redire valeant.

Data Romae septimo Idus Martii, indictione prima.

EPISTOLA XVII. (Anno 1078.)

Significat se, temperantiam potius quam rigorem canonum secutum, causas episcoporum Franciae et Burgundiae discussisse, et cum singulis mitius egisse; praecipue vero cum Manasse Remensi archiepiscopo, cujus etiam juramenti exemplar adjicit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei.

Quia consuetudo sanctae Romanae Ecclesiae, cui Deo auctore licet indigni deservimus, est quaedam tolerare, quaedam etiam dissimulare, discretionis temperantiam potius quam rigorem canonum sequentes, causas episcoporum Franciae atque Burgundiae, qui suspensi seu damnati a legato nostro Hugone Diensi episcopo fuerant, non sine gravi labore discussimus. Denique Manassem Remensem archiepiscopum, qui in multis accusatus fuerat, seseque a synodis, ad quas Hugo Diensis episcopus eum invitavit, subtraxerat, quia sententia super eum data non Romanae Ecclesiae gravitate et solita mansuetudine videbatur, in proprium gradum officium que restituimus, ea quidem ratione ut supra corpus sancti Petri juraret hoc modo:

«Ego Manasses Remensis archiepiscopus pro superbia non dimisi quod non venerim ad synodum Augustodunensem, ad quam me Diensis episcopus vocavit. Si vocatus nuntio vel litteris apostolicae sedis fuero, nullo malo ingenio et nulla fraude me subtraham, sed veniens diffinitioni et iudicio hujus Ecclesiae fideliter obediam. Quod si domino papae Gregorio vel successori suo placuerit me de objectis ante legatum suum respondere, idem per omnia faciam. Thesauros autem, ornamenta, et praedia Remensis Ecclesiae mihi commissae ad honorem ipsius Ecclesiae fideliter tractabo, et ad resistendum justitiae ea non abalienabo.»

Hugoni quoque Bisuntino archiepiscopo, quia litterae quibus invitabatur ad synodum a clericis suis retentae et non sibi ostensae fuerant, suspensio in eadem synodo episcopale officium reddidimus, hac conditione quod debeat se de objectis coram legato nostro, si ei visum fuerit, cum suffraganeis aut convicinis episcopis expurgare. Richerio vero Senonensi archiepiscopo interdictum reddimus officium. Promisit enim in manu nostra quod, sive per se sive per nuntium suum, causam, pro qua ad synodum praefati legati nostri non venit, coram eodem legato debeat exponere, et in negotiis ecclesiasticis pro posse suo consilium et auxilium fideliter et humiliter sibi impendere, ejusque animum placare. Gotfredus autem Carnotensis episcopus, quia non invitatus et absens iudicatus fuerat, episcopali officio a nobis restitutus est; hoc quidem tenore quod causa sua ante legatum nostrum debeat retractari atque diffiniri. Richardus Biturigensis archiepiscopus, quia irato animo, et non synodali iudicio, dimisit Ecclesiam suam, virgam et anulum recepit, promittens se de objectis coram legato nostro satisfacere. Rodulphus Turonensis archiepiscopus, quia legales accusatores non habuit, sacerdotali et episcopali officio restitutus est, etiam episcopis qui eum accusaverant, ab accusatione deficientibus, et quia causa sua ab antecessore nostro beatae memoriae Alexandro

retractata et determinata fuerat, videbatur quod non sine certa accusatione deberet retractari. Nobis tamen visum fuit quod legatus noster cum legato Diensis episcopi Turonis debeat proficisci, et convocare omnes suffraganeos episcopos, nec non clerum et populum, et ex parte beati Petri illos commonere ut qualiter electus fuerit vel ordinatus veraciter profiteatur: ut, si claruerit eum de objectis innocentem esse, quaestio accusationis suae omnino deinceps sopiatur. Sin autem certissime, et unde dubitari non possit contra eum testimonium datum fuerit, canonica sententia feriat.

Actum Romae septimo [VI] Idus Martii, indictione prima.

**EPISTOLA XVIII.
AD EPISCOPUM SPIRENSEM.
(Anno 1078.)**

Episcopale officium exercendi facultatem illi concedit, dum opportuno tempore de objectis sibi criminibus satisfaciat, atque omnem venalitatem ab Ecclesia Dei ejiciat, et in officio suo vigilans et studiosus appareat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **HENRICO** Spirensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Quia in susceptione Spirensis Ecclesiae veremur te contra decretum apostolicae sedis virgam de manu regis scienter ac temerarie suscepisse, episcopale officium hactenus te agere non concessimus. Quod si secundum legati tui verba decretum nostrum ante investituram pro certo non cognovisti, officium episcopale faciendi facultatem et licentiam tibi concedimus; eo tamen tenore ut opportuno tempore nobis vel legatis nostris de objectis te satisfacturum repraesentes. Et quia in Romanis conciliis, tam a nobis quam ab antecessoribus nostris, promulgatas constitutiones non, sicut decuit, te servasse compeperimus, videlicet ut omnem venalitatem de

ecclesia tua ejiceret, negligentiae non parvae fraternitatem tuam arguere possumus. Unde apostolica auctoritate interdicens, ejectis illis qui in Ecclesia tua per pecuniam promoti sunt, ut neque archidiaconatus, neque archipresbyteratus, neque aliquid quod ad spiritualem curam videatur pertinere, pretio dari permittas; sed secundum Domini praeceptum dicentis: Gratis accepistis, gratis date (Matth. X), te irreprehensibiliter habens, et clericos non caste viventes rigore pastoralis corrigens, sicut olim negligens et desidiosus fuisti, ita deinceps in administratione suscepti officii vigilans et studiosus appareas: quatenus in fine vitae tuae omnipotentem Dominum clementem et misericordem operis tui rectitudo tibi faciat.

Data Romae decimo quarto Kalendas Aprilis, indictione I.

**EPISTOLA XIX.
AD GUILIELMUM REGEM ANGLORUM.
(Anno 1078.)**

Legatum se mittere, ut diligenter et pie examinet an episcopus Rothomagensis pro sua aegritudine pastoralis moderamini praesesse valeat: si autem infirma valetudo ita eum oppresserit, ut minus aptus tali muneri reperiatur, omnino alius canonice eligatur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, GUILIELMO regi Anglorum salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri cura exigit ut ecclesiis pastoribus viduatis sollicite subvenire properemus. Quia vero inter reges, tum more honestatis qua nites, tum liberali prudentia qua muniris, te speciali dilectione amplectimur, dignum est ut Ecclesiis quae sunt in regno divina dispositione tibi commisso specialiter cavere studeamus. Unde Rothomagensi Ecclesiae, quam dudum pastore

destitutam, aegritudine impediēte, audivimus, succurrere hoc modo disposuimus. Hubertum sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconum, quem experimento nobis et tibi fidelem didicimus, liberali gloriae tuae, fili charissime, mittimus, qui cum viris religiosis episcopis et abbatibus ejusdem etiam Ecclesiae fratribus praedictum archiepiscopum adeat, diligenti et pia consideratione examinet an pastorali moderamini praeesse, ut oportet, valeat. Si vero valetudine corporali sic judicent destitutum, ut amodo episcopali non sit aptus regimini, prius admonitionibus sibi persuadere non desistant, si oportuerit, etiam auctoritate apostolica, ut suo consensu ordinetur Ecclesia. At si valetudo sic eum oppresserit, ut insensatum et officii sui obliviosum reddiderit, non dijudicans quanti sibi et universae patriae aegritudo sit detrimenti, praecipimus auctoritate apostolica virum tanto ponderi competentem, bene moratum et sapientem, universorum consensu canonice eligi et in archiepiscopum promoveri.

Data Romae secundo Nonas Aprilis, indictione prima.

**EPISTOLA XX.
AD RAINERIUM AURELIANENSEM EPISCOPUM.
(Anno 1078.)**

Increpat quod patientia Romanae Ecclesiae abusus, scelus sceleri addendo, cuncta pene Ecclesiae suae ornamenta dilapidaverit: quamobrem illi praecipit ut omnibus restitutis, ad synodum in suis partibus celebrandam conveniat, et legatis de omnibus quae illi objecta fuerunt rationem reddat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **RAINERIO** Aurelianensi.

Quanta in Deum et tui ordinis salutem commiseris, si sanae mentis te velles ostendere, a tui memoria excidisse

pejora operando nequaquam monstrares. Decuerat te summopere meditari quantam erga te patientiam Romana ostendit Ecclesia, quae dum ultra quam oportuit est miserta, ipsius misericordia quodammodo versa est tuo opere in culpam. Qua quidem sic nimium impudens abuteris, ut cogas nos tuis agitados stimulis in te districtae aequitatis censura insurgere. Inter caetera namque quae olim perversa mente egisti, ut vulnus vulneri infligeres, sicut nobis insinuatum est, pene cuncta Ecclesiae tibi commissae ornamenta, pallia videlicet, calices, thuribula, planetas, et caetera sacrata Deo, non ad utilitatem Dei et praefatae Ecclesiae, non in adiutorium pauperum et captivorum, sed ad libitum tuum et inanem gloriam atque superbiam distraxisti. Quod quidem quantum nos contristat advertere poteris. Nunc itaque apostolica tibi auctoritate praecipimus ut, omni excusatione semota, quidquid abstulisti juste restituas, et, restitutis omnibus ad synodum quae vestris in partibus celebranda erit convenias; ibique coram legatis nostris, videlicet Hugone Diensi, et Hugone abbate Cluniacensi, nec non et Rogerio subdiacono nostro, de his et aliis quae tibi intentantur rationem canonice exponas. Quod si forte de omnibus quae tibi objecta fuerint canonice te non expurgaveris, ac ablata secundum nostram jussionem non reddideris, iudicio sancti Spiritus et auctoritate apostolica sententiam anathematis et depositionis sine omni spe recuperationis in te promulgabimus.

Data Romae octavo Kalendas Maii, indictione I.

**EPISTOLA XXI.
AD HUGONEM ABBATEM CLUNIACENSEM.
(Anno 1078)**

Ut legato, quem ad regem Hispaniae mittit, auxilium praebeat. De Berengario sententiam suam fratres quos cum legato mittit nuntiaturus scribit. Tribulationes suas exponit, pro quibus misericordiam Domini implorari petit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **HUGONI** Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Diversarum gentium concursione, et multorum negotiorum fatigatus meditatione, ei parum scribo quem multum diligo. Abbatem itaque, sicut rex Hispaniae rogavit et vos consilium dedistis, Deo auctore, episcopum consecravimus; et ad eundem regem sacerdotem cardinalem Richardum, vicem nostram illi committentes, in Hispaniam dirigimus, cui ut praebeas auxilium et idoneum socium fraternitatem tuam rogamus. De Berengario, unde nobis scripsistis, quid nobis videatur, vel quid disposuerimus, fratres quos tibi remittimus cum praedicto cardinali nostro nuntiabunt. Vos autem certa fide, imo et oratione, Dei omnipotentis misericordiam implorate, ut mentes nostras secundum suam voluntatem dirigat, et in magna tempestate nos gubernans ad portum suae pietatis perducatur. Tot enim angustiis premimur, tantisque laboribus fatigamur, ut ii qui nobiscum sunt non solum pati nequeant, sed nec etiam videre possint. Et licet coelestis tuba clamet, unde quisque secundum suum laborem mercedem recipiet (Luc. VI), et bonus rex manifestet: Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuae, Domine, laetificaverunt animam meam (Psal. XCIII); tamen frequenter haec vita nobis est taedio, et mors carnis desiderio. Sed cum pauper Jesus ille pius consolator, verus Deus et verus homo, manum porrigit, valde tristem et afflictum laetificat; dum vero memet dimittit, nimis me conturbat: in me quippe semper morior, sed in eo, interdum vivo, et cum viribus omnino deficio. Ad illum gemens clamo: Si S. Moysi et S. Petro tantum pondus imponeres, credo quia illos gravaret. Quid ergo de me, qui nihil ad eorum comparisonem valeo, fiet? Restat ergo ut aut tu ipse cum tuo Petro pontificatum regas, aut me succumbere. et eundem pontificatum confundi cernas. Tunc ad illud recurro: Miserere mei, Domine, quia infirmus sum (Psal.

VI). Et illud: Tanquam prodigium factus sum multis: et tu adjutor fortis (Psal. LXX). Nec illud obliviscor: Potens est enim Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae (Matth. III). Omnipotens Deus, qui per sanctum officium quod committit peccatori mira pietate peccatores justificat, potestate beati Petri mihi valde indigno commissa te tibi que omnes fratres creditos a cunctis peccatis absolvat, et ad sinum S. Abrahae patriarchae nostri laetos perducatur.

Data Romae Nonis Maii, indictione prima.

**EPISTOLA XXII.
AD HUBERTUM ET TEUZONEM.
(Anno 1078.)**

Monet ut cum suffraganeis, abbatibus et clericis Dolensis ecclesiae adsint una cum Diensi episcopo et abbate Cluniacensi, quibus controversia inter Evetium et alium quemdam de archiepiscopatu commissa est, ac curent, ut Anglorum rex eo legatum suum mittat, quo hujusmodi causa terminetur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, HUBERTO subdiacono et TEUZONI monacho salutem et apostolicam benedictionem.

Pervenit ad nos frater noster Evetius [Everius] Dolensis archiepiscopus, exhibens se pro discutienda controversia quae de introitu ejus in episcopatum orta est, proclamante illo de expulsionem sua quasi injusta, qui ante ordinationem hujus eadem sedem quamlibet perverso, ut dicitur, accessu ceperat, et nefaria conversatione tenuerat. Ad quam exhibitionem se vocatum aiebat a confratre nostro Hugone Diensi episcopo: quod et ipse qui tunc praesens aderat fatebatur: ac propterea se recusasse redire vobiscum, aut in aliquam partem vertere, donec ab ore nostro quid sibi

agendum foret, quoque se exhibendum intelligeret. Verum quia Diensis episcopus, ut diximus, praesens aderat, commisimus sibi negotium istud, ut in concilio quo causam Remensis archiepiscopi et aliorum episcoporum Franciae, adjuncto sibi abbate Cluniacensi, tractaturus est, etiam hoc regulariter diffinire procuret. Quapropter admonemus et vos ut ibidem aut alter vestrum, aut ambo, fieri possit, adsitis, et episcopos ac religiosos abbates illius parochiae, nec non clericos et laicos ejusdem Ecclesiae, qui utramlibet partem aut accusare aut defendere idonei videantur, adesse commoneatis. Procurantes etiam ut Anglorum rex ex sua parte legatum illuc dirigat tam prudentem quam religiosam personam; quatenus causa ista, sublato favore partium omnique personali acceptione, ad effectum justae diffinitionis, Deo disponente, perveniat: et quod ibi inde statutum ac diffinitum fuerit, ita ab omnibus consona voce sententiaque firmetur, ut calumniosae proclamationis improbitas, et reiterandae quaestionis omnis undique occasio omnisque penitus licentia decidatur.

Data Lateranis undecimo Kalendas Junii, indictione prima.

**EPISTOLA XXIII.
AD GAUSFREDUM ET
ALTERUM GAUSFREDUM COMITES.
(Anno 1078.)**

Ut omnes episcopos et abbates Britanniae, et clericos et laicos Dolensis Ecclesiae scientia praestantes convenire faciant concilio celebrando; in quo inter caetera diffinienda est causa inter Evetium ordinatum archiepiscopum et quemdam alium qui se de eo injuste expulsus querebatur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, Oeli **GAUSFREDO** [Gaufredo] Rhedonensi, item **GAUSFREDO** filio Eudonis, nobilibus comitibus Britanniae, salutem et apostolicam benedictionem.

Non ignorare vos credimus quantam molestiam quantamque perturbationem sustineat Dolensis Ecclesia, et confrater noster Evetius [Everius] archiepiscopus, quem ibi ordinavimus, ab illo qui prius sedem occupans, ac remordente eum conscientia sua, ut dicitur, exspoliata deserens, nunc injuste se expulsus conqueritur. Qua de re cum praefatus archiepiscopus suam nobis exhiberet praesentiam; quoniam absente illo qui super eum conqueritur causam discutere nulla ratione potuimus, totum hoc negotium confratri nostro Hugoni Diensi episcopo, cui vicem nostram dedimus, committere necessarium duximus, ut eo tempore et loco illud diligenti inquisitione pertractare ac diffinire studeat, ubi qui in hac causa utrinque necessarii sint convenire et interesse valeant. Statuimus enim praefatum confratrem et vicarium nostrum celebrare concilium propter multa et magna negotia quae in regno Francorum emersa apostolicae auctoritatis examinatione atque iudicio indigent: ubi et hoc negotium, Deo auxiliante, diffiniri volumus atque censemus. Quapropter multum rogamus et admonemus excellentiam vestram, ut huic causae quantum potestis operam detis, et episcopos nec non religiosos abbates terrae illius, clericos quoque et laicos ejusdem Ecclesiae, qui idonei tam scientia quam religione videantur, ad praefatum concilium, juxta quod vobis significatum fuerit, conveniatis; quatenus, opitulante divina clementia, per sinceram explorationem in hac causa Dei quidquid justitia et populi requirat salus evidenter appareat, et decisa penitus hac lite et querimonia, diu et nimium indigne lacerata, quam praefati sumus Dolensis Ecclesia per misericordiam Dei vestro studio vestraque juvante et procurante potentia, receptis bonis suis, pacem etiam et tranquillitatem

recipere, et in statu suae incolumitatis venire et permanere valeat.

Data Lateranis [Laurenti XI Kal. Maii] undecimo Kalendas Junii, indictione prima.

LIBER SEXTUS REGISTRI.

Anno Dominicae Incarnationis millesimo septuagesimo octavo, indictione secunda.

EPISTOLA PRIMA. AD GERMANOS. (Anno 1078.)

Monet ne faveant neve communicent iis qui contra interdictum apostolicae sedis impedire conantur conventum episcoporum et laicorum habendum coram legatis apostolicis de jure Henrici et Rodulphi in Teutonicorum regno. Interim eos certiores facit se nullo modo injustae parti fauturum.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus clericis et laicis in regno Teutonico constitutis, qui excommunicationis vinculo non tenentur, salutem et apostolicam benedictionem.

Quae et quanta cura nobis fuerit et est, ut pestilentia et clades et desolatio a vestro regno auferatur, et pax, honestas et solitum decus vobis reddatur, in synodo quae hoc anno in Quadragesima Romae celebrata fuit declaravimus. Judicio enim sancti Spiritus decrevimus et praecipimus, ut in regno vestro conventus omnium episcoporum, et eorum laicorum qui Deum timent et inter vos pacem desiderant, fieret; et coram nostris legatis decerneretur si Henrico vel Rodulpho, qui de regni gubernaculo inter se decertant, amplius justitia faveret. Injustior enim pars ratione devicta, et beati Petri

auctoritate constricta, facilius cederet, et ab interitu animarum et corporum, Deo propitiante, cessaret. Justior vero pars amplius de Deo confideret, et adjuta beati Petri potestate, et omnium justitiam diligentium consensu, de victoria omnino speraret, neque utramque mortem timeret. Sed quia pervenit ad nos quod inimici Dei et filii diaboli quidam apud vos contra interdictum apostolicae sedis praedictum conventum procurarent in irritum ducere, et non justitia, sed superbia ac totius regni desolatione suas cupiditates anhelent implere, et Christianam religionem destruere, monemus vos, et ex parte beati Petri praecipimus ut talibus nullum adjutorium praebeatis, neque illis communicetis. In praedicta enim synodo jam omnes sunt excommunicationis et anathematis vinculo innodati, et ut nullam victoriam possint obtinere, potestate beati Petri sunt alligati, ut saltem coacti confundantur, et a morte animarum suarum et desolatione patriae vestrae revocentur. Vos autem, fratres charissimi, de me nullo modo dubitetis, quod injustae parti scienter aliquo modo faveam. Magis enim pro vestra salute desidero mortem subire, quam totius mundi gloriam ad vestrum interitum arripere. Quod si aliqui de falsitate confisi litteris vel verbis aliter vobis indicaverint, nullo modo illis acquiescatis: Deum enim timemus, et pro ejus amore quotidie affligimur; et ideo superbiam et oblectamenta saeculi parvipendimus, quia cito apud eum consolari indubitanter credimus. Omnipotens et misericors Deus, qui ultra spem, ultra meritum miseretur, et consolatur nos in omni tribulatione nostra (II Cor. I), aperiat cor vestrum in lege sua, et confirmat vos in praeceptis suis, ut auctoritate beati Petri a cunctis peccatis absolutos vos ad coeleste regnum perducatur regnatos.

Data Capuae, Kalendis Junii, indictione prima.

**EPISTOLA II.
AD MANASSEM REMENSEM ARCHIEPISCOPUM.
(Anno 1078.)**

Ostendit legatos Romanos esse non tantum qui Romae nati vel educati, aut ad aliquam ibi dignitatem promoti sunt, sed omnes quibus Romanus pontifex vices suas committit. Quapropter cum arguit quod Diensi episcopo legato suo non obtemperaverit, privilegia quoque, prout necessitas vel utilitas exegerit, posse commutari. Monet ut coram legatis se de objectis canonice purget. Scribit per litteras suas mandasse ut quae ipse de nonnullis episcopis conquerebatur indagarentur, et canonice judicarentur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **MANASSAE** Remensi archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem.

Cum vos ea a sede apostolica flagitatis quae et honorem praesulatus vestri condeceant, et a praecedentium Patrum auctoritatibus nequaquam dissentiant, fidentes petite, spe certissimi postulate scientes omni ambiguitate remota nos petitionibus hujusmodi paratos annuere, cum quia vos fraterna dilectione in Christo amplectimur, tum etiam nihilominus quia ad haec quorundam fidelium nostrorum qui vos diligunt precibus et interventionibus sedulis promovemur. Quocirca fraternitatem vestram rogatam atque commonitam volumus ne debeat graviter ferre si studeamus ad tempus pro communi honestate atque proficuo petita contra utilitatem Ecclesiae denegare. Haec autem omnia ad id praemissa noveritis, quia petit in litteris vestris ne, adversus privilegium quod ab hac apostolica sede vos habere fatemini, cogamini nisi soli mihi aut Romanis legatis super objectis quibuslibet respondere. Quod si vos Romanos legatos intelligere videremini quoslibet cujuslibet gentis, quibus Romanus

pontifex aliquam legationem injungat, vel (quod majus est) vicem suam indulgeat, et laudaremus sane petita, et petitis libenter annueremus. Sed quia praemittendo Romanis, continuo subjungitis: Non Ultramontanis, ostenditis vos tantum eos velle Romanos habere legatos qui vel Romae nati, vel in Romana Ecclesia a parvulo educati, vel in eadem sint aliqua dignitate promoti, miramur nimium prudentiam vestram eousque perductam ut precaremini benevolentiam nostram jura sedis apostolicae debere imminuere, idque nobis in solius vestri negotiis non debere licere quod in negotiis omnium praedecessores nostri sine omni contradictione et licitum et legitimum tenuere. Nostis enim et Osium episcopum in Nicaeno et Cyrillum in Ephesino concilio, Romanorum vice (eisdem concedentibus) functos fuisse pontificum. Syagrio quoque Augustodunensi episcopo, Lugdunensis antistitis suffraganeo, papam Gregorium (l. II, epist. indictione II; epist. 112) celebrandi generalis in Gallia concilii vicem suam legistis indulsisse. Sed quid haec de episcopis loquimur, cum idem sanctus papa monachum quemdam, Hilarium nomine, in Africae partibus litterarum suarum auctoritate fultum, usque adeo suum fecerit esse vicarium ut per eum ibidem concilium generale celebraretur, et quidquid synodus sancta decerneret ad finem eo exsequente perduceretur? Ne igitur ad tantum velit culmen vestra fraternitas erigi, ut quae in causis omnium Romanis pontificibus rata fuerunt et licita, in vestri solius causa irrita velitis et illicita reddi. Ad id autem quod de privilegio dicitis, breviter interim respondemus quod possunt quaedam in privilegiis pro re, pro persona, pro tempore, pro loco concedi, quae iterum pro eisdem, si necessitas vel utilitas major exegerit, licenter valent commutari. Privilegia siquidem non debent sanctorum Patrum auctoritatem infringere, sed utilitati sanctae Ecclesiae prospicere. Inde est quod Arelatensis Ecclesia, non solum a beato Gregorio doctore dulcifluo (epist. l. IV, ep. 52), sed etiam a pluribus ejus sanctis antecessoribus, cum haberet vicem sedis apostolicae, ut omnes episcopos

totius regni Francorum, quod tunc latius extendebatur, ad concilium convocaret, eosque in iudicio constrinxerit (sine cujus licentia nullis ex supra dictis episcopis longe a suo episcopatu fas erat abire); post aliqua tempora pro quibusdam causis praedicta potestas et auctoritas cessavit, et suam vicem aliis quibus placuit sedes apostolica concessit. Remensis etiam cui praesides Ecclesia quodam tempore primati subjacuit, et ei, ut magistro post Romanum pontificem, obedivit. Quod et de pluribus aliis Ecclesiis potestis invenire, si sanctorum Patrum dicta et acta procuratis diligenter investigare. Nec id dicimus ut privilegia vestrae Ecclesiae contra rationem vel infringi velimus vel imminui de quibus, vita comite, suo tempore, ore ad os otiosius collocuturi sumus. Sed interim dilectionem vestram ex parte beati apostolorum principis Petri admonemus, ut, quemadmodum vobis Romae positus constituimus, coram Diensi episcopo et Cluniacensi abbate, quibus in his vicem nostram commisimus, occasionibus cunctis obstaculisque remotis, super objectis omnibus sitis respondere parati, legaliter satisfacere, canonice purificari, ne si aliud a vobis (quod absit!) agatur, tergiversationi et fugae et conscientiae scelerum, non exactioni justitiae et aequitatis a pluribus ascribatur. De archiepiscopo autem Viennensi, quem conquerimini in dioecesi vestra et deposuisse presbyteres, et eosdem iterum in gradum pristinum restituisset, et de episcopis Laudunensi et Suessionensi suffraganeis vestris qui Ambianensem episcopum, vobis inconsultis et nescientibus Romae etiam positus, consecrarunt, et de Manasse qui vos et Ecclesiam vestram, quia malefactis non potest, maledictis infestare non cessat, et de caeteris omnibus, super quibus conquestionem vobis collibuerit facere, misimus litteras nostras commemoratis confratribus nostris, Diensi videlicet episcopo et Cluniacensi abbati, ut cuncta studeant diligenter inquirere sollicite discutere, discussa et indagata ad purum, juste, legaliter et canonice judicare. His nostris

monitis obsecundantes per omnia beatorum apostolorum Petri et Pauli benedictione in praesenti donemini, et in futuro a peccatorum vinculis absoluti omnium ad eorum consortium, eisdem interventoribus, provehi mereamini.

Data ad [apud et sic in seq.] sanctum Germanum undecimo Kalendas Septembris, indictione prima.

**EPISTOLA III.
AD HUGONEM EPISCOPUM DIENSEM.
(Anno 1078.)**

Ut querelis Remensis archiepiscopi finem imponere procurent, eumque, si paruerit, adjuvent; cui etiam litterarum suprascriptarum exemplar mittit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **HUGONI** Diensi episcopo, et Hugoni Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Quia in sanctae Dei, cui divina dispositione praesidemus, Ecclesiae regimine sollicite nos vigilare oportet, vestris assiduis precibus nobis ut divinum obtineatis praesidium deprecamur. Quapropter vos summopere studium adhibere admonendo mandamus quatenus inquiratis et canonice, prout potestis, finem imponere procuretis negotiis, unde Remensis archiepiscopus confrater noster suis litteris nobis conquestus est. Conqueritur enim de confratre nostro archiepiscopo Viennensi Warmundo, qui in suo archiepiscopatu presbyteros deposuit et eosdem restituit. Quin etiam conqueritur quod duo suffraganei ejusdem Remensis, Laudunensis scilicet et Suessionensis, postposita canonica auctoritate, Ambianensem ausi sunt episcopum consecrare, dum ipse esset nobiscum Romae et de se sententiam humiliter exspectaret. Quod vos digna et solerti indagatione discutere et cognoscere omni modo studete an ita sese res habeat, ut praediximus nos

suis litteris intellexisse, praesertim si idem Ambianensis contra Romanae synodi et apostolicae sedis decretum de manu laici nefanda ambitione et temerario ausu investituram suscipere praesumpsit, canonici rigoris severitatet aliter in eum vindicare et punire obnixè satagite ut ejus exempla caeteri imitari timeant. De Manasse autem, de quo similiter conqueritur, qui Oebali suorumque refugio et auxilio illum et Ecclesiam fatigare non cessat, laborare ut ad pacem redeat et ab inquietatione Ecclesiae et persecutione archiepiscopi quiescat. Quod si forte in sua contumacia persistens obedire renuerit, nisi illum justam excusationem habere cognoveritis, quodcunque vobis justius videtur facite. De aliis autem necessitatibus eundem archiepiscopum (si tamen vobis obedierit) sicut dignum est adjuvate, eique commissam Ecclesiam auctoritate beati Petri (quod et de aliis ecclesiis vos oportet agere) defendite. Ipse autem, sicut ex suis cognovimus litteris quas vobis direximus, inducias quaerit, ut subterfugiat, cui qualiter rescripsimus vobis etiam per exemplar indicamus. Vos autem, fratres mei charissimi, viriliter et sapienter agite, vestraque omnia in charitate fiant, ut oppressi vos prudentes defensores inveniant, et opprimentes amatores justitiae recognoscant. Omnipotens Deus Spiritum sanctum cordibus vestris infundat, vosque per viam sibi placitam perducatur et ad societatem sanctorum Patrum pervenire faciat.

Data ad Sanctum Germanum, XI Kalendas Septembris, ind. I.

**EPISTOLA IV.
AD HENRICUM LEODIENSEM EPISCOPUM.
(Anno 1078.)**

Temeritatis eum arguit quod contra Romanae Ecclesiae auctoritatem verba jactaverit, monetque ut Weremboldi cujusdam causam, qui se una cum uxore injuste ab eo

excommunicatum conquestus fuerat, adhibitis Trevirensi et Metensi episcopis, definiat; quem timore mortis se absolvisse ait; accepta sponsione ab eo omnibus satisfaciendi. Contemptores synodi illos vocat, qui synodus a se in Teutonicis partibus indicta impedimento fuerint ne cogeretur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, HENRICO Leodiensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem, si contemptoribus Romanae synodi habitae in praeterita Quadragesima non communicat.

Lectis fraternitatis tuae litteris, non parum mirati sumus non ea te, qua decuit, apostolicam sedem pro reverentia sibi scripsisse, sed nos de absolute illius parochiani tui, qui olim ad nos venit, mordaci invectione reprehendisse, tanquam apostolicae sedis non esset auctoritas quoscunque, et ubicunque vult, ligare et absolvere. Unde scias nos adversus temeritatem tuam graviter commotos fuisse, nisi apostolicae sedis mansuetudo nos detineret, et nisi mens nostra de litteris olim super hoc negotio tibi transmissis quodammodo dubitaret. Solliciti etenim sumus ne litterae illae fraude alicujus aut falsitate immutarentur. Et ideo exemplar earum ad cognoscendam voluntatem nostram tibi ostendendum esse putavimus, ut, si easdem esse et non immutatas claruerit, intelligas te aut spiritu praesumptionis aut ignorantia contra auctoritatem sanctae Romanae Ecclesiae verba jactasse, quasi imitando Orientales qui contra beatum papam Julium obloqui praesumpserunt, eo quod ipse sanctissimum Athanasium patriarcham sine assensu eorum absolverat, tibi que deinceps caveas ne hujusmodi contra nos temeritate rescribas, sed potius ad documenta sanctorum Patrum quae te loqui et scribere doceant humiliter recurras, et secundum tenorem litterarum, quarum exemplar tibi transmittimus, praedicti hominis negotium ad finem perducere studeas. Vir iste, Weremboldus

nomine, conquestus est se injuste a te excommunicatum cum uxore sua esse; unde sibi vix fidem adhibere possumus. Tamen monemus prudentiam tuam, ut ad notitiam religiosorum confratrum nostrorum, Trevirensis scilicet archiepiscopi et Metensis episcopi, hujus rei causam deferre facias, eorumque consilio et iudicio diffinire procures. De veste vero monachica, et velo imposito, et pecunia ablata, eorundem testimonio et iustitiam facere et rationem ponere non recuses, quatenus sibi occasionem proclamandi auferas et teipsum ab orani accusatione protegas, iustitiae integritate et canonica auctoritate servata in omnibus. Contemptores quippe synodi in praedicta nostra salutatione illos notamus qui aliquo ingenio vel violentia conati sunt impedire ne concilium aut conventus fieret in Teutonicis partibus, in quo solerti inquisitione recognosceretur utrum Henrico an Rodulpho magis iustitia faveret de gubernaculo regni. Praeterea scire vos volumus nos horum portitorem absolvisse ab excommunicatione, timore mortis, facta ab eo promissione in nostra manu se omnia facturum secundum vestram iussionem, consilio praedictorum episcoporum factam.

Data in burgo Aquaependentis, octavo Idus Octobris, indictione secunda.

**EPISTOLA V.
AD HERIMANNUM METENSEM EPISCOPUM.
(Anno 1078.)**

Monet ut Tullensem episcopum adjuvet, cui concessit ut coram quatuor episcopis, si propter regni commotionem sex simul convocare non possit, se expurget. Eum arguit quod bona ecclesiae quibusdam militibus ad se defendendum largitus sit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei,
HERIMANNO Metensi episcopo salutem et apostolicam
benedictionem.

Novit dilectio tua, frater charissime, quanto jam tempore Tullensis episcopus fatigatus laboraverit atque multis angustiis sudaverit pro repellenda ea quam sibi injuste objectam esse contendit infamia. Sed quia propter imminentem regni commotionem sex simul episcopos ad expurgationem suam convocare non potest, hoc ei paterna compatiens pietate concessimus ut quatuor episcopis, ad praesens secum jurantibus, expurgatus, episcopale officium per omnia faciat. De duobus autem qui statuto iudicio interesse debent, inducias usque ad Quadragesimam a nobis accepit. Unde, quia tu in eadem dioecesi positus es, monemus et exhortamur tuam mihi dulcissimam charitatem et apostolica tibi auctoritate praecipimus ut, si praefatum Tullensem episcopum culpabilem indubitanter esse cognoveris, fraternam manum auxilii (ut justum est) ei praebere non differas; scriptum est enim: Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi (Gal. VI). Et item: Si quis viderit fratrem suum necessitatem habentem, et cluserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? (I Joan. III.) Praeterea pervenit ad nos quod propter instantem inimicorum tuorum infestationem tuae bona ecclesiae largitus sis quibusdam militibus, et eo modo honoris tui dignitas quotidie (quod non optamus) minuatur atque decrescat. Proinde tuam volumus admonitam esse prudentiam, ne alicujus magnitudine tribulationis coactus ecclesiasticas cuiquam haereditates largiaris, unde multum te postea poeniteat, cum quod modo turbatus egeris nullo modo emendare potueris. Oportet autem ut totam spem tuam in Domino ponas, certissime sciens quia Dominus non derelinquit sperantes in se (Prov. XXIX, 25). Confidimus enim omnipotentem Dominum, vetris aliorumque religiosorum, quos in

partibus vestris plures esse cognoscimus, orationibus placatum, pacem Ecclesiae suae cito esse daturum.

Data Sutrii [Suciis], undecimo Kalendas Novembris, indictione secunda.

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, anno sexto pontificatus domini Gregorii papae septimi, mensis Novembris die decima septima, indictione secunda, Romae. Ego Marro Gisleri filius, habitator in ducatu Spoletano, pro redemptione animae meae et parentum meorum dono, trado atque offero beato Petro apostolorum principi, et super altare ejus omnia quae mihi pertinent de Castro, quod vocatur Moricicla [Moricida], positum inter Muricem et Clarignanum, quod conquisitum habeo per concambiationem a Litaldo et Hugone, nepotibus Hugonis, filii Ascari, in plebe de Luzano, reservato usufructu diebus vitae meae, et Brutuli filii mei et filiorum Brutuli, si masculi fuerint de legitimo conjugio procreati (Pontif. in Gregorio septimo).

EPISTOLA VI. (Anno 1078.)

Declarat ex suo praecepto concordiam factam inter episcopum Taurinensem et abbatem sancti Michaelis, et quibus conditionibus. Se in eos ulturum ait qui non acquieverint et injustam causam defenderint.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei.

Notum tam praesentibus quam posteris fieri volumus causam Cumberti Taurinensis episcopi et abbatis Sancti Michaelis, qualiter finiendam esse posuimus. Venientes enim ante nostram praesentiam, post plura annorum curricula quibus conquesti sunt alter adversus alterum, ex voluntate acquiescentes et obediens nostro jussui, pacem inter se, nobis praecipientibus, fecerunt. Quibus

ex auctoritate apostolica interdiximus ne alter alteri occasionem discordiae ulterius praeberet. Sed episcopus abbati et praedicto monasterio emendet quae ei abstulit, nisi quantum abbas ei condonaverit. Similiter et abbas episcopo faciat. Et hoc in existimatione Astensis episcopi et episcopi Aquensis, nec non et abbatis Fructuariensis. Si autem episcopus voluerit et potuerit probare illud monasterium in proprietate et allodio sui episcopi esse constructum, in sequenti synodo uterque se praesentent, et in eo justam et legalem diffinitionem accipiant. Si vero aliquo impedimento cessaverint, legatos suos dirigant, quatenus eis ipsi reportent qualiter et quando finem eorum negotio imponamus. Quod si episcopus, cognita veritate, cognoverit idem monasterium non esse constructum in allodio sui episcopatus, vel abbas perpenderit quod episcopus circa hoc negotium justam et veram habeat rationem, sine aliqua disceptatione vel controversia ei qui veritatem et justitiam habuerit acquiescat, procul dubio scientes quia eum qui injustam causam habens defendere tentaverit, vel aliquod patrocinium vel potentiam sperans injustum negotium agitare ausus fuerit, graviter et severissime puniemus.

Data Romae, octavo Kalendas Decembris, indictione secunda.

**EPISTOLA VII.
AD HUGONEM DIENSEM EPISCOPUM.
(Anno 1078.)**

Ut Robertum Flandrensem comitem ab apostolicae sedis legato et Lingonensi episcopo excommunicatum, si non canonice id factum repererit, vel si satisfacere voluerit, absolvat. Quod si ipse facere nequiverit, per religiosas id efficiat personas.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, HUGONI Diensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Quia ex pastoralis officii susceptione oportet nos magnam sollicitudinem habere de salute omnium filiorum Ecclesiae, debemus quantotius emendare, si quid noverimus aliter gestum esse quam convenit rectitudini ecclesiasticae. Proinde notificamus dilectioni tuae, nobis per aliquos, et maxime per Ingelrannum Flandrensem clericum, innotuisse Robertum Frandrensem comitem ab Huberto legato nostro et Hugone Lingonensi episcopo, per machinationes inimicorum suorum, excommunicatum esse. Quod quia non debemus, si verum est, ferre, rogando mandamus fraternitati tuae ut, si tibi molestum non est, ad illas partes festines accedere, et si inveneris eum non canonice excommunicatum, absolvas eum ex beati Petri apostolorum principis et nostra parte; sin autem, quod non optamus, canonice, et tamen voluerit satisfacere, iterum ne differas eum ovili Dominico reconciliare, quia ipse Summus Pastor ovem perditam propriis humeris voluit ad gregem reportare. Si autem tibi possibile non est id per te ipsum agere, mitte personas religiosas pro te, quae praeordinata praedicto modo valeant finire.

Data Romae, septimo Kal. Decemb., indictione secunda.

**EPISTOLA VIII.
AD HUBERTUM, WIDONEM ET HUGONEM.
(Anno 1078.)**

Quamdam villam cum omnibus ad eam pertinentibus clericis Sanctae Mariae et Sancti Audomari restituendam praecipit. Quod si justa ratione ad suam ecclesiam pertinere crediderint, Hugonem Diensem episcopum legatum adeant quadraginta dierum spatio; quo elapso,

si obedire minus voluerint, ingressum ecclesiae et Christianam communionem, donec resipiscant, interdicat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **HUBERTO** et clericis et omnibus comitibus de castro Sancti Pauli, **WIDONI** et **HUGONI**, salutem et apostolicam benedictionem.

Clerici Sanctae Mariae et Sancti Audomari, adeuntes apostolicam sedem, conquesti sunt de vobis quod jam multo tempore sibi et suae ecclesiae aufertis quamdam villam, Reseca nominatam, cum omnibus ad eam pertinentibus; atque cum multoties de hoc in provincialibus synodis coram episcopo vestro, et ad ultimum coram Hugone, Diensi coepiscopo et confratre nostro apostolicae Ecclesiae legato, in Pictaviensi concilio querelam fecissent, atque ille ex auctoritate nostra praecepisset ut, coram episcopo vestro, aut proclamata ecclesiae praefatae et clericis redderetur, aut quod vestra jure esse debeant rationem diceretur, episcopusque vester tres terminos vobis et ad ultimum provincialem synodum statuisset ut utrumlibet ageretur; vos tamen neutrum, sicut nunquam, ita quoque nec tunc facere voluistis. Unde ex auctoritate Dei et sancti Petri apostolorum principis, praecipimus vobis ut, si ita est, praedictas res praedictae ecclesiae et clericis ejus sine dilatione canonice restituatis; aut, si ita non est, et justa ratione pro certo scitis ad vestram ecclesiam eas pertinere debere, infra quadraginta dies, postquam litteras nostras videritis, vel si eas videre vitaveritis, postquam eas missas vobis cognoveritis, Hugonem praefatum coepiscopum et fratrem nostrum, ad diem Ingelranno et fratribus ejus a vobis ante denominatum atque praenuntiatum adeatis, ut, utrisque partibus coram positus, ipse legitimum finem faciat hujus contentions. Quod et si istud agere nolueritis infra praescriptos dies, finitis eis, contradicimus vobis et Widoni, Hugonique et Eustachio comitibus, Oilardo quoque subdefensori

praefatae possessionis, omnibusque vobis, amodo auxilium et consensum ad hoc sacrilegium praebituris, velut sacrilegis et raptoribus, omnem penitus ecclesiae ingressum, et Christianam communionem, atque gratiam beati Petri apostolorum principis, et in vita et in morte, nisi forte poenitentiam egeritis et injuste rapta ecclesiae praefatae canonice restitueritis. Si autem, quod absit! ab omnibus Christianis post haec omnia, diabolica infecti malitia, in excommunicatione praescripta incorrigibiliter perseverare malueritis, praecipimus defensoribus et patronis praedictae ecclesiae ut eidem et clericis ejus praefatas res restituere omnibus modis satagant.

Datad Romae, VII Kalen. Decembris, indictione II.

**EPISTOLA IX.
AD CANONICOS ECCLESIAE TARVENNENSIS.
(Anno 1078.)**

Ut canonicis de castro Sancti Pauli, nisi, ut in superiori epistola mandavit, litteris apostolicis obedierint, omnis ecclesiae ingressus interdicator; laici etiam non obedientes excommunicentur; Mathildem praeterea vult moneri ut, quam terram maritus ejus ecclesiae dederat, tradendam curet, et qui decimas ecclesiae subtrahunt, moneri ut reddant; sin minus damnationi subjaceant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, archidiaconibus Tarvennensis Ecclesiae **IRNOLPHO** et **HUBERTO**, et canonicis, si canonice vixerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Clericos de castro Sancti Pauli, de quibus canonici Sanctae Mariae et Sancti Audomari per Ingelrannum et alios fratres ejus nobis sunt conquesti, ad civitatem Tarvennam ex auctoritate nostra omnes convocate, et litteras nostras eis legite quae vobis dabuntur ex nostra parte. Quod si noluerint venire, vel venientes litteris

nostris non obedire, omnem ecclesiae ingressum, et quod in litteris nostris eis contradicitur contradicite, et insuper quidquid de ecclesia Tarvenensi possident clericali exhibitione. Laicis quoque in litteris nostris nominatis, et quicumque alii praefatis clericis post litteras nostras visas vel notificatas non obedientibus consensum auxiliumque, ut in rapina et sacrilegio perseverent, praebuerint, notificate quod in praescripta positi sint excommunicatione. Mathildem viduam Arnulphi advocati, quae terram quam maritus suus moriens dedit ecclesiae Sanctae Mariae, et quam ipse promisit morienti se liberam facere, admonete adhuc ut quod promisit perficiat; sin autem, in praefata damnatione, quandiu non fecerit, maneat. Rengerium, Adam, Bereweldum et caeteros qui subtrahunt decimas novarum terrarum praefatae ecclesiae admonete ut reddant et satisfaciant; quod si noluerint, quousque resipiscant, praedictae damnationi subjaceant: Et hoc etiam addimus ut nullus accipiat de manu omnium praelibatorum oblationem aliquam sive in vita, sive in morte, quousque canonice quod peccaverunt emendent.

Data Romae, septimo Kalendas Decembris, indictione secunda.

**EPISTOLA X.
AD RAVENNATES.
(Anno 1078.)**

Monet ut episcopo Ravennati, ob plurima flagitia in Romana synodo deposito, nullam deinceps obedientiam praestent; qui vero ausus fuerit apostolicis praeceptis repugnare, anathemate damnetur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus Ravennatibus majoribus et minoribus, qui beatum Petrum, ejusque filium, sanctum videlicet Apollinarem diligunt salutem et apostolicam benedictionem.

Quam fideliter, quamque humiliter beato Petro, nempe apostolorum principi, Ravennas Ecclesia semper adhaeserit, quantamque matri suae, sanctae videlicet Romanae Ecclesiae, obedientiam in omnibus exhibuerit, vestra fraternitas optime novit. Ille autem qui nunc Ecclesiae Ravennatis episcopus esse dicitur, quomodo eam olim tam ditissimam quam etiam religiosissimam, tyrannica depraedatione devastaverit, et irreligiosae vitae exemplo corruerit, et vos patiundo videndoque sensistis, et nos certo experimento didicimus. Sed quia his malis aliisque quampluribus flagitiis irretitus atque pollutus, ne argui possit atque convinci, superbiae fastu elatus contra apostolorum principem calcaneum erexit, et in inobedientia quae sceleri comparatur idololatriae perseveret, eum sine spe recuperationis, Spiritus sancti iudicio, apostolicae sedis auctoritate, in sancta Romana synodo esse depositum praesentium indiciis indubitanter cognoscite. Quapropter ut nullam ei deinceps quae episcopo debetur obedientiam exhibeatis omnibus vobis beati Petri apostolorum principis auctoritate praecipimus. Si qui vero excommunicationis contagione vulnerati his salutiferis ausi fuerint repugnare praeceptis, eos veluti putrida membra a toto corpore Christi, quod est Ecclesia catholica, anathematis gladio resecamus atque projicimus. Vobis autem Deum diligentibus et beato Petro obedientibus, ex auctoritate ejusdem apostolorum principis, omnium peccatorum remissionem largimur.

Data Romae, septimo [VI] Kalendas Decembris, indictione secunda.

**EPISTOLA XI.
AD CLERICOS SANCTI MARTINI LUCENSIS.
(Anno 1078.)**

Arguit eos inobedientiae. Praecipit ut, secundum privilegium antecessorum pontificum, communem

regularemque vitam degant; sin minus, Ecclesiae praebendam in manu episcopi reddant. Quod si neutrum facere neglexerint, omnium Ecclesiarum introitum eis prohibet.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, clericis Sancti Martini Lucensis Ecclesiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum apud vos essemus, saepissime vos per nos et per confratres nostros admonuimus uti, secundum privilegium antecessorum nostrorum, sancti videlicet Leonis papae et Victoris, quod ipsorum tunc canonicorum vestrae Ecclesiae rogatu ipsi ecclesiae fecerunt, communem regularemque vitam duceretis; sed vos, quae vestra sunt quaerentes, non quae Jesu Christi (Philipp. II, 2), nostras admonitiones neglexistis. Cumque tantae negligentiae et inobedientiae quae scelus idololatriae a sanctis Patribus dicitur, merito jure vos sententia judicialis ferire deberet, episcopi tamen vestri et quorundam fratrum vestrorum precibus, apostolica mansuetudo solita pietate, ut filios, usque ad festivitatem Omnium Sanctorum, deinde etiam, interventu ejusdem episcopi, usque ad synodum, clementer vos sustinuit. Ad quam praecepimus ut aliquos mitteretis de vobis qui de vestra nobis obedientia responderent. Quod quia minime factum, ut decuerat, jam nunc aequitatis non possumus differre censuram. Proinde per veram obedientiam moneo ut communem vitam vivatis, sicut sanctus Leo papa Ecclesiae nostrae instituit, et sicut Romana Ecclesia intelligit, id est ut omnia ecclesiae bona in communem utilitatem redigantur, et communiter, sicut supra dictum est, expendantur, aut, si id facere recusatis, ecclesiae praebendam in manu episcopi ad ecclesiae utilitatem reddatis. Quod si neutrum horum (quod absit) facere recusatis, ex auctoritate Dei omnipotentis, et sanctorum apostolorum Petri et Pauli, omnium ecclesiarum introitum vobis usque ad emendationem congruam prohibemus.

Data Romae, quarto Kalendas Decembris, indictione secunda.

EPISTOLA XII.
AD LANDULPHUM EPISCOPUM PISANUM.
(Anno 1078.)

Pisanae Ecclesiae episcopatum cum omni jure ei confirmat, et tam ea quae antiquitus collata, quam quae modo a Mathilde, et quae in futurum ab aliis conferentur, concedit. Vicem suam ei atque successoribus committit in insula Corsica, et pro labore quem primus in ea restituenda ad Romanae Ecclesiae dominium suscipiet medietatem, duobus vero ejus successoribus quartam partem omnium reddituum largitur, arces tamen sub ditione Romanae Ecclesiae reservat, quorum custodes illis, si necessitas exegerit, vult obedire.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri **LANDULPHO** Pisano suisque successoribus.

Supernae miserationis respectu ad hoc universalis Ecclesiae curam suscepimus et apostolici moderaminis sollicitudinem gerimus, ut justis precantium votis attenta benignitate faveamus, et libramine aequitatis omnibus in necessitate positis, quantum, Deo donante, possumus, subvenire debeamus. Unde, postulante te, frater Landulphe, ut ecclesiam, cui Deo volente praeesse dignosceris, ejusque bona ab adversariorum impetu et infestatione nostrae apostolicae auctoritatis munimine tueremur; inclinati justis precibus tuis concessione praesentis privilegii confirmamus tibi episcopatum praedictae Pisanae Ecclesiae cum omni jure suisque pertinentiis. Et quia Pisana Ecclesia, quae in praeficiendis sibi pastoribus a constitutionibus sanctorum Patrum deviaverat, tandem pro restitutione antiquae libertatis suae salubre consilium matris suae sanctae Romanae Ecclesiae suscepit, ita ut te, non aliunde, sed per ostium,

quod Christus est, intrantem, gaudeat nobis ordinantibus habere pastorem, indulgemus, concedimus atque firmamus sibi tam ea quae ab antiquis temporibus juste collata sunt quam ea quae divina pietate per serenissimam filiam nostram Mathildem, pro remedio animae matris suae, in eadem ecclesia sepultae, concedere dignata est, videlicet locum qui dicitur Schannellum cum castellis et pertinentiis suis, et alia quae in futurum, Deo auctore, a fidelibus legaliter conferenda sunt. Praeterea fidei et religionis tuae gratum in te fructum exuberare cognoscentes, committimus tibi tuisque successoribus vicem nostram in Corsica insula, si tamen ipsi consensu Romani pontificis et electione Pisani populi ita canonice intraverint, sicut te constat intrasse, ut, secundum quod Deus tibi tradidit, quae ad Christianam religionem pertinere videntur vigilantia studio episcopos, clericos populumque ejusdem insulae doceas, atque morum honestate confirmes, juxta propheticum sermonem, ut evellas et destruas, aedifices et plantes (Jer. I, 10). Quae nimirum insula, a jure et dominio sanctae Romanae Ecclesiae per quorundam pravorum hominum invasionem subtracta, ut prudentiae tuae studio exclusis invasoribus secundum antiquum morem ad dominium ejusdem Romanae Ecclesiae revocetur, concedimus tibi per quem Pisana Ecclesia ad antiquum sui decorem reducta est, et qui prius in restitutione praedictae insulae elaboraturus es, medietatem omnium reddituum, et totius pretii medietatem quae de placitis acquiretur; duobus vero successoribus tuis quartam partem reddituum et totius pretii quae de placitis acquiretur, ita tamen ut arces et quaeque munita loca per te acquirenda in potestate nostra et successorum nostrorum permaneant, eo tenore ut, si necessitas exegerit, custodes eorundem locorum tibi successoribusque tuis, salvo jure et honore Romanae Ecclesiae, obediant. Dignum quippe est ut, si ad imperium et consensum sanctae Romanae Ecclesiae pastorem secundum Dominum susceperint dignitatem, habeant ex

largitione apostolicae sedis temporalium rerum sustentationem et decorem. Hoc etiam addendum esse censuimus, ut in agendis placitis nuntius noster semper intersit.

Actum Romae, secundo Kalendas Decembris, indictione secunda.

**EPISTOLA XIII.
AD OLAVUM NORVEGIAE REGEM.
(Anno 1078.)**

Confirmat eum in fide, et, quia propter locorum distantiam et linguae ignorantiam non potest mittere viros qui eum in lege Domini erudiant, rogat ut juniores et nobiles e regno suo ad apostolicam sedem mittat, qui, divinis legibus edocti, apostolicae sedis mandata ad eum ferre et praedicare possint; fratribus praeterea regis Danorum, divisionem regni cupientibus, nullo pacto opem ferat, sed curet potius ut rex fratres suos cum charitate suscipiat. Ad bona piaque opera illum hortatur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, OLAVO Norvecchorum [Norvegorum, MUTIN.] regi salutem et apostolicam benedictionem.

Licet ex universali cura sanctae et apostolicae sedis, cui divina miseratione praesidemus, debitores simus omnibus qui Christi fidem colunt, de vobis tamen, qui quasi in extremo orbis terrarum positi estis, tanto nos majoris sollicitudinis ratio necessitasque circumstat quanto vos eorum qui in Christiana religione vos instruant minorem copiam et necessaria minus solatia habere cognoscimus. Quapropter, oblata opportunitate, scripsimus vobis ad confortandam aliquo modo gloriam vestram in fide quae est in Christo Jesu, qui secundum propositum voluntatis aeterni Patris Dei, cooperante Spiritu sancto, pro salute mundi homo factus est, de

intemerata Virgine natus, mundum reconcilians Deo per mortem suam, delens peccata nostra per redemptionem quae est in sanguine ipsius, et devicta morte in semetipso convivificavit ac resuscitavit nos in spem vivam, in haereditatem immarcessibilem, incontaminatam, incorruptam (I Petr. I). In quo, sicut confidimus in misericordia ejus, vobis parata est aeterna salus et vita, si tamen in illo spem firmam usque ad finem tenueritis (Hebr. III), credentes (sicut dicit apostolus Paulus) quoniam in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter (Col. II). Propter quod servite ei cum omni timore et humilitate, memores quod Psalmista dicat: Quoniam Domini est regnum, et ipse dominabitur gentium (Psal. XXI). Sitque semper in ore, sit semper in corde vestro, quod hunc versiculum paucis interpositis sequitur: Et anima mea illi vivet, et semen meum serviet ipsi. Notum autem vobis esse volumus quoniam desiderium nostrum est, si quo modo possemus ad vos aliquos de fratribus mittere qui fideles et docti essent ad erudiendum vos in omni scientia et doctrina in Christo Jesu ut, secundum evangelicam et apostolicam doctrinam decenter instructi, in nullo vacillantes essetis, sed radicati atque fundati super stabile fundamentum, quod est Christus Jesus (I Cor. III), abundantius atque perfectius in virtute Dei cresceretis, et secundum operationem fructum fidei aeterna retributione dignum redderetis. Quod quia nobis, tum propter longinquitatem terrarum, et maxime propter ignotas linguas valde difficile est, rogamus vos (sicut et regi Danorum denuntiavimus) ut de junioribus et nobilibus terrae vestrae ad apostolicam aulam mittatis, quatenus sub alis apostolorum Petri et Pauli sacris ac divinis legibus diligenter edocti, apostolicae sedis ad vos mandata referre, non quasi ignoti, sed cogniti, et quae Christianae religionis ordo postulaverit apud vos, non quasi rudes aut ignari, sed lingua ac scientia moribusque prudentes digne Deo praedicare et efficaciter, ipso adjuvante, excolere valeant. Relatum quoque nobis est fratres regis Danorum ad vestram se contulisse

excellenciam, ut vestris viribus copiisque nitentes, quatenus cum illis regnum dividat, fratrem cogere intendant. Quae quidem res quantum ad regni detrimentum, quantum ad confusionem populi Christiani, quantumque ad destructionem Ecclesiarum, quibus quotidie vicina Paganorum crudelitas inhiat, et totius terrae desolationem attineat, per semetipsam nos Veritas, quae Christus est, in Evangelio docet, cum dicit: Omne regnum in seipsum divisum desolabitur, et domus supra domum cadet (Luc. XI). Unde eminentiam vestram id summopere cavere monemus, ut nullius unquam persuasione in hac parte cuiquam assensum praebeat vel adiutorium, ne peccatum hoc (quod absit) in vos retorqueatur, neu de dissidio regni illius contra vos et regnum vestrum divina indignatio concitetur. Hoc autem vos procurare libenter volumus atque consulimus, ut praefatus rex Danorum fratres suos in regnum cum charitate suscipiat, et ita eis de reliquis bonis et honoribus, ubi potest, distribuatur ut nec illos indigna angustet necessitas, nec regni status labefactetur aut dignitas. De caetero semper cogitate de spe vocationis vestrae, et attentum ad ea quae Dominus in Evangelio dicit: Quia venient ab oriente et occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac et Jacob in regno coelorum (Matth. VIII), nolite tardare, currite, festinate. De ultimis finibus estis; sed, si curritis, si festinatis, primis Patribus in regno sociati eritis. Sit cursus vester fides, amor et desiderium. Sit iter vestrum mundi gloriam assidue meditari esse caducam, et ideo cum amaritudine potius quam delectatione tenendam. Sit vestrae potentiae usus et exercitatio subvenire oppressis, defendere viduas, iudicare pupillos, iustitiam non solum diligere, sed etiam tota virtute defendere. His namque vestigiis, hoc thesauro, his opibus, de terreno ad coeleste regnum, de fluxu et fragili ad certum et perenne gaudium, de caduca et transitoria ad aeternam et semper permansuram pervenitur gloriam. Deus autem omnipotens, qui dives et copiosus est in misericordia, meritis et auctoritate

apostolorum Petri et Pauli, et nostra per illos nobis, licet indignis, divinitus concessa, absolvat te et omnes fideles tuos ab omnibus peccatis vestris, et dirigat vos in omnem voluntatem suam, ut in hac vita vos promereri faciat quod in aeterna beatitudine multipliciter vobis adaucta corona retribuat.

Data Romae, decimo octavo [XIX] Kalendas Januarii, indictione secunda.

**EPISTOLA XIV.
AD WELFONEM DUCEM.
(Anno 1078.)**

Notam contra se murmurationis causam fore ostendit, si diligenter perpendat quae in synodo statuta sunt. Si fideli corde Deo adhaeserit, victoriam eum adepturum.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, WELFONI duci salutem et apostolicam benedictionem.

Si diligenter secundum aequitatem pontificalis officii, non secundum propriam voluntatem perpenditis quae agimus, quae dicimus de communi negotio, imo maxima perturbatione regni vestri, non contra nos murmurabitis, sed per viam Patrum nostrorum nos incedere, Deo duce, meritis beati Petri apostoli cognoscetis. Perpendite quod sanctus Spiritus per nos, licet indignos, dignatus est in sancta synodo hoc in anno Romae in Quadragesima celebrata statuere, et cognoscetis quantum valeat, quantum possit auctoritas et potestas beati Petri. Agite itaque omnipotenti Deo et beato Petro semper grates, et non contra nos murmurando, sed beato Petro gratias referendo, meliora sperate. Mihi credite, fratres charissimi, quia qui de falsitate et calliditate, non de justitia et simplicitate confidunt, omnino decident, et hos B. Petri gladius devorando confundet. Quid autem sit actum in

quadragesimali synodo, sive in ea quam in mense Novembri fecimus, vestri fideles qui interfuerunt, et nostrae litterae vobis missae indicare possunt. Vos autem de justitia confidentes, et de B. Petri adjutorio praesumentes, confortamini in Domino et in potentia virtutis ejus, quia si fideli corde et stabili Deo adhaeseritis, cito vobis victoria et pax arridebit, Omnipotens Deus, meritis beatae Mariae coelorum reginae, per auctoritatem B. Petri apostolorum principis mihi valde indigno commissam, te tuosque omnes socios, qui justitiam amatis et beati Petri sedem diligitis, a cunctis peccatis absolvat, et ad vitam aeternam perducet.

Data Romae, tertio Kalendas Januarii, indictione secunda.

**EPISTOLA XV.
AD MONACHOS MASSILIENSES.
(Anno 1079.)**

Absentiam sui abbatis ut aequo ferant animo hortatur, quem illis cito remissurum affirmat; eorum monasterium, sicut Cluniacense, apostolicae sedi unire desiderat. Reliqua harum litterarum portitori dicenda relinquit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimis fratribus in monasterio Massiliensi commorantibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Contristavi vos, imo B. Petrus commovit, turbavit, et ipse sanabit. Filius namque illius, abbas vester, venit ad nos, et pro ejus amore factus est obediens usque ad corporis captionem; et quia paratus fuit, si oporteret, mori, et ex hoc habebit retributionem. Sed sicut scitis, fratres mei, rari sunt boni qui etiam Deo in pace serviant, sed rarissimi qui pro illius amore persecutiones non timeant, vel qui se contra inimicos Dei indubitanter

opponent. Proinde Christiana religio (heu pro dolor!) pene deperit, et impiorum superbia nimis accrevit. Praedictus autem pater vester, revera apostolorum principem diligens, in ejus acie nobis adhaesit, et adiutorium, Christo gubernante, nobis impendit, non surda aure intendens quod dicit Apostolus: Si fuerimus socii passionum, erimus et consolationum (I Cor. I). Sed quia charitas, licet ratio vos consoletur, ad dolorem vos impellit, eo quod tantum Patrem tamque vobis ducem quasi longo tempore amiseritis, rogamus vos ex parte omnipotentis Dei et amore beati Petri, patienter supportate nos, quia cito, Deo adjuvante, eum vobis laetum remitemus; et ex hoc, auctoritate beati Petri apostolorum principis, nobis valde indignis commissa, indulgentiam omnium peccatorum vestrorum promittimus et absolutionem cum benedictione concedimus. Confidimus namque, de nimia pietate Altissimi et de ineffabili clementia Reginae coelestis, quia beati Petrus et Paulus locum vestrum amplius solito custodient et tuebuntur, qui pro illorum servitio damnum et incommodum habere videtur. Desideramus enim locum B. Pauli et vestrum ita unire, ut sicut jam ex longo tempore Cluniacus apostolicae sedi specialiter adhaereat, et speciali Ecclesiae hujus adiutorio et benedictione congaudeat. Moveat vos, fratres charissimi, summa dilectio Christi, ut nos sicut vos ipsos diligatis, et manum adjutorii in magna tempestate positae porrigatis, illud semper prae oculis habentes: Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi (Gal. 6). Quod autem minus scripsimus, horum portitori dicenda reliquimus. Omnipotens Deus, a quo cuncta bona procedunt, meritis et intercessione Dei genitricis et virginis per auctoritatem beatis Petro et Paulo apostolorum principibus concessam vos respiciat, vosque semper innovet et custodiat, vobisque quod sit novum canticum indicet, et in sancta jubilatione inflammet, ut perfecte scintis humanam fragilitatem deflere, et ineffabilem Dei benignitatem cognoscere, ut in ejus

amore semper crescentes ad ejus certam notitiam et mirabilem laetitiam, coelesti matre ducente, mereamini pervenire.

Data Romae, IV Nonas [Kal.] Januarii, indictione secunda.

**EPISTOLA XVI.
AD BERENGARIUM GERUNDENSEM EPISCOPUM.
(Anno 1079.)**

Amplectitur devotionis ejus affectum erga sedem apostolicam, utque in eo persistat hortatur, et inter Raymundi filios pacem conciliet; quod si minus consequi possit, saltem inducias fieri curet, interim eis denuntians alterum eorum, per quem steterit, ne pax sequatur, excommunicandum fore; alterum vero, qui apostolicae sedi obedierit, ad obtinendam haereditatem paternam juvandum. Praeterea ut Narbonensis episcopi ejus fratris saluti consulat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri **BERENGARIO** Gerundensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut per filium nostrum Massiliensem abbatem didicimus, paratum esse te dicis in obedientia et fidelitate B. Petri firmissimo animo et constanti persistere, et secundum praeceptum nostrum vitam tuam deinceps moresque componere, cupisque et desideras prae caeteris qui in partibus vestris sunt nobis familiariter adhaerere. Sed et nos ad suscipiendum tantae devotionis affectum sinum paternae dilectionis extendimus, et modis omnibus pio circa nos amoris tuo favemus, ita plane ut tu (sicut promittis) in amore Petri et sollicitudine ecclesiasticae religionis et pacis Christianae semper excrescas, dignumque te apostolica familiaritate ex obedientia sincerissima reddas. Itaque in primis negotium tibi, de quo multum curamus, injungimus.

Comperimus enim quod inter filios Raymundi Berengarii per vanitatem et superbiam, et maxime per consilium impiorum, nimirum ex invidia diaboli, discordia oritur. Et ego inde nimis contristor, tum pro amore patris eorum, qui me satis ex quo cognovit dilexit, tum etiam quia super Christianam gentem, quae in partibus illis magno impiorum Sarracenorum odio laborare dignoscitur, grave sentio periculum imminere. Unde praecipimus tibi ut adjunctis tecum religiosis vicinis tuis abbatibus, scilicet Tumeriense, Ripollense, et Sancti Cucufati, et quoscunque alios Deum timentes clericos laicosque poteris invenire, pacem inter illos reformare et componere studeas. Quod si acquiescere monitis vestris fortasse noluerint, ostensis eis praesentibus litteris ad tenendam eos treugam firmissimam usque ad determinatum tempus ex auctoritate nostra constringite, infra quod nos tales illuc ex latere nostro nuntios dirigamus, qui causam litis eorum ita juste diffiniant ut non se ad gratiam alicujus nec praemio nec favore deflectent. Porro hoc illis debes firmiter inculcare quia, si nobis inobedientes exstiterint et in fraterno odio remanere, diabolo instigante, maluerint, illi quidem ex cujus culpa vel superbia pax ista remanserit, gratiam sancti Petri auferimus, eumque, sicut membrum diaboli et desolatorem Christianae religionis, cum omnibus fautoribus suis, festinabimus a communione Christianae societatis abscindere, ita ut nullam deinceps victoriam in bello, nullam prosperitatem habere possit in saeculo. Alteri vero qui humiliter paci consenserit, debitamque obedientiam apostolicae sedi exhibuerit, statuemus ex gratia sancti Petri inexpugnabile apostolici favoris auxilium, eumque, sicut filium sanctae Romanae Ecclesiae condecet, ad obtinendam haereditatem dignitatemque paternam modis omnibus procurabimus adjuvare, et omnibus Christianis in partibus illis, ut ei faveant eumque ad obtinendum principatum adjuvent, apostolica auctoritate praecipiemus. Quidquid autem de hoc a te inter eos diffinitum fuerit, quantocius nobis litteris intimare, imo si opportunum fuerit, teipsum nobis

repraesentare curabis. Praeterea de fratre tuo Narbonensi, magis quam hactenus fueris, volo te esse sollicitum; quia ego satis de perditione illius doleo, et miror si tu illum, cui gemina germanitate cohaeres, ad salutem non studes reducere, cum scias quia pro sola vel carnali vel spirituali affinitate alicujus, Christianus homo in tanti periculo articuli seipsum debet apponere [forte opponere, HARD. ita et in cod. MUTIN]. Age ergo et fraterna charitate succensus illum ex nostrae fiducia admonitionis aggredere, commemorans illi et praeteritos longaevae aetatis excessus, et propinquum jam sibi divinae ultionis imminere iudicium, si forte possis eum ab ipso mortis aeternae limine revocare, et de salute fratris non solum cordis gaudium, verum etiam maximum aeternae retributionis a divina largitate praemium promereri.

Data Romae, quarto Nonas [Kal.] Januarii, indictione secunda.

**EPISTOLA XVII.
AD ABBATEM CLUNIACENSEM.
(Anno 1079.)**

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, N. venerabili Cluniacensi abbati et charissimo fratri salutem et apostolicam benedictionem.

Si Romani ad vestras partes, sicut vestrates ad nos, saepe venirent, frequentius tibi litteris seu verbis qualiter circa nos geruntur quae terrena sunt vel coelestia indicaremus; sed quia, dum satis intendis aulicos nutrire, de rusticis parum tibi est curae, ultra haec debes ad memoriam reducere, quia pauper noster et pius Redemptor sic in coelo angelos pascebat ut in terris peccatores non solum non despiceret, sed etiam cum eis cibum sumeret. Cur, frater charissime, non perpendis, non consideras in quanto periculo, in quanta miseria sancta

versatur Ecclesia? Ubi sunt qui se sponte pro amore Dei opponant periculis, resistant impiis, et pro justitia et veritate non timeant mortem subire? Ecce qui Deum videntur timere vel amare, de bello Christi fugiunt, salutem fratrum postponunt et, seipsos tantum amantes, quietem requirunt. Fugiunt pastores, fugiunt et canes gregum defensores. Invadunt oves Christi, nullo contradicente, lupi, latrones. Tulisti vel recepisti ducem in Cluniacensem quietem, et fecisti ut centum millia Christianorum careant custode. Quod si nostra exhortatio apud te parum valuit, et apostolicae sedis praeceptum in te obedientiam non invenit, cur gemitus pauperum, lacrymae viduarum, devastatio ecclesiarum, clamor orphanorum, dolor et murmur sacerdotum et monachorum te non terruerunt, ut illud quod Apostolus dicit non postponeres, videlicet: Caritas quae sua sunt non quaerit (I Cor. XIII); et illud in corde, ut soles, haberes: Qui diligit proximum legem implevit (Rom. XIII). Quid tibi dicent [dicunt] B. Benedictus, et Gregorius, quorum alter praecipit ut per annum probetur novitius, alter vero prohibet ut ante triennium miles non efficiatur monachus? Haec ideo dicimus, quia, quod vix aliquis princeps bonus invenitur, dolemus. Monachi vero, Deo miserante, sacerdotes et milites, et non pauci pauperes, per diversa loca qui Deum timent reperiuntur; principes autem Deum timentes et amantes in toto Occidente vix aliqui inveniuntur. Omittimus jam de hac re tibi scribere, quia confido, de misericordia Dei, caritas Christi quae in te solet habitare me vindicando cor tuum transfodiet, et quantus mihi dolor esse debeat de bono principe ablato matri suae ostendet. Quod si non illo pejor ei successit in regimine, possumus habere consolationem. Praeterea monemus fraternitatem tuam, ut in talibus cautius te habeas, omnibusque virtutibus dilectionem Dei et proximi praeponas. Haec etiam te compellant ut manum orationis nobis porrigas, omnesque fratres tibi creditos ad hoc provocare studeas ut merearis de virtute in virtutem

proficere et ad perfectionem summae charitatis pervenire.

Data Romae, quarto Nonas Januarii, indictione secunda.

**EPISTOLA XVIII.
AD EVRARDUM EPISCOPUM PARMENSEM.
(Anno 1079.)**

Arguit quod abbatem ad synodum venientem ceperit. Jubet ut eum dimittat. Quamobrem eum ab episcopali officio suspendit, quousque Romam veniat. Si non paruerit, ecclesiae introitum interdicat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **EVRARDO** [EVERARDO] Parmensi episcopo.

Diu est quod te pura et sincera charitate dileximus, sed quod abbatem, ad nos venientem et ad sanctam synodum properantem, cepisti, non aequam vicem dilectioni nostrae reddidisti. Magnum quidem facinus et officio tuo indignum, cujus nescio jussu vel instinctu, contra talem virum praesumpsisti; qui si quid tibi deberet, tamen quia ad nos veniebat, teneri non meruit. Quapropter apostolica auctoritate praecipimus tibi ut, si nondum dimisisti eum, acceptis his litteris continuo cum honore perducere facias ad Mathildem. Interim vero ab episcopali officio, propter hoc quod illum remoratus es, abstineas, usquequo ad nos ipse venias; sin autem, quod non speramus, neque his mandatis nostris, ut dimittas scilicet, obtemperare volueris, ecclesiae introitum omnino tibi ex parte beati Petri interdicimus.

Data in synodo, decimo sexto Kalendas Martii, indictione secunda.

**EPISTOLA XIX.
AD HAREMANNUM ULDERICUM, etc.
(Anno 1079.)**

In synodo definitum asserit quod, nisi triginta dierum spatio bona Ecclesiae Bambergensis reddiderint, excommunicationi subjaceant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **HAREMANNO, ULDERICO, FREDERICO, MAZELINO** [Muzolino et sic infra], **GOTEBOLDO** [Gotebaldo], militibus Bambergensis ecclesiae.

Intelleximus jamdiu quod vos, scilicet Haremanne et Ulderic, accepistis bona ipsius ecclesiae pro introitu Bambergensis episcopi He (Hermanni) jam depositi, quodque vos, Frederice, Mazeline, Herolde, Wirinto, post illius excommunicationem ab hac sede bona ejusdem Ecclesiae ab eo similiter accepistis. Intelleximus etiam te, Gotebolde, quando captus tenebatur episcopus, jam memoratae ecclesiae bona de manu regis accepisse. Sciatis igitur in eo concilio quod nuper celebravimus ut, nisi inter terminum viginti dierum, postquam haec legationis nostrae verba ad vestras aures pervenerint, res jam dictae Ecclesiae, quas injuste detinetis, aut reddideritis aut de manu episcopi acceperitis, periculo excommunicationis subjaceatis. Si vero resipiscentes ad episcopum veneritis, et saepe nominata bona restitueritis, liceat episcopo vos excommunicationis vinculo solvere.

Data in synodo, decimo tertio Kalendas Martii, indictione II.

**EPISTOLA XX.
AD CENTULLUM COMITEM.
(Anno 1079.)**

Praeclaras virtutes quibus praeditus erat denigrare eum asserit, dum consanguineam suam uxorem haberet. Suadet ut a tanto facinore abstineat, episcopos et Ecclesiam veneretur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, CENTULLO comiti salutem et apostolicam benedictionem.

Audivimus de te per tales quibus fidem habemus ea quae Christianum principem bonis omnibus debeant commendare, quia sis videlicet amator justitiae, defensor pauperum, et propagator pacis. Unde te in dilectionem et gratiam sicut filium Ecclesiae Romanae suscipimus, et ut in bonis coeptis de die in diem proficere studeas admonemus. Tamen reprehensibile quoddam in te esse cognovimus, quia scilicet consanguineam tuam habes uxorem; et inde nimis cavendum tibi, scilicet ne ex occasione culpae istius, caetera quaecunque agis bona dispereant. Age ergo, et secundum consilium Amati episcopi Elorensis et Bernardi Massiliensis abbatis, siquidem ad vestras partes poterit pervenire, praedictum reatum emendare, et poenitentiam inde agere stude, ne pro hoc animam tuam perdas, et nobilem feminam, quae sub tutela tua est commissa confundas. Ante omnia Ecclesiam Dei venerari semper et honorare atque defendere stude, et episcopis quasi Patribus tuis reverentiam et obedientiam exhibe. Scias pro hoc te et in hoc saeculo majorem gloriam et in futuro vitam promereri perpetuam. Si facultas tibi esset veniendi ad nos, desiderarem te videre ac plenius de animae tuae salute instruere.

Data Romae, quinto Idus Martii, indictione secunda.

**EPISTOLA XXI.
AD ARELATENSES.
(Anno 1079.)**

Reprehendit eos nulla pene cura moveri suam Ecclesiam pastore esse destitutam. Propterea Wapincensem episcopum mittit, ut aut episcopum eligant, aut promittant se in pastorem suscepturos quemcunque ipse ad eos miserit. Caetera quae dicenda forent episcopo injunxisse significat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, universo clero et populo Arelatensis Ecclesiae salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam sublata pastoralis custodia gregi non parva imminere perpendimus, multa pro vobis sollicitudine angimur, multo dolore compungimur quod Ecclesiam vestram tandiu vigilantia pastoris et regimine idonei gubernatoris destitutam esse cognoscimus. Quod in hac re minus quam oportet vos esse sollicitos, imo quasi propriae salutis oblitos, nulla pene cura vel affectione permotos deprehendimus, majoris nobis tristitiae causa consistit, quoniam perniciosius fere nihil est quam contra mala urgentia nulla ratione consurgere, et suae saluti in supremo discrimine aut nescire aut nolle consulere. His itaque curis, ac tantae desolationis vestrae causa stimulante, misimus ad vos fratrem nostrum, videlicet Leodegarium Wapincensem episcopum, quatenus cum illius consilio aut talem personam secundum Deum eligatis, quam vicarius noster Hugo Diensis episcopus litteris suis nobis commendet, aut si apud vos, quod credimus, tanto regimini digna inveniri persona non potest, in manu fratris nostri Leodegarii, Wapincensis episcopi, firmetis vos illum suscipere in pastorem, quem consecratum et honore pallii insignitum vobis ex parte sancti Petri miserimus. Cogitare enim debetis quoniam secundum electionem gratiae Dei, de numero ovium Christi estis, et nequaquam secure vivetis, nisi qui ejus vice vobis praesit, et contra incursus callidi insidiatoris assidua circumspectione, auxiliante Deo, vos muniat, habeatis. Agite ergo ne quis vos ad prospiciendum de

honore Ecclesiae vestrae et communi saluti animarum vestrarum impedire valeat, et ne visitatio legationis nostrae frustra ad vos facta esse videatur, per quam vobis charitas nostra repraesentatur et auctoritas, scientes quoniam quidquid ex utroque, Deo auctore, debemus et possumus, ad profectum vestrum vobis exhibere promptam et indefessam voluntatem gerimus. Caetera quae dicenda sunt fratri nostro Leodegario injunximus, cui legationi, quantum ad hoc pertinet negotium, ita volo ut credatis ac si a nobis viva voce in auribus vestris dicerentur.

Data Romae, Kal. Martii, ind. II.

**EPISTOLA XXII.
AD COMITISSAM MATHILDEM.
(Anno 1079.)**

Respondet super conjugio Theodorici ducis et super ejus intromissione de componenda inter se et Henricum regem pace et de duce excommunicato a Metensi episcopo.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectae in Christo filiae **MATHILDI** salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam animi nostri voluntatem super ea rescire cupiens, misisti nobis quod Theodoricus dux optaret sibi conjugio copulare quondam uxorem marchionis Petroni, mandamus tibi: Ille enim non est adeo notus nobis, nec illa nobis ita commissa ut aliquid inde agere velimus. De eodem duce item significasti quod, si placeret nobis, de componenda pace inter nos et Henricum regem se intromitteret. Super hoc itaque respondemus. Legatus regis in praesentia universalis synodi juravit, ex praecepto domini sui, eum nostris mandatis per omnia obtemperaturum. Ea quoque de causa et spe nos jam

misisse legatos nostros credo tuam scientiam non latere. Excommunicatum vero, jam saepe dictum ducem, ab episcopo Metensi quia non ignoras nos sententiae in illum prolatae noveris assensum dedisse, et eam firmavisse, nisi infra viginti dies postquam mandata nostra resciverit, jussis nostris obedierit, et nisi civitatem et bona S. Stephani, quae injuste invasit, libera dimiserit, et Ecclesiae satisfecerit.

Data Romae, V Nonas Martii, indictione II.

**EPISTOLA XXIII.
AD AURELIANENSES.
(Anno 1079.)**

Ecclesiae eorum aerumnis consulere desiderans, Sanzonem, quem in episcopum optaverant, se libenter suscepisse, ne tamen Rainerio episcopo adhuc superstite, quem illi inutilem esse asserebant, praejudicium faciat, legatos se missurum ait qui rem inspiciant, ut ipse deinde electionem confirmare possit. Interim nullus Ecclesiae bona distrahat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, clero et populo Aurelianensis Ecclesiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Sciatis incunctanter quod de Ecclesiae vestrae aerumnis et angustiis, quam specialiter dileximus et quae una ex nobilissimis Galliae Ecclesiis quondam fuit, et adhuc erit, Deo favente, nos valde dolemus, et quia illi qualiter subvenire debeamus solliciti sumus, et ut ad pristinum decus et gloriam redeat nos impense operam damus. De Sanzone item filio nostro, quem vobis in episcopum optatis, noveritis quia libenter eum suscepimus et paterno amore tractavimus. Sed quia Rainerius dictus episcopus, et Ecclesiae vestrae, ut

dicitur, inutilis, nondum ex toto constat ab ea separatus, ne videamur alicui praejudicium facere, neu ob alicujus amicitiam forte quis suspicetur nos contra justitiam facere velle, legatos nostros ad vos mittere disposuimus qui, veritate discussa diligenter et probata, de eo possint ex auctoritate nostra, imo beati Petri, prout justitia dictaverit, sententiam dare. Postea vero electionem vestram secundum Deum confirmare, et quibus modis oportere videbitur corroborare secundum canonica instituta curabimus. Interim vero res ejusdem ecclesiae, tam vobis quam omnibus apud quos ubicunque reperiuntur, ex parte B. Petri monendo praecipimus ut nemo distrahere vel demoliri praesumat videlicet praemia et ornamenta quae illi pertinere noscuntur. Quod si quis contra hac nostra praecepta temerarie conari tentaverit, sciat se gratiam B. Petri amissurum, et anathematis gladium, nisi resipuerit, incursum.

Datae Romae, tertio Nonas Martii, indictione II.

**EPISTOLA XXIV.
AD AMATUM EPISCOPUM ELORENSEM.
(Anno 1079.)**

Causam inter abbates Sanctae Crucis et Sancti Severi diligenter ei et Diensi episcopo terminandam committit; decernens interim quod in lite est ex integro abbatae Sanctae Crucis restituendum esse.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, AMATO Elorenci (id est Oleronensi in eod. MUTIN. Orolensi) episcopo in Vasconia, salutem et apostolicam benedictionem.

Jozelinus, archiepiscopus Burdigalensis confrater noster, veniens ad limina apostolorum, duxit nobis ad memoriam qualiter olim actum sit de discordia monasterii Sanctae Crucis et Sancti Severi, quidve diffinitionis in

Romana Ecclesia suscepit. Nam et litteras olim a nobis super hac re abbati S. Severi transmissas invenimus, et abbatem secundum tenorem earum inobedientem fuisse cognovimus. Unde ne praejudicium sibi aliqua pars fieri suspicetur, censuimus causam illam ante te et confratrem nostrum Hugonem, Diensem episcopum, diligenter esse retractandam, ita ut uterque auditores legitimum, Deum auxiliante, huic negotio finem imponatis. Adjudicavimus etiam ut illud quod in lite est, ex integro abbatae Sanctae Crucis restituatur, quatenus, possessione sibi reddita, canonicum et legale sit quod acturi estis, et in executione iudicii nostri irreprehensibiles appareatis. Quod si ille inobediens fuerit, et memoratae ecclesiae investituram abbatae Sanctae Crucis non restituerit, illum sicut rebellem a communione corporis et sanguinis Domini merito separate.

Data Romae, octavo Idus Martii, indictione secunda.

**EPISTOLA XXV.
AD ARNALDUM ABBATEM SANCTI SEVERI.
(Anno 1079.)**

Diensi et Elorensi episcopis commisisse significat, quid agendum foret in controversia inter eum et abbatem Sanctae Crucis; quare praecipit ut illis pareat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, ARNALDO abbati Sancti Severi salutem et apostolicam benedictionem.

Post recessionem tuam proxime factam, scias nos litteras quasdam reperisse, in quibus inobedientiam tui liquido deprehendimus. Proinde notum tibi sit nos eam causam, scilicet quae inter te et abbatem Sanctae Crucis esse dignoscitur, diligentius discutiendam fratribus et coepiscopis Hugoni Diensi et Amato Elorensi legatis

nostris commisisse, et quidquid isti de ea re statuerint judicantes, hoc deinceps vobis esse ratum firmumque tenendum. Attamen interim, ut illam possessionem, scilicet ecclesiam Sanctae Mariae de Solaco, de qua lis inter vos orta est, abbatae Sanctae Crucis ex integro restituas, apostolica auctoritate praecipimus, et ut quiete, donec ad iudicium veniat, possidere permittas ex parte beati Petri iubendo monemus. Indignum quippe est, et canonicis institutis nimis alienum ducimus causam, quae ventilanda est ad examen, debere deduci, nisi de rebus in lite positis ille qui vim patitur prius fuerit reconstitutus. Juxta ergo quod et monuimus et praecipimus, iterum inculcare curavimus ne te ulterius super hac re, sicut hactenus, inobedientem reperire valeamus. Quod si inobedientia tua auribus nostris iterum fuerit delata, scias indubitanter te iram beati Petri et nostram incurrisse, et dignae animadversionis sententiam in periculum ordinis tui provocasse.

Data Romae, octavo Idus Martii, indict. secunda.

**EPISTOLA XXVI.
AD FULCARDUM.
(Anno 1079.)**

Mandat ut Lambertum, quem ipsi contra sua mandata male tractaverant, suscipiant eique ablata restituant; nisi paruerint, eos puniturum minatur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **FULCARDO** Insulanae congregationis praeposito, caeterisque ejusdem congregationis canonicis tam minoribus quam majoribus, licet aliter meritis [mereatis], salutem et apostolicam benedictionem.

Non modicum offendistis nos super injuria et expoliatione rerum Lamberti filii nostri a vobis illata, imo in persona sua nobis facta, praecipue cum per

Ingelrannum nostrum vobis mandaverimus ut ei nullam injuriam inferretis propter obedientiam quam sibi injunximus. Mandamus ergo vobis, et apostolica auctoritate praecipimus, sicut canonicis specialiter munitis privilegiis B. Petri, quatenus hunc filium nostrum Lambertum fratrem et concanonicum vestrum cum omni benevolentia et dilectione suscipiatis, et sua sibi integre restituatis, remittentes vobis, ipso eodem interveniente, quidquid in eo et nobis deliquistis, eo videlicet tenore ne deinceps contra nostra et sanctorum canonum decreta agere praesumatis. Quod si facere neglexeritis (quod absit), rursumque clamor ad nos seu ad vicarium nostrum venerabilem virum Hugonem Diensem episcopum venerit, et gratiam B. Petri et nostram perdetis, et nos ulterius nullo modo patiemur inultos, sed, sicut dignum fuerit, gladio B. Petri contemptum nostrum vindicabimus.

Data Romae, secundo Idus Martii, ind. II.

**EPISTOLA XXVII.
AD MONACHOS DOLENSIS MONASTERII.
(Anno 1079.)**

Praecipit ut, amoto Gualterio, quem in abbatem contra excommunicationem elegerant, quique in concilio depositus fuerat, Viennensem archiepiscopum in abbatem suscipiant. Pro eorum autem inobedientia coram Diensi episcopo compareant, eique obediant; sin minus, excommunicationem in eos latam se confirmaturum ait.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, monachis Dolensis monasterii.

Noveritis Gualterium, quem vobis in abbatem contra excommunicationem apostolicae sedis constituistis, collaudatione Romani concilii a nobis irrecuperabiliter esse depositum, et, si de administratione abbatae vestrae se ulterius, cognitis his litteris, intromiserit,

omnino excommunicandum. Quapropter apostolica vobis auctoritate praecipimus ut confratrem nostrum Wormundum Viennensem archiepiscopum, quem vobis in abbatem, Deo annuente, ordinavimus, sine omni contradictione suscipiatis, et ei sicut patri et abbati per omnia toto cordis affectu obediatis: et quia non modicum pro inobedientia vestra incurristis delictum, praecipimus vobis, ut Dominica prima post Pentecosten, scilicet in octavis, coram vicario nostro Hugone Diense episcopo satisfactori, Valentiae videlicet urbi vos repraesentetis, et quod ipse vobis praeceperit obedienter teneatis. Quod si ipsi spiritu superbiae his nostris litteris inobedientes fueritis, excommunicationem a praefato vicario nostro super vos factam ab illo die nos confirmasse indubitanter sciatis.

Data Romae, octavo [XIII] Kalendas Aprilis, indictione secunda.

EPISTOLA XXVIII. AD NOBILES BITURICENSES (Anno 1079.)

Ejusdem argumenti.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **RODULPHO, ODONI, EPPONI, UMBALDO, EVERARDO, BOZONI, GIRALDO, ADELARDO,** et caeteris principibus Bituricae regionis, salutem et apostolicam benedictionem, si obedierint.

Miramur temeritatem et insolentiam praesumptionis vestrae quod, contra fas et excommunicationem apostolicam vobis delatam, abbatiam Dolensem, quam in tutelam hactenus habuistis, imo etiam [invasistis imo et] ad cumulum detrimenti tam animarum vestrarum quam corporum, abjecto eo quem manibus propriis, Deo volente, vobis in abbatem consecravimus, Gualterium invasorem irrecuperabiliter deposuimus, et ei res

ecclesiae suisque fautoribus sub excommunicatione interdiximus. Confratri autem nostro Wormundo Viennensi archiepiscopo abbatiam Dolensem concessimus, imo reddidimus. Vos ergo monemus, et apostolica auctoritate praecipimus, ut abjecto inuasoris praedicti dominio, abbati vestro, jure canonico, Wormundo Viennensi archiepiscopo sincera mente et puro corde obediatis. Quod si rebelles Deo et beato Petro in his deinceps fueritis, a Dominica prima post Pentecosten, scilicet in octavis, cum Dolensibus monachis, nisi satisfecerint coram vicario nostro Hugone Diensi episcopo Valentiae, vos excommunicationi subjacebitis. Si autem patri vestro spirituali, confratri nostro Wormundo Viennensi archiepiscopo, obedientiam et auxilium exhibueritis, gratiam Dei et beati Petri percipietis. Te autem, Rodulphe, quia in his plus caeteris tibi a Deo concessa est potestas, rogamus te et praecipimus, ut eum in abbatiam sine simulatione et dolo restituas, et totius irae sive discordiae oblitus, ei ut filius charissimus cohaereas, quatenus gratiam Dei et peccatorum tuorum indulgentiam ab ipso cui data est potestas ligandi atque solvendi percipias.

Data Romae, decimo tertio Kal. Aprilis, indict. secunda.

**EPISTOLA XXIX.
AD LADISLAUM HUNGARORUM REGEM.
(Anno 1079.)**

Regis devotionem erga sedem apostolicam laudat. Comites quosdam ac milites ecclesiae fideles injuste in exilium relegatos commendat. Ad ecclesiarum defensionem hortatur, legatosque ad se mittere jubet.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, LADISLAO Hungarorum regi salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut fidelium tuorum crebra relatione cognovimus, idemque ipsum nostris attestantibus ratum habemus, excellentia tua ad serviendum beato Petro, quemadmodum religiosa potestas debet, et ad obediendum nobis ut liberalem filium decet, toto affectu et cordis intentione parata est. Unde nimirum devotionem mentis tuae super hoc studio non indigne laudamus eique sincere congratulamur quod quidem optimorum regum sequendo vestigia illustrat, servando tam in moribus normam justitiae quam etiam lineam nobilitatis in sanguine. Igitur quia de celsitudinis tuae liberalitate et obedientia satis confidimus, ad quiddam nostrae universali sollicitudini congruens, quod honori quoque tuo non parum concordat, invitare te non dubitamus, quatenus in eo et illa quae de te verbis solis credita sunt esse vera facti indicio pateant, et nobis sit aperta firmior causa, qua te prae caeteris regiae dignitatis amplius specialiusque diligere merito debeamus. Itaque comites illos vel videlicet D et C eorumque milites, quos beato Petro fideles justitiaeque fautores injusta (ut accepimus) sententia in exilium expulit, tibi commendatos esse ex parte nostra optamus. Et quia hactenus illis subvenire ex industria propria claritudo tua curavit, sentiant sibi nunc ob fidelitatem beati Petri nostramque commendationem solatii auxiliique munus copiosius accessisse. De caetero prudentiam tuam monemus, ut viam justitiae semper studeas irreflexo calle tenere, et viduas et orphanos et peregrinos paterna pietate tueri, Ecclesias non modo non laedere, sed etiam ab arrogantium et invasorum petulantia et temeritate defendere, nec non et alia quae recte intelliges, procures diligenter servare. Illud quoque nihilominus scire te volumus quosdam nomine tuo legatos ad nos olim venisse, quibus item nos istud injunximus, ut dilectioni tuae suggererent quatenus alios destinare, quo certiores efficeremur, censeret. Verum nobis adhuc in incerto manet an ad te mandata nostra perlata sint, an aliquos postea miseris; liquet autem neminem a te legatum ad

nos post inde venisse. Quare decrevimus ad te iterum idem repetendo scribere, itidemque de comitibus, quod jam postulavimus, iterando inculcare; quo et nuntios, si nondum misisti, non ulterius mittere negligas, et praenominatis omnibus praesidii manum familiarius proniusque in cunctis porrigere studeas. Omnipotens et misericors Deus, a quo bona cuncta procedunt, per merita et intercessionem beatae Dei genitricis semperque virginis Mariae, et beatorum Petri et Pauli, gressus tuos per viam deducens justitiae, constanter dirigat usque ad finem, et sic hujus vitae temporalia regni gubernacula faciat temperare, quatenus aeterna promerendo valeas adipisci.

Data Romae, duodecimo Kal. Aprilis, indictione secunda.

**EPISTOLA XXX.
AD LANFRANCUM
ARCHIEPISCOPUM CANTUARIENSEM.
(Anno 1079.)**

Arguit quod se non visitaverit a tempore assumptionis suae; cujus causam cum regem esse noverit, hortatur ut eum moneat, ne quid injustum contra Romanam Ecclesiam praesumat, ipseque ad se quantocius veniat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **LANFRANCO** Cantuariorum archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem.

Quod ex illo tempore quo sacerdotale summae sedis jugum cervici nostrae, licet indigni, suscepimus, venire ad nos non multum curavit fraternitas tua, quanto minus hoc de dilectione tua sperare potuimus, eo amplius stupentes miramur, et nisi apostolica mansuetudo, nec non et amoris pignus antiquum nos hucusque detinisset, profecto nos hoc graviter ferre jamdudum tibi constitisset.

Verum, sicut certissime compertum habemus adventum tuum vel metus regis, ejus scilicet quem inter caeteros illius dignitatis specialius semper dileximus, vel maxime tua culpa nobis negavit, et te quidem, si vel prisci amoris memoria superesset, vel debita matri Romanae Ecclesiae dilectio in mente remaneret, non debuit aliquis aut mundanae potestatis terror, aut cujusquam personae superstitiosus amor, a conspectu nostro retrahere. Illum vero si contra apostolicam sedem novus arrogantiae tumor nunc erigit, sive contra nos ulla libido seu procacitas jactat, tanto gravius feremus, quanto eum dilectione nostra indignum se fecisse constiterit. Quod tamen ne illi accidat, religio tua poterit hoc modo vitare, si ei diligenter aperiendo, et constanter admonendo consilium dederis, ne contra matrem omnium Romanam Ecclesiam quid injustum praesumat, neve quid a religiosa potestate alienum petulanter audeat, et neque tuam neque alicujus devotionem ab apostolicae sedis visitatione ulterius coercere attentet. Igitur decet fraternitatem tuam negligentiae suae excessus sapienter corrigere, atque ad apostolicam sedem quantocius properare, teque ipsum nostris obtutibus, ut optamus, utque saepe mandavimus, praesentare, quatenus nos de his et de aliis negotiis praesentialiter conferre, atque utilitas Ecclesiae de nostro colloquio augmentum valeat, Deo favente, percipere.

Data Romae, octavo Kalend. Aprilis, indictione [Col.0536C] secunda.

**EPISTOLA XXXI.
AD INCOLAS PROVINCIAE.
(Anno 1079.)**

Praecipit ut bona monasterii Sancti Petri sub excommunicationis poena restituant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus archiepiscopis, episcopis, principibus, clericis, laicisque in Provincia commorantibus, exceptis his qui excommunicationi subjacent, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum vobis omnibus esse putamus, quod monasterium S. Petri, situm in loco qui Mons Major dicitur, sanctae Romanae Ecclesiae speciali quodam jure subjectum est, et apostolicae sedis privilegiis ex tempore longo munitum. Unde quia nobis pro suscepti regiminis sollicitudine imminet Ecclesiis omnibus providere, illis praecipue debemus vigilanter prospicere quae Romanae apostolicaeque sedi quodammodo vicinius haerent, et ejus tutela maxime sperant defendi. Quapropter, quoniam audivimus aliquos vestrum bona memorati monasterii contra jus et honestum sacrilega manu invasisse, distrahere atque diripere, paterno affectu monemus et apostolica auctoritate praecipimus, ut quicumque res illius monasterii vi tenere invasas noscuntur, digna cum satisfactione emendare festinent, ac nemo deinceps contra animae salutem bona ipsius ecclesiae violenter attrectare praesumat. Quicumque ergo his salubribus mandatis nostris contraire, et bona ecclesiae (sicut dictum est) sacrilego ausu contra interdictum nostrum detinere tentaverit, admonitus semel, atque iterum, et tertio, per convenientes inducias, si emendare contempserit, iram et furorem omnipotentis Dei contra se per excommunicationem apostolicam provocabit. Obedientibus vero apostolica auctoritate, et beati Petri nobis, licet indignis, concessa potestate, peccatorum suorum veniam indulgemus.

Data Romae secundo Kal. Aprilis, indictione secunda.

EPISTOLA XXXII.
AD ISEMBERTUM EPISCOPUM PICTAVENSEM.
(Anno 1079.)

Rorgonis bona, ad Hugonem ejus germanum spectantia, ablata sub excommunicationis poena restitui mandat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, ISEMBERTO Pictaviensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Pervenit ad aures nostras quod bona Rorgonis de Coequo, quae, mortuo ipso, in potestatem germani, scilicet Hugonis nostri fidelis et filii, jure debent concedere, Hugo Delezini [de Leziniaco; in cod. Mut. Delerzini] injuste praesumpsit invadere. Unde quia praenominatum, Hugonem clericum nostrum, et res ipsius in tutelam apostolicae sedis suscepimus, fraternitati tuae invitando praecipimus ut super his curam vice nostra gerens, duci Guilielmo haec eadem significando suggeras, quatenus in hac etiam re quantum beato Petro sit fidelis ostendat. Verum in primis volumus ut dilectio tua studeat memoratum Leziniacensem [Deleziniacensem] ex parte nostra cum jam dicto duce convenire, nec non illum de temeritate sua redarguendo de satisfactione monere. Quod si admonitus semel, iterum ac tertio, per competentes inducias in pertinacia sua duraverit et mandatis nostris inobediens justitiae parere contempserit, apostolica auctoritate praecipimus ut eum, quousque resipiscens ablata restituat, vinculo anathematis illiges; quod idem postmodum nos firmaturos non dubites.

Data Romae, Idibus Aprilis, indict. secunda.

**EPISTOLA XXXIII.
AD HUGONEM ABBATEM CLUNIACENSEM.
(Anno 1079.)**

Ut bona, quae Matisconensis Ecclesia quiete possederat, ab ipso ablata aut restituat aut cambio compenset; sin

minus, Diensi episcopo et abbati Sancti Pauli lis inter eos terminanda committitur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **HUGONI** Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Landericus Matisconensis, frater et coepiscopus noster, ad apostolorum limina veniens, conquestus est apud nos Ecclesiae suae jura a te sibi auferri, quae de praedecessorum suorum temporibus, etiam Simoniacorum, quiete visa est possidere. Nos ergo dignum esse et competens adjudicavimus ut quae bona temporibus irreligiosorum ecclesia sine molestia tenuit, eisdem sub pastore religioso, in Romana Ecclesia ordinato, privari absque ratione non debeat. Quapropter dilectionem tuam monemus ut res illas, super quibus praedicta Matisconensis Ecclesia queritur, si usque ad supra memorati fratris nostri tempus possedit, deinceps quoque aut quiete retinere permittas, aut concambium competens reddere studeas. Quod si inter vos hanc causam non potestis ipsi componere, volumus fratrem nostrum Diensem episcopum et Sancti Pauli abbatem negotio huic interesse, quatenus eorum adhibita diligentia finem lis invenire rectum et congruum valeat, ac ulterius inter vos dissensio nulla remaneat. Sine concordia namque neque religiositatem dicimus [forte ducimus. HARD.] quidquam valere, neque aliud opus, etsi bonum videatur, aliquid esse.

Data Romae, decimo octavo Kal. Maii, indict. secunda.

**EPISTOLA XXXIV.
AD GEBUINUM ARCHIEPISCOPUM
LUGDUNENSEM.
(Anno 1079.)**

Confirmat primatus dignitatem Lugdunensi Ecclesiae super quatuor provincias concessam, dummodo Simoniace archiepiscopus electus non fuerit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, GEBUINO [GEBUERIO] Lugdunensi archiepiscopo.

Antiqua sanctorum Patrum, quibus licet indigni et longe meritis impares, in administratione hujus sedis succedimus, vestigia, in quantum divina dignatio permittit, imitari desiderantes, jus, quod unicuique Ecclesiarum pro merito et dignitate sui ipsi contulerunt, nos ex eorum successibus consideratione decet illaesum et immutabile conservare, et munimine decretorum nostrorum ad perpetuam stabilitatem corroborare. Quapropter quia, dilectissime in Christo frater Gebuine, postulasti a nobis quatenus dignitatem ab antecessoribus nostris concessam Ecclesiae, cui Deo auctore praeesse dignosceris, confirmaremus, et quaeque sua ab infestatione hostili apostolicae sedis defensione tueremur, inclinati precibus tuis confirmamus primatum super quatuor provincias Lugdunensi Ecclesiae tuae, et per eam tibi tuisque successoribus, his tantum qui nullo interveniente munere electi vel promoti fuerint, videlicet, a manu, ab obsequio et a lingua. A manu, ut nullum pretium prorsus a se vel ab aliquo tribuatur; ab obsequio, ut nihil inde servitii faciat, sicut quidam intentione ecclesiae praelationis potentibus personis solent deferre; a lingua, ut neque per se neque per submissam personam preces effundat. Sed neque his qui per saecularem potestatem ad hanc dignitatem pervenerint, videlicet dono vel confirmatione alicujus personae quae sanctae religioni videatur obviare, et contra puram et authenticam sanctorum Patrum auctoritatem venire. Sed his nimirum hanc dignitatem concedendam esse sancimus, qui pura et sincera electione tibi successerint, et ita per ostium intraverint, sicut fraternitatem tuam cognovimus intrasse His vero qui aliter intraverint,

videlicet qui juxta Dominicam sententiam non per ostium, sed aliunde ut fures et latrones ascenderint, non solum primatum hujus dignitatis non concedimus, verum etiam omni honore ecclesiastici regiminis indignos et alienos fore adjudicamus. Provincias autem illas quas vobis confirmamus, dicimus Lugdunensem, Rothomagensem, Turonensem, et Senonensem, ut hae videlicet provinciae condignam obedientiam Lugdunensi Ecclesiae exhibeant, et honorem quem Romani pontifices reddendum esse scriptis propriis praefixerunt, humiliter et devote persolvant, salva in omnibus apostolicae sedis reverentia et auctoritate. Praeterea, juxta tenorem postulationis tuae, ecclesiae tuae hujusmodi privilegia praesenti auctoritatis nostrae decreto indulgemus, concedimus atque firmamus, statuentes nullum regum, et reliqua usque in finem, sicut in privilegio constat quod est in capite hujus libelli.

Data Romae, duodecimo Kalendas Maias, indictione secunda.

**EPISTOLA XXXV.
AD ROTHOMAGENSEM, TURONENSEM,
ET SENONENSEM, ARCHIEPISCOPOS.
(Anno 1079.)**

Ut archiepiscopo Lugdunensi super eos ex antiqua Patrum auctoritate primati a se confirmato obedientiam praestent. Rationem et originem diversorum in Ecclesia graduum declarat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, fratribus et coepiscopis Rothomagensi, Turonensi [Tutonensi, Bituricensi], et Senonensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut novit fraternitas vestra, sedes apostolica, cui licet indigni, Deo auctore, praesidemus, divina gratia inspirante, Spiritu sancto edocta, per diversas provincias et regna praesules archiepiscopos et primates ordinavit; cujus constitutione et auctoritate Lugdunensis Ecclesia primatum super quatuor provincias, videlicet Lugdunensem, Rothomagensem, Turonensem et Senonensem, per annorum longa curricula obtinuisse cognoscitur. Sanctorum igitur Patrum nos, in quantum Deo favente valemus, exempla sequi cupientes, Ecclesiae memoratae primatum, quem ipsi decretis suis constituerunt atque sanxerunt, eorum freti potestate subinde confirmare studemus. Ad hoc enim divinae dispensationis provisio gradus et diversos constituit ordines esse distinctos, ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent, et potiores minoribus dilectionem impenderent, una concordiae fieret ex diversitate connexio, et recte officiorum gigneretur administratio singulorum. Neque enim universitas alia poterat ratione subsistere, nisi hujusmodi magnus eam differentiae ordo servaret. Quia vero creatura in una eademque aequalitate gubernari vel vivere non potest, coelestium militiarum exemplar nos instruit quia dum sint angeli, sint archangeli, liquet quia non aequales sunt, sed in potestate et ordine, sicut nostis, differt alter ab altero. Si ergo inter hos qui sine peccato sunt ista constat esse distinctio, quis hominum abnuat huic se libenter dispositioni submittere? Hinc etenim pax et charitas mutua se vice complectuntur, et manet firma concordia in altera Deo placita dilectione sinceritas. Quia igitur unumquodque tunc salubriter completur officium, cum fuerit unus ad quem possit recurri praepositus. Provinciae autem multo ante Christi adventum tempore, divisae sunt maxima ex parte, et postea ab apostolis et beato Clemente praedecessore nostro ipsa divisio est renovata, et in capite provinciarum, ubi dudum primates legis erant saeculi, ac prima judiciaria potestas, ad quos qui per reliquas civitates commorabantur, quando eis necesse

erat, qui ad aulam imperatorum vel regum confugere non poterant, vel quibus permissum non erat, confugiebant pro oppressionibus vel injustitiis suis, ipsosque appellabant, quoties opus erat, sicut in lege eorum praeceptum erat. Ipsis quoque civitatibus, vel locis celebrioribus, patriarchas vel primates qui unam formam tenent, licet diversa sint nomina, leges divinae et ecclesiasticae poni et esse jusserunt, ad quos episcopi, si necesse fuerit, confugerent, eosque appellarent, ut ipsi nomine primatum fruerentur, et non alii. Reliquae vero metropolitanae civitates, quae minores iudices habebant, licet majorum comitum essent, haberent tamen metropolitanos suos, qui praedictis juste obedirent primatibus, sicut et in legibus saeculi olim ordinatum erat, qui non primatum, sed aut metropolitanorum archiepiscoporum nomine fruerentur. Et licet singulae metropoles civitates suas provincias habeant, et suos metropolitanos habere debeant episcopos, sicut prius metropolitanos iudices habeant saeculares, primates tamen, ut praefixum est, tunc et nunc habere iussae sunt, ad quos post sedem apostolicam summa negotia conveniant, ut ibidem quibus necesse, eleventur et juste restituantur, et hi qui injuste opprimuntur juste reformentur, atque fulciantur, episcoporumque causae et summorum negotiorum iudicia, salva apostolicae sedis auctoritate, justissime terminentur. Quapropter apostolica vobis auctoritate praecipimus ut saepe dictae Lugdunensi Ecclesiae honorem et reverentiam a majoribus nostris de Ecclesiis vestris praefixam ita vos exhibere humiliter et devote procuretis, quemadmodum vobis a suffraganeis vestris reddi debere non dubitatis. Omnipotens et misericors Deus pacis iustitiaeque, serenus inspector cordi vestro clementer inspirare dignetur, ut per viam aequitatis concordiaeque firmos gradus mihi in hoc saeculo tendere taliter studeatis quatenus pro temporalibus aeterna sumpturi, ad coelestis Jerusalem fines mereamini pervenire.

Data Romae, duodecimo [XII Kal.] Maii, indictione secunda.

**EPISTOLA XXXVI.
AD CANONICOS LUGDUNENSES.
(Anno 1079.)**

Praecipit ut, sicut eorum decanus beneficia sine consensu fratrum acquisita renuntiaverat in suis manibus, sic hi qui vel contra excommunicationem, vel pretio beneficia obtinuerant in manibus sui archiepiscopi renuntient.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, canonicis Lugdunensis Ecclesiae salutem et apostolicam benedictionem.

Quidam vestrum, ad nos cum archiepiscopo suo venientes, postquam de Ecclesiae vestrae statu et utilitate nos consuluerunt, sine apostolica benedictione recesserunt. Quod quidem licet merito indigne tulerimus, tamen apostolica mansuetudine dissimulamus, et dum cupimus saluti vestrae consulere, illorum excessus omittimus insequi. De filio vero nostro vestraeque decano Ecclesiae B notificamus dilectioni vestrae quod prudenti ac salubri consilio ductus obedientias ecclesiae, caeteraque beneficia, quae sine communi consensu fratrum acquisierat, in manus nostras sponte renuntiavit et se ulterius non intromissurum promisit. Ad cujus formam tam his qui furtim se subdixerunt quam etiam abbatibus, vel cujuscunque clericalis ordinis omnibus Ecclesiae vestrae; quicumque obedientias, vel Ecclesiae dispensationes pretii pactione, vel contra excommunicationem Landerici Matisconensis episcopi, quam in capitulo vestro fecit, adepti sunt, apostolica auctoritate praecipimus, ut in manus fratris nostri Gebuini archiepiscopi vestri refutare sine dilatione procurent. Volumus siquidem ut nobilitatem, qua inter omnes Gallicanas Ecclesias vestra hucusque resplendit in

religionis exemplo, nunc quoque vigilanter custodiat, et ut gloriam quam hactenus prae caeteris illis habuit in dignitate, nunc augere incipiat in forma religionis. Noverit autem dilectio vestra quoniam, si nostris salubribus jussis obtemperantes hactenus male habita censueritis juste dimittere, ita vobis providebimus in utroque ut et temporalibus commodis non destituamini, et erroris veniam de divina misericordia consequi valeatis. Quod si quis contra salutem propriam animo indurato, postquam ad notitiam ejus haec nostra praecepta pervenerint, ultra viginti dies eis inobediens fuerit, illi omnium ecclesiarum ingressum, et corporis et sanguinis Domini communionem, quousque resipiscat, apostolica interdicimus auctoritate.

Data Romae, duodecimo Kalendas Maii, indictione secunda.

**EPISTOLA XXXVII.
AD JORDANUM PRINCIPEM CAPUANUM.
(Anno 1079.)**

Arguit quod beato Petro fidem non servaverit, novercam suam nubere coegerit, episcopum ad apostolorum limina venientem spoliaverit, et ecclesiam Sancti Benedicti depraedatus sit. Monet ut his delictis satisfaciat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **JORDANO** Capuano principi.

Sicut nonnulli noverunt, olim te nos admodum dileximus, et honorem tuum tam in praesenti saeculo adaugere quam in futuro servare studuimus hactenus. Existimavimus enim te, ut nobilem deceret filium, fidem beato Petro servaturum, et decus ipsius in cunctis pro viribus tuis adaucturum. Verum longe nos fefellit opinio, et qui de te nihil tale pridem quivimus credere, nunc

advertimus de hac perfidia tua multos non fuisse mentitos. Ecce enim dudum novercam tuam et dominam contra jus et fas de ecclesia trahere invitam et reclamantem, eamque nubere nolentem nuptiis tradere violentissime praesumpsisti. Episcopum ad apostolorum limina venientem nuper ausus es impedire, et quod ferebat, more praedonum, auferre. Novissime ecclesiam Beati Benedicti sacrilego ausu intrare, depraedari, et violare non timuisti, et qui bona ecclesiarum, quoniam fere cuncta quae tenes earum sunt, defendere debueras, tu potissime temerator ipsarum et dilaniator existis. Quapropter, ex parte beati Petri monemus te, ut si ipsius iram, et beati Benedicti indignationem non vis incurrere, super his omnibus nobis justitiam facias. Quod si contempseris, ad Dominum omnipotentem nos reclamabimus; de cujus misericordia confidimus quod dabit nobis consilium quid in tantam arrogantiam et immoderatam superbiam tuam facere debeamus.

Romae, undecimo Kalendas Maii, indictione secunda.

**EPISTOLA XXXVIII.
AD HENRICUM EPISCOPUM AQUILEIENSEM.
(Anno 1079.)**

Usus pallii, praeter alias solemnitates in privilegio contentas, in duabus aliis festivitibus, ipsi tantum, non successoribus, concedit pro meritis ejus.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, HENRICO charissimo in Christo fratri et coepiscopo Aquileiensi salutem et apostolicam benedictionem.

Tuae dilectio fraternitatis per legatum suum humiliter exoravit quatenus sibi, praeter eas solennitates quae in privilegio Ecclesiae vestrae continentur, in beati Udalrici confessoris Christi atque pontificis, sed et in

beatæ Afræ martyris festivitibus usum pallii concederemus; cujus ecclesiastici honoris excellentia, sicut pravis et inobedientibus juste denegatur, ita bonis et morum honestate præditi apostolica moderatione pro meritis quandoque supereroganda fore videtur. Proinde quia te sinceræ dilectionis erga nos affectum habere confidimus, quia legatos nostros, Albanensem videlicet episcopum et Paduensem, benigne tractasse, et fideliter, sicut oportuit, adjuvisse dignosceris, postremo quia pro componenda pace multum desudasse probaris, petitionem tuam libenter accepimus. Hujus igitur tibi præcepti auctoritate concedimus ut in solemni beati Udalrici confessoris atque pontificis, et beatæ Afræ martyris missarum celebritate pallio utendi licentiam habeas. Quod tamen tibi in tua vita, non loco tuo, concessum esse cognoscas.

Data Romæ, decimo sexto Kalendas Julii, indictione secunda.

**EPISTOLA XXXIX.
AD RAINALDUM EPISCOPUM CUMANUM.
(Anno 1079.)**

De Pergamensis Ecclesiæ electo multa ad se crimina perlata refert, quæ omnia ipso adhortante emendari vult; sin minus, illum apostolica auctoritate ab eo diligenter de objectis examinari, absolvi vel condemnari. De his qui a Simoniacis nescienter et sine venalitate ordinati sunt quid sentiendum statuit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **RAINALDO** Cumano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Tua nobis, frater charissime, missis litteris curavit intimare dilectio Arnulphum Pergamensis Ecclesiæ electum nostro libenter et consilio credere et præcepto

obedire. Nos equidem vestrae charitatis, sicut nostis, experientiae indubitanter credimus. Verumtamen multa de praedicto viro ad nostram ex quorundam relatione pervenere notitiam, quae si vera, quod absit, esse constiterit, nos valde contristant, et in eo non levi sunt ultione plectenda. Conqueritur enim Gorzo miles ejus et signifer cum duobus fratribus atque cohaeredibus suis, castellum quod dicitur Rocha de Glizione, quod hactenus utpote proprii juris sine omni contradictione tenuerunt atque possederunt, nunc tam sibi quam consortibus suis a supradicto Arnulpho violenter, et, quod dictu nefas est, fraudulentè esse subreptum; cui tamen militi prius cujusdam quasi securitatis et foederis, tanquam ad tollendum suspicionis metum, quaedam fertur callide sacramenta praebuisse, et, postposito Dei timore, cupiditatis perfidiam incurrisse. Nec tali contentus facinore B presbyterum praefati Gorzi [Gorzonis] clericum depraedari, et suis, ut asserit, omnibus spoliare non metuit. Praeterea pestiferas Simoniacae haeresis nundinas exercere, et inter caetera archidiaconatum Pergamensis Ecclesiae quinquaginta librarum pretio vendidisse perhibetur. Huc accedit quod servos Dei, quos ut religiosum virum decet tueri, et in cunctis adjuvare deberet, econtrario infestare et molestare conatur. Tuae igitur fraternitatis sollicitudo corripiendo sive exhortando studeat atque provideat quatenus saepedictus electus haec omnia emendare festinet, et tam coram Deo quam coram hominibus, bonum testimonium habere procuret. Si vero vel omnia haec, vel quaedam fortasse negare voluerit, volumus atque praecipimus ut apto tempore et loco nostrae vicis auctoritate eum de objectis diligenti examinatione discutias, et remota omni occasione, quod justitia dictaverit modis omnibus exsequaris. Quod autem M presbyter filius noster interrogare curavit, quid de his qui a Simoniacis nescientes et sine pretio ordinati sunt apostolicae sedis misericors censura decernat, hoc observare te volumus, eos qui ante tempus Nicolai papae sine venalitate a Simoniacis ad aliquem gradum promoti

sunt, si tamen vita eorum irreprehensibilis esse probatur, per manus impositionem confirmatos in suis ordinibus permanere et ministrare posse.

Data Romae, undecimo Kalendas Julii, indictione secunda.

**EPISTOLA XL.
AD BOSONEM.
(Anno 1079.)**

Ut ecclesiam Sancti Sepulcri, quam Simoni regenaam committit, liberam dimittat. Quod si quid juris in ea se putet habere, se coram legato in concilio rationem dicturus praesentet; alioquin, sententiam excommunicationis a legato in eum latam se confirmaturum.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, BOSONI [BRIZONI].

Ecclesiam Sancti Sepulcri de Novo Vico, quae juris ecclesiae Hierosolymitanae et censualis ejus esse dicitur, huic nostro clerico Simoni regendam commendavimus; quam ab omni molestia et calumniosa omnium hominum infestatione liberam esse volentes, sub tutela nostra esse decernimus. Quapropter quoniam te illam tyrannice invasisse audivimus, te praesenti pagina commonemus, ut, si Deum et sanctos apostolos tibi vis habere propitios, ad invasionem praedictae ecclesiae de caetero cessare penitus debeas, nullamque ulterius praefato Simoni molestiam, vel clericis ibi Deo servientibus inferre praesumas; sed (ut dictum est) libera ab omni perturbatione segura sanctae Hierosolymitanae Ecclesiae, cui fidelium illam devovit intentio, Deo propitio, ex nostra auctoritate in perpetuum conservetur. Quod si aliquid justitiae in supradicta ecclesia te habere confidis, ante legatum nostrum Diensem episcopum in consilio,

quod proxime celebraturus est, te praesentare debebis, sciens hoc quod in nullo contra justitiam te volumus praegravare. Si autem monita nostra, imo Dei verba (quod absit!) audire contemnens, ab illicita et interdicta invasione supradictae ecclesiae te cohibere nolueris, excommunicationem, quam in te pro ipsa ecclesia legatus noster Hugo Diensis episcopus in concilio Pictavensi jaculatus est, auctoritate apostolica confirmamus.

Data Lateranis, quarto Kalendas Junii, indictione secunda.

LIBER SEPTIMUS REGISTRI.

Anno Dominicae Incarnationis millesimo septuagesimo nono, pontificatus vero domini Gregorii anno septimo, indictione secunda.

EPISTOLA PRIMA. AD HUBERTUM SUBDIACONUM.

Increpans ejus moram, reditum properare jubet. Significat se Zeuzoni [Teuzoni] non commisisse ut adversus Angliae regem verba faceret. Vult regem moneat, ut debitum honorem Ecclesiae reddat. Rothomagensis archiepiscopi sacerdotis filii promotionem non approbat, nec quae ipse Hubertus cum Lingonensi episcopo egerat; quae Diensi episcopo terminanda committit. Monet ut duos ex Angliae et Normanniae provinciis episcopos ad synodum venire curet.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio **HUBERTO** sanctae Romanae Ecclesiae subdiacono salutem et apostolicam benedictionem.

Miramur nimium, et nobis admodum displicere cognoveris, te tantas moras hactenus habuisse, et ad

apostolicam sedem tandiu distulisse reverti. Neque vero alicujus rei excusatio te satis reddere potest purgatum, excepto si vel causa infirmitatis, vel quod non patuerit aditus redeundi, dimiseris. Nam pecunias sine honore tributas quanti pretii habeam, tu ipse optime potuisti dudum perpendere. Quapropter sciens quia propter multa volumus tuam praesentiam, reditum tuum quantum potes maturare procura. Significasti autem nobis Zeuzonem [Teuzonem sic et in eod. Mut.] quasi ex parte nostra legatum adversus Anglicum regem verba fecisse; quae noveris ex nobis mandata non esse. Verum multa sunt unde sancta Romana Ecclesia adversus eum queri potest. Nemo enim omnium regum etiam paganorum contra apostolicam sedem hoc praesumpsit tentare quod is non erubuit facere, scilicet ut episcopos, archiepiscopos, ab apostolorum liminibus ullus tam irreverentis et impudentis animi prohiberet. Unde volumus ut eum nostra vice prudentia tua studeat admonere, quatenus honorem, quem sibi a subditis suis graviter ferret non exhiberi, sanctae Romanae Ecclesiae non tantopere laboret imminuere, et debitas gratias agendo gratiam B. Petri procuret acquirere. Nos enim amicitiae nostrae pristinae circa eum memores, et apostolicam mansuetudinem, quantum Deo auctore possumus, imitantes, hucusque illius culpae pepercimus; qui si his, et similibus quae tibi nota sunt, modum non imposuerit, omnino sciat se iram beati Petri in se graviter provocaturum. Audivimus etiam Rothomagensem archiepiscopum sacerdotis filium esse. Quod si verum deprehenditur, noveris promotioni illius nos assensum nequaquam tribuere. De eo autem quod in Flandria cum Lingonensi episcopo non ex monitis nostris intelleximus te fecisse, scias et contra rationem et injuste fuisse praesumptum, cum nos in partibus illis Diensi episcopo praecipue sollicitudinis nostrae vicem de omnibus commiserimus. Quamobrem monemus ut ipsum quantocius procures adire et cum eo rationem facti ponere, quatenus in ea re ipse quod corrigendum fuerit

corrigeat, et quod confirmandum corroboret. Praeterea monemus te, ut ex parte beati Petri praecipias, et invites tam Anglicos quam Normannicos, ex unoquoque archiepiscopatu, vel duos episcopos ad Romanam synodum, quam in Quadragesima, Deo auctore, sumus celebraturi, venire. Qui si forte murmuraverint, et ad eum terminum se dixerint interesse non posse, vel post Pascha studeant apostolicae sedi se praesentare.

Data Romae, nono kalendas Octobris, indictione tertia.

**EPISTOLA II.
AD LUCENSES.
(Anno 1079.)**

Contra clericos infestos suis episcopis confirmat decreta summorum pontificum, ab ordinibus ac praebendis eos in perpetuum submovens, et monens clerum ac populum ne illis communicent neve auxilium praebeant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, Lucensi clero et populo, exceptis his qui communicant atque consentiunt excommunicatis, salutem et apostolicam benedictionem.

Clericorum vestrae ecclesiae diligenter causam examinantes, diuque in ea laborantes, nullam in eis rationem atque veritatem, sicut decet Christianos, invenimus. Quorum mirabilem et inauditam superbiam, licet sine audientia secundum synodalem sententiam quam in se provocaverant punire debuerimus, mansuetudinis tamen spiritu res eorum audiendas esse dignum duximus, ut saltem confusos et convictos ad sanum consilium sensumque humilitatis revocaremus. Nam si in eis aliquod humilitatis signum mens nostra perpendisset, sine aliqua a nobis misericordia non recessissent. Quibus in superbia sua perdurantibus,

auctoritas beatorum martyrum atque pontificum Fabiani et Stephani coram nobis allata est; quam nos per omnia huic negotio convenire cernentes, eos ut rebelles et inobedientes ejusdem auctoritatis sententia damnavimus, quam litteris nostris inserendam esse existimavimus, ut quantis sint facinoribus irretiti, quantisque contumeliis digni, liquido pateat. Fabianus: Statuimus ut si aliquis clericorum suis episcopis infestus aut insidiator fuerit, eo quod criminari tentaverit, aut conspirator fuerit, ut mox ante examinatum iudicium submotus a clero curiae tradatur, cui diebus vitae suae deserviat, et infamis absque ulla restitutionis spe permaneat. Stephanus papa: Clericus qui episcopum suum accusaverit, aut ei insidiator extiterit, non est recipiendus, quia infamis effectus est, et a gradu debet recedere, ac curiae tradi serviendus. Hanc itaque in eos promulgantes sententiam, existimavimus ut saltem terrore tantae auctoritatis ad humilitatem converterentur. Sed ipsi dati in reprobum sensum, et demersi in diabolicae caecitatis puteum, a communione sanctae ecclesiae separati et excommunicati recesserunt. Unde nos praedictorum sanctorum statuta firmantes, ex auctoritate beati Petri eos ab ordinibus et praebendis ecclesiae sancti Martini in perpetuum submovemus, et decernimus, ita ut nullum deinceps inter canonicos ejusdem ecclesiae locum teneant, aut praebendarum aliquod solatium seu spem in posterum habeant. Vos itaque, dilectissimi filii, admonemus, imo apostolica auctoritate interdiciamus, ut scelerosis contumaciae actibus eorum non communicetis, neque consilium aut auxilium contra Dominum impendatis, sed ut ipsi illaesi et immunes a damnatione eorum permaneatis illique ad poenitentiam confundantur, infra ambitum civitatis vestrae eos cohabitare non permittatis; et ut tota provincia eorum praesentia et contagione mundetur, operam detis. Quod nisi feceritis, et eos magis quam justitiam et salutem animarum vestrarum dilexeritis, totius excommunicationis eorum in vos periculum inducetis, et iram Dei in praesenti et in

futura vita sine dubio sentietis, eos vero qui illis, ne in superbia sua permaneant et confundatur, restiterint, gratia beati Petri remunerandos censemus et promittimus.

[Col.0547C] Data Romae Kalendis Octobris, indictione tertia.

**EPISTOLA III.
AD GERMANOS.
(Anno 1079.)**

Excusat se de quibusdam sibi objectis, in legatos culpam rejiciens, si quid contra apostolica mandata aut vi aut dolo egerint, eosque ad perseverantiam hortatur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus fidelibus sancti Petri in Teutonico regno commorantibus salutem et apostolicam benedictionem.

Pervenit ad nos quod quidam ex vobis de me dubitant, tanquam in instanti modo necessitate usus sim saeculari levitate. Qua certe in causa nullus vestrum praeter instantiam praeliorum majores me et patitur angustias et suffert injurias. Quotquot enim Latini sunt, omnes causam Henrici praeter admodum paucos laudant ac defendunt, et pernimitiae duritiae ac impietatis circa eum me redarguunt. Quibus Dei gratia omnibus sic restitimus hactenus, ut in neutram adhuc partem, nisi secundum justitiam et aequitatem, secundum nostrum intellectum declinaremus. Nam si legati nostri aliquid contra quod illis imposuimus egerunt, dolemus: quod ipsi tamen (sicut comperimus) tum violenter coacti, tum dolo decepti fecerunt. Nos vero injunximus eis ut locum ac terminum communiter statuerent opportunum, ad quem sapientes nostros et idoneos legatos propter discutiendam causam vestra dirigeremus, atque ut in sedes suas episcopos restituerent, et abstinere ab

excommunicatis docerent. Si quid contra haec vel decepti vel coacti fecerunt, non laudo. Sciatis indubitanter quoniam, Deo gubernante, nemo hominum, sive amore, sive timore, aut per aliquam cupiditatem potuit me unquam, aut amodo poterit seducere a recta semita justitiae. Vos itaque si revera et in charitate non ficta fideles Dei atque sancti Petri estis, nolite in tribulationibus deficere, verum ut boni aemulatores in incepta fidelitate immobiles perdurate: quoniam qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit (Matth. X). Impraesentiarum modo nihil vobis aliud de praedicto negotio mandare possumus, quia nuntii nostri nondum sunt reversi; quibus utique venientibus (secundum quod ab ipsis intellexerimus) vobis, quantocius possumus, veraciter indicabimus.

Data Romae, Kalendis Octobris, indictione tertia.

**EPISTOLA IV.
AD WEZELINUM.
(Anno 1079.)**

Ut regem Dalmatiae apostolica auctoritate constitutum infestare desistat. Monet si quid adversus eum habeat, ab apostolica sede iudicium expetat, alioquin excommunicationis sententiam cum omnibus suis fautoribus incursumus.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, WEZELINO nobili militi salutem et apostolicam benedictionem.

Scias nos de prudentia tua multum mirari, ut qui te esse dudum beato Petro et nobis fidelem promiseris, contra eum quem in Dalmatia regem auctoritas apostolica constituit tu modo coneris insurgere. Quapropter nobilitatem tuam monemus, et ex parte beati Petri praecipimus, ut adversum jam dictum regem deinceps arma capere non praesumas: sciens quod

quidquid in illum ausus fueris, procul dubio te in apostolicam sedem facturum. Si vero adversus ipsum aliquid te forte dicis habere, a nobis iudicium debes expetere, et exspectare justitiam potius quam contra eum ad injuriam sedis apostolicae manus tuas armare. Quod si te tuae temeritatis non poenituerit, sed contra mandatum nostrum contumaciter ire tentaveris, scias indubitanter quia gladium beati Petri in audaciam tuam evaginabimus, et eodem pertinaciam tuam et omnium qui tibi in ea re faverint, nisi resipiscas, mulctabimus. Si vero obediens, sicut Christianum decet, prudenter exstiteris, gratiam beati Petri, et apostolicae sedis benedictionem, sicut obtemperans filius, consequeris.

Data Romae, quarto Nonas Octobris, indictione tertia.

**EPISTOLA V.
AD ACONUM REGEM DANORUM.
(Anno 1079.)**

Gratulatur ei fidem et Christianae religionis cultum, et quod sanctam Romanam Ecclesiam matrem agnoscens ejus documenta sibi exposcat. Hortatur ad majorem in dies profectum, ut suo exemplo subditos ad saniora consilia provocet. Cupit aliquem prudentem clericum ab eo ad se mitti, qui et illius gentis mores sibi exponat, et rediens apostolicae sedis mandata ad eum perferat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **ACONO** [Canuto] regi Danorum salutem et apostolicam benedictionem.

Sincero charitatis affectu dilectioni tuae congratulamur, quia, licet in ultimis terrarum finibus positus, ea tamen quae ad Christianae religionis cultum pertinere noscuntur, vigilanter studeas inquirere, et quod sanctam Romanam Ecclesiam matrem tuam et universorum recognoscens, ipsius documenta tibi exoptas

et exposcis. Volumus etiam atque monemus, [f. ut, HARD.] in his studiis et desideriis devotio tua persistens, et quantum pietas divina praestiterit crescens, nullatenus a proposito recto deficiat, sed ad meliora quotidie, sicut prudentem virum et regiam decet constantiam, roboretur. Animadvertere siquidem debet excellentia tua quod quanto pluribus supereminet ac dominatur, tanto magis sibi subditos potest exemplo suo aut ad deterius (quod absit) inflectere, aut ad sanum consilium ignavos etiam provocare. Intueri quoque prudentiam tuam necesse est temporalis vitae gaudia quam sint caduca, quam fugitiva, quae, etsi vita diu crederetur mansura, tamen saepe multis adversis ex improvise surgentibus secura stare non possunt. Unde summopere curare oportet ut ad illa quae transire nesciunt, et habentem deserere nequeunt, gressus tuos constanter dirigas, et affectum mentis intendas. Cuperemus nimium certe de vestris aliquem prudentem clericum ad nos venire, qui et vestrae gentis mores seu continentias sciret nobis pleniter intimare, et apostolicae sedis documenta sive mandata plenius eruditus ad vos posset perferre.

Data Romae Idibus Octobris.

**EPISTOLA VI.
AD ALPHONSUM REGEM CASTELLAE.
(Anno 1079.)**

Gratulatur de ejus fide et obedientia erga apostolicam sedem. Hortatur ad perseverantiam boni operis. Mittit claviculam auream, in qua de catenis beati Petri continetur, et legatum suum ei commendat plura suo nomine relaturum.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio **ALPHONSO** [deest Alphonso], glorioso regi Hispaniarum, salutem et apostolicam benedictionem.

Omnipotenti Deo laudes et gratias agimus, qui gloriam vestram gratia suae visitationis illustrans, B. Petro apostolorum principi fide ac devotione conjunxit, cui omnes principatus et potestates orbis terrarum subjiciens, jus ligandi atque solvendi in coelo et in terra contradidit. Qua de re et vobis merito gaudendum est, quoniam eo ampliora vobis parata sunt praemia, quo divina dignatio correctionem regni vestri, quod diu in errore perstiterat, usque ad vestra reservavit tempora, ut veritatem Dei et justitiam, qua illi qui vos praecesserunt rectores et principes, et universus populus, tot annis tum caecitate ignorantiae, tum obstinata temeritate caruerant, vestra mereretur suscipere sublimis humilitas et fidelis obedientia. Verum quia omne opus bonum non tam ab inceptu, quam ex fine suo retributionis debitum spectat, excellentiam vestram paterna charitate monemus, ut quod a legatis nostris de religione fidei et ecclesiastici ordinis accepistis, et adhuc, Deo auctore, accepturi estis, firmiter teneatis: quia sicut certa spes salutis est his qui in observatione fidei et doctrinae hujus sanctae apostolicae sedis permanent, ita illis qui ab ejus concordia et unitate exorbitaverint, haud dubiae damnationis terror imminet. Et quidem de vobis bene speramus, quoniam relatione dilecti filii nostris Richardi cardinalis presbyteri sanctae Romanae Ecclesiae, quem nunc secundo ad vos mittimus, bonam voluntatem vos habere intelleximus. Sed quoniam devota corda semper admonitione gaudent, et istae etiam virtutes exercitio indigent, hortamur eminentiam vestram ut ab hac terrena et caduca dignitate ad illam quae coelestis et aeterna est mentem levet; hac utatur sicut transitoria et cito peritura, illam appetat quae aeternitatem pariter habet et gloriae plenitudinem. Attendere enim et sollicite pensare debetis quoniam quotidie ad finem vitae volentes nolentesque properatis, et quidquid divitiarum, honoris, potentiae, nunc arridet, vicina mors, cum minime putatur, rapiet, et omnia tenebris et amaritudine claudet. Quae ergo in illis spes, quae gloria, quae delectatio, aut

desiderium esse debet, quae se amantes decipiunt, sequentes fugiunt, habentes derelinquunt? Quanto autem in his quisque minus delectatur, minusque elatione super se rapitur, tanto securius ad ea quae vera sunt bona deducitur. Cujus rei exemplum ipse Dominus ac Salvator noster Jesus Christus aperte monstravit, cum oblatum sibi ab hominibus regnum pia humilitate respuit, nec speciem quidem terrenae sublimitatis in oculis hominum gerere voluit, qui in hunc mundum, ut nos ad regnum coeleste perduceret, venit. Quapropter sicut charissimum filium vos admonemus, ut haec sedulo vobiscum cogitantes, coram illo vos exhibeatis humilem, qui vos constituit valde sublimem, et inter omnia et prae omnibus Deo placere studentes, commissa vobis regni gubernacula ita administrare cum Dei adjutorio procuretis: quatenus vestra eminentia nullum futurae abjectionis aut infortunii casum sentiat, sed ad coronam incorruptibilis regni et solium aeternae gloriae transeat. Ut autem nostra exhortatio cordi vestro altius imprimatur, ex more sanctorum misimus vobis claviculam auream in qua de catenis beati Petri benedictio continetur; quatenus per ejus praesentia patrocina uberiora erga vos beneficia sentiatis, et in amore ipsius de die in diem ferventes accendami, promerentes ut omnipotens Deus, qui illum admirabili potentia a nexibus ferreis liberavit, ejus meritis et intercessionibus vos ab omnium peccatorum vestrorum vinculis absolvat; et ad gaudia aeterna perducatur. Ad haec commendamus vobis hunc dilectum filium nostrum, quem, sicut supra diximus, nunc secundo ad vos mittimus, ut eum sicut nos audiatis, et in omnibus sibi favorem exhibeatis; quatenus non fiat inanis cursus et labor illius apud vos, sed pro commissa sibi legatione ea quae de ecclesiasticis causis tractanda invenerit, efficaciter exsequi, et ad statum rectitudinis, Deo adjuvante, perducere valeat. Caetera vero quae hic minus continentur, in ejus ore posuimus, cui vos in nullo credere dubitetis, per quem nostram vobis auctoritatem repraesentari cognoscitis.

**Data Romae, decimo octavo Kalendas Novembris,
indictione III.**

**EPISTOLA VII.
AD RICHARDUM CARDINALEM.
(Anno 1079.)**

**Constituit eum abbatem Massiliensem a fratribus
postulatum. Hortatur ad onus fideliter suscipiendum.
Desiderare se ait monasterium Sancti Pauli et
monasterium Massiliense unire, et post monasteriorum
ejus rectam dispositionem, legationem suam in
Hispaniam persequi jubet.**

**GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, RICHARDO
cardinali in legatione Hispaniae constituto salutem et
apostolicam benedictionem.**

**Unanimitas fratrum Massiliensium, in litteris suis
sanctae memoriae fratris tuis memorans obitum, novo me
dolore sauciavit, petens insuper contemplatione amoris
sancti fratris tui, teque velut ipsum alterum futurum
sperans, uti sibi te concederem in abbatem; quod et feci.
Volo ergo ut fratres tuos nullo modo pertinaciter
resistendo contristes, sed voluntati Dei et sanctorum
fratrum facile acquiescas. Volumus etiam atque monemus
ut, in quantum potes, spes tantorum fratrum de te vana
non fiat, sed Spiritum sanctum fratris tui viriliter induas,
saecularia ac juvenilia desideria ut mortem fugias,
sanctae regulae medullitus te astringas, ne occasione
tuae juventutis monasterium sanctum, quod avertat Deus,
patiatur aliquod detrimentum religionis. Notum autem tibi
facio, quia desiderium mihi est monasterium beati Pauli
apostoli et monasterium Massiliense tanta charitatis
unione constringere, ut et illud semper pro amore
beatissimi Pauli ex apostolica auctoritate succrescat, et**

beatissimi Pauli monasterium ad sanctam religionem ex illius monasterii religione proficiat. Postquam autem, Deo auctore, monasteria tua bene composueris, legationem tibi commissam ad Hispanias perficere non moreris.

Data Romae, IV Nonas Novembris, indictione III.

**EPISTOLA VIII.
AD MONACHOS MASSILIENSES.
(Anno 1079.)**

Dolet de obitu eorum abbatis, quorum monasterium, quemadmodum Cluniacense apostolicae sedi unit. Electionem Richardi cardinalis in abbatem ab eis factam confirmat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo Massiliensis congregationis fratribus salutem et apostolicam benedictionem.

Non dubitamus fraternitatis vestrae dilectionem moeroris et tristitiae plenam super venerandi Patris sui excessu vehementi dolore constringi, de cujus transitu profecto memini majus incommodum quam nobis aut aequae magnum evenisse putamus, qui talem tantumque adiutorem nobis e latere subductum sentimus. Intelleximus siquidem in ipsis prudentia et consilio, si vita aliquandiu comes maneret, plurimum utilitatis, Deo favente, non solum in Transalpinis, verum etiam in Italiae partibus, cum multorum salute, sanctae Romanae Ecclesiae perventurum. Unde nos quoque tanti culminis onus, quod ultra vires est, sustinentes, ejusmodi solatio sublato, cum neminem, aut vix paucos suffragatores similes inveniamus, quanto mentis angore teneamur, liquido quidem potestis et ipsi perpendere. Verum quia omnipotentis Dei inaeestimabilis providentia omnia juste et sapienter disponit, judicia ejus, nimirum recta consilia ipsius, aequitatis et misericordiae plena nobis sunt,

fratres, aequanimiter ferenda. Et quoniam memoratus Pater vester, quod vivendo promeruerit, obeundo incunctanter est Abrahae sinu receptus, nos dulci illius memoria a vobis stricti, praecipue etiam divino amore monente, locum vestrum specialiter diligere, juvare, et ab omnibus violentiis, sicut Ecclesiae Romanae specialiter haerentem, defendere decrevimus; et quemadmodum Cluniacense monasterium longo jam tempore sedi apostolicae constat esse unitum, ita quoque vestrum deinceps, ut eidem sedi similiter haereat in perpetuum volumus atque sancimus. Audivimus autem quod charitas vestra filium nostrum et presbyterum cardinalem Richardum loco germani ipsius in abbatem velit eligere, quam denique electionem nos approbamus, et apostolica auctoritate firmamus, in hoc item vobis obnoxii, et quasi vinculis geminatis annexi, quod sanctae Romanae Ecclesiae filium rectorem vobis appetitis. Oportere igitur arbitramur omnium bonorum dispensatorem exorare, quatenus ipsum eum saluti vestrae ita vigilantem provisorem efficiat, ut is pro salubri cura et talentis multiplicatis aeternae haereditatis dona percipiat, et praemia beata reportans matrem suam laetificet.

Data Romae, quinto [III] Nonas Novembris, indictione tertia.

**EPISTOLA IX.
AD ASTENSEM, TAURINENSEM,
ET AQUENSEM EPISCOPOS.
(Anno 1079.)**

Ut cujusdam Bonifacii conjugium cum muliere germano suo defuncto olim desponsata prohibeat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, fratribus et coepiscopis, Astensi, Taurinensi, et electo Aquensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Pervenit ad nos quod Bonifacius marchio, germanus Mainfredi et Anselmi, nuper interemptorum, ejusdem Anselmi desponsatam conatur sibi in conjugium copulare. Quod quam sit flagitii plenum, quam a Christianae religionis legibus alienum, nemo qui sacros canones novit potest ambigere. Quapropter dilectioni vestrae praecipimus ut illum nostra vice convenientes, commoneatis, quatenus contra sanctorum Patrum statuta tali tanquam nefario connubio desistat ulterius operam dare. Quod si se ad hoc perpetrandum juramento putat astrictum teneri, perniciosae obligationis stultum pactum non observandum, sed in irritum devocandum esse censemus, et vobis taliter habendum mandamus. Sin vero contra salutem suam animo indurato in placito tam nefando perstiterit, et salubribus monitis, sicut Christianum decet, obtemperare contempserit, vos in eum primi canonicam sententiam promulgate, quam nos exinde, Deo auctore, firmabimus, et apostolica potestate roborabimus, ne caeteri, hoc exemplo ducti, aut in deteriora labantur, aut similia sibi licere forte existiment.

Data Romae tertio Nonas Novemb., ind. III.

**EPISTOLA X.
AD UNIVERSOS BRITANNOS.
(Anno 1079.)**

Queritur de falsae poenitentiae consuetudine, quae inter caetera vitia tunc temporis in Ecclesia inoleverat: cui malo ut remedium afferat mittit eo legatum Olorensem episcopum, ut eo praeside in synodo congreganda de ea re diligenter pertractetur; interim ipse quae vera sit poenitentia exponit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, episcopis, sacerdotibus, principibus, aliisque omnibus in Britannia commorantibus, salutem et apostolicam benedictionem, si obedierint.

Sacerdotalis culminis dignitas tum imperitia, tum negligentia sacerdotum, sicut vestra dilectio novit, ex longo jam tempore, peccatis exigentibus, fuit collapsa. Ex qua quidem re, quasi ex pestifera radice innumera mala exorta sunt, adeo ut usque ad haec nostra tempora, inter caetera quae male pullulant vitia, falsae nihilominus poenitentiae consuetudo inoleverit. Quapropter quia nobis pro officii nostri consideratione et sollicitudinis magnitudine imminet haec et huiusmodi, quantum possumus, Deo largiente, corrigere, volumus atque apostolica auctoritate praecipimus, ut legatum nostrum, Amatam videlicet Olorensem episcopum, cui vicem nostram in partibus vestris commisimus, studeat vestra fraternitas reverenter convocare, et ut, illo agente, synodale concilium congregetur, ubi cum aliis quae ad salutem pertinent animarum, etiam de poenitentiae consultatione diligentius pertractetur. Qua in re hoc summopere vos cavere oportet, aliosque monere debetis, quia si quis in homicidium, adulterium, perjurium, vel aliquid huiusmodi lapsus, in aliquo talium criminum permanserit, aut negotiationi, quae vix agi sine peccato potest, operam dederit aut arma militaria portaverit, excepto si pro tuenda justitia sua vel domini, vel amici, seu etiam pauperum, nec non pro defendendis ecclesiis (nec tamen sine religiosorum virorum consilio sumpserit, qui aeternae salutis consilium dare sapienter noverunt), aut aliena bona injuste possederit, aut in odium proximi sui exarserit, verae poenitentiae fructum facere nullatenus potest. Infructuosam enim poenitentiam dicimus, quae ita accipitur, ut in eadem culpa, vel simili deteriori, vel parum minori, permaneat. Unde quisquis digne vult poenitere, necesse est ut ad fidei recurrat originem, et, quod in baptismo promisit, diabolo scilicet pompisque illius abrenuntiare, et in Deum credere, videlicet recta de eo sentiendo mandatis ipsius obedire, sollicitus sit vigilanter custodire. Quicumque ergo taliter poenituerit, quoniam aliter simulatio dici potest, non poenitentia, illi peccatorum suorum remissionem

apostolica freti potestate largimur, insuper aeternae beatitudinis gaudia de omnipotentis Dei misericordia confisi promittimus.

Data Romae octavo [VII] Kalendas Decembris, indictione tertia.

**EPISTOLA XI.
AD URATISLAUM BOHEMORUM REGEM.
(Anno 1079.)**

Monet ut ecclesias ab inuasoribus defendat. Divinum Officium in Sclavonicam linguam verti prohibet. Legatos quos petierat se missurum promittit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **URATISLAO** Bohemorum duci, salutem et apostolicam benedictionem.

Hujusmodi salutationis nostrae consuetudinem, scilicet apostolicae benedictionis, eam tibi mittentes, non sine haesitatione modo servavimus, propterea quod videris excommunicatis ipse communicare: quicumque enim [f., nimirum, **HARD.**] bona ecclesiarum invadunt, id est, sine certa licentia episcoporum vel abbatum diripiunt, vel ab aliqua persona accipiunt, non solum ab apostolica sede hoc tempore, verum etiam a multis sanctis Patribus, sicut in scripturis eorum reperimus Verum utcunque se res habeat, saluti tuae internae providere non modo ex antiqua tui dilectione movemur, verum etiam ex suscepti honoris, immo laboris intuitu, profecto compellimur, eo magis quod multorum profectui tua sublimitas esse potest exemplum. Neque enim hoc tibi relinquitur vel dicere vel cogitare: Meum non est alienam vitam vel mores in spiritualibus exquirere sive distringere. Procul dubio namque tantorum reus existis, quantum vias ab interitus praecipitio poteras volens reflectere. Illud quoque vigili mente pertractes oportet,

ne honorem tuum divino honori, sive pecuniam praeponas justitiae, neu quod in te cinerem a subdito tibi consimili fieri non sine gravi animadversione patereris, in creatorem tuum et omnium praesumi aequanimiter feras. Indubitanter etenim non Dei, sed diaboli membra et falsi Christiani convincuntur, qui suas injurias persequuntur usque ad sanguinem, et Dei contumelias negligunt usque ad oblivionem. Divitias autem potentia tua quas habet, non ob meritum datas, sed ob sollicitudinem putare debet sibi commissas. Denique non tantum saecularibus oneri videtur inopia, quantum spirituales viros gravant divitiae, simul etiam diffusa potestas. Perpendunt quippe si ille cui una ovis sub necis suae conditione committitur non solum centum eodem pacto non cuperet recipere, verum etiam illa ne aliquo casu dispereat haud sine timore sollicitus est observare, quod sibi tanto sit irremissius vigilandum magisque timendum, quanto super plures curam seu potestatem acceperit. His ita perspectis [peractis], ad majorem te mentis vigilantiam praesentis saeculi fugacitas invitat; et cum illud quod in hac luce magis diligitur, vita scilicet praesens, ad occasum furtim festinet, profecto quo magis ad districti examinis diem propinquas, eo amplius ad aeterna praemeditanda et adipiscenda te sana ratio mittit. Haec itaque nostra monita, sive mandata volumus, imo jubemus, ut ante suae mentis oculos excellentia tua saepius ponat, et crebrius legendo et audiendo meditetur, non quod elegantius scripta nequeas in sanctorum paginis invenire, sed quia haec ad te specialiter ex nobis, imo ex beato Petro missa sunt, et ista frequentius recogitando poteris, Deo propitiatore, ad potiora cognoscenda exurgere. Quia vero nobilitas tua postulavit quod secundum Sclavonicam linguam apud vos divinum celebrari annueremus Officium, scias nos huic petitioni tuae nequaquam posse favere. Ex hoc nempe saepe volventibus liquet non immerito sacram Scripturam omnipotenti Deo placuisse quibusdam locis esse occultam, ne, si ad liquidum cunctis pateret, forte vilesceret et subjaceret despectui, aut

prave intellecta a mediocribus in errorem induceret. Neque enim ad excusationem juvat, quod quidam religiosi viri hoc quod simpliciter populus quaerit patienter tulerunt, seu incorrectum dimiserunt, cum primitiva Ecclesia multa dissimulaverit quae a sanctis Patribus, postmodum firmata Christianitate, et religione crescente, subtili examinatione correctae sunt. Unde ne id fiat quod a vestris imprudenter exposcitur auctoritate beati Petri inhibemus, teque ad honorem omnipotentis Dei huic vanae temeritati viribus totis resistere praecipimus. De legato autem nostro, quem mitti ad se tua devotio poposcit, noveris item nos preces tuas ad praesens commode efficere minime potuisse: tamen in hoc anno, divina favente clementia, tales procurabimus invenire personas quae et negotiis vestris valeant utiliter deputari, et necessitudines vestras plenius cognoscentes ad notitiam nostram deducere. Ut ergo tute possimus ad vos legatos nostros dirigere, necesse arbitramur et volumus ut filium nostrum Fredericum et hunc Felicem ad nos iterum studeas aut horum alterum mittere, quatenus ita possint quo destinabimus secure venire.

Data Romae, quarto Nonas Januarii, indictione tertia.

**EPISTOLA XII.
AD MANASSEM
ARCHIEPISCOPUM REMENSEM. (**
Anno 1080.)

Ejus excusationem nullatenus admittens, ad Lugdunense concilium eum alias vocatum venire praecipit coram legatis apostolicis objectis criminibus responsurum.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **MANASSAE** Remensi archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem.

Miramur fraternitatis tuae prudentiam ad hoc tot occasiones invenire, ut in infamia sua et ecclesiae suae tempore longo permaneat, et, quod opinioni relinquitur, iudicium subterfugere videatur, cum magis ad hoc profecto eam decuerit laborare, ut suspicionem tanti reatus a se et ecclesia sua excluderet. In praeterito si quidem anno ad argumentum excusationis tuae quamdam nobis obtulisti auctoritatem, te videlicet non alicujus, sed nostrae tantum praesentiae subdendum fore iudicio: unde, ut etiam nunc apparet, in litterarum nostrarum exemplaribus dignissime reprehensus es. Nunc vero immemor promissionis tuae, qua Romae te supra corpus beati Petri obligasti, aliam excusationem obtendis, timore videlicet dissidentis regni, ad Lugdunense concilium, ad quod vocatus es, venire non posse. In qua re quantum excusatio tua nutet, liquido valet perpendi. Nam neque legatus Romanae Ecclesiae in negotio tuo contemnendus fuit, qui (sicut noscit fraternitas tua) maximis et praecipuis conciliis, videlicet Nicaeno et Chalcedonensi, aliisque multis praefuit, et huiusmodi quaestionibus certum definitionis terminum dedit; neque illud nunc assumendum tibi fuit, te Lugdunum non posse venire, cum omnia viae illius pericula, si qua sunt, tutissimis et securissimis ductoribus posses transire, Lugdunensi scilicet archiepiscopo et Lingonensi episcopo, qui fraterna te charitate tractarent, et sine omni formidine ad praenominatum perducerent locum. Ad quem nimirum locum sponte et sine invitatione aliqua accedendum fuit, ut si immunis es ea culpa, collaudatione synodali infamiae tuae silentium daretur, et non solum per Diensem, sed per confratrem nostrum Albanensem episcopum, et per abbatem Cluniacensem, quem eidem synodo interesse speramus, res tua diligentius retractaretur: quod si [f., sed si, HARD.] aliqua nimis dura in te daretur sententia, iustitiae moderamine utentes, non solum contra te non agerent, verum etiam pro te laborante praepropere dictum vel factum corrigerent. Quod si forte ad praedictum concilium non

iveris, aurem debitae obedientiae matri tuae Romanae Ecclesiae diu te supportanti non inclinaveris; si quid contra te Diensis cum consensu religiosorum fratrum nostrorum egerit, non solum sententiam in te prolatam non immutabimus, verum etiam apostolica auctoritate firmabimus. Quod si fraternitati tuae videbitur prolatae sententiae rationabiliter posse obviari, volumus te magis coram vicario nostro, Diensi videlicet episcopo, aliisque religiosis, in patria illa, ubi accusatorum et defensorum major copia invenitur, rationes tuas exponere, quam Romam per tot labores et difficultates, ubi utrumque deest, frustra spe iudicii quaerere. Interea fraternitatem tuam ex parte omnipotentis Dei per auctoritatem beati Petri monemus, ut, si te in hac causa culpabilem cognoscis, potius quam aliquo saeculari ingenio te excusandum existimes, studeas animam tuam per dignos poenitentiae fructus liberare.

Data Romae tertio Nonas Januarii, indictione III.

**EPISTOLA XIII.
AD THEODORUM VIRDUNENSEM EPISCOPUM
(Anno 1080.)**

Ut Arnulphum comitem, qui episcopum Leodicensem ad sedem apostolicam venientem depraedatus est, et jurare compulit se res ablatas nunquam repetiturum, conventu habito ad poenitentiam et satisfactionem cogat: alioquin, ecclesiae introitum et corporis ac sanguinis Dominici communionem interdicat; et nisi intra quindecim dies resipuerit, anathematis gladio una cum suis fautoribus eum feriat. Ulterioribus episcopi injuriarum peccatorum veniam pollicetur, episcopum a coacto juramento absolvens.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei,
THEODORICO, Virdunensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Pervenit ad nos fratris et coepiscopi nostri Henrici Leodicensis [Leodiensis et sic semper] gravis calamitas, quem ad apostolorum limina venientem Arnulphus comes rebus suis omnibus, quas secum ferebat, exspoliatum, ad augmentum nequitiae, post suorum ereptionem, compulit gladiis jurare quod ablata nunquam repeteret, et quod a nobis super tali tantoque facinore sibi veniam impetraret. Quod immane flagitium ut cognovimus, profecto vehementer doluimus, cum propter impeditam fratris nostri devotionem, tum propter illius detestabilem audaciam; quae nisi digna animadversione vindicata fuerit, restat ut ei suisque similibus, si qua deteriora sunt et possunt, perpetrandi concedatur occasio: verumtamen, ne forte judicemur potius irae consulere quam parere justitiae, volumus atque apostolica auctoritate praecipimus ut fraternitas tua quoscunque potest episcopos, abbates, sacerdotes et clericos, studeat adunare, et conventu habito super hac re illum improbum ad poenitentiam et satisfactionem invitare. Quod si in malitia sua perdurans aut poenitentiam agere, aut ablata noluerit digna cum satisfactione restituere, ecclesiae introitum et corporis et sanguinis Dominici participationem tua ei fraternitas interdicit; datisque sibi quindecim dierum induciis, si infra illud spatium non poenituerit, et ad emendationem sceleris sui non venerit, anathematis eum gladio fulta praecepto auctoritatis apostolicae feriat: quod certe nos exinde omnibus modis firmabimus. Ac postmodum quidem volumus atque jubemus ut in illum dilectio tua quibus valebit modis insurgat. Quicunque enim illius nefandae praesumptioni auxilium aut assensum dederit, sciat se gratiam Dei et beati Petri procul dubio amissurum. Quicunque vero praedicti confratris nostri, imo beati Petri, injurias pro viribus suis ulcisci contenderi, ei nos apostolicam benedictionem tribuimus, et de divinae pietatis munere confisi peccatorum suorum veniam pollicemur. Nolumus etiam prudentiam tuam ignorare nos saepe dictum coepiscopum ab illius malitiose coacti juramenti

conditione absolvisse, sanctaeque Ecclesiae contumeliam vindicandi licentiam ipsi dedisse; quem ut in omnibus pro posse studeas adjuvare iterum iterumque monemus atque rogamus.

Data Romae tertio Kalendas Februarii, indictione tertia.

**EPISTOLA XIV.
AD HENRICUM LEODICENSEM EPISCOPUM.
(Anno 1080.)**

Dolet de contumelia illi ab Arnulpho illata, absolvitque eum a juramento violenter praestito, ac mandat ut contra Arnulphum insurgens ejus sceleris poenas sumat. Significat se Virdunensi episcopo praecepisse ut illum in ea re adjuvet.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **HENRICO** Leodicensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Cognita tuae fraternitatis adversitate et contumelia tibi, imo beato Petro, illata, nimirum [nimium] valde dolere sumus coacti. De juramenti vero injustissima obligatione dilectioni tuae sic respondemus, non debere existimari eam ullis juramenti vinculis posse teneri, quae tam nefandissime coacta juraverit. Unde et apostolica te auctoritate absolvimus, ut non tuae vel alicujus conscientiae ob hoc videaris innexus aut debitor esse. Insuper etiam eadem freti potestate fraternitati tuae licentiam damus, imo hortamur, ut contra injurias beato Petro illatas, nisi praesumptor ille poenituerit, digneque satisfecerit, quibus viribus potest, insurgat, atque illum omnibus modis infestet, et de eo tanti sceleris poenas, Deo opitulante, petat et sumat. Indignum namque nobis videtur, exemplumque caeteris improbis audendi pejora futurum, si hoc flagitium iste impune susceperit. Unde etiam fratri nostro Virdunensi episcopo, aliisque beati

Petri fidelibus, summopere praecipimus ut, dilectionem tuam unanimiter adjuvantes, eum tyrannum et Christianae religionis conculcatorem impugnent, et armis tam carnalibus quam spiritualibus undique et ubique, quantum possunt, insequentes coarctent.

Data Romae tertio Kalendas Februarii, indictione tertia.

**EPISTOLA XV.
AD BRITANNOS ET TURONENSES.
(Anno 1080.)**

Controversiam inter Ecclesiam Turonensem et Dolensem per legatos apostolicae sedis, auditis utriusque partis juribus, vult definiri. Definitio synodalis inter archiepiscopum Turonensem et episcopum Dolensem de pallio.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus episcopis Britanniae, clero et populo in Turonensi provincia constitutis.

Notum esse volumus controversiam inter Ecclesiam vestram et Dolensem pestifere ortam multum nobis in Romana synodo laborem ingessisse, sed tamen, Deo miserante, post longam discussionem, quam justius potuimus, hanc quae subscribitur definitionem invenisse. Archiepiscopus siquidem vester Ecclesiam Turonensem jus suum in Britannia perdidisse conquerens, Romanorum pontificum auctoritatem in medium duxit, quae perspicue probat Britanniam Turonensi Ecclesiae quemadmodum spirituali matri et metropoli suae subjectionem et reverentiam debere. Dolensis vero episcopus non solum auctoritatem audientiae nostrae non exhibuit, verum etiam ipsa verba sua ad defensionem prolata nulla certitudine cui fides danda esset fulta videbantur. Tamen quia in patria sua quamdam auctoritatem se reliquisse asserebat, visum nobis fuit ut ad retractandum negotium

illud induciae darentur, et pro hac aliisque causis legati apostolicae sedis dirigerentur; ut auditis utriusque partis rationibus, si cognoverint Britannos auctoritatem authenticam apostolicae sedis, videlicet eorum pontificum quorum ordinatio et vita digna et legalis fuerit, habere, per quam possint se a subjectione praedictae Turonensis Ecclesiae subtrahere, quieti deinceps permaneant in sua libertate. Quod si contigerit eos hujus auctoritatis, quam modo diximus, non posse habere defensionem, sopita deinceps et in aeternum omni controversia, Turonensem Ecclesiam matrem et metropolim suam recognoscant, et eam quae decet metropolitanum archiepiscopo vestro subjectionem et obedientiam exhibeant, reservato Dolensi episcopo pallii usu: ita tamen ut nullus successorum suorum aliquo in tempore haec dignitas pertineret, sed, sicut supra diximus, tam ipsi videlicet in Ecclesia Dolensi constituendi quam etiam caeteri Britanniae episcopi magisterio Turonensis archiepiscopi in perpetuum subditi permaneant.

Data Romae octava Idus Martias, indictione tertia.

**EPISTOLA XVI.
AD HUBERTUM EPISCOPUM TARVANNENSIVM.
(Anno 1080.)**

Ejus contumaciam accusans, praecipit ut quodocunque vocatus fuerit coram Diensi episcopo apostolicae sedis legato omnino se praesentet de multis sibi objectis criminibus seipsum purgaturus. Ejus canonicis, qui quamdam villam usurpaverant divinum Officium interdicunt, et ab eo interdicti vult.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **HUBERTO**, Tarvannensium episcopo.

Quod salutem et apostolicam benedictionem tibi non mandamus, ea maxime causa est, quod in registro nostro legitur te ab Hugone hujus sanctae sedis legato apud monasteriolum haereticum publice convictum, et postea, antequam esses ab hac infamia expurgatus, audivimus Simoniace episcopum factum. Deinde quod apostolicae sedis praecepta super te et super canonicos tuos de castro Sancti Pauli promulgata pro quadam villa, Kessecia [Reseca, et cod. Mutin. Resena] nominata, quam cum suis pertinentiis canonici S. Mariae et S. Audomari saepe in praesentia nostra conquesti sunt sibi et suae Ecclesiae auferri, prout ipsi iterum conqueruntur, penitus despexisti. Ac propterea excommunicationem quae in nostro registro scripta est, tu cum eis incurrendo, sine respectu Dei et apostolicae reverentiae divinum Officium, sicut audivimus, celebrare praesumpsisti. Pro quibus et aliis pluribus a fratre nostro Hugone Diensi episcopo semel et iterum ad concilium vocatus, et postea a nobis ad synodum Romanam invitatus ut te expurgares, quia non venisti, nec canonice excusasti, nisi apostolicae pietatis mansuetudo nos dispensatorie ad tempus sustineret, sententiam justae depositionis tua inobedientia, quae vere est idololatria, jamdudum suscepisset. Sed tamen adhuc tibi paterno parcentes affectu, quia diutius tot et tanta quae de te dicta sunt ferre nullo modo honeste possumus, apostolica auctoritate praecipimus ut ubi et quando praedictus frater noster Hugo Diensis episcopus te vocaverit, de his vel aliis satisfactorius, occasione postposita, ita paratus et circumspectus advenias ut, si te innocentem et falso accusatum scis, cum Dei auxilio et conscientiae puritate ab omnibus objectis et objiciendis canonice expurgari possis. Praeterea omne divinum Officium omnibus canonicis de castro Sancti Pauli, te solo interim usque ad audientiam excepto, interdicimus: et ipsis et locis eorum, quousque praefatam villam cum ecclesia et aliis suis pertinentiis canonici ecclesiae Sanctae Mariae et S. Audomari restituerint, et coram Hugone Diensi episcopo

de inobedientia et excommunicatione satisfecerit: et nisi tu statim visa praeceptione nostra praedictis canonicis tuis, et omnibus locis eorum, et praecipue ubi canonici denominati sunt, omne divinum officium interdixeris, omne officium tuum auctoritate apostolica interdictum noveris.

Data Romae septimo Kalendas Aprilis, indictione tertia.

**EPISTOLA XVII.
AD DOLENSES MONACHOS.
(Anno 1080.)**

Mandat ut duo monasteria, quae Lemovicensis episcopus Ecclesiae suae ab ipsis subtracta conquestus fuerat, usque ad adventum apostolicae sedis legati eidem episcopo restituant. Quod si quid in ea re juris se credant habere, coram legato ostendant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, Dolensibus monachis, salutem et apostolicam benedictionem.

Frater et coepiscopus noster Lemovicensis conquestus est nobis in synodo, quam nuper Romae, Deo opitulante, celebravimus, quod vestra fraternitas Ecclesiae suae duo monasteria subtrahit. Testatus est etiam ipse frater et coepiscopus noster atque legatus noster Hugo Diensis episcopus quod vos pro hac causa ad duo concilia, scilicet ut inter vos et praelibatum episcopum exinde justitiae finem componeret, admonuit; sed, ut ipse asserit, nullam justitiam seu obedientiam exhibere voluistis. Quapropter synodalis conventus decrevit ut praefata monasteria in potestate Lemovicensis Ecclesiae redire debeant, et sine contradictione vestra, seu vestrorum, usque ad adventum legati nostri quiete ab ipsa Ecclesia possideantur. Nos itaque, juxta fratrum nostrorum consensum atque consilium quod supra deliberatum est confirmantes,

mandamus vobis atque praecipimus ut usque ad praefixum terminum permittatis praedictam Ecclesiam Lemovicensem ipsa monasteria retinere. Si vero in eis aliquid justitiae vos habere confiditis, legati nostri adventum exspectantes, causam vestram illi opportuno loco et tempore, ubi possit Lemovicensis episcopus interesse, repraesentate. Ante cujus audientiam causa vestra diligentius ventilata et plenius cognita justitiae finem inveniat, et inter vos omni lite sopita quisque vestrum suo jure contentus injuriam facere desinat.

Data Romae Kalendis [VIII Kal.] Aprilis, indictione tertia.

**EPISTOLA XVIII.
AD WILLELMUM AUXIENSEM ARCHIEPISCOPUM.
(Anno 1080.)**

Arguens eum inobedientiae praecipit ut Pezanensem abbatem cogat Aureliacensi abbati restituere quamdam ecclesiam illi monasterio ab apostolica sede concessam, contumaci ecclesiae introitu interdicto.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **WILLELMO** Auxiensi archiepiscopo [episcopo], salutem et apostolicam benedictionem.

Miramur prudentiam tuam ita se apostolicae sedi inobedientem exhibuisse, ut negotium quod tibi vicarii nostri commiserunt, ad exsequendum tu non curans parere, contempseris ad effectum perducere. Siquidem injuncta tibi est ab eis cura justitiam faciendi Petro abbati Aureliacensis [Aurelianensis et sic deinde] coenobii juris hujus sanctae Romanae Ecclesiae de Dodone abbate Pezanense, qui ex longo tempore invasam detinet ecclesiam juris itidem beati Petri, sed praefato monasterio Aureliacensi concessam, quae nominatur Sancta Maria Dalmairaci. Qua in re quantam beato Petro reverentiam habueris in hoc evidenter

apparet, quod et inuasor ecclesiam calumniose adhuc occupare non desinit, et praedictus abbas Aureliacensis apostolicas aures ob id interpellare compellitur, praesertim cum supra nominatus Pezanensis convictus, et a legatis nostris Stephano cardinale et Gerardo Ostiensi coepiscopo adjudicatus debere illam ecclesiam reddere, quia non fecerit, excommunicationem incurrerit. Quapropter dilectionem tuam monemus, et apostolica auctoritate praecipimus ut saepedictum Pezanensem abbatem cogas Aureliacensi praefixam ecclesiam unde lis est restituere, et condigna satisfactione ipsum sibi placabilem reddere. Quod si forte spiritu superbiae induratus acquiescere noluerit, et monasterio illi quod inuasum est, Officium divinum, et inuasori, nostra auctoritate omnis ecclesiae interdicas introitum. Nam non inter religiosos monachos, sed nec inter laicos, debet annumerari qui sacrilegium perpetrare non timet.

Data Romae secundo Idus Aprilis [pridie Idus Octobris],
indictione tertia.

**EPISTOLA XIX.
AD BITURICENSES,
NARBONENSES ET BURDIGALENSES.
(Anno 1080.)**

Praecipit ut beneficia Aureliacensi coenobio ablata restituantur, et obsequium atque fidelitas a vicecomite exhibeantur abbati, quem se obligasse significat, ne ulli militi ultra unum mansum de possessione ecclesiae daret. Confirmat monasterii Viacensis refutationem a principe in manu abbatis consensu episcopi et clericorum factam.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus in Bituricensi, necnon Narbonensi, seu Burdigalensi, provinciis constitutis, exceptis his qui apostolica

excommunicatione tenentur, salutem et apostolicam benedictionem.

Clamor abbatis Aureliacensis coenobii, quod proprii juris beati Petri concessione fundatoris scilicet beati Geraldii esse dignoscitur, auribus nostris insonuit, videlicet super quibusdam personis qui injuste detinent beneficia praedicti monasterii a praedecessoribus suis sub fidelitate et dominio pro defensione ecclesiae sibi et suis antecessoribus olim concessa. Praecipue conqueritur super Berengario Carlatensi vicecomite, qui, propria cupiditate ductus, debitum servitium et fidelitatem abbati exhibere negat, nisi beneficium quod immerito detinet adhuc etiam de jure ecclesiae augeatur. Proinde apostolica auctoritate praecipimus, quatenus omnis, qui beneficium praefatae ecclesiae ad hoc aliquando suscepisse cognoscitur, subjectionem et fidelitatem abbati persolvat, et servitium pro beneficio largiri non deneget, et ab exactione illicitae augmentationis desistat; aliter enim invasor et sacrilegus esse comprobatur. Nos vero detrimentum supradicti coenobii agnoscentes, abbatem sub promissione fidei suae in manu nostra obligavimus, ut nulli militum liceat illi ultra unum mansum de possessione ecclesiae dare sub hac vel alia occasione, neque alicui alteri personae, nisi communis utilitas fratrum regulariter degentium postulaverit, et apostolicae aequitati renuntiare ausus fuerit. Monasterium autem Maurzicense [Maunziacense] cum omnibus sibi adjacentiis, et ecclesias scilicet Dalmairaci [Dealmairaci] et Montis Salvii, et caeteras, necnon terras et possessiones in quacunque suprascriptarum provinciarum ablatas, seu malis consuetudinibus oppressas, monasterio Aureliacensi scriptis sive testibus olim juste concessas, apostolica auctoritate praecipimus restitui, et sine inquietudine aliqua permitti. Monasterium quidem Viacense in manu abbatis refutatum a principibus ipsius terrae consensu episcopi et clericorum sibi suisque successoribus

concedimus et confirmamus, et fautoribus refutationis apostolicam benedictionem largimur; et eos qui ecclesias sive praedia praefati monasterii injuste detinent, absque ulla dilatione reddi jubemus. Qui ergo his mandatis nostris spiritu superbiae acquiescere noluerit, praecipueque Berengarius, si obedire contempserit, gratiam beati Petri amittet, et iram omnipotentis Dei incurret. Obtemperantibus autem gratiam Dei et apostolicam benedictionem, de misericordia divina confisi, largimur.

Data Romae secundo Idus Aprilis, indictione tertia.

EPISTOLA XX.
AD MANASSEM ARCHIEPISCOPUM REMENSEM.
(Anno 1080.)

Depositionis sententiam a legato contra eum in Lugdunensi concilio prolatam se confirmasse ait: licentiam tamen adhuc se expurgandi coram quibusdam episcopis indulget, dummodo interim ejus accusatorum res in integrum restituantur, et Remensem Ecclesiam relinquat, et in alium locum secedat, clericosque in ea secure Deo servire permittat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **MANASSAE** Remensi.

Sciat fraternitas tua quod depositionis sententiam, a legato nostro Diensi episcopo in Lugdunensi concilio religiosorum virorum concilio prolatam, et nos dictante justitia in Romana synodo apostolica auctoritate firmavimus. Sed tamen contra morem Romanae Ecclesiae nimia, ut ita dixerim, misericordia ductus, adjunctis tibi **Suessionensi, Laudunensi, Cameracensi, Catalaunensi** episcopis, vel eorum similibus, cum aliis duobus quorum testimonio aeque confidamus, si de justitia confidis, et eos habere poteris, usque ad festivitatem sancti

Michaelis purgandi licentiam tibi indulgemus; ea videlicet conditione, ut Manassae et Brunoni, et caeteris qui pro justitia contra te locuti fuisse videntur, rebus suis in integrum restitutis, usque ad Ascensionem Domini proximam Remensem Ecclesiam a tua occupatione ex toto liberam deseras, et Cluniacum aut Casam [ac Casam] Dei cum uno clerico et duobus laicis tuis stipendiis religiose victurus secedas. Quod si facere volueris, praedicto Diensi episcopo praenuntiare procures, ut in ejus praesentia sacramento confirmes, de rebus praedictae ecclesiae te nihil interim distracturum, nisi quantum tibi et praedictis sociis competenter suffecerit. Clericos autem, qui tanto tempore pro justitia exilium passi sunt, in ecclesia secure Deo servire permittas. Et quoniam laboriosum tibi fuerit ad nos usque venire, concedimus ut coram Diensi episcopo et abbate Cluniacensi, aut si abbatem deesse contigerit, coram Amato, praedicto modo cum praedictis testibus de infamia te expurges. Quod si huic nostrae dispensationis praecepto obedire contempseris, scias quoniam iniquitatem tuam ulterius portare non possumus, et depositionis sententiam, non solum immutabiliter permansuram, sed etiam nullam tibi audientiam in posterum relinquendam.

Data Romae decimo quinto Kalendas Maii, indictione tertia.

**EPISTOLA XXI.
AD ACONUM REGEM DANORUM.
(Anno 1080.)**

Hortatur ad perseverantiam in obedientia apostolicae sedis, et ad imitandum regis patris, quem valde commendat, virtutes. Monet ut curet ne temporis calamitates in sacerdotum culpas, quibus honorem exhibendum esse docet, ejus subditi transferant, nec in mulieres eamdem ob causam saeviant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, ACONO regi Danorum, episcopis, principibus, clero et populo salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam vestrae dilectionis amor Deo et beato Petro pronam obedientiam debitamque reverentiam (in quantum potuimus intelligere) studuit hactenus propensius exhibere, non dubium habemus quin idcirco vobis triumphum et gloriam prae caeteris gratia divina contulerit. Quod si in eodem studio perseverando vestrae devotionis affectus in finem permanere curaverit, pro certo et eam quam nunc habetis gloriam retinere, et ampliore, Domino auxiliante, valebitis deinceps adipisci. Te itaque specialiter, fili charissime, cui regni curam providentia divina commisit, paterno monemus affectu ut excellentissimi parentis tui regias probitates et virtutes egregias imitari satagas; ejus quidem praecipui mores in tantum caeteris regibus praenituerunt, ut, cunctis posthabitis, nec ipso etiam imperatore Henrico, qui sanctae Romanae Ecclesiae propinquius haesit, excepto, singulari amore illum nobis amplectendum judicaverimus; de cujus nos obitu vehementer nimiumque dolentes, ut ipsum tibi proponas exemplum, volumus, hortamur, iterumque monemus, quatenus inde possis ornamenta virtutum propagando educere unde videris nobilissimi sanguinis lineam trahere. Denique cogitare debes et vigilanter perpendere haec terrena quam caduca et frivola sint, quam incessanter ad occasum cuncta festinent, ut eis confidere nulla stabilitas suadeat ut in illis habendis timor horribilis lateat; sicque fugitivis perspicaciter agnitis et sapienter despectis, poteris ad illa stabilia et sempiterna mentis acumen extendere, quae ad sese obtinenda animum tuum invitent, et ad quae concupiscenda bonorum te exempla accendant. Inter caeteras ergo virtutes, quas animo tuo imitandas censueris, Ecclesiarum defensionem in mente tua volumus eminere, sacerdotalis ordinis reverentiam proximum locum tenere, ac deinde justitiam et misericordiam in

cunctis te judiciis discrete servare. Illud interea non praetereundum, sed magnopere apostolica interdictione prohibendum videtur, quod de gente vestra nobis innotuit, scilicet vos intemperiem temporum, corruptiones aeris, quascunque molestias corporum, ad sacerdotum culpas transferre. Quod quam grave peccatum sit, ex eo liquido potestis advertere quod Judaeis etiam sacerdotibus ipse Salvator noster lepra puratos [pro purgatos, HARD. curatos] eis mittendo honorem exhibuerit, caeterisque servandum esse quae illi dixissent praecepit, cum profecto vestri, qualescunque habeantur, tamen illis longe sint meliores. Quapropter apostolica auctoritate praecipimus ut hanc pestiferam consuetudinem de regno vestro funditus extirpantes, presbyteris et clericis honore et reverentia dignis tantam contumeliam contra salutem vestram ulterius non praesumatis inferre, volentes eis occultas divini iudicii causas imponere. Praeterea in mulieres ob eandem causam simili immanitate barbari ritus damnatas quidquam impietatis faciendi vobis fas esse nolite putare, sed potius discite divinae ultionis sententiam digne poenitendo avertere quam in illas insontes frustra feraliter saeviendo iram Domini multo magis provocare. Si enim in his flagitiis duraveritis, procul dubio vestra felicitas in calamitatem vertetur, et quibus victis hucusque soliti fuistis dominari, eorum nimirum [forte, nimium, HARD.] jugum ferre superati nec resistere valentes cogemini. Si vero nobis, imo B. Petro, in his obedientes fueritis, sicut de clementia divina confidimus, et peccatorum vestrorum veniam et apostolicam benedictionem poteritis consequi.

Data Romae, decimo tertio Kalendas Maias, indictione tertia.

**EPISTOLA XXII.
AD ARNALDUM CENOMANENSEM EPISCOPUM.
(Anno 1080.)**

Episcopale officium a legato apostolico interdictum reddit. Abbatem Joelem absolvit. Rainaldum invasorem et perjurum deponit, in cuius locum Joelem praedictum restitui mandat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, ARNALDO Cenomanensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Episcopale officium, quod tibi legatus noster interdixerat, justitia dictante, reddimus. Abbatem Joelem absolvimus. Rainaldum invasorem, quia per ambitionem perjuravit, deponimus, ut nec in illo quod cupivit, nec in alio monasterio ulterius abbas existat. Quapropter volumus ut jam dictum Rainaldum cedere facias, et Joelem in loco suo abbatem restituas.

Data Romae, octavo Kalendas Maias, indictione tertia.

**EPISTOLA XXIII.
AD GUILIELMUM REGEM ANGLORUM.
(Anno 1080.)**

Suum in eum amorem testatus ad debitam obedientiam sedi apostolicae praestandam hortatur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, GUILIELMO regi Anglorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum esse tibi credo, excellentissime fili, priusquam ad pontificale culmen ascenderem, quanto semper te sinceræ dilectionis affectu amavi, qualem etiam me tuis negotiis, et quam efficacem exhibui; insuper ut ad regale fastigium cresceres quanto studio laboravi. Qua pro re a quibusdam fratribus magnam pene infamiam pertuli, submurmurantibus quod ad tanta homicidia perpetranda tanto favore meam operam impendissem. Deus vero in mea conscientia testis erat

quam recto id animo feceram, sperans per gratiam Dei, et non inaniter confidens de virtutibus bonis quae in te erant, quia quanto ad sublimiora proficeres, tanto te apud Deum et sanctam Ecclesiam (sicut et nunc, Deo gratias, res est,) ex bono meliorem exhiberes. Itaque nunc tanquam dilectissimo filio, et fideli S. Petri et nostro, sicut in familiari colloquio facerem, consilium nostrum, et quid te postmodum facere deceat, paucis aperio. Quando enim complacuit ei qui exaltat humiles, ut sancta mater nostra Ecclesia ad regimen apostolicae sedis invitum satis ac renitentem, Deo teste, me raperet, continuo nefanda mala, quae a pessimis suis patitur, officii mei (quo mihi clamare et nunquam cessare injunctum est) necessitate compulsus, amore quoque ac timore convictus, dissimulare non potui; amore quidem, quia S. Petrus a puero me in domo sua dulciter nutrierat, et quia charitas Domini Dei nostri, me quasi aliquid aestimans, tanti pastoris vicarium ad regendam sanctam matrem nostram elegerat; timore autem, quia terribiliter divina lex intonat, dicens: Maledictus homo qui parcit gladio suo a sanguine (Jer. XLVIII), id est, qui doctrinam subtrahit ab occisione carnalis vitae. Nunc igitur, charissime et in Christo semper amplectende fili, cum et matrem tuam nimium tribulari conspicias, et inevitabilis nos succurrendi necessitas urgeat, talem te volo, et multum pro honore tuo et salute in vera et non ficta charitate moneo, ut omnem obedientiam praebeas, et sicut, cooperante Deo, gemma principum esse meruisti, ita regula justitiae et obedientiae forma cunctis terrae principibus esse merearis, tot procul dubio in futura gloria principum princeps futurus quot usque in finem saeculi exemplo tuae obedientiae principes salvabuntur, et si quidam illorum salvari noluerint, tibi tamen retributio nullatenus minuetur. Non solum autem, sed et in hoc mundo tibi et haeredibus tuis victoria, honor, potentia, sublimitas amplius coelitus tribuetur. Exemplum tibi teipsum propone. Sicut enim velles ab eo quem ex misero et pauperrimo servo potentissimum regem fecisses, non

immerito honorari, sic et tu, quem ex servo peccati misero et pauperculo (ita quippe omnes nascimur) potentissimum regem Deus gratis fecit, honoratorem tuum, protectorem atque adiutorem tuum omnipotentem Jesum honorare semper studiose festina. Nec ab hoc impediatur te pessimorum principum turba. Nequitia enim multorum est, virtus autem paucorum. Gloriosius est probato militi, multis fugientibus, in praelio stare. Pretiosior illa est gemma quae rarius invenitur. Imo quanto magis potentes hujus saeculi superbia sua et impiis actibus excaecati corruunt in profundum, tanto magis te, qui prae illis multum Deo charus inventus es, pie humiliando decet erigi, et obediendo sublimari, ut sit sicut scriptum est: Impius impie agat adhuc, et qui in sordibus est sordescat adhuc, et justus justificetur adhuc (Apoc. XXIII). Plura tibi adhuc exhortando scriberem, sed quia tales misisti qui me satis de tua prudentia, honestate, justitia, simul cum filio nostro Huberto laetificaverunt, sapienti viro satis esse dictum judicavi, sperans quia omnipotens Deus, supra quam dicimus, in te et per te ad honorem suum dignabitur operari. Quae vero in litteris minus sunt, legatis tuis tibi voce dicenda commisimus. Ipse autem omnipotens Deus et Pater noster hoc tuo cordi, charissime fili, ita inspirare atque plantare misericorditer dignetur, quatenus et in hoc saeculo merito virtutum tuarum regnum tuum et potentiam augeat, et in futuro cum sanctis regibus ad regna supercoelestia inexcogitabiliter meliora feliciter introducat. Amen. Cenomanensi episcopo tuis precibus, justitia dictante, faventes officium episcopale reddidimus. Abbatem quoque monasterii Sancti Petri, quod est Cenomani, absolvimus.

Data Romae, VIII Kalendas Maii, indictione tertia.

**EPISTOLA XXIV.
AD WILIELMUM ABBATEM HIRSAUGIENSEM
(Anno 1080.)**

Approbat quod curam monasterii Sancti Salvatoris suscepit, eumque vicarium suum constituit ad procurandum ut ibi abbas canonice ordinetur. Prohibet principibus saecularibus ne in eo loco quidquam juris habeant. Privilegium ab Alexandro II, olim deceptione inducto, concessum Everardo, abrogat. Constantiensis Ecclesiae praeside a Romana Ecclesia discordante, concedit ut abbas a quocunque religioso episcopo quae ad episcopale officium pertinent suscipiat, vel ad apostolicam sedem recurrat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, WILIELMO abbati Hirsaugiensis monasterii, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam pervenit ad nos quod religio tua curam monasterii Sancti Salvatoris juris apostolicae sedis, cui etiam duodecim aurei, quorum viginti unciam faciunt, ex eodem monasterio annis singulis persolvi debent, siti in villa Scaphusa [Satfusa], in episcopatu Constantiensi, obsecrante comite Burcardo virisque religiosis hortantibus, eo duntaxat tenore suscepit ut praedictus comes, qui sibi in praefato monasterio quasdam quasi proprias condiciones vindicabat, dimissa atque renuntiata omni saeculari potestate, locum ipsum liberum esse permetteret, studium dilectionis tuae probantes, quod factum est apostolica auctoritate firmamus; et quia per te locus ille (sicut audivimus) ad religionis statum, Domino miserante, coepit assurgere; nos, in quantum valemus, perpetuam illic sanctitatis stabilitatem providere cupientes fraternitati tuae super coenobium illud sollicitudinis nostrae vicem committimus, scilicet ut fratres ibi disciplinis regulariter instruere, mores eorum vitamque competenter instruendo ea quae ad animarum salutem pertinent vigilanter providere, ac maxime ut inibi abbas secundum Deum ordinetur procures. Praeterea ut saepefati monasterii fratres sine inquietudine propositum suum valeant securius et propensius exsequi, ac

omnipotenti Domino debitae devotionis obsequium instanter et gratanter exsolvere, volumus et apostolica auctoritate praecipimus ut nullus sacerdotum, regum, vel ducum, aut comitum, seu quaelibet magna aut prava persona, praesumat sibi in eo loco aliquas proprietatis conditiones, non haereditarii juris, non advocatiae, non investiturae, non cujuslibet potestatis, quae libertati monasterii noceant, vindicare, non ornamenta ecclesiae, sive possessiones invadere, minuere, vel alienare; sed ita sit ab omni saeculari potestate securus, et Romanae sedis libertate quietus, sicut constat Cluniacense monasterium et Massiliense manere; abbas autem advocatum quem voluerit eligat. Quod si is postmodum non fuerit utilis monasterio, eo remoto, alium constituat. Privilegium autem quod bonae memoriae praedecessor noster Alexander contra sanctorum Patrum statuta aliqua subreptione vel deceptione inductus eidem loco fecit, in quo Everardo comiti ejusque posteris advocatiam, et praeficiendi abbatis potestatem et totius rei administrationem concessit, nos canonicae correctionis sententia per apostolicam functionem utentes infirmamus, infringimus atque cassamus, et, ne per hoc alicujus temeraria cupiditas in audaciam suae perditionis erumpat, apostolica auctoritate in irritum revocamus. Si quis ergo contra hoc salubre praeceptum nostrum pertinaciter ire tentaverit, gratiam beati Petri se non dubitet amissurum; admonitusque semel, bis et tertio per competentes inducias, si non resipuerit et si delictum suum emendare contempserit, sciat se divino anathemate innodatum, et a corporis et sanguinis Dominici communione alienum. Illud etiam ad Romanae libertatis munus confirmandum subjungentes adjicimus ut, si aliquo tempore Constantiensi Ecclesiae praesidens ab apostolica sede discordaverit, eique inobediens fuerit (quod, confirmante Samuele, peccatum ariolandi et idololatriae scelus est (I Reg. XXXV), dicente quoque beato Ambrosio: «Haereticum esse constat qui Romanae Ecclesiae non concordat»), liceat abbati sibi suisque a

quocunque religioso episcopo placuerit ordinationes, consecrationes et quae ad episcopale officium pertinent expetere atque suscipere, vel ad apostolicam sedem recurrere. Observatores autem hujus nostri praecepti remissionem omnium peccatorum suorum et gratiam bonam a Domino consequantur.

Actum Lateranis octavo [VII] Idus Maii, indictione tertia.

**EPISTOLA XXV.
AD GUILIELMUM REGEM ANGLORUM.
(Anno 1080.)**

Hortatur ut Dei honorem suo praeponat honori, Deumque totis viribus integro corde diligat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **GUILIELMO** regi Anglorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Credimus prudentiam vestram non latere omnibus aliis excellentiores apostolicam et regiam dignitates huic mundo ad ejus regimina omnipotentem Deum distribuisse. Sicut enim ad mundi pulchritudinem, oculis carneis diversis temporibus repraesentandam, solem et lunam omnibus aliis eminentiora disposuit luminaria, sic, ne creatura, quam sui benignitas ad imaginem suam in hoc mundo creaverat, in erronea et mortifera traheretur pericula, providit in apostolica et regia dignitate per diversa regeretur officia. Qua tamen majoritatis et minoritatis distantia religio sic se movet Christiana, ut cura et dispensatione apostolicae dignitatis post Deum gubernetur regia. Quod licet, fili charissime, tua non ignoret vigilantia, tamen, ut pro salute tua indissolubiliter menti tuae sit alligatum, divina testatur Scriptura apostolicam et pontificalem dignitatem reges Christianos caeterosque omnes ante divinum tribunal repraesentaturam, et pro eorum delictis rationem Deo reddituram. Si ergo justo Judici, et qui mentiri nescit,

creaturarum omnium Creatori tremendo iudicio te sum repraesentaturus, iudicet diligens sapientia tua an debeam vel possim salutem tuam non diligentissime cavere, et tu mihi ad salutem tuam, ut viventium possideas terram, debeas vel possis sine mora non obedire. Provideas ergo ut pro te incessanter insistas, si te diligis, Deum honoremque Dei tibi tuoque praeponere honori, Deum munda mente, totis viribus, integro corde diligere. Crede mihi, si Deum pura mente, ut audis, et ut Scriptura praecipit, dilexeris, si Dei honorem, ut debes, in omnibus tuo praeponeris, qui fide nescit diligere, qui potens est etiam te praeponere, hic et in futuro te amplexabitur, et regnum tuum omnipotenti suo brachio dilatabit.

Data Romae, octavo Idus Maii, indictione tertia.

**EPISTOLA XXVI.
AD MATHILDEM REGINAM ANGLORUM.
(Anno 1080.)**

Ejus fidem commendat. Munera, quae offert, nulla alia se expetere ait quam vitam castam, rerum suarum in pauperes erogationem, et proximi dilectionem.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **MATHILDI** reginae Anglorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Ingenuitatis vestrae lectis litteris, quam fideli mente Deo obedias, quanta dilectione fidelibus tuis adhaereas intelleximus. Nos quoque quomodo mentis tuae memoria praesentes contineat, ex amplitudinis tuae promissionibus non minus percipimus, quibus designastis ut quidquid de vestris vellemus, si notum vobis fieret, sine mora susciperemus. Quod, filia charissima, qua suscepimus dilectione et quae munera a te optamus, sic intelligas. Quod enim aurum, quae gemmae, quae mundi

hujus pretiosa mihi a te magis sunt expectanda, quam vita casta, rerum tuarum in pauperes distributio, Dei et proximi dilectio? Haec et his similia a te munera optamus, ut integra et simplicia diligas nobilitatem tuam precamur, dilecta obtineas, habita nunquam derelinquas. His armis et similibus virum tuum armare, cum Deus tibi opportunitatem dederit, ne desistas. Caetera quae dimisimus per Hubertum filium et fidelem communem mandamus.

Data Romae, octavo Idus Maii, indictione tertia.

**EPISTOLA XXVII.
AD ROBERTUM REGIS ANGLORUM FILIUM.
(Anno 1080.)**

Monet ut patris monitis acquiescat, eique in omnibus honorem exhibens obediat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **ROBERTO** filio regis Anglorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Certi rumores morum tuorum, et tuae prudentiae et liberalitatis, qui usque ad nos pervenerunt, partim dilectione parentum, partim tua, nos laetificaverunt. Qui vero econtra quorundam pravorum consilio aures nostras molestaverunt ut priores hilarem, sic sinistri nos reddidere tristem. Nunc vero, quia per Hubertum filium nostrum audivimus te paternis consiliis acquiescere, pravorum vero omnino dimittere, laetamur. Insuper monemus et paterne precamur, ut menti tuae semper sit infixum quia quam forti manu, quam divulgata gloria quidquid pater tuus possideat ab ore inimicorum extraxerit, sciens tamen se non in perpetuum vivere, sed ad hoc tam viriliter insistere ut haeredi alicui suo dimitteret. Caveas ergo, fili dilectissime, admonemus, ne abhinc pravorum consiliis acquiescas quibus patrem

offendas et matrem contristeris. Sint tibi indissolubiliter infixae praecepta et monita divina: Honora patrem, et matrem, ut sis longaevus super terram (Exod. XX; Deut. V). Et illud: Qui maledixerit patri, vel matri, morte moriatur (Exod. XXI). Si vero ex honore patris et matris longior tibi tribuitur vita, econtra si dehonestas, quid tribuatur, liceat videas. Si autem ex maledictis mortem filio divina Scriptura intonat, multo certius ex malefactis certiore mortem insinuat. Quid ergo restat, si membrum Christi vis vivere et in mundo isto honeste conversari? Pravorum consilia ex officio nostro praecipimus penitus dimittas, Patris voluntati in omnibus acquiescas.

Data Romae, VIII Idus Maii, indictione III.

**EPISTOLA XXVIII.
AD EPISCOPUM BENEVENTANUM.
(Anno 1080.)**

Vult ut quemdam convictum haereticum exquirat et examinet; si resipiscentem invenerit, in nullo laesum dimittat; sin minus, per poenitentiam ad sanam doctrinam reducere curet; si obstinatum, ex archiepiscopatu expellat utque ejus causam una cum abbate montis Cassini et quibusdam episcopis definiat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, fratri et coepiscopo Beneventano R salutem et apostolicam benedictionem.

Fraternitati tuae notum facimus praesentium latorem Joannem presbyterum, virum quidem (sicut ex professione sua cognovimus) orthodoxum, nobis ex parte Synnadensis archiepiscopi Armenii conquestum esse super quodam nefario, quem nos ex ore suo convictum haereticum adjudicavimus, quod is ob hanc impietatem de Armenia expulsus gravem contra Armeniam ejusdem haeresis

gignat Latinae apostolicae catholicaeque Ecclesiae suspicionem, imo vero iudicium. Unde nos illius ecclesiae Armeniorum scilicet fidem (sicut ex hujus verbis didicimus) comprobantes, dilectioni tuae monendo praecipimus, ut praefatum haereticum, qui manus nostras, iudicium suae perfidiae formidans, suffugit, diligenter exquiras, et solerter examines. Si igitur illum resipuisse et ad catholicam fidem rediisse intelligentiae tuae constiterit, sane edoctum et confirmatum ac in nullo laesum dimittas incolumem. Si vero nondum ad matris Ecclesiae gremium et rectam fidem de sui erroris gravitate conversus fuerit, ad sanae doctrinae consilium per poenitentiae tramitem cum reducere commonendo procures. Quod si veris rationibus saluberrimis monitis tuis diabolico spiritu induratus acquiescere et sinceris intellectibus fidei consentire noluerit, ne rabies illius ignaros latere, et sic incautos valeat laedere, jubemus ut eum facias perfidiae nota in aperto signari, ac deinde ex toto archiepiscopatu tuo ipsum expulsum, haeresim ejus cunctis detegendo ubique, quantum potes, ut apostatam et Christianae unitatis inimicum non desinas persequi. Ut autem eum invenire, repertumque citius possis agnoscere, nomen ipsius Macharum [Macharion], et loci in quo moratur Frigentium, subjungimus. Hoc etiam tibi praecipimus ut junctus religioso abbati montis Cassini cunctisque tuis coepiscopis praefati haeretici causam discutias, discussamque definias. Insuper ferrum, quod nos sibi portare contradiximus, ulterius ferre interdico, ne hac hypocrisi incautas mentes amplius decipiat. Pecuniam vero, quam tanta fraude acquisivit, nostro praeepto sibi auferas pauperibusque distribuas.

LIBER OCTAVUS REGISTRI.

Anno Dominicae Incarnationis millesimo octuagesimo, pontificatus vero domini Gregorii anno septimo, indictione tertia.

**EPISTOLA PRIMA.
AD SYNNAIDENSEM ARCHIEPISCOPUM.**

Dolet quod audierit Armenorum ecclesiam a rectitudine catholicae fidei in quibusdam deviasse. Quod an ita sit ab eo scire cupit, et quid ipse de his et de omnibus ad fidem pertinentibus sentiat sibi per litteras et nuntios vult significari, et an quatuor concilia generalia recipiat. Monet ut credat quod catholica credit Ecclesia; non desistere a sacrificando in Ecclesia sua azyma. Graecorum calumnias significat, quibus etiam graviore injuria Romanam Ecclesiam in hoc persequuntur nihil facientem: quorum tamen fermentum nec reprobatur nec vituperatur. Hortatur ut extremi iudicii diem prae oculis habeat, Deumque precatur ut eum in concordia fidelium unitate custodiat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, G dilecto in Christo fratri Synnadenensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Summae sedis specula, cui, Deo auctore, licet indigni, praesidemus, ac universalis Ecclesiae sollicitudo, quam ipsius disponente providentia gerimus, compellit nos sicut de illorum qui se a Christi corpore separant perditione vehementer dolere, ita quoque de eorum qui recta sentiunt et unitatem fidei servare noscuntur salutari consensu, ineffabili laetitia congratulari. Proinde quoniam vestram, scilicet Armenorum, Ecclesiam a rectitudine fidei, quam ab apostolis et sanctis Patribus traditam universalis Ecclesia tenet, in quasdam pravas exorbitasse sententias nobis relatum est, profecto nimium paterni affectus compassione doluimus. Quorundam siquidem relatione didicimus in celebrandis sacrificiorum salutiferis sacramentis aquam vino penitus apud vos non admisceri, cum nemo Christianus, qui sacra novit Evangelia, dubitet e latere Domini aquam cum sanguine emanasse. Audivimus etiam quod contra morem sanctae

Ecclesiae vestrae non ex balsamo sanctum chrisma, sed ex butyro, conficiat, et quod Dioscorum Alexandrinum haeresiarcham, ob perfidiae suae duritiam in concilio Chalcedonensi depositum atque damnatum, veneretur et approbet. Haec autem licet praesentium portitor tuus legatus ita esse coram nobis negaverit, tamen ex fraternitate tua scire firmiter cupientes, volumus ut per hunc eundem Joannem presbyterum, et de istis rebus quid sentias, et de caeteris sicubi haesitas, ad nos procures cum sigillo tuo rescribere, ac deinceps dilectionis tuae litteras ad apostolicam sedem frequenter dirigere. Volumus etiam charitatem tuam litteris suis significare utrum vestra recipiat quod Ecclesia universalis amplectitur, fidem scilicet quatuor conciliorum, quae a sanctis Patribus comprobata, a Romanis pontificibus Silvestro, Leone aliisque apostolica sunt auctoritate firmata. Inter quos nihilominus beatissimus Gregorius papa doctor egregius majoribus ecclesiis Alexandrinae, Antiochenae, aliisque, in epistola sua (libro I, epist. 24) sese eam tenere his verbis testatus est: Quia corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem (Rom. X), sicut sancti Evangelii quatuor libros, sic quatuor concilia suscipere et venerari me fateor, Nicaenum scilicet, in quo perversum Aarii dogma destruitur; Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomii et Macedonii error vincitur; Ephesinum etiam primum, in quo Nestorii impietas iudicatur; Chalcedonense vero, in quo Eutychis Dioscorique pravitas reprobatur, tota devotione complector, integerrima approbatione custodio; quia in his velut in quadrato lapide sanctae fidei structura consurgit, et cujuslibet vitae atque actionis norma constitit. Quisquis eorum soliditatem non tenet, etiamsi lapis esse cernitur, tamen extra aedificium jacet. Quintum quoque concilium pariter veneror, in quo epistola quae Ibae dicitur erroris plene reprobatur, Theodorus personam Mediatoris Dei et hominum in duabus substantiis separans ad impietatis perfidiam cecidisse vincitur, scripta quoque Theodoriti, per quae

beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementiae prolata refutantur. Cunctas vero quas praefata veneranda concilia personas respuunt respuo, quas venerantur amplector; quia, dum universali sunt consensu constituta, se et non illa destruit, quisquis praesumit aut solvere quos ligant, aut religare quos solvunt. Quisquis ergo aliud sapit, anathema sit. His itaque sanctissimi viri praecipuique doctoris verbis diligenter declaratis, prudentiam tuam charitatis affectu commonendam censuimus, ut clausulam quam in illa laude subjungitis: Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis; istam videlicet: Qui crucifixus es, pro nobis, quoniam nulla Orientalium, praeter vestram, sed nec sancta Romana habet Ecclesia, vos totius scandali occasionem pravique intellectus suspicionem vitantes, superaddere de caetero mittatis. Si enim vas electionis, beatissimus Paulus de sumendis cibus melius sibi esse non manducare neque bibere quam ut frater scandalizaretur asseruit (I Cor. VIII), considerare debetis quam grave et periculosum sit, ubi saniori intellectu vitari potest, fratribus de fide scandalum generare. Quapropter fraternitas tua Ecclesiae cujus sibi cura commissa est tenendum putet, et credat sufficere quod catholica in orbem terrarum diffusa Ecclesia, Spiritu sancto illustrante edocta, sentire cognoscitur et tenere declaratur. De reliquo, quia cognovimus Ecclesiam vestram azyma sacrificare, et ob hoc a Graecis duntaxat imperitis quasi de haeresi reprehendi, volumus vos de temeraria garrulitate illorum multum mirari, sed nec ab instituto desistere, scientes eorum procacitatem non modo vobis hanc velut calumniam objicere, verum etiam de simili causa, graviore vero injuria, hucusque contra sanctam Romanam Ecclesiam insurgere, quae per beatum Petrum, quasi quodam privilegio, ab ipsis fidei primordiis a sanctis Patribus omnium mater Ecclesiarum adstruitur, et ita usque in finem semper habebitur: in qua nullus unquam haereticus praefuisse dignoscitur, nec unquam praeficiendum, praesertim Domino promittente,

confidimus. Ait enim Dominus Jesus: Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua (Luc. XXII). Et illi quidem suum fermentatum commendantes, reprehensionis in nos levissima verba contumaciter joculari non desinunt. Nos vero azymum nostrum inexpugnabili secundum Dominum ratione defendentes, ipsorum fermentatum nec vituperamus nec reprobamus, sequentes Apostolum dicentem mundis esse omnia munda (Tit. I). Sed ad detegendam et contemnendam Graecorum temeritatem nunc ista sufficiant. Dilectioni vero tuae iterum inculcando mandamus ut de suprascriptis, et de aliis quae ad fidem pertinere cernuntur, qualiter teneas per memoratum presbyterum, aut per alium idoneum nuntium tuas ad nos litteras mittere studeas. Insuper etiam, licet solertiam tuam bene doctam credamus, ex debito tamen eam charitatis affectu paucis monemus, quasi districti examinis diem semper prae oculis habens, commissae sibi sollicitudinis sarcinam cogitet; et, quantum illum sine dilatione celeriter approximare considerat, tanto de reddenda pecuniae ratione propensius vigilare non negligat quo severus Foenerator, idemque rigidus Arbiter non de male infosso talento quid deputet poenis inveniatur, sed de multiplicato lucro arridens vos ad fructum beatæ retributionis percipiendum invitet. Omnipotens Deus, cujus est quidquid recte sapimus, sentimus et credimus, ipse mentem tuam fraternitatis uberius illuminando per sani intellectus tramitem dirigat, et te in concordia fidelium unitate conservans ita gubernet atque custodiat ut et subjectos tibi populos efficaciter de divina scientia possit instruere, et cum ipsis sempiternam gloriam ingredi, pro eis vero valeas præmia summa percipere.

Data octavo Idus Junii.

Juramentum Roberti ducis.

Ego Robertus, Dei gratia et sancti Petri, Apuliae, et Calabriae et Siciliae dux, ab hac hora et deinceps ero

fidelis sanctae Romanae Ecclesiae, et apostolicae sedi et tibi, domino meo Gregorio, universali papae. In consilio vel facto, unde vitam aut membrum perdas, vel captus sis mala captione non ero. Consilium, quod mihi credideris et contradixeris ne illud manifestem, non manifestabo ad tuum damnum, me sciente. Sanctae Romanae Ecclesiae tibi que adjutor ero ad tenendum, acquirendum, et defendendum regalia sancti Petri, ejusque possessiones pro meo posse contra omnes homines, excepta parte Firmanae marchiae, et Salerno atque Amalphi, unde adhuc facta non est definitio, et adjuvabo te ut secure et honorifice teneas papatum Romanum. Terram Sancti Petri, quam nunc tenes, vel habiturus es, postquam scivero tuae esse potestatis, nec invadere nec acquirere quaeram, nec etiam depraedari praesumam absque tua tuorumque successorum, qui ad honorem sancti Petri ordinati fuerint, certa licentia, praeter illam quam tu mihi concedes, vel tui concessuri sunt successores. Pensionem de terra Sancti Petri, quam ego teneo aut tenebo, sicut statutum est, recta fide studebo ut illam annualiter sancta Romana habeat Ecclesia. Omnes quoque Ecclesias, quae in mea persistunt dominatione cum illarum possessionibus dimittam in tua potestate, et defensor ero illarum ad fidelitatem sanctae Romanae Ecclesiae. Et si tu vel tui successores ante me ex hac vita migraveritis, secundum quod monitus fuero a melioribus cardinalibus, clericis Romanis et laicis, adjuvabo ut papa eligatur et ordinetur ad honorem sancti Petri. Haec omnia suprascripta observabo sanctae Romanae Ecclesiae, et tibi eum recta fide, et hanc fidelitatem observabo tuis successoribus ad honorem sancti Petri ordinatis, qui mihi, si mea culpa non remanserit, firmaverint investituram a te mihi concessam.

Actum Ciprani, tertio Kalendas Julii.

Investitura domini Gregorii papae, qua Robertum ducem investivit.

Ego Gregorius papa investio te, Roberte dux, de terra quam tibi concesserunt antecessores mei sanctae memoriae Nicolaus et Alexander. De illa autem terra quam injuste tenes, sicut est Salernus, et Amalphia et pars marchiae Firmanae, nunc te patienter sustineo, in confidentia Dei omnipotentis et tuae bonitatis, ut tu postea exinde ad honorem Dei et sancti Petri ita te habeas, sicut et te agere et me suscipere decet sine periculo animae tuae et meae.

Actum ut supra.

Constitutio reddendi census, in die resurrectionis Domini, duodecim videlicet denariorum Papiensis monetae, de tota Apulia, Calabria et Sicilia.

Ego Robertus, Dei gratia et sancti Petri, Apuliae, et Calabriae et Siciliae dux, ad confirmationem traditionis et ad recognitionem fidelitatis, de omni terra quam ego teneo proprie sub dominio meo, et quam adhuc nulli Ultramontanorum ita concessi ut teneat, promitto me annualiter pro unoquoque jugo boum pensionem, duodecim scilicet denarios Papiensis monetae, persoluturum beato Petro, et tibi domino meo Gregorio papae, et omnibus successoribus tuis, aut successorum tuorum nuntiis. Hujus autem pensionariae redditionis erit semper terminus finito quoque anno sanctae resurrectionis dies Dominicus. Sub hac vero conditione hujus persolvendae pensionis obligo me et meos sive haeredes sive successores tibi domino meo Gregorio papae et successoribus tuis.

**EPISTOLA II.
AD HUGONEM ABBATEM CLUNIACENSEM.
(Anno 1080.)**

Perstringit scelus Roberti monachi Simoniaci, quem jubet ab abbate suo corrigi, et ab introitu ecclesiae et omni ecclesiastico ministerio separari. Regem quoque illius fraude deceptum moneri vult, nisi resipuerit, excommunicandum fore, et omnes fideles in partibus Hispaniae fore sollicitandos. Monet etiam abbatem curare ut sui monachi, in Hispaniae partibus dispersi, ad proprium monasterium redeant; et nullam ibidem ordinationem vires habituram significat, nisi quae legati apostolici auctoritate fuerit corroborata.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, HUGONI venerabili Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanta impietas a monasterio vestro per Roberti monachi vestri praesumptionem exierit, ex litteris Richardi legati nostri, abbatis videlicet Massiliensis, potes cognoscere. Qui nimirum Robertus, Simonis Magi imitator factus, quanta potuit malignitatis astutia adversus beati Petri auctoritatem non timuit insurgere, et centum millia hominum, qui laboris nostri diligentia ad viam veritatis redire coeperant, per suggestionem suam in pristinum errorem reducere. Cujus iniquitati non solum te consensisse non credimus, verum etiam pro immanitate sceleris nobiscum tristari, et ad exercendam debitam ultionem animum habere intelligimus, praesertim cum fidei nostrae antiquum praebeas experimentum de honore sanctae Romanae Ecclesiae idem nobiscum sentire, et ad executionem justitiae, quae, frigescente charitate, jam pene terris excessit, libertatem rectitudinis reservasse. Ab hac utique animi concepta certitudine nullus rumor, nulla suggestio poterit nos divellere; sed neque illi, qui de multis adversum vos negotiis murmurant, ante tempus fraternae colloctionis ad suspicandum aliud poterunt nobis scandalum generare. Nam, ut de aliis taceamus, pene omnes qui nobiscum sunt fratres, nisi freno rationis nostrae retinerentur, amorem

ab eis loco vestro exhibitum in gravem inimicitiam convertissent. Quapropter, salutem vestram, sicut nostram, diligentes, monemus ut subditos vestros corrigentes, hujusmodi murmurationis occasionem religionem vestram diligentibus nobis non praebeatis. Specialiter autem admonemus ut Robertum illum, qui supradictae iniquitatis auctor exstitit, qui diabolica suggestionem Hispaniensi Ecclesiae tantum periculum invexit, ab introitu ecclesiae, et ab omni ministerio rerumstrarum, separetis, donec ad vos redeat, et temeritatis suae dignam ultionem suscipiat. Regem quoque illius fraude deceptum diligenter litteris tuis intelligere facias beati Petri iram et indignationem, atque, si non resipuerit, gravissimam adversum se et regnum suum ultionem provocasse, quod legatum Romanae Ecclesiae indecenter tractavit, et falsitati potius quam veritati credidit. De quibus digne Deo et beato Petro satisfactorius, sicut legatum nostrum dehonestavit, ita se sibi per debitam humilitatem et condignam reverentiam commendabilem faciat ac devotum. Significare etiam te sibi dignum ducimus nos eum, si culpam suam non correxerit, esse excommunicaturos, et quotquot sunt in partibus Hispaniae fideles sancti Petri ad confusionem suam sollicitaturos. Qui si minus praeceptioni nostrae obedirent, non gravem existimaremus laborem nos ad Hispaniam proficisci, et adversum eum quemadmodum Christianae religionis inimicum dura et aspera moliri. Tui etiam studii sit ut monachi in eisdem partibus injuste dispersi ad proprium redeant monasterium et nulla ibidem ordinatio vires obtineat, nisi quae legati nostri fuerit auctoritate probata. Volumus etiam ut alteram epistolam nostram regi praedicto deferri praecipias.

Data Ciprani [Carpetani. cod. Mut. Coperani], quinto Kalendas Julii, indictione tertia.

**EPISTOLA III.
AD ALPHONSUM CASTELLAE REGEM.
(Anno 1080.)**

Monet ut, remotis malis consiliariis, legati apostolici salutaribus monitis acquiescens, de emendatione sua se et Dei Ecclesiam laetificet, illicitum connubium cum uxoris suae consanguinea initum respuat, et ne se ab incestae mulieris amore abripi sinat. Robertum monachum, seductorem ac regni perturbatorem, debitas temeritatis ac sceleris poenas daturum significat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectissimo in Christo filio regi ADELPHONSO, salutem et apostolicam benedictionem.

Dici non potest, fili charissime, quantum nos, referente filio nostro apostolicae sedis legato Richardo, nobis cognita praeclara tua obedientia laetificaverat. Tu enim coram Deo semper in visceribus nostris eras, tu apud homines maximum nobis exemplum egregiae virtutis eras, de te apud alios reges gloriabamur, te vere Christianum regem, et ideo vere regem nos habere in parte Domini Jesu contra membra diaboli gaudebamus. Unde et bona tua fragrantia multas jam regiones asperserat, et velut sol quidam in occiduis natus orientem versus coelestis luminis radios emittebat. At nunc comperto quod diabolus tuae saluti et omnium qui per te salvandi erant, more suo invidens, per membrum suum, quemdam Robertum pseudomonachum, et per antiquam adjutricem suam, perditam feminam, viriles animos tuos a recto itinere deturbavit; quantum de te primo fueramus gavis, tantum nunc confundimur, erubescimus, contristamur. Quapropter ut cognoscas quantum circa te pie solliciti sumus, per bonitatem et gloriam Christi te paterna voce monemus et contestamur, remove a te quantocius consiliarios falsitatis; corrumpunt quippe mores bonos colloquia prava (I Cor. XV). Acquiesce autem

per omnia legato nostro fratri Richardo; quem nisi prudentem et religiosum cognovissem, nostras ei vices nullatenus commissem. Non te a salutaribus monitis atque institutis nostris incestae mulieris amor abripiat, quia mulieres apostatare faciunt sapientes (Eccli. XIX). Ipsum quippe regem sapientissimum Salomonem incestus mulierum turpiter amor dejecit, et florentissimum regnum Israel Dei judicio pene totum de manu posteritatis ejus abripuit. Proinde per Dominum nostrum Jesum Christum, et per potentiam adventus ejus, nec non et ex auctoritate beatissimorum apostolorum Petri et Pauli iterum monemus atque praecipimus, ne te ipsum despicias, ne in gloria tua maculam ponas, ne posteritatem carnis tuae inutilem et reprobam facias. Vires resume; illicitum connubium, quod cum uxoris tuae consanguinea inisti, penitus respue. De tua emendatione nos et totam Ecclesiam Dei cito laetifica, ne, si inobediens (quod avertat Deus!) esse malueris, iram Dei omnipotentis incurras, et nos (quod valde inviti dolentesque dicimus) beati Petri gladium super te evaginare cogamur. Praedictum sane nefandissimum Robertum monachum seductorem tui et perturbatorem regni, ab introitu ecclesiae separatum, intra claustra monasterii Cluniacensis in poenitentiam retrudi decernimus. Sed abbas Cluniacensis nos imitando id faciet; eadem enim via, eodem sensu, eodem spiritu ambulamus. Deus autem omnipotens nos de tua correctione cito exhilarare dignetur, fili charissime.

**EPISTOLA IV.
AD RICHARDUM.
(Anno 1080.)**

Consolatur eum de hostium persecutionibus. Ad patientiam hortatur, promittens se interim curaturum ut Robertus pseudomonachus sui sceleris poenas luat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, RICHARDO charissimo filio, salutem et apostolicam benedictionem.

Quia missis litteris significasti nobis antiquum hostem opus tuum, ad utilitatem Christianam ex parte directum, per membra sua, non praeter solitum, impedisse, hac per hoc fraternitatem tuam tristitiam nimiam incurrisse, nos quoque tibi merito compatientes, eodem tecum afficimur moerore. Sed cum memoriae reducitur quanta et qualia apostoli, successores etiam eorum, in aedificatione fundamenti Ecclesiae partim a paganis, partim a falsis Christianis sint passi, de misericordia Domini confisi resumimus vires, victoriae triumphum plenissima fiducia de eodem hoste procul dubio, ut nostri priores, exspectantes. Patientia atque perseverantia impraesentiarum religioni tuae omnino sunt necessariae, solenti dictum ab Apostolo non coronari nisi qui legitime certaverit (II Tim. II), debita praemissa exhortatione; nos tamen studio tuo in nullo deerimus, Cluniacensi abbati mittendo querelae tuae litteras una cum nostris, quatenus Robertum pseudomonachum quamcitus ad monasterium redire compellat, eundem ab ingressu ecclesiae coerceat, et tam gravis poenitentiae squalore diutino afficiat, quod in pravo contra te, imo contra Deum, commisso opere, mulctationem sentiat poenitentiae.

**EPISTOLA V.
AD EPISCOPOS APULIAE ET CALABRIAE.
(Anno 1080.)**

Queritur de quorundam episcoporum praesumptione contra Romanam Ecclesiam; quos tamen, ut alios similes, tum Alexandri papae cum suo tempore, confusos remansisse narrat, sed postea obdurato corde, qui ad sensum redire debuerant denuo adversus eandem conspirasse, et Ravennatem episcopum haeresiarcham constituisse. Quare sperans eorum superbiam praecipit ruituram, et quietem sanctae Ecclesiae confusis hostibus

dilatandam fore, hortatur eos ut laboranti Ecclesiae orationibus succurrant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo fratribus et coepiscopis, per principatus, et Apuliam et Calabriam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Fraternitatem vestram credimus non latere quod plures Satanae discipuli, qui falso nomine per diversas regiones censentur episcopi, diabolica inflammati superbia, sanctam Romanam Ecclesiam conati sunt confundere; sed per auxilium omnipotentis Dei, et auctoritatem beati Petri, iniqua eorum praesumptio, sicut eis verecundiam et confusionem, ita apostolicae sedi gloriam contulit et exaltationem. Siquidem a minimo usque ad maximum, videlicet H . . . [scilicet Henricum regem] qui vertex regem [forte, regum. HARD.], qui vertex et auctor pestiferi consilii fuisse probatur, per plurima corporum et animarum pericula persensit quantas beati Petri auctoritas ad ulciscendam eorum iniquitatem vires obtineat. Scitis enim quia tempore domini nostri papae A [Alexandri] quod idem H [Henricus] injuriae Ecclesiae Beati Petri per Cadulum [qui alibi Cadalous. HARD. cedulam] inferre excogitaverit, et in quantam quamque turpissimam, mundo teste, confusionis foveam cum eodem Cadulo cadere meruit, et quanto honore quantisque triumphis in exercitatione illius certaminis R. P. [reverenda paternitas, hoc est respublica. HARD.] nostra profecerit. Scitis etiam quam detestandis conspiracyibus ante annos tres, praecipue Longobardorum episcopi se adversum nos, eodem H principante, armaverunt, et quod per defensionem beati Petri illaesi et incolumes non sine magna nostra, nostrorumque fidelium honoris exaltatione remansimus. Illis vero priorem arbitrantibus non sufficere sibi confusionem, a planta pedis usque ad verticem apostolicae ultionis quantum ferierit [al., ferverit. HARD.]

gladius, adhuc plaga incurabilis praestat indicium. Sed in his omnibus obduratas, meretricum more, frontes gerentes, et impudentia sua iram sibi justi iudicii thesaurizantes, qui respectu contumeliae suae ad sensum redire debuerant, patrem suum secuti, qui dixit: Ponam sedem meam ab aquilone, et ero similis Altissimo (Isai. XIV), pristinam conspiracy adversus Dominum et sanctam universalem Ecclesiam conati sunt innovare, et hominem sacrilegum, et sanctae Romanae Ecclesiae perjurum, nec non per universum R . . . [hoc est Romanum. HARD.] orbem nefandissimis sceleribus denotatum W . . . [hoc est Wiveicum. HARD, Gibertum] dicimus sanctae Ravennatis ecclesiae devastatorem, Antichristum sibi et haeresiarcham constituere. In quo nimirum Satanae conventu illi interfuere quorum est vita detestabilis, et ordinatio haeretica immensitate multimodi criminis. Siquidem ad hanc insaniam illa demum eos desperatio traxit quod neque precibus, neque servitiorum aut munerum promissionibus, scelerum suorum veniam apud nos maluerit impetrare, nisi forte vellent iudicio ecclesiastico nostraeque censurae se, mediante misericordia, sicut decet officium nostrum, submittere. Hos itaque nullis rationibus fultos, imo omnium criminum conscientia perditissimos, tanto magis vilipendimus quanto ipsi se altiora conscendisse confidunt. Per misericordiam quippe Dei et orationem beati Petri, quae Simonem Magum, eorum utique magistrum, ad altiora tendentem mirabiliter dejecit, speramus ruinam eorum non diu remoraturam, et quietem sanctae Ecclesiae, victis et confusis hostibus suis, more solito gloriosissime dilatandam. Vos itaque, dilectissimi fratres, innocentiam communis matris vestrae sanctae Romanae Ecclesiae perpendentes, et quantum diabolus membra sua ad inferendam praefatae Romanae Ecclesiae inquietudinem exerceat, considerantes, sicut decet, et officii vestri debitum exigit, orationibus aliisque modis, quibus laboranti matri succurrendum est, operam studiumque impendite, quatenus appareat vos legitimos ejus filios

esse, ipsiusque contumeliam, partita nobiscum laboris diligentia, ex corde sentire. Quod si fueritis socii compassionis, eritis, auxiliante Deo, laetitiae participes et consolationis. Caetera quae non inseruimus, legatis nostris, quibus sicut nobis credere potestis, referenda commisimus.

Data Cicani, duodecimo Kalendas Augusti.

**EPISTOLA VI.
AD EOSDEM.
(Anno 1080.)**

Ut Michaeli imperatori Constantipolitano, ab imperatoria dignitate injuste ejecto, et apostolicae sedis ac Roberti ducis auxilium imploranti, subveniant. Praecipit militibus qui apud eum militare voluerint ut ei fideliter inserviant; mandatque episcopis ut eos milites moneant, ut rectam fidem erga eum servent, timorem et amorem Dei prae oculis habeant, et in bonis operibus perseverent, sicque illos a peccatis absolvant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, fratribus et coepiscopis in Apulia et Calabria commorantibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum esse prudentiae vestrae non dubitamus gloriosissimum imperatorem Constantinopolitanum, Michaellem videlicet, ab imperialis excellentiae culmine indigne potius et malitiose, quam juste aut rationabiliter, esse dejectum, qui auxilium beati Petri, necnon filii nostri gloriosissimi ducis Roberti flagitaturus Italiam petiit. Quapropter nos, licet indigni, sedis ipsius curam gerentes, compassionis visceribus moti, precibus illius, nec non ejusdem ducis, annuendum esse censuimus, et a fidelibus beati Petri subveniendum sibi fore putavimus. Igitur quia inter caetera multimoda suffragia, istud non minus profuturum memorati principes existimant,

scilicet, ut milites auxiliares, recta fide, non dissimilibus animis ire constanter in adiutorium et defensionem praefati imperatoris debeant, apostolica auctoritate praecipimus quatenus illi qui militiam ipsius intrare statuerint, in contrariam partem proditoria tergiversatione transire non audeant, verum (quod Christianae religionis honor et debitum postulat) ei praesidium fideliter impendant. Dilectioni quoque vestrae nihilominus praecipiendo mandamus ut eos qui cum eodem duce et praedicto imperatori transfretaturi sunt, diligentissime, ut vestrum officium exigit, moneatis condignam poenitentiam agere, et rectam fidem, sicut decet Christianos, circa illos servare, in omnibus actibus suis timorem Dei et amorem prae oculis habere, et in bonis operibus perseverare; sicque illos fulti nostra auctoritate, imo beati Petri potestate, a peccatis absolvite.

Data octavo Kalendas Augusti.

**EPISTOLA VII.
AD UNIVERSOS FIDELES.
(Anno 1080.)**

Multorum principum auxilium promissum sibi praesto esse significans, se Ravennam armata manu venturum ait, ut eam ecclesiam de manibus impiorum eripiat. Quare hortatur ut eorum impiorum superbiam et conatus una secum contemnant; unde sanctae Ecclesiae pacem divina clementia stabiliendam fore sperent.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, fratribus et coepiscopis Christianam religionem defendentibus, caeterisque clericalis ac laicalis ordinis Sancti Petri fidelibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum sit dilectioni vestrae nos, tam per nos ipsos quam et per legatos nostros, cum duce R . . . [Roberto],

et Jordane caeterisque potentioribus Nortmannorum principibus fuisse locutos, qui profecto unanimiter promittunt se (sicut jurati sunt) ad defensionem sanctae Romanae Ecclesiae nostrique honoris contra omnes mortales auxilium impensuros. Idipsum quoque nobis, et qui circa Urbem longe lateque sunt, et in Tuscia caeterisque regionibus principes firmiter pollicentur. Unde post Kalendas Septembris, postquam tempus frigescere coeperit, cupientes sanctam Ravennatem (S. R.) ecclesiam de manibus impiis eripere, et Patri suo beato Petro restituere, partes illas armata manu (sicut de Domino speramus) petemus, ac per ipsius auxilium nos eam liberaturos haud dubie credimus. Quapropter nos audaciam impiorum, eorumque qui nos, imo in beatum Petrum, se erexerunt, machinationes pro nihilo ducentes, volumus atque hortamur vos superbiam conatusque illorum aequae nobiscum contemnere, tanto de ruina eorum certiores quanto eos ad altiora niti ascendere cernitis. Talibus namque Propheta imprecans ait: Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper (Psal. LXXIII); aperte declarans quia audax impietas eo magis casui vicinior exstat quo amplius se ascendisse existimat. Vos ergo qui Deum timetis, et beati Petri fidelitatem tenetis, de misericordia Domini nullatenus haesitantes prorsus sperate, et nefandorum perturbationem merita ruina cito sedendam, et sanctae Ecclesiae pacem et securitatem (sicut de divina clementia confidentes promittimus) proxime stabiliendam.

**EPISTOLA VIII.
AD ALPHANUM EPISCOPUM SALERNITANUM.
(Anno 1080.)**

Gratulatur de beati Matthaei apostoli corporis inventione. Hortatur episcopum, ut reliquias debita veneratione prosequatur, ac moneat ducem R et ejus

conjugem, ut tam insigni patrono reverentiam et honorem decenter exhibeant, et ejus opem promereri contendant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, fratri et coepiscopo Salernitano **ALPHANO** salutem et apostolicam benedictionem.

Divinae pietatis respectui gratias ingentes referimus, cujus dignatio thesaurum magnum totique mundo profuturum nostris temporibus misericorditer revelavit. Non immerito tuae quoque dilectioni gratulamur, quae tantae laetitiae coelitus revera ostensae participes nos efficere sollicite procuravit. Credimus siquidem et incunctanter asserimus, de tanti corporis inventione, non solum ipsum beatum Matthaeum apostolum, verum etiam caeteros coapostolos cum sanctis omnibus, ipsisque coelestibus spiritibus et gloriosa Dei genitrice Maria, mortalibus congaudere, atque ipsorum omnium studia circa humanum genus hoc tempore quam aliis multo propensiora multumque esse exuberantiora. Si enim caeteris temporibus sanctorum nos patrocinia pia non deserunt, certissime tunc potissimum speranda sunt eorum auxilia, cum sanctissima eorum corpora nobis quasi rediviva divino nutu manifestantur; et sicut per corporei aspectus intuitum tanquam fides cernitur, spes jam tenetur, ita eorum beneficia tunc erga devotos renovari uberiusque redundare credendum est. Unde et jam sancta universalis Ecclesia, dudum magnis turbinibus variisque tempestatum procellis impulsa, clamorem suum a Domino exauditum non dubitet, sed ad quieti littoris securitatem alacres oculos e vicino intendens, beati Matthaei apostoli praesidium juxta contempletur quoniam jam nunc dubie agit in portu cui suam praesentiam ostendit gubernator antiquus. Quapropter de tanti thesauri revelatione tua fraternitas exsulet in Domino, beatissimas reliquias debitae venerationis obsequiis dignis amplectens, gloriosum ducem R ipsiusque nobilissimam conjugem hortetur et moneat,

quatenus tam insigni patrono, qui se eis demonstrare dignatus est, reverentiam et honorem decenter exhibentes, ipsius gratiam et auxilium sibi suisque promereri nisibus summae devotionis contendant.

Data Romae, decimo quarto Kalendas Octobris.

**EPISTOLA IX.
AD GERMANOS.
(Anno 1080.)**

Calamitatum Ecclesiae causam peccatis ascribit; sed patientia et spe opus esse ostendit. Hortatur itaque primum sacerdotes, ut subditorum actiones corrigant; deinde caeteros omnes, ut fiduciam in Domino constituent; sperat tamen nonnullos ad gremium matris Ecclesiae conversum iri.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus archiepiscopis, episcopis, diversique ordinis ac potestatis clericis et laicis in Teutonico regno morantibus, illis duntaxat qui sanctae Romanae Ecclesiae fideliter obediunt, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam nihil in terra sine causa fit (Job. V), sicut sapientis verba testantur, quod dudum sancta Ecclesia fluctuum procellarumque mole concutitur, quodque tyrannicae percussione hactenus rabiem patitur, non nisi peccatis nostris exigentibus evenire credendum est. Nam judicia quidem Dei verissime omnia justa sunt; sed inter haec omnia, clarissimi, dispositionis divinae patientiae virtus habenda est et spei certitudo ad coelestis misericordiae respectu firmiter est extendenda; cujus manus nec ad exaltandam fidelium humilitatem imbecillis, nec ad dejiciendam hostilis elationis superbiam invenitur invalida. Quod si culparum morbis poenitentiae medicamen adhibuerimus, et excessus ac negligentias nostras ipsi districte corrigendo ad justitiae

formam mores nostros instituerimus, profecto, superna virtute auxiliante, et inimicorum rabies cito peribit et diu desideratam pacem atque securitatem Ecclesia sancta recipiet. Quare vobis specialiter, qui in sacerdotalis regiminis apice praesidetis, nunc loquimur, ad quorum sollicitudinem subditorum vita pertinere dignoscitur, et quos de commisi gregis cura in venturo examine rationem reddere convenit, ut subjectorum actus et conversationem, nulla gratia vel timore praepediente, diligenter inspiciatis, et discretæ correctionis acie quae amputanda sunt resecare, secundum quod a matre vestra sancta Romana Ecclesia accepistis, non negligatis; illud propheticum in memoria semper habentes: Sacrificate sacrificium justitiae, et sperate in Domino (Psal. IV). De caetero dilectionem omnium vestrum monemus atque hortamur, fiduciam vestram in Domino et in potentia virtutis ejus constituite quoniam fini appropinquavit adversariorum malitia, ita ut qui desperantes in Dominum et sanctam Romanam, omnium matrem, Ecclesiam se extulerunt, temeritatis poenas, haud multum tardante merita ruina, persolvant. Nonnulli tamen, quod de cunctis optaremus, per misericordiam Dei de errore suo et iniquitatis via poenitentes ad gremium matris convertuntur Ecclesiae.

Data X Kal. Octobris.

EPISTOLA X. AD ORZOCCUM JUDICEM CALARITANUM.

Devotionem ejus erga beatum Petrum in honore praestito legato apostolico agnoscens, monet ut quae ab ipso legato audivit memoria teneat, neve moleste ferat quod quemdam archiepiscopum barbam radere coegit; sed ipsum ut pastorem suscipiens, de ejus consilio omnem potestatis suae clerum barbam radere compellat. Se noluit ait assensum iis dare qui terram ipsius invadendi facultatem sibi concedi petierunt, neque daturum, si

fidem servare voluerit; imo, si quis id attentaverit, a se prohibitum iri, eumque beati Petri auxilium, si in ejus fidelitate permanserit, habiturum.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei glorioso judici Calaritano ORZOCCO [forte verius ORZOCCOR, ut lib. I, ep. 41. HARD.] salutem et apostolicam benedictionem.

Gratias omnipotenti Deo referimus quod tua sublimitas, beatum Petrum recognoscens, debitum honorem et reverentiam legato nostro Populoniensi episcopo Vu. . . . exhibuit: ac proinde ita devotionem tuam in illo suscipimus, quasi nobis, imo beato Petro praestiteris, dicente Domino: Qui vos recipit, me recipit (Matth. X). Dilectionem ergo tuam monemus, ut ea quae a praefato legato nostro atque Azone prudenti viro audivisti, alta memoria semper retineas, si tui memoriam in nobis ante Dominum jugiter esse desideras. Nos enim memorati episcopi hortatu et precibus, qui se a te reverenter susceptum honorificeque tractatum testatur, apud illum, cujus vice licet indigni fungimur, te in mente specialiter deinceps habere optamus. Nolumus autem prudentiam tuam moleste accipere quod archiepiscopum vestrum Jacobum consuetudini sanctae Romanae Ecclesiae, matris omnium Ecclesiarum, vestraeque specialiter obedire coegimus, scilicet ut, quemadmodum totius occidentalis Ecclesiae clerus, ab ipsis fidei Christianae primordiis, barbam radendi morem tenuit, ita et ipse frater noster vester archiepiscopus raderet. Unde eminentiae quoque tuae praecipimus ut ipsum, ceu pastorem et spiritualem patrem, suscipiens et auscultans, cum consilio ejus omnem tuae potestatis clerum barbas radere facias atque compellas; res quoque omnino renuentium, nisi demum consenserint, publices, id est juri Calaritanae Ecclesiae tradas, et ne ulterius inde se intromittant constringas, nec non ipsum ad honorem Ecclesiarum defendendum promptissime adjuves.

Praeterea nolumus scientiam tuam latere nobis terram vestram a multis gentibus esse petitam, maxima servitia, si eam permitteremus invadi, fuisse promissa, ita ut medietatem totius terrae nostro usui vellent relinquere partemque alteram ad fidelitatem nostram sibi habere. Cumque hoc non solum a Nortmannis, et a Tuscis ac Longobardis, sed etiam a quibusdam Ultramontanis crebro ex nobis esset postulatum, nemini in ea re unquam assensum dare decrevimus, donec ad vos legatum nostrum mittentes animum vestrum deprehenderemus. Igitur quia devotionem beato Petro te habere in legato suo monstrasti, si eam, sicut oportet, servare volueris, non solum per nos nulli terram vestram vi ingrediendi licentia dabitur, sed etiam, si quis attentaverit, et saeculariter et spiritualiter prohibebitur a nobis ac repulsabitur. Auxilium denique B. Petri, si in ipsius fidelitate perseveraveritis, procul dubio, quod non deerit vobis, et hic et in futurum promittimus.

Data tertio Nonas Octobris.

**EPISTOLA XI.
AD REGEM SUECIAE.
(Anno 1080.)**

Gaudet quosdam sacri verbi ministros illius terram ingressos, seque de ejus salute spem magnam habere asserit, cum Gallicana Ecclesia de thesauris sanctae matris Romanae Ecclesiae acceperit. Atque ut is uberiores religionis gratiam assequatur, vult sibi ab eo aliquem mitti, qui gentis illius mores sibi recenseat, et mandata apostolica ad eum referat. Interim commissum sibi regnum in justitia regat.

**GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei I
glorioso Sueonum [Suetonum] regi, salutem et
apostolicam benedictionem.**

Quoniam regni tui terram quosdam sacri verbi ministros fuisse ingressos audivimus, noverit excellentia tua nos in Domino multum laetari; deinceps quoque, de salutis vestrae reparatione plurimum spei indubitanter habere. Gallicana siquidem Ecclesia non vos alienis documentis instruxit, sed quod de thesauris matris suae sanctae Romanae Ecclesiae accepit, salubri vobis eruditione contradidit. Quapropter, ut Christianae religionis et doctrinae gratiam obtineatis uberiolem, volumus celsitudinem tuam aliquem episcopum, vel idoneum clericum, ad apostolicam sedem dirigere, qui et terrae vestrae habitudines gentisque mores nobis suggerere, et apostolica mandata de cunctis pleniter instructus ad vos certius queat referre. Interim vero monemus ut prudentia tua commissum sibi regnum in concordiae justitiaeque custodia dirigat atque disponat, ac ita circa subjectos pacis jura et aequitatis distriktionem servare inter caetera virtutum studia satagat, quatenus per temporalis regiminis sollicitudinem mereatur aeterni percipere securitatem, et cum justis vocem, totius jucunditatis plenam, in extremo examine digne possit audire: Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi (Matth. XXII).

Data quarto Nonas Octobris.

**EPISTOLA XII.
AD FIRMANOS, RAVENNATES, ET TUSCOS.
(Anno 1080.)**

Queritur Ravennatem Ecclesiam ab ejus sacrilego archiepiscopo devastatam. Quo in Romana synodo excommunicato ac deposito, ipsam Ecclesiam in pristinum statum reducere, eique de idonea persona providere cupiens, praecipit ut sibi in ea re unanimes sint adjumento.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus episcopis, abbatibus, clericis atque laicis in marchia Firmana, Tuscana, et in exarchatu Ravennati constitutis, qui sanctae Romanae Ecclesiae, sicut Christianos oportet, obediunt, salutem et apostolicam benedictionem.

Prudentiae vestrae notum esse non dubitamus, quanto religionis cultu sancta Ravennas Ecclesia pollere, quantisque rerum necessariorum copiis solita sit praeteritis annis affluere, quodque magis illius interest, quam speciali dilectione matri suae sanctae Romanae Ecclesiae ab ipso fidei Christianae principio semper adhaeserit. Cujus antiquum decus in spiritualibus et saecularibus profecto cum reminiscimur, non sine gravi moerore eam in tanta devastatione laborantem nunc cernimus, et ut apertius intelligatis, certe persuasorem destructoremque ipsius Vu dictum archiepiscopum ita religionem ejus disperdidisse, et bona dilapidasse, non minori fere dolore sufferimus, quam si idem sanctae Romanae Ecclesiae pro audacia sua fecisset. Verum cum caetera facta illius perpenduntur, haec non tantopere miranda videntur. Quippe qui perjurium de inobedientia et infidelitate committere non timuit, quique contra ipsam apostolicam sedem, cui pejeraverat, conspirare pro minimo habuit, eamque invadere cogitans, eodem modo dissipare vehementissime cupiit, homo superbissimus, nefandorum scelerum sibi conscius; cui mirum debet videri, si, adepta potestate, ubi licuit ita se habuit? Sed illius facinora commemorare supersedeo, quae per totum fere Romanum orbem se prodiderunt, pro quibus ipse in sancta synodo Romae celebrata, omnium episcoporum qui aderant consona sententia, jam ex triennio gladio anathematis sine spe recuperationis percussus est; ea non praeterierunt notitiam vestram. Praefatam igitur Ravennatem Ecclesiam de manibus violentis eripere, et ad pristinum statum pro officio quod, licet indigni, gerimus reducere cupientes, talem personam eligendam atque in ea praeficiendam fore censuimus, cujus religio

nec non prudentia, Deo favente, et interius lumen in ea sanctitatis reformare, et exteriorum rerum damna norit studeatque reficere. Quamobrem nos, in hujus nostrae necessariae dispositionis effectu, vestro plurimum egentes auxilio, invitamus, rogamus atque apostolica auctoritate vobis praecipimus ut, in restauratione illius antiquitus sanctae Ecclesiae, omnes unanimiter consensum et pro posse adjutorium tribuentes, eam de servili oppressione, imo tyrannica servitute, eripere et priscae libertati restituere nobiscum procuretis, ac in reperiendo idoneam illi regimini personam summopere laborantes invigiletis. Quicumque enim in hac re studium devotionis impenderit, non dubie credimus eos et apostolicam gratiam promerituros, et apud divinam clementiam patronum sibi beatum Apollinarem, si in bonis perseveraverint, certissime acquisituros.

Data Idibus Octobris.

**EPISTOLA XIII.
AD RAVENNATES.
(Anno 1080.)**

Ejusdem argumenti.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus clericis et laicis Ravennae morantibus, qui beatum Petrum [beatum Apollinarem] apostolum diligunt, et sanctae Romanae Ecclesiae, sicut Christianos oportet, obediunt, salutem et apostolicam benedictionem.

Credimus non latere vestram scientiam Ravennatem Ecelesiam sedi apostolicae prae caeteris vicinius haerere solitam fuisse, eamque specialiter ab ipsa dilectam, quidquid dignitatis et honoris antiquitus per beatum A [Apollinarem, HARD., sic et in cod. Mutin.] tenuit, munere scilicet praefatae sedis concessum habuisse.

Postquam vero superbiae auctor et discordiae seminator, diabolus, per membra sua eandem Ecclesiam, contumacia interveniente, a Romana divisit, quae damna, quae detrimenta non modo religionis, sed etiam bonorum suorum vestra pertulit, maximeque per tyrannidem Vu [Wiberti, HARD., sic et in cod. Mutin.] dicti archiepiscopi, quantam in utraque re destructionem perpessa sit satis vos ipsi novistis. Et hujus quidem tanto vesaniorum dilacerationis morsum sustinuit, quanto eum desperatiorum impurior conscientia retrorsum abire subegit. Denique scelerosus, sacrilegus atque perjurus, postquam [ob] hujusmodi nefaria in universali synodo [infra, in synodo Rom. II], cunctis qui aderant episcopis consentientibus atque laudantibus, digna suis moribus damnationis animadversione multatus est, non confestim resipiscens ad sani cordis consilium rediit, sed patrem suum diabolum imitans, sibique iram in die irae thesaurizans (Rom. II), quidquid gravius cogitare, quidquid superbissimum potuit audere molitus est. Et quia se unam ex nobilissimis Ecclesiam vestram ex maxima parte destruxisse parum existimabat, sanctam Romanam sedem, sicut omnes aperte norunt, invadere, secumque eam in ruinam et praecipitium trahere est meditatus. Proinde quoniam nos, pro eminentia loci cui, Deo auctore, quamvis indigni, praesidemus, cum sollicitudinem nostram monemur universis extendere, tum circa quodammodo nobis conjunctiores diligentius compellimur invigilare, Ecclesiae vestrae devastationem non alienam putantes, sed quasi nostrae, cujus specialis filia est, condolentes, cum consilio atque auxilio omnium vestrum qui Deum timetis, volumus et desideramus ad antiquum specimen et religionis statum, in quantum, Domino largiente, poterimus, eam reducere. Igitur illo putrido membro gladio excommunicationis exciso, atque ita ut inter sacerdotes etiam in aeternum non debeat connumerari deposito, dilectionem vestram monemus ac pro salute vestra rogamus ut toto affectu mentisque intentione talem personam una cum confratribus nostris

episcopis, et archidiacono caeterisque diaconis, quos propterea ad vos nostra vice direximus studeatis eligere, quae tanto honori, scilicet vestri archiepiscopatus regimini, secundum Deum videatur competere. Non ulterius Ecclesiam vestram ancillari servitute opprimi ab impiis manibus patiamini, sed, sicut boni filii, eam nobiscum in maternam, hoc est Romanae Ecclesiae, libertatem vindicare satagite, quatenus et honorem Dei, dum sponsae ejus, sanctae Ecclesiae, libertatem diligitis, vos ostendatis amare, et aeternae beatitudinis haereditatem, quasi liberi filii, merito possitis et debeatis sperare.

Data Idibus Octobris.

**EPISTOLA XIV.
AD RAVENNATES, FIRMANOS, ET SPOLETINOS.
(Anno 1080.)**

Commendat eis electum Ravennatis Ecclesiae archiepiscopum. Hortatur ut ei debitam reverentiam exhibeant, praecipueque contra illius Ecclesiae damnatum devastatorem adjuvent.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus episcopis, abbatibus, comitibus, atque militibus in parochia Ravennati, et in Pentapoli, nec non et in marchia Firmana, et in ducatu Spoletino commorantibus, illis videlicet qui beatum Petrum diligunt, neque vinculis excommunicationis tenentur, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum vobis esse credimus, fratres charissimi, quia ubique terrarum religiosi viri clerici et laici per gratiam Dei nos diligunt, et ea quae dicimus sive praecipimus libenter approbant et obedienter suscipiunt, illi videlicet qui justitiam discernunt et intentionem nostram cognoscunt. Inimici autem crucis Christi, imo hostes

animarum suarum, in nos insurgere, et, dementiae caecitate percussi, contra salutem suam, sanctam Ecclesiam conculcare conantur. Quod multum profecto gaudemus, intuentes illos qui Deum diligunt rebus nostris favere; et non hos, sed illos duntaxat qui oderunt animam suam (Psal. X) inimicos nobis existere. Quorum quidem odium hac maxime de causa, sicut vos scitis, incurrimus, quia ipsos de laqueis diaboli eruere et ad sinum matris Ecclesiae reducere curavimus. Vos itaque, quos ab illorum perfidia remotos et alienos existimamus, oportere tunc credimus ut qualem habeatis animum circa nos, imo B. Petrum, cujus vice, licet indigni, fungimur, demonstretis; et si, quemadmodum arbitramur, vos fideliter geritis, manifestis indiciis, cum tempus adest et res exoptulat, declaretis. Est autem in quo devotionem vestram egregie potestis ostendere, si decreta atque statuta sedis apostolicae pro posse vestro studetis atque satagitis adjuvare. Igitur Ravennatem archiepiscopum fratrem nostrum R quem post longas et innumeras pervasorum occupationes nuperrime, sicut olim a beato Petro Apollinarem, ita nunc Ravennas ab Ecclesia Romana meruit accipere, studium vobis sit, tum propter amorem sanctissimi martyris cujus sede et reliquiis illa decoratur Ecclesia, tum propter apostolicae sedis debitam reverentiam, consiliis et auxiliis vestris confirmare, atque ei contra illius sancti loci sacrilegum damnatumque devastatorem Vu modis omnibus subvenire. Praecipimus namque ut, juxta consilium legati nostri qui defert has litteras, praedicto confratri nostro archiepiscopo consilium et auxilium vestrum ita firmiter promittatis, ut, dum inimici audierint, rebus suis cogantur et jure possint timere; cum vero amici et fideles nostri cognoverint, una nobiscum de promissis vestris certissime queant sperare.

Data tertio Idus Decembris.

EPISTOLA XV.

**AD VALVENSES.
(Anno 1080.)**

Invehitur in Trasmundum quemdam, qui a se increpatus quod episcopatum dimiserit, et monitus ne se in eo amplius intruderet, ausus sit ipsam Ecclesiam pervadere. Praecipit nullam ei obedientiam exhiberi, sed bona ecclesiae de manibus ejus eripi, legatoque apostolicae sedis in ea re auxilium praeberi.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus in episcopatu Valvensi [Valvanensi] habitantibus, majoribus atque minoribus, sive potestatem in eo habentibus, qui gratiam beati Petri cupiunt, salutem et apostolicam benedictionem.

Transmundus vester dictus episcopus ad nos venit, quem nimirum nos duris verbis increpuimus, propterea quod episcopatum sine ratione dimiserat. Praecepimus etiam illi, propter istam stultitiam, ut de episcopatu se deinde non intromitteret, sed iret ad Montem Cassinum, ibique tandiu esset donec cum ipso praefati loci abbate aliisque religiosis et prudentibus viris consilium caperemus quid de illo et vestra Ecclesia esset faciendum. Quod nostrum praeceptum (sicut audivimus) contemnens, et per inobedientiam idololatriae scelus incurrens, ausus est ecclesiam interdictam ad augmentum malitiae suae pervadere, eamque nunc pertinaciter non metuit occupare. Proinde apostolica auctoritate praecipimus vobis ut, si gratiam Dei et beati Petri diligitis, animarumque vestrarum periculum timetis, nullus vestrum episcopalem reverentiam illi exhibeat, sed, bona ecclesiae de manibus illius eripientes, eum sicut invasorem habeatis, et res ecclesiae ne distrahere valeat a potestate ipsius defendatis. Nihilominus quoque mandamus ut huic legato nostro Joanni subdiacono, quem ad hoc vobis direximus, auxilium in his quae necessaria

fuerint praebeatis, quatenus ipse una vobiscum quae in hac re facienda sunt melius possit implere.

Data secundo Idus Decembris.

**EPISTOLA XVI.
AD N. N.
(Anno 1080.)**

Laudat quod parentum suorum vestigia imitati devotum animum erga Romanam Ecclesiam gerant, utque in eo in dies magis proficiant hortatur. Commendat eis Dalmatium, archiepiscopum Narbonensis Ecclesiae canonice electum, ut eum, tanquam verum pastorem, adjuvent, et pervasori resistant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, R . . . et B . . . , nobilibus comitibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Quantum domus vestra beatum Petrum jamdudum dilexerit, quantumque ipsi fidelis exstiterit, profecto non modo apud vos scitur, sed etiam in pluribus diversarum gentium partibus notum habetur. Unde et de inimicis victoriam, et prae caeteris paribus suis honorem et gloriam hactenus obtinuisse longe lateque dignoscitur. Quia vero parentum vestrorum, sicut nobilitatis lineam, ita quoque probitatum studia vos imitari cognovimus, pro certo valde laetamur et ut devotum animum circa beatum Petrum et matrem omnium sanctam Romanam Ecclesiam semper geratis, salubriter hortamur atque monemus, cujus vos dilectionem tenere procul dubio in nullo melius potestis ostendere quam si, inter caetera bona quae debetis agere, sanctam Ecclesiam procuratis juvare atque defendere. Itaque saluti vestrae praecipue providentes, rogamus et ex parte beati Petri praecipimus vobis ut Narbonensi Ecclesiae, jam ex longo tempore a membris diaboli pervasae, prompte subvenientes, fratrem

nostrum Dalmatium archiepiscopum, quem tandem canonicè et secundum Dominum electum et ordinatum meruit accipere, modis omnibus studeatis adjuvare; illi vero pervasori, qui non per ostium, ut pastor, sed aliunde, ut fur et latro ingressus, oves Christi mactat et perdit (Joan. X), imò diabolo tradit, modis quibus potestis resistite, si gratiam omnipotentis Dei desideratis obtinere. Agite ergo, et omnino procurate beatum Petrum, apostolorum principem, vobis adiutorem, imò debitorem facere, qui potest vobis hujus vitae et futurae salutem et honorem dare vel tollere, quique nescit fideles suos relinquere, sed potius novit superbis resistere, et confundere, humilibus autem gratiam dare (Jac. IV), eosque exaltare.

Data decimo Kalendas Januarii.

**EPISTOLA XVII.
AD CLERUM ET POPULUM REMENSEM.
(Anno 1080.)**

Arguit Manassem olim archiepiscopum Remensem, qui legati apostolici sententia damnatus Ecclesiam ipsam invadere praesumpserit. Quare monet ut ei modis omnibus resistent, et de episcopi Diensis legati consensu alium pastorem eligant, qui eorum laboranti Ecclesiae subvenire valeat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, universo Remensis Ecclesiae clero et populo, salutem et apostolicam benedictionem.

Non dubitamus ad notitiam vestram pervenisse quod Manasses, olim dictus archiepiscopus vester, synodalem damnationis suae sententiam, exigentibus culpis suis, adjudicante confratre nostro Diensi episcopo, sanctae Romanae Ecclesiae legato subierit. Quam itaque diligenter perscrutantes et pro magnitudine iniquitatum

ejus justissimam fuisse approbantes, eo tenore in Romana synodo confirmavimus, rogatu multorum fratrum, ut, concessis sibi induciis, si posset, ad expurgandum se de objectis veniendi licentiam haberet ac liberam de se agendi facultatem; ita tamen ut interim regimine ipsius Ecclesiae cederet, et in Cluniacensi vel in aliquo religioso monasterio degeret, ut cujus obedientiae quantaque humilitatis esset probaretur. Verum (sicut vos ipsi scitis) non solum huic definitioni non obedivit, sed, ad contemptum interdictionis nostrae, Ecclesiam vestram invadere ac impudenti devastatione confundere praesumpsit, utpote quam non per ostium, ut pastor, sed aliunde, ut fur et saevissimus praedo intravit, ad hoc scilicet ut gregem Dominicum mactet et perdat, non ut vigilantia pastoris protegat et defendat (Joan. X). Siquidem adeo in immensum actuum suorum tetendit iniquitas ut dignissime damnationi atque excommunicationi subiaceat, ita ut in perpetuum nullam restitutionis suae spem concipere debeat. Quapropter apostolica vos auctoritate monemus ut perversis actibus ejus in nullo communicetis; imo, ut tollatur de medio vestrum et in interitum carnis suae tradatur Satanae, ut spiritus salvus sit (I Cor. V), sibi modis omnibus resistatis; detis etiam operam ut, communi consilio parique voto, assentiente vobis praedicto confratre nostro Diensi episcopo, Patrem vobis, secundum Dominum, eligatis, qui Ecclesiae vestrae diutina pseudopastorum improbitate laboranti valeat subvenire, et antiquam sui libertatem, Christo auxiliante, vobiscum reparare.

Data sexto Kalendas Januarii.

**EPISTOLA XVIII.
AD HEBOLUM COMITEM.
(Anno 1080.)**

Manassem archiepiscopum Remensem, Hugonis Diensis episcopi legati apostolici in concilio Lugdunensi sententia depositum, denuntiat, monens ut tam seipsum quam alios ab ejus amicitia retrahat, eique pro viribus resistat, et quem alium archiepiscopum major cleri pars cum consensu legati elegerit adjuvet.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, HEBOLO [EBULOI] nobili et glorioso comiti, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut prudentia tua meminisse potest, nos longo tempore, praeter voluntatem tuam virorumque religiosorum qui ipsum noverant, Manassem dictum Remensem archiepiscopum dissimulavimus, eumque putantes correctionis suae curam habere, diu profecto portavimus. Verum ille patientia nostra abusus, et (quod evidenter apparet) ex conscientia prava in desperationis foveam lapsus, non solum se praetensae mansuetudini ingratum exhibuit, sed etiam in reliquum misericordia S. Petri indignum se fecit, scilicet ut cujus in depositione sententiam vicarii nostri Hugonis Diensis episcopi in concilio Lugdunensi prolatam approbatamque ad terminum nos distulerimus, deinceps in perpetuum firmam esse et ratam, ipsumque sine spe recuperationis depositum adjudicemus. Quapropter eum irrevocabili iudicio episcopalis sedis regimine privatum esse tuae celsitudini denuntiantes, monemus, atque ex parte beati Petri praecipimus ut tam teipsum a pestifera amicitia illius amodo retrahas, quam et alios, quos potes, ab eo custodire se doceas. Ut autem gratiam Dei et beati Petri largius [merearis], merito quas sperare studium (lege, merito queas sperare, studium, HARD., sic et in Mut.) solertiae tuae non desit; tam per teipsum quam et per quoscunque valeas [studeas] praefato deposito pro magnitudine tua resistere, illumque archiepiscopum, quem saniori consilio pars cleri melior cum consensu praedicti legati nostri, Hugonis videlicet episcopi Diensis,

illi sedi elegerit, modis omnibus adjuvare. In hac igitur re ita te devotum et obsequentem mandatis apostolicis aperte demonstres, quemadmodum tuis in necessitatibus fideles tuos existere cuperes, et sicut a fidelibus tuis non impune tergiversationem tibi fieri summis in negotiis ferres, ita procures respectu beati Petri, ad quem spectat totius Ecclesiae causa, rem hanc ex animo gerere, quatenus et hic eum protectorem, et in futuro patronum ex debito merearis habere.

Data sexto Kalendas Januarii

**EPISTOLA XIX.
AD SUFFRAGANEOS ECCLESIAE REMENSIS.
(Anno 1080.)**

Ejusdem fere argumenti.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus episcopis, suffraganeis videlicet sanctae Remensis Ecclesiae, his tamen qui se ab excommunicatis custodiunt, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum esse fraternitati vertrae credimus quod nos iniquitates Manassae, dicti Remensis archiepiscopi, longo tempore supportavimus, eumque sperantes de malitia sua converti diu nimiumque dissumulavimus. Sed quoniam beata Maria, cujus ille sedem perditus occupabat, noluit Ecclesiam suam sceleribus illius diutius pollui, quae de eo graviora dudum latuerant, ad notitiam multorum erupere in lucem. Pro quibus ipse in Lugdunensi concilio, cui frater et vicarius noster Rugo Diensis episcopus praeerat, eodem dictante, cunctisque fratribus religiosis qui aderant assentientibus, depositionis sententiam meruit. Eam itaque praefati conventus censuram, quam nos, apostolica mansuetudine utentes, subjuncto tenero temperaveramus, quoniam ille conscientia desperante in

duritia sua inobedientiaeque contemptu voluit manere potius quam ad sani sensus consilium animum flectere, jam hunc ex apostolica auctoritate firmamus, atque irrecuperabiliter depositum esse in reliquum adjudicamus. Proinde fraternitatem vestram ne ulterius illi episcopalem reverentiam debeat absolvimus; imo apostolica auctoritate praecipimus ut nemo ei quasi pastori obediat, sed quisque, pro officio suo et viribus, sicut invasori resistat. Quod nostrum, potius vero sancti Spiritus, judicium dilectio vestra studeat subditis sibi cunctisque quibus valet populis denuntiare; et ut ab ejus participatione sibi caveant, ipsumque modis quibus possunt coarctent, non negligat charitas vestra monere. De caetero volumus, et ex parte beatri Petri jubemus quatenus, adhibitis illius Ecclesiae clericis, talis persona cum consensu praefati legati nostri Diensis episcopi ut eligatur procuretis, quae tanto regimini digne competere videatur. Nos enim eam electionem quam pars cleri et populi melior et religiosior, consentiente praedicto nostro vicario, fecerit, Deo favente, firmantes, apostolica auctoritate roboramus. Diligentia igitur vestra ita se in hac re pronam, nobisque, imo beato Petro, obedientem exhibeat, ut, cognito studio et vigilantia vestra, si quid in praeterito negligenter aut inobedienter deliquistis, merito propter hoc debeamus sufferre.

Data sexto Kalendas Januarii.

EPISTOLA XX.

AD PHILIPPUM REGEM FRANCORUM.

(Anno 1080.)

Rogat ne Manassae Remensi archiepiscopo deposito ullum ulterius favorem praebeat, sed eum ab amicitia sua repellat. Monet praeterea ne electionem impediatur, quam Remensis Ecclesiae clerus et populus facturus erat, sed illi quem major pars elegerit auxilium praebeat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **PHILIPPO**, glorioso regi Francorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Saepe per nuntios tuae celsitudinis audivimus te gratiam B. Petri nostramque amicitiam cupere; quod et tunc nos libenter accepisse, et adhuc, si eum animum geris, noveris admodum nobis placere. In hoc enim te tuae salutis amicum sollicitumque esse demonstras, si apostolicam benevolentiam, sicut Christianum regem decet, assequi et obtinere desideras; quam quidem hoc pacto adipisci multo facilius ac dignius poteris, si te in ecclesiasticis negotiis diligentem devotumque reverenter exhibueris. Qua in re procul dubio minus vigilanter multumque negligentius quam sanum fuerit olim habuisse te cerneris. Sed nos adolescentiae tuae praeterita delicta, spe correctionis tuae portantes, ut deinceps castigatis moribus ad ea quae oportet invigiles, ex debito officii nostri monemus. Igitur inter caetera virtutum studia regiae excellentiae convenientia, quae tibi inesse optamus, cum te justitiae amatorem misericordiaeque custodem existere, ecclesias defendere, pupillos viduasque protegere sit necessarium, non minus ad internae salutis custodiam tibi esse pravorum consilia spernenda, maximeque excommunicatorum familiaritates detestandas, arbitramur atque asserimus. Unde sublimitati tuae ex parte beati Petri praecipimus ac ex nostra rogamus ut Manassae Remensi archiepiscopo dicto, sed propter suas iniquitates, quae non praetereunt scientiam tuam, irrecuperabiliter deposito, nullum ulterius favoris tui solatium praebeas, sed eum ita ab amicitia tua rescindas atque a conspectu praesentiae tuae contemptum repellas, ut te pateat inimicos sanctae Ecclesiae, videlicet excommunicatione induratos, respuendo, Deum diligere, apostolicisque mandatis morem gerendo gratiam beati Petri veraciter desiderare. Praeterea volumus, et ex parte apostolica jubemus ut electionem quam praefatae Remensis Ecclesiae clerus et

populus, Deo annuente, facturus est, nullo ingenio aut studio quominus canonice fiat impediatur; sed et si quis impedire aliquo studio saeculari tentaverit, illi omni modo contradicas, atque illi quem pars fidelior et religiosior elegerit adiutorium tuum impendas. Age igitur, et, jam aetate vir factus, in hac re procura ut non frustra tuae juventutis culpis pepercisse, nec in vanum te ad emendationem expectasse videamur; ac maxime enitere ut beatum Petrum, in cujus potestate est tuum regnum et anima tua, qui te potest in coelo et in terra ligare et absolvere, tibi facias debitorem; et non pro negligentia aut veritatis dissimulatione iudicium, sed pro diligentia justitiaeque executione ipsius gratia aeternum digne merearis auxilium.

Data sexto Kalendas Januarii.

**EPISTOLA XXI.
AD HERIMANNUM EPISCOPUM METENSEM.
(Anno 1080.)**

Ad labores et pericula pro veritatis defensione paratum excitat. Rescribit ad ejus quaesita de auctoritate sedis apostolicae in excommunicando rege Henrico, et absolvendo subditos a fidelitatis sacramento.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri **HERIMANNO** Metensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod ad perferendos labores ac pericula pro defensione veritatis te paratum intelligimus, divini muneris esse non dubitamus; cujus haec est ineffabilis gratia et divina clementia quod nunquam electos suos penitus aberrare permittit, nunquam funditus labefactari aut dejici sinit, dum eos, persecutionis tempore quadam utili probatione discussos, etiam post trepidationem aliquam semetipsis fortiores facit. Quoniam autem sicut

inter ignavos alium quo turpius alio fugiat timor exanimat, ita etiam inter strenuos alium quo fortius alio agat, quo ardentius prorumpat, virile pectus inflamat. Hoc charitati tuae exhortationis voce curavimus commendare, ut eo magis in acie Christianae religionis stare te delectet inter primos, quo eos non dubitas victori Deo proximos atque dignissimos. Quod autem postulasti te quasi nostris scriptis juvari ac praemuniri contra illorum insaniam qui nefando ore garrunt auctoritatem sanctae et apostolicae sedis non potuisse regem Henricum, hominem Christianae legis contemptorem, Ecclesiarum videlicet et imperii destructorem, atque haereticorum auctorem et consentaneum excommunicare, nec quemquam a sacramento fidelitatis ejus absolvere; non adeo necessarium nobis videtur, cum hujus rei tam multa ac certissima documenta in sacrarum Scripturarum paginis reperiantur. Neque enim credimus eos qui ad cumulum suae damnationis veritati impudenter detrahunt et contradicunt, haec ad suae defensionis audaciam, tam ignorantia quam miserae desperationis vecordia, coaptasse. Nec mirum; mos est enim reproborum, ob suae nequitiae protectionem, niti consimiles sibi defendere, quia pro nihilo habent mendacii perditionem incurrere. Nam, ut de multis pauca dicamus, quis ignorat vocem Domini ac Salvatoris nostri Jesu Christi dicentis in Evangelio: Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevallebunt adversus eam; et tibi dabo claves regni coelorum, et quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum et in coelis, et quodcunque solveris super terram, erit solutum et in coelis (Matth. XVI). Nunquid sunt hic reges excepti? Aut non sunt de ovibus quas Filius Dei B. Petro commisit? Quis, rogo, in hac universali concessione ligandi atque solvendi a potestate Petri se exclusum esse existimat, nisi forte infelix ille qui, jugum Domini portare nolens, diaboli se subjicit oneri, et in numero ovium Christi esse recusat? cui tamen hoc ad miseram libertatem minime proficit quod potestatem Petri, divinitus sibi concessam, a

superba cervice excutit, quoniam quanto eam quisque, per elationem, ferre abnegat, tanto durius ad damnationem suam in iudicio portat. Hanc itaque divinae voluntatis institutionem, hoc firmamentum dispensationis Ecclesiae, hoc privilegium beato Petro apostolorum principi coelesti decreto principaliter traditum atque firmatum sancti Patres cum magna veneratione suscipientes atque servantes, sanctam Romanam Ecclesiam tam in generalibus conciliis quam etiam in caeteris scriptis et gestis suis universalem matrem appellaverunt; et sicut ejus documenta in confirmatione fidei et eruditione sacrae religionis, ita etiam iudicia susceperunt, in hoc consentientes, et quasi uno spiritu et una voce concordantes, omnes majores res et praecipua negotia, nec non omnium Ecclesiarum iudicia, ad eam quasi ad matrem et caput debere referri, ab ea nusquam appellari, iudicia ejus a nemine retractari aut refelli debere vel posse. Unde beatus Gelasius VII papa Anastasio imperatori scribens (epist.), divina fultus auctoritate, quid et qualiter de principatu sanctae et apostolicae sedis sentire deberet hoc modo eum instruxit: «Etsi, inquit, cunctis generaliter sacerdotibus recte divina tractantibus fidelium convenit colla submitti, quanto potius sedis illius praesuli consensus est adhibendus, quem cunctis sacerdotibus et divinitas summa voluit praeeminere, et subsequens Ecclesiae generalis jugiter pietas celebravit!» Ubi prudentia tua evidenter advertit nunquam, quolibet penitus humano consilio, aequare se quemquam posse illius privilegio vel confessioni quem Christi vox praetulit universis, quem Ecclesia veneranda confessa semper est et habet devota primatem.

Item Julius papa, Orientalibus episcopis scribens, de potestate ejusdem sanctae et apostolicae sedis ait: «Decuerat vos, fratres, adversus sanctam Romanam et apostolicam Ecclesiam limare et non ironice loqui; quoniam et ipse Dominus noster Jesus Christus, eam decenter allocutus, ait: Tu es Petrus, et super hanc

petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalent adversus eam, et tibi dabo claves regni coelorum (Matth. XVI). Habet enim potestatem singulari privilegio concessam aperire et claudere januas regni coelestis quibus voluerit. Cui ergo aperiendi claudendique coeli data potestas est, de terra judicare non licet? Absit! Num retinetis quod ait beatissimus Paulus apostolus: Nescitis quia angelos judicabimus? quanto magis saecularia? (I Cor. VI.) Beatus quoque Gregorius papa (Epistolarum libro II, in privilegio monasterii Sancti Medardi) reges a sua dignitate cadere statuit qui apostolicae sedis decreta violare praesumpserint, scribens ad quemdam Senatorem abbatem his verbis: «Si quis vero regum, sacerdotum, judicum atque saecularium personarum, hanc constitutionis nostrae paginam agnoscens, contra eam venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et, nisi ea quae ab illo sunt male ablata restituerit, vel digna poenitentia illicite acta deflexerit, a sacratissimo corpore ac sanguine Domini Redemptoris nostri Jesu Christi alienus fiat, atque in aeternum examini districtae ultionis subjaceat.» Quod si B. Gregorius, doctor utique mitissimus, reges, qui statuta sua super unum xenodochium violarent non modo deponi, sed etiam excommunicari, atque in aeterno examine damnari decrevit, quis nos Henricum non solum apostolicorum iudiciorum contemptorem, verum etiam ipsius matris Ecclesiae, quantum in ipso est, conculcatorem, totiusque regni et Ecclesiarum improbissimum praedonem et atrocissimum destructorem deposuisse et excommunicasse reprehendat, nisi forte similis ejus? sicut B. P (hoc est, Beato Petro. HARD.) docente cognovimus in epistola de ordinatione Clementis, in qua sic ait: «Si quis amicus fuerit iis» [de] quibus ipse de eodem Clemente dicens non loquitur, «unus est et ipse ex illis qui exterminare Dei Ecclesiam volunt; et si cum corpore nobiscum esse videatur, mente et animo contra

nos est, et est multo nequior hostis hic quam illi qui foris sunt et evidenter inimici. Hic enim per amicitiarum speciem quae inimica sunt gerit, et Ecclesiam dispergit ac vastat.»

Nota ergo, charissime, si eum quem [forte eum qui, HARD.] amicitia vel colloquio iis quibus papa pro actibus suis adversus est sociatur, tam graviter judicat, quanta illum ipsum, cui pro actibus suis adversus est, animadversione damnat? Sed ut ad rem redeamus, itane dignitas a saecularibus etiam Deum ignorantibus inventa non subjicietur ei dignitati quam omnipotentis Dei providentia ad honorem suum invenit, mundoque misericorditer tribuit, cujus Filius, sicut Deus et homo indubitanter creditur, ita summus Sacerdos, caput omnium sacerdotum, ad dexteram Patris sedens et pro nobis semper interpellans habetur (Rom. VIII.); qui saeculare regnum, unde saeculi filii tument, despexit, et ad sacerdotium crucis spontaneus venit? Quis nesciat reges et duces ab iis habuisse principium, qui, Deum ignorantes, superbia, rapinis, perfidia homicidiis, postremo universis pene sceleribus, mundi principe diabolo videlicet agitante, super pares, scilicet homines, dominari caeca cupiditate et intolerabili praesumptione affectaverunt? Qui videlicet, dum sacerdotes Domini ad vestigia sua inclinare contendunt, cui rectius comparentur quam ei qui est caput super omnes filios superbiae (Job XLI), qui ipsum summum pontificem sacerdotum caput Altissimi Filium tentans, et omnia illi mundi regna promittens, ait: Haec omnia tibi dabo, si procidens adoraveris me? (Matth. IV.) Quis dubitet sacerdotes Christi regum, et principum omniumque fidelium patres et magistros censerit? Nonne miserabilis insaniae esse cognoscitur, si filius patrem, discipulus magistrum sibi conetur subjugare, et iniquis obligationibus illum potestati suae subjicere, a quo credit non solum in terra, sed etiam in coelis se ligari posse et solvi? Haec, sicut beatus Gregorius in epistola (lib. IV, epist. 31) ad

Mauricium imperatorem directa commemorat, Constantinus, magnus imperator, omnium regum et principum fere totius orbis dominus, evidenter intelligens, in sancta Nicaena synodo post omnes episcopos ultimus residens, nullam iudicii sententiam super eos dare praesumpsit; sed illos etiam deos vocans, non suo debere subesse iudicio, verum se ad illorum pendere arbitrium iudicavit. Supradicto quoque Anastasio imperatori praelibatus papa Gelasius persuadens, ne ille intimatam suis sensibus veritatem arbitraretur injuriam, subintulit, dicens: «Duo sunt quippe, imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas sacra pontificum et regalis potestas, in quibus tanto gravius pondus est sacerdotum quanto etiam pro ipsis regibus omnium in divino reddituri sunt examine rationem.» Et, paucis interpositis, inquit: «Nosti itaque inter haec illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam velle redigi voluntatem.» Talibus ergo institutis talibusque fulti auctoritatibus, plerique pontificum alii reges, alii imperatores excommunicaverunt. Nam si speciale aliquod de personis principum requiratur exemplum, beatus Innocentius papa Arcadium imperatorem, qui consensit ut sanctus Joannes Chrysostomus a sede pelleretur, excommunicavit.

Alius item Romanus pontifex, Zacharias videlicet, regem Francorum, non tam pro suis iniquitatibus quam eo quod tantae potestati non erat utilis, a regno deposuit, et Pippinum, Caroli Magni imperatoris patrem, in ejus loco substituit, omnesque Francigenas a juramento fidelitatis quod illi fecerant absolvit. Quod etiam ex frequenti auctoritate saepe agit sancta Ecclesia, cum milites absolvit a vinculo juramenti, quod factum est his episcopis qui apostolica auctoritate a pontificali gradu deponuntur. Et beatus Ambrosius, licet sanctus, non tamen universalis Ecclesiae episcopus, pro culpa quae aliis sacerdotibus non adeo gravis videbatur, Theodosium magnum imperatorem excommunicans ab Ecclesia

exclisit. Qui etiam in suis scriptis ostendit quod aurum non tam pretiosius sit plumbo quam regia potestate sit altior dignitas sacerdotalis, hoc modo circa principium sui Pastoralis scribens: «Honor, fratres, et sublimitas episcopalis nullis poterit comparationibus adaequari. Si regum fulgori compares, et principum diademati, longe erit inferius quam si plumbi metallum ad auri fulgorem compares. Quippe cum videas regum colla et principum submitti genibus sacerdotum, et exosculata eorum dextera orationibus eorum credant se communiri.» Et post pauca: «Haec cuncta, fratres, ideo nos promisisse debetis cognoscere ut ostenderemus nihil esse in hoc saeculo excellentius sacerdotibus, nihil sublimius episcopis reperiri.» Meminisse etiam debet fraternitas tua quia major potestas exorcistae conceditur, cum spiritualis imperator ad abjiciendos daemones constituitur, quam alicui laicorum causa saecularis dominationis tribui possit. Omnibus nempe regibus et principibus terrae qui religiose non vivunt et in actibus suis, Deum, ut oportet, non metuunt, daemones, heu proh dolor! dominantur, et misera servitute confundunt. Tales non divino ducti amore, sicut religiosi sacerdotes, ad honorem Dei et utilitatem animarum praeesse cupiunt, sed ut intolerabilem superbiam suam ostentent, animique libidinem expleant, caeteris dominari affectant. De quibus beatus Augustinus in libro primo De doctrina Christiana dicit: «Cum vero etiam eis qui sibi naturaliter pares sunt, hoc est hominibus, quilibet dominari affectat, intolerabilis omnino superbia est.» Porro exorcistae, ut diximus, super daemones a Deo imperium habent: quanto igitur magis super eos qui daemonibus subjecti et membra sunt daemonum. Si ergo his tantum praeeminent exorcistae, quanto amplius sacerdotes? Praeterea omnis rex Christianus ad exitum veniens, ut inferni carcerem evadat, ut de tenebris in lucem tendat, ut de peccatorum vinculis in Dei iudicio absolutus appareat, sacerdotis opem supplex ac miserandus requirit. Quis autem non modo sacerdotum, verum etiam laicorum, in extremis

positus pro suae animae salute terreni regis imploravit auxilium? Quis vero regum vel imperatorum aliquem Christianum ex imposito sibi officio valet sacro baptisate ex diaboli potestate eripere, et inter filios Dei connumerare, sanctoque chrismate praemunire? et, quod maximum est in Christiana religione, quis eorum valet proprio ore corpus et sanguinem Domini conficere? vel, cui eorum data est potestas ligandi solvendique in coelo et in terra? Ex quibus aperte colligitur quanta potestate praecellat dignitas sacerdotum. Aut quis eorum potest aliquem clericum in sancta Ecclesia ordinare, quanto minus pro aliqua culpa eum deponere? Namque in ecclesiasticis ordinibus majoris est potestatis deponere quam ordinare. Episcopi enim possunt alios episcopos ordinare, sed nullo modo sine auctoritate apostolicae sedis deponere. Quis igitur, vel tenuiter sciolus, sacerdotes dubitet regibus anteferri? Quod si reges pro peccatis suis a sacerdotibus sunt iudicandi, a quo rectius quam a Romano pontifice iudicari debent?

Ad summum quoslibet bonos Christianos multo convenientius quam malos principes reges intelligi decet. Isti enim gloriam Dei quaerendo seipsos strenue regunt; at illi, non quae Dei sunt sed sua quaerentes (Philip. II), sibimet hostes alios tyrannice opprimunt; hi vero regis Christi, illi vero diaboli corpus sunt. Isti ad hoc sibi imperant ut cum summo Imperatore aeternaliter regnent, illorum vero id potestas agit ut cum tenebrarum principe, qui rex est super omnes filios superbiae (Job XLI), aeterna damnatione dispereant. Nec valde sane mirandum est quod mali pontifices iniquo regi, quem adeptis male per eum honoribus diligunt metuuntque, consentiunt, qui Simoniace quoslibet ordinando Deum pro vili etiam pretio vendunt. Nam sicut electi insolubiliter suo Capiti uniuntur, ita et reprobis maxime contra bonos ei qui malitiae caput est pertinaciter foederantur; contra quos profecto non tam disserendum quam pro eis est lacrymosis planctibus ingemendum, ut omnipotens Deus illos a laqueis Satanae,

quibus captivi tenentur, eripiat, et vel post pericula ad cognitionem veritatis tandem aliquando perducatur. Haec de regibus et imperatoribus, qui saeculari gloria nimium tumidi, non Deo, sed sibi regnant. Sed quia nostri est officii unicuique secundum ordinem, vel dignitatem qua videtur vigere, exhortationem distribuere, imperatoribus et regibus, caeterisque principibus, ut elationes maris (Psal. XCII), et superbiae fluctus comprimere valeant, arma humilitatis, Deo auctore, providere curamus. Scimus enim quia mundana gloria et saecularis cura eos permaxime qui praesunt ad elationem trahere solet, qua semper, neglecta humilitate, propriam quaerendo gloriam, fratribus cupiant praeeminere. Proinde videtur utile maxime imperatoribus et regibus ut, cum mens illorum se ad alta erigere et pro singulari vult gloria oblectare, inveniat quibus se modis humiliet, atque unde gaudeat sentiat plus timendum. Perspiciat ergo diligenter quam periculosa, quamve timenda sit imperatoria vel regia dignitas, in qua paucissimi salvantur, et illi qui, Deo miserante, ad salutem veniunt, non aequae, ut multi pauperum, iudicio sancti Spiritus, in sancta Ecclesia clarificantur. A mundi enim principio usque ad haec nostra tempora, in tota authentica Scriptura non invenimus imperatores vel reges, quorum vita adeo fuerit religione praecipua et virtute signorum decorata, sicut innumerabilis multitudinis saeculi contemptorum, licet plures eorum credamus apud omnipotentem Deum misericordiae salutem invenisse. Namque, ut de apostolis et martyribus taceamus, quis imperatorum vel regum aequae ut beatus Martinus, Antonius, Benedictus, miraculis claruit? Quis enim imperator aut rex mortuos suscitavit, leprosos mundavit, caecos illuminavit? Ecce Constantinum pia memoriae imperatorem, Theodosium et Honorium, Carolum et Ludovicum, iustitiae amatores, Christianae religionis propagatores, Ecclesiarum defensores, sancta quidem Ecclesia laudat et veneratur, non tamen eos fuisse tanta miraculorum gloria indicat. Praeterea ad quot nomina regum vel imperatorum basilicas seu altaria

dedicari, vel ad eorum honorem sancta Ecclesia missas statuit celebrari? Timeant reges aliique principes, ne quanto se caeteris hominibus in hac vita praeferri gaudent, tanto amplius aeternis incendiis subjiciantur. Unde scriptum est: Potentes potenter tormenta patientur (Sap. VI). De tot enim hominibus Deo reddituri sunt rationem quot suae dominationi subditos habuerunt. Quod si alicui religioso privato non parvus labor est unam suam animam custodire, quantus labor imminet principibus super multis millibus animarum?

Praeterea si iudicium sanctae Ecclesiae valde constringit peccatorem pro unius hominis interfectione, quid erit de iis qui multa millia morti tradunt pro hujus mundi honore? qui, licet ore aliquando dicant: Mea culpa pro multorum occisione, tamen corde gaudent in sui quasi honoris extensione, noluntque non fecisse quod egerunt, neque dolent quod fratres suos in Tartarum compulerunt. Cumque ex toto corde eos non poenitet, neque volunt humano sanguine acquisita vel detenta omittere, illorum poenitentia apud Deum sine digno poenitentiae fructu manet. Unde profecto valde est timendum, atque ad memoriam eorum crebro revocandum quod, sicut praefati sumus, a mundi principio paucissimi per diversa terrarum regna reges sancti ex innumerabili eorum multitudine reperiuntur, cum in una tantum pontificum seriatim succedentium sede, videlicet Romana, a tempore beati Petri apostoli ferme centum inter sanctissimos computentur. Cur autem hoc, nisi quia reges terrae et principes vana gloria illecti, sicut praelibatum est, quae sua sunt spiritualibus rebus praeferunt? religiosi autem pontifices vanam gloriam despicientes, quae Dei sunt carnalibus rebus praeponunt. Illi in se delinquentes facile puniuntur, in Deum peccantes aequo animo ferunt; isti in se peccantibus cito ignoscunt, Deum offendentibus non leviter parcunt. Illi terrenis actibus nimium dediti spiritualia parvipendunt; isti coelestia sedulo meditantur quae sunt terrena contemnunt.

Admonendi ergo sunt omnes Christiani qui cum Christo regnare cupiunt, ne ambitione saecularis potestatis regnare affectent, sed potius prae oculis habeant quod beatus Gregorius papa sanctissimus in Libro Pastoralis admonet, dicens: «Inter hoc itaque quid sequendum est, quid tenendum, nisi ut virtutibus pollens coactus ad regimen veniat; virtutibus vacuus, nec coactus accedat? Quod si ad apostolicam sedem, in qua rite ordinati meritis beati Petri apostoli meliores efficiuntur, qui Deum timent coacti cum magno timore veniunt; ad regni solium cum quanto timore ac tremore accedendum est, in quo etiam boni et humiles (sicut in Saul et David cognoscitur) deteriores fiunt; nam quod de apostolica sede praelibavimus, in decretis beati Symmachi papae (licet experimento sciamus) sic continetur: ille scilicet beatus P [Petrus] perennem meritorum dotem cum haereditate innocentiae misit ad posteros.» Et post pauca: «Quis enim sanctum esse dubitet quem apex tantae dignitatis attollit? in quo si desint bona acquisita per meritum, sufficiuntur quae a loci decessore praestantur. Aut enim claros ad haec fastigia erigit, aut eos qui eriguntur illustrat.» Quapropter quos sancta Ecclesia sua sponte ad regimen vel imperium deliberato consilio advocat, [iis] non pro transitoria gloria, sed pro multorum salute, humiliter obediant, et semper caveant quod beatus Gregorius in eodem Libro Pastoralis testatur: Apostatae quippe angelo similis efficitur, dum homo hominibus esse similis dedignatur. Sic Saul post humilitatis meritum in tumorem superbiae culmine potestatis excrevit. Per humilitatem quippe praelatus est, per superbiam reprobatus, Domino attestante, qui ait: Nonne cum esses parvulus in oculis tuis, caput te constitui in tribubus Israel? (I Reg. XV.) Et paulo inferius: Miro autem modo cum apud se parvulus, apud Dominum magnus; cum vero apud se magnus apparuit, apud Dominum parvulus fuit. Vigilanter quoque retineant quod Dominus in Evangelio dicit: Ego gloriam meam non quaero (Joan. VIII); et: Qui vult inter vos esse primus, sit omnium

servus (Marc. X). Honorem Dei semper suo praeponant, justitiam unicuique suum servando jus amplectantur atque custodiant; non eant in consilio impiorum, sed religiosi semper acquiescendo corde adhaereant; sanctam Ecclesiam non quaerant sicut ancillam sibi subjicere vel subjugare, sed permaxime oculos illos, videlicet Domini sacerdotes, magistros et patres recognoscendo decenter studeant honorare. Nam si carnales patres et matres honorare jubemur, quanto magis spirituales? Et si ille qui carnali patri vel matri maledixerit morte multandus est, quid ille qui maledicit spirituali patri vel matri meretur? Non carnali amore illecti studeant filium suum gregi, pro quo Christus sanguinem suum fudit, praeponere, si meliorem illo et utiliorem possunt invenire; ne, plus Deo diligendo filium, maximum sanctae Ecclesiae inferant detrimentum. Patenter enim Deum et proximum (sicut Christianum oportet) non amare convincitur, qui tantae utilitati, tamque necessariae sanctae matri Ecclesiae (prout melius potest) negligit providere. Hac namque virtute, id est charitate, neglecta, quidquid boni aliquis fecerit omni salutis fructu carebit. Haec itaque humiliter agendo, et amorem Dei et proximi, sicut oportet, servando, praesumant de illius misericordia, qui dixit: Discite a me quia mitis sum et humilis corde (Matth. XI). Quem si humiliter imitati fuerint, de regno servili et transituro ad regnum verae libertatis et aeternitatis transibunt.

Data Idibus Martii.

**EPISTOLA XXII.
AD A . . . FILIAM.
(Anno 1081).**

Monet ut terrena despiciat, coelestiaque appetat. Hortatur ut regis conjugis animum ad amorem divinum attrahere, sanctae Ecclesiae quantum potest prodesse, omniaque charitatis opera sectari studeat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, A dilectissimae in Christo filiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Quia ob reverentiam beati Petri apostolorum principis rogasti ut litteras manu nostra scriptas excellentiae tuae mittamus, devotioni tuae acquievimus. His etiam te monemus ut summopere procures quae sunt terrena et transitoria despiciere, et coelestia aeternaque semper appetere. Scribe in corde tuo quia summa regina coeli, quae super omnes choros angelorum exaltata esse creditur, quae est decus et gloria omnium mulierum, imo salus et nobilitas omnium electorum; quia illa sola meruit virgo et mater edere naturaliter Deum et hominem, caput et vita omnium bonorum; in terris non dedignata est pauperem vitam gerere, et in omni sancta humilitate se custodire. Quanto enim hujus vitae gloria quaeritur, tanto minus futurae desideratur. Illa enim mulier vere apud Deum regina dicitur, quae mores suos in timore et amore Christi moderatur. Inde fit ut sanctae mulieres, licet in hac vita fuerint pauperculae, in coelo et in terra glorificentur; et multae saeculares, etiam reginae vel imperatrices, apud Deum et homines nec bonam famam habere mereantur. Rogamus ergo te atque praecipimus ut semper studeas animum domini tui regis charissimi filii nostri ad timorem et amorem Dei attrahere, sanctaeque Ecclesiae pro tuo posse prodesse, pauperes, orphanos, viduas, omnesque injuste oppressos defendere, omnibus clericis et monachis maxime religiosis reverentiam exhibere, mortem carnis prae oculis tuis semper habere, ut timorem animae merearis evadere. Eleemosynis et orationibus studium impende, et admonitionem libenter accipe; et illud semper in corde tuo revolve: Quanto magnus es, humilia te in omnibus (Eccle. III); et: Omnis qui se exultat humiliabitur; et qui se humiliat exaltabitur (Luc. XIV). Omnipotens et misericors Deus, a quo cuncta bona procedunt, meritis beatae Mariae genitricis Dei, per auctoritatem quam dedit beato Petro apostolorum

principi te a cunctis peccatis tuis absolvat, mentem tuam semper custodiat, eamque vera charitate repleat, et ad vitam perducatur aeternam

**EPISTOLA XXIII.
AD EPISCOPUM ALBANENSEM,
ET PRINCIPEM SALERNITANUM.
(Anno 1081.)**

Jubet Gallis praecipiant ut unaquaeque domus pro censu denarium unum annuatim solvat beato Petro; et Caroli imperatoris erga Romanam Ecclesiam munificentiam ostendit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis nostris **P** Albanensi episcopo, et **G** principi Salernitano legatis nostrae apostolicae sedis in Gallias, salutem et apostolicam benedictionem.

Vobis commissa negotia non latent etiam vos, ita ac si nostra, imo quia nostra ibi in vobis praesentia est, cuncta digne peragite. Dicendum autem est omnibus Gallis, et per veram obedientiam praecipendum ut unaquaeque domus saltem unum denarium annuatim solvat beato Petro, si eum recognoscunt Patrem et pastorem suum more antiquo. Nam Carolus imperator (sicut legitur in tomo ejus, qui in archivo ecclesiae Beati Petri habetur) in tribus locis annuatim colligebat mille et ducentas libras ad servitium apostolicae sedis, id est Aquisgrani, apud Podium Sanctae Mariae, et apud Sanctum Aegidium; excepto hoc quod unusquisque propria devotione offerebat. Idem vero magnus imperator Saxoniam obtulit beato Petro, cujus eam devicit adjutorio, et posuit signum devotionis et libertatis, sicut ipsi Saxones habent scriptum, et prudentes illorum satis sciunt.

LIBER NONUS REGISTRI.

EPISTOLA PRIMA.

AD ARCHIEPISCOPUM ROTOMAGENSEM.

(Anno 1081.)

Arguit quod nec ipse, nec ejus suffraganei, ad apostolorum limina venerint, nec legatos apostolicos adierint, et pallium a sede apostolicae non postularit. Quare prohibet, ne deinceps episcopum vel sacerdotem ordinet, vel ecclesias consecret, donec pallium impetrarit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, WILLELMO Rotomagensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Litterae quas nobis misisti, satis devotionis praetendunt, sed ad earum fidem rei penitus testimonium deest. Si enim ita se res haberet, non, quemadmodum suffraganei tui, etiam tu ipse apostolorum limina visere tanto tempore parvipendisses. Ex quo enim nos, licet indignos, ad hujus sedis curam dignatio divina provexit, neminem vestrum nos vidisse recordamur. Quod tamen in eo minus mirandum videtur, quia legatos nostros, qui proprius vos sunt, adire non multum curatis. Qui vero labor, aut quae difficultas prae aliis dissuasit vobis per tantum spatii beatum Petrum negligere, cum ab ipsis mundi finibus etiam gentes noviter ad fidem conversae studeant annue tam mulieres quam viri ad eum venire? Illud quoque, nisi nos apostolica mansuetudo detineret, profecto severius in te jam animadversum sensisses, quod huc usque praeclarius tuae dignitatis insigne, videlicet pallium, ab apostolica sede pro more acquirere postposuisti. Te ipsum namque non ignorare putamus, quam districte sanctorum Patrum censura in eos judicandum statuerit, qui post consecrationem suam per

tres continuos menses pallium, quod sui sit officii, obtinere tepuerint.

Proinde apostolica tibi praecipimus auctoritate ut, quia sanctorum Patrum statuta parvipendisti, nullum deinceps episcopum vel sacerdotem ordinare, seu ecclesias praesumas consecrare, donec honoris tui supplementum, pallii videlicet usum, ab hac sede impetraveris. De caetero tam te quam et suffraganeos tuos monemus ut praefatam culpam summopere emendare procuretis, ne, si negligentes, ut hactenus, in hoc exstiteritis, potestatem beati Petri per nos quanto dilatiorem, tanto severiorem pro contemptu experiamini.

**EPISTOLA II.
AD ALPHONSUM REGEM CASTELLAE.
(Anno 1081.)**

Ostendit se multorum odium propter veritatem et justitiam incurrisse, eaque de causa eosdem sibi detrahere. Laudat quod in ecclesiis ejus regni secundum morem Romanae Ecclesiae divina officia celebranda curet. De ejus uxore et abbacia Sancti Secundi per legatos se responsurum, ait. Quemdam in archiepiscopum eligendum scientia carentem respuit, et alium de consilio legati eligi mandat. Monet ne in regno suo Judaeos Christianis dominari permittat. De munere ad se a rege misso gratias agit, eique et fidelibus ejus omnium peccatorum absolutionem impartitur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **ALPHONSO** glorioso regi Hispaniae, salutem et apostolicam benedictionem.

Non ignorat prudentia tua mentiri peccatum esse, si et de otioso verbo in districto examine exigenda est ratio. Sed ne mendacium quidem ipsum quod fit pia intentione

pro pace, a culpa penitus immune esse probari potest. Haec idcirco praelibavimus ut, cum in caeteris illud peccatum esse non dubitaveris, in sacerdotibus quasi sacrilegium conjicias; et quod tibi dirigimus, ita in re esse teste veritate cognoscas. Non nos latet multa de nostris factis ac dictis tuis auribus sinistra interpretatione deferri. Unde et pro nobis in notitiam dilectionis tuae obtrectantibus respondere non alienum putavimus. Peccatorem me esse, sicut verum est, confiteri minime piget. Verum si causa odii vel detractionis eorum qui in nos fremunt, subtiliter investigetur, profecto non tam alicujus iniquitatis meae intuitu, quam ex veritatis assertione, injustitiaeque contradictione, illos in nos exarsisse patebit. Quorum quidem servitia et largissima munera nos satis abundantius multis antecessoribus nostris habere potuimus, si, ad periculum illorum et nostrum, veritatem silere malitiamque ipsorum dissimulare maluissemus. At nos certe ex hujus vitae termino, et temporalium commodorum qualitate perpendentes nunquam melius quemquam posse episcopum nominari, quam cum persecutionem patitur propter justitiam (Matth. V), decrevimus potius divinis mandatis obtemperando pravorum inimicitias incurrere, quam illis male placendo iram Dei provocare. Nunc ad industriam tuam sermonem vertimus, charissime fili. Noverit excellentia tua, dilectissime, illud unum admodum nobis, imo clementiae divinae, placere, quod in ecclesiis regni tui matris omnium sanctae Romanae Ecclesiae ordinem recipi, et ex antiquo more celebrari effeceris. Denique in illo quem hactenus tenuisse videmini, sicut suggerentibus religiosis viris didicimus, quaedam contra catholicam fidem inserta esse patulo convincuntur. Quae cum relinquere, et ad priscam consuetudinem, scilicet hujus Ecclesiae, reverti deliberasti, non dubie te beatum Petrum patronum optare, et subditorum tuorum salutem, coelesti gratia inspirante, sicut regem decet, curare monstrasti. Quod tamen gaudium de sapientia tua multo cumulatus referimus, cum tuae humilitatis illustrem

famam memoriae interdum reducimus, et eam virtutem quae cum regia potentia vix aut rarissime capi sub uno domicilio consuevit, in corde tuo immorari consideramus. Caeterum quod de uxore tua et de abbacia Sancti Secundi postulasti, competentius responderi per filium nostrum Richardum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalem et legatum, et fratrem Simeonem episcopum, arbitrati sumus; de illa autem persona quae in archiepiscopum fuerat eligenda, dicimus: licet satis prudens et liberalis videatur, tamen (quemadmodum nobis notum est, et litterae tuae non negant) disciplinae fundamento, videlicet litteralis scientiae peritia, indiget. Quae virtus quam sit non modo episcopis, verum etiam sacerdotibus necessaria, ipse satis intelligis, cum nullus sine ea aut alios docere aut sese possit defendere. Quapropter serenitatem tuam studere oportet ut cum consilio praefati legati nostri Richardi Massiliensis abbatis aliorumque religiosorum virorum eligatur inde, si inveniri potest; sin autem, aliunde expetatur talis persona, cujus religio et doctrina Ecclesiae vestrae et regno decorem conferat et salutem. Neque vero te pigeat aut pudeat extraneum forte, vel humilis sanguinis virum, dummodo idoneus sit, ad Ecclesiae tuae regimen, quod proprie bonos exoptat, adscire; cum Romana respublica, ut paganorum tempore, sic et sub Christianitatis titulis inde maxime, Deo favente, excreverit, quod non tam generis aut patriae nobilitatem, quam animi et corporis virtutes perpendendas adjudicavit. Quoniam autem sicut de bonis gloriae tuae merito congratulari, ita et de his quae non conveniunt a te fieri dolere, ac ex merito inhibere compellimur, dilectionem tuam monemus ut in terra tua Judaeos Christianis dominari, vel supra eos potestatem exercere ulterius, nullatenus sinas. Quid enim est Judaeis Christianos supponere, ac hos illorum iudicio subicere, nisi Ecclesiam Dei opprimere, et Satanae synagogam exaltare; et dum inimicis Christi velis placere, ipsum Christum contemnere? Caveas itaque, fili, hoc facere Domino et Creatori tuo, quod non impune fieri tibi

sustineres a servo tuo. Memento honoris et gloriae quam tibi super omnes Hispaniae reges misericordia Christi concessit; atque illius voluntatem tuis actibus quasi formam adhibendo, mutuam vicem in cunctis ei rependere stude: imo, ut hic et in futuro exaltari merearis, te in omnibus illi submittere semper memineris. Valde quippe indignum est ei unum hominem, videlicet teipsum, perfecte non subicere, qui tibi ultra mille hominum millia subiecit, et iudicio tuo commisit. De caetero regiae munificentiae tuae gratulamur, cujus animi devotionem in eo plane satis agnoscimus, atque agnoscentes amplectimur, quod quanti beatum Petrum fecerit ex dono patenter ostendere voluit. Et certe cum tui cordis amorem munus illud per se satis sufficienter ostendat, tum etiam tuae fidei meritum illud ipsum mutua vice longe vero magis commendat, multisque gentibus e cunctis mundi partibus ad gremium matris sanctae Romanae Ecclesiae venientibus ad honorem tuum clare manifestat. Et quidem licet illud munus tam amplum et magnificentum fuerit, ut et te regem dare, et B. Petrum recipere convenienter decuerit; tamen in illo animi tui devotionem multo magis amplectimur, quae quanti beatum Petrum fecerit ex dono patenter ostendit. Eo igitur, ut dignum est, decenter suscepto, donum quod, Domino largiente, sedes habet apostolica, sinceram tuam devotionem remittit.

Omnipotens Deus, omnium rerum creator et rector, omniumque dignitatum ineffabilis dispositor, qui dat salutem regibus, meritis altissimae dominae genitricis Dei Mariae, omniumque sanctorum, auctoritate beatorum apostolorum Petri et Pauli nobis licet indignis per eos qualicumque commissa, te tuosque fideles in Christo ab omnibus peccatis absolvat, detque tibi victoriam de inimicis visibilibus et invisibilibus. Mentem tuam semper illuminet, ut, ejus bonitatem et humanam fragilitatem diligenter perspiciendo, mundi gloriam despicias, et ad aeternam beato Petro duce pervenias.

**EPISTOLA III.
AD EPISCOPUM PATAVIENSEM
ET ABBATEM HIRSAUGIENSEM.
(Anno 1081).**

Significat defuncto Rodulpho rege omnes sibi persuadere ut Henricum in gratiam recipiat. Monet ut Mathildem certiolem faciant an ab eis praesidium contra Henricum exspectare debeat; et ducem Welphonem aliosque moneant ut fidem beato Petro servent, atque omnes hortentur ne regis electio temere fiat, sed Deum exorent ut inimici respiscant, et Ecclesiae suae defensorem tribuat. In sacerdotes belli tempore rigorem canonicum temperandum esse ait. In synodo se omnes excommunicatos iterum excommunicasse.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri et coepiscopo, Pataviensi A et venerabili Hirsaugiensi abbati W salutem et apostolicam benedictionem.

Prudentiae vestrae ex hoc satis gratulamur, quia, sicut oportebat, nuntiare nobis vera summopere studuistis, praesertim cum multa et varia ex partibus vestris apud nos referantur. Notificamus autem dilectioni vestrae, pene omnes nostros fideles, audita voce Rodulphi beatae memoriae regis, niti ad hoc nos crebris adhortationibus flectere, ut Henricum jampridem, sicut scitis, plura facere nobis paratum, cui ferme omnes Italici favent, in gratiam nostram recipiamus: adjicientes, si ille in Italiam, pro velle et conatu suo non valens nobiscum habere pacem, contra sanctam Ecclesiam venerit, ex vobis frustra sperandum fore auxilium. Quod quidem si nobis, qui illius superbiam parvipendimus, deficiat, non adeo grave videtur. Si vero filiae nostrae Mathildi, cujus militum animos ipsi perpenditis, a vobis suffragatum non fuerit, quid aliud restat, nisi ut, cum sui resistere

recusaverint, quam utique hac in re pro insana habent, ipsa vel coacta paci illius acquiescat, aut quidquid possidere videtur amittat? Quamobrem summopere niti vos oportet eam certam reddere an ex vobis praesidium expectare firmiter debeat. Si Henricus forte Longobardiam intraverit, admonere etiam te, charissime frater, volumus ducem Welphonem ut fidelitatem beato Petro faciat, sicut coram imperatrice Agnete et episcopo Cumano mecum disposuit, concesso sibi post mortem patris ejus beneficio. Illum enim totum in gremio beati Petri desideramus collocare, et ad ejus servitium specialiter provocare. Quam voluntatem si in eo, vel etiam in aliis potentibus viris amore B. Petri pro suorum peccatorum absolute ductis, cognoveris, ut perficiant elabora, nosque certos reddere diligenter procura. Hac enim fiducia, ut Italici remoti ab Henrico nobis, imo B. Petro fideliter adhaereant, Deo adjuvante, efficere credimus. Praeterea admonendi sunt omnes in partibus vestris Dominum timentes, ac sponsae Christi libertatem diligentes, ut non aliqua gratia suadente aut ullo metu cogente, properent eam temere personam eligere, cujus mores et caetera quae regi oportet inesse a suscipienda Christianae religionis defensione et cura discordent. Melius quippe fore arbitramur ut aliqua mora secundum Dominum ad honorem sanctae Ecclesiae provideatur idoneus, quam nimium festinando in regem aliquis ordinetur indignus. Scimus quidem quod fratres nostri longo certamine diversisque perturbationibus fatigantur; nobilius tamen esse dignoscitur multo tempore pro libertate sanctae Ecclesiae decertare, quam miserae ac diabolicae servituti subjacere. Certant namque miseri, scilicet membra diaboli, ut ejusdem misera servitute opprimantur. Certant econtra membra Christi ut eosdem miseros ad Christianam libertatem reducant. Quapropter fundendae sunt frequentissimae orationes, et largissimae dandae eleemosynae, omnibusque modis Redemptor noster exorandus ut inimici nostri, quos suo praecepto diligimus, resipiscant, et ad gremium sanctae Ecclesiae

redeant, suaeque sponsae, pro qua mori dignatus est, defensorem et rectorem, sic ut eam decet, clementer tribuat. Nisi enim ita obediens et sanctae Ecclesiae humiliter devotus ac utilis, quemadmodum Christianum regem oportet, et sicut de Rodulpho speravimus, fuerit, procul dubio ei non modo sancta Ecclesia non favebit, sed etiam contradicet. De praedicto enim Rodulpho rege quid sancta Romana Ecclesia speraverit, et quid ille promittebat, tu ipse, frater charissime, satis cognoscis. Providendum est ergo ut non minus ab eo qui est eligendus in regem, inter tot pericula et labores sperare debeamus. Qua de re quid promissionis juramento sancta Romana Ecclesia ab illo requirat, in sequenti significamus.

Juramentum regis.

«Ab hac hora et deinceps fidelis ero per rectam fidem beato Petro apostolo ejusque vicario papae Gregorio qui nunc in carne vivit: et quodcunque mihi ipse papa praeceperit, sub his videlicet verbis: Per veram obedientiam, fideliter, sicut oportet Christianum, observabo. De ordinatione vero ecclesiarum, et de terris vel censu quae Constantinus imperator, vel Carolus, sancto Petro dederunt, et de omnibus ecclesiis vel praediis quae apostolicae sedi ab aliquibus viris vel mulieribus aliquo tempore sunt oblata vel concessa, et in mea sunt vel fuerint potestate, ita conveniam cum papa, ut periculum sacrilegii et perditionem animae meae non incurram; et Deo sanctoque Petro, adjuvante Christo, dignum honorem et utilitatem impendam; et eo die quando illum primitus videro, fideliter per manus meas miles sancti Petri et illius efficiar.» Verum quoniam religionem tuam apostolicae sedi fidelem et promissis tenemus et experimentis non dubitamus, de his si quid minuendum vel augendum censueris, non tamen praetermisso integro fidelitatis modo, et obedientiae promissione, potestati tuae, et fidei quam beato Petro

debes, committimus. Quod vero de sacerdotibus interrogastis, placet nobis ut impraesentiarum, tum propter populorum turbationes, tum etiam propter bonorum inopiam, scilicet quia paucissimi sunt qui fidelibus Christianis officia religionis persolvant, pro tempore rigorem canonicum temperando, debeat is sufferre. De his namque pacis et tranquillitatis tempore, quod, Domino miserante, cito futurum credimus, convenientius tractari pleniusque poterit canonicus ordo servari. Caeterum de Buggone, cujus malitiam significastis, necdum tantam potestatem videlicet absolvendi sibi tam temere commisisse, nec etiam recordamur nos aliquando eum vel sermone vel visu notum habuisse. In sancta quidem synodo quam nuper Deo auctore celebravimus, omnes excommunicatos usque ad condignam satisfactionem rursus excommunicavimus, et fratrum multitudinem qui aderant rogavimus, ut misericordiam Dei quotidie exorent, quatenus illos per veram poenitentiam ad gremium sanctae matris Ecclesiae reducat, eisque in bono perseverantiam tribuat. Nullius enim hominis perditionem quaerimus, sed omnium salutem in Christo desideramus.

**EPISTOLA IV.
AD ABBATEM CASSINENSEM.
(Anno 1081.)**

Ut exploret an Robertus dux apostolicae sedis auxilio venturus sit, et an quadragesimali tempore, quo a militia vacare solebat, aliquod apostolicae sedis oppidum in officio continere velit. Ducem moneri vult, ut nepotem suum ab invasione terrarum sancti Petri compescat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili abbati Cassinensi D [Desiderio, sic et in cod Mutin.] salutem et apostolicam benedictionem.

Satis novit dilectio tua quantum commodi de pacatione ducis Roberti sancta Romana Ecclesia speraverit, quantumque ex hoc inimici ejus timuerint; neque etiam te latere putamus, huic apostolicae sedi ex parte illius quid utilitatis accesserit. Unde, quia plurimorum fidelium super eo spes, sicut palam cernitur, hucusque non processit, volumus ut de caetero animum ipsius qualiter se circa Romanam Ecclesiam habeat veraciter intelligere studeas. Praecipue autem ejus voluntatem in his agnoscere diligenter te cupimus, scilicet si necessaria nobis expeditio fuerit, post Pascha, an per se, vel per filium suum se decenter succursurum fiducialiter polliceatur. Si vero hoc non potuerit, quot milites post paschale festum, ut in familiari militia beati Petri sint, se destinaturum indubitanter promittat. Hoc etiam solerter procures advertere an illos dies, videlicet quadragesimales, quibus Nortmanni solent pugna vacare, praefatus dux assentiat hoc pacto Deo offerre, ut una vel nobiscum vel cum nostro legato ad aliquas terras beati Petri, quo invitatus fuerit, competenter instructus accedat; quatenus hoc sui obsequii studio, et bonos in apostolica fidelitate confirmet, et rebelles ac contumaces ad debitam sanctae Romanae Ecclesiae reverentiam atque servitium vel terrore revocet vel vi, talique modo suae Deo militiae munus gratuitum offerat. Praeterea de nepote suo Roberto de Loritello ad ipsius ducis memoriam revoces qualiter de illo nobis promisit, videlicet quod idem comes se terras apostolicae sedis, praeter quas habebat, ulterius non invasurum spondit: quas tamen pro posse suo invadere, sicut audivimus, adhuc non desistit. Suadens igitur admoneas eum ut memorati nepotis sui sacrilegam compescat audaciam, atque hortetur illum praeterita corrigendo, et in futuro se abstinendo, beatum Petrum propitium sibi facere, in cujus irritatione ruinam, et in gratia vitam et felicitatem possit obtinere perpetuam. De novis ultramontanis nihil certi habemus, excepto quod Henricum nunquam se infelicius habuisse pene omnes illinc advenientes affirmant.

**EPISTOLA V.
AD HUGONEM DIENSEM EPISCOPUM.**

Cum legatus episcopus Nortmannos, quia synodo ad quam vocabantur praesto non fuerant, deposuisset, praecipit ei ut eos restituat, ne regem Angliae, qui in sedem apostolicam prae caeteris regibus obsequentior erat, exasperet; et jubet ut erga omnes ejus subditos mitius agat. Quod idem vult erga milites quosdam, qui ad Simoniacos et fornicarios clericos coercendos auxilium legato tulerant observari.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo fratribus HUGONI Diensi episcopo, et A . . . salutem et apostolicam benedictionem.

Perlatum nobis est quod religio vestra omnes Nortmannorum pontifices, praeter Rothomagensem, ipsumque Culturensis abbatem, quem nos restituimus, ad concilium invitatos suspendit. Quos tamen, sicut nobis suggestum est, non tam inobedientia quam metus regis Francorum, scilicet quia secure venire nequibant, subtraxit. Qua in re prudentia tua quid nobis videatur advertat. Rex Anglorum licet in quibusdam non ita religiose, sicut optamus, se habeat; tamen in hoc quod ecclesias Dei non destruit neque vendit, et pacem justitiamque in subditis suis moderari procurat; et quia contra apostolicam sedem, rogatus a quibusdam inimicis crucis Christi pactum inire, consentire noluit; presbyteros uxores, laicos decimas quas detinebant, etiam juramento dimittere compulit; caeteris regibus se satis probabiliorem ac magis honorandum ostendit: Unde non indignum debet existimari potestatem illius mitius esse tractandam, atque, respectu probitatis, ipsius subditorum et eorum quos diligit, negligentias ex parte fore portandas. Denique meminisse potest dilectio vestra qualiter est beatus Leo papa neophytos, et beatus Gregorius Venantium expatricium, quem suus episcopus

injuste corripuerat, sustinuit: et quemadmodum clementia Domini Josaphat regi Juda, qui impio Achab auxilium praebens iram divinam meruerat, indulgit. Quare volumus ut fraternitas vestra supra memoratis episcopis et abbatibus, non praetermisso Culturensi abbate, quos suspendistis, per praesentium portitorem restitutionis litteras mittat, et praefatum regem in talibus ulterius sine assensu nostro non exasperet. Videtur enim nobis multo melius atque facilius lenitatis dulcedine ac rationis ostensione, quam austeritate vel rigore justitiae illum Deo lucrari, et ad perpetuum beati Petri amorem posse provocari. Praeterea innotuit nobis quod multos milites qui prius ad presbyteros fornicarios et Simoniacos coercendos favorem et auxilium vobis impenderant, propterea quod decimas dimittere nolebant, excommunicando turbaveritis: quales nos adhuc anathematis vinculis alligare synodali iudicio per discretionem distulimus. Super his igitur consulimus atque hortamur ut nunc pro tempore canonicum rigorem vestra sapientia temperet, atque hac turbationis tempestate quaedam parcendo, nonnulla dissimulando, ita studeat moderari, ut non ex severitate justitiae deteriorandi occasionem sumant, sed, suspensio nunc iudicio, spatium recognoscendi aequitatem habentes, postmodum facilius acquiescant: ut demum in eos tranquillitatis tempore, quod, Deo anunente, cito futurum speramus, id quod nunc apostolicae sedis discretio patienter differt, justitia dirimens ad statum suum restauret.

**EPISTOLA VI.
AD ABBATEM MASSILIENSEM.
(Anno 1081.)**

Quorundam monasteriorum, quae sub Romanae Ecclesiae tutela constituta sunt, curam eis committit. Dat facultatem repetendi quidquid ad eadem monasteria pertinens ab aliis injuste detinetur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio **RICHARDO** sanctae Romanae Ecclesiae cardinali sacerdoti atque abbati Massiliensi, suisque successoribus regulariter promovendis in perpetuum, etc.

Licet apostolici nos apicis cura pro cunctis generaliter Ecclesiis vigilare, ac pro omnium statu vel reparatione sollicitos esse admoneat, illis tamen praecipue locis nostram curam specialius exhibendam perpendimus, quae, sub Romanae tutela sedis constituta, scimus status sui confirmationem, augmentum vel restitutionem ab hac potissimum ecclesia cujus juris sunt exspectare. Quia ergo quaedam monasteria, alterum in provincia videlicet Sancti Petri, quod dicitur ad Montem Majorem, et alterum in Narbonensi archiepiscopatu Sanctae Mariae de Crassa, quae ad hujus sedis defensionem pertinere, propriique juris ejus esse noscuntur, jamdudum saecularium monachorum culpa a religionis tramite deviasse intelleximus; ea reformare ad lapsi decoris specimen valde esse necessarium duximus. Scis enim, decentius atque convenientius esse decernitur destructa restruere, et ad gradum suum collapsa reducere, quam in dilatandis vel noviter aedificandis operam dare. Quapropter ad praedictorum locorum restorationem religionis tuae prudentiam perutilem arbitrantes, licet tu, quorumdam proborum virorum precibus adhortatus, absque licentia nostra de eorum cura te nolueris intromittere, nos tamen censuimus per tuam successorumque tuorum solertiam fratribus in eisdem coenobiis deinceps mansuris perpetuam regularis vitae circumspectionem providere. Proinde circa praefata monasteria sollicitudinis nostrae vicem dilectioni vestrae committentes, volumus atque praecipimus ut in eis quae amputanda sunt amputetis, quaeque corrigenda sunt corrigatis, et quae illis disciplinae tenore defuerint, vestra vigilantia et labore conferantur. Praeterea, quoties eorum rectores obierint, vestri sit studii alios cum consensu probabiliorum fratrum de eadem

congregatione, si fieri potest; sin autem, aliunde secundum Deum et regulam sancti Benedicti abbates eligere ibique substituere, quos ab illo episcopo in cujus dioecesi fuerint, si ab hac sede excommunicatus vel Simoniacae haereseos infamia notatus non erit, ordinandos decrevimus. Si vero alterum horum obstiterit, abbas a Romano pontifice suam consecrationem exspectet, aut ad quemcunque episcopum ille praeceperit pergere pro sui ordinatione licentiam habeat: cujus nihilominus abbatis mores et vitam sicut et subditorum suorum discutere, excessusque corrigere, vestrae potissimum providentiae attinebit. Quod si forte in aliquod crimen depositione dignum fuerit lapsus, vestrum erit ad apostolicam audientiam deferre; quatenus aut hic damnationis suae sententiam per Romanum pontificem excipiat, aut per apostolicum legatum ad id peragendum serio missum, dignum suis meritis iudicium subeat.

Statuimus etiam ut quidquid ad eadem monasteria pertinere cognoscitur, si ab aliquibus irrationabiliter detinetur; ex hac nostra auctoritate repetendi exigendique ac vindicandi habeatis per omnia, Deo juvante, licentiam; quia dignum est ut quorum curam geritis rebus nullo modo defraudemini. Praefato igitur modo nostrae providentiae ac dispositionis vicissitudinem circa saepe dicta monasteria tibi tuisque successoribus, ut praelibavimus, regulariter promovendis concedentes, interdiciamus ut nullus successorum nostrorum, vel archiepiscoporum aut episcoporum, et nemo clericalis seu laicalis ordinis, audeat hanc potestatem praesentis decreti auctoritate firmatam vobis auferre vel perturbare, sed ea (sicut praefixum est) in vestra salubri ordinatione ac dispositione in perpetuum inconvulsa permaneant.

**EPISTOLA VII.
AD UNIVERSOS CHRISTIANOS.
(Anno 1081.)**

Praecipit ne quisquam ecclesiam Sancti Petri, in villa Mascharans sitam, tutelae apostolicae sedis commissam infestet.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus Deo et beato Petro fidelibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum sit vobis nos ecclesiam Sancti Petri sitam in villa quae dicitur Mascharans, sub jus et defensionem apostolicae sedis ab ipsius fundatoribus sponte traditam suscepisse, ob cujus donationis memoriam perpetuo retinendam, constituerunt, et devoverunt se illi, qui circa eundem locum propter amorem et tutelam beati Petri sibi aedificant, pro unaquaque domo censum annualiter octo nummos Pictavensium persoluturos. Quapropter apostolica auctoritate praecipimus ut nemo praefatum locum apostolica tuitioe munitum deinceps infestare praesumat; sed sub defensione beati Petri, cujus juris est, quietus et securus ab omni perturbatione permaneat. Si quis ergo contra haec nostra mandata memoratum locum vexaverit, admonitus semel, iterum, usque tertio, per convenientes inducias, si non resipuerit, sciat se a gratia beati Petri separatum; et, nisi satisfecerit, anathematis vinculis innodandum: quicumque vero propter apostolicam reverentiam ab infestatione ipsius loci et laesione, sicut Christianum decet, se continuerit, eumque adjuvare studuerit; veniam peccatorum suorum, et gratiam beati Petri, si in bonis perseveraverit, se promeriturum non dubitet.

**EPISTOLA VIII.
AD VENETOS.
(Anno 1081.)**

Hortatur ut ab excommunicatis caveant. Excusat se quod eorum petitioni in praesenti non annuat; promittens

tamen se opportuno tempore postulationi eorum assensum praebiturum.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, glorioso duci et genti Venetorum, his tamen qui non communicant excommunicatis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quantum nos ex longo tempore vos et patriam vestram dilexerimus, non existimamus scientiam vestram latere. Verum postquam nos omnipotentis Dei dignatio ad id provexit officii, non dilectionem ex vobis, qualem oportebat, agnovimus. Sed licet antehac res ita sese habuerit, tamen quia sanae mentis consilio matrem vestram, apostolicam videlicet sedem, recognoscentes, eam incipitis quaerere et venerari; nos, qui hujus sedis, quamvis indigni, sollicitudinem gerimus, honorem vestrum tam in praesenti quam in futuro secundum Deum diligere et servare haud secus optamus. Unde paterno vos affectu adhortantes, ex parte beati Petri monemus atque praecipimus ut summa diligentia et cautela vos ab excommunicatis custodire curetis, ac permaxime caveatis amicitiam forte vel gratiam illorum captando iisdem vos laqueis damnationis innectere. Quod autem petitioni vestrae ad praesens in adimplendo eam non videmur annuere, non tam nostrae velut incuriae, quam temporum incommoditati, velitis ascribere. Denique cum tempus opportunum (quod, Domino favente, cito futurum speramus) advenerit, postulationem vestram recte efficere, ac honorem vestrum salva justitia servare (opitulante clementia divina) non pigritabimur. Sicut enim in sancta Ecclesia charitas circa omnes generaliter tenenda dignoscitur, ita suum quibuslibet, justitia dictante, honorem specialiter non denegandum fore, sed habendum perpendimus.

Data sexto Idus Aprilis.

EPISTOLA IX.

**AD COMITEM QUEMDAM.
(Anno 1081.)**

Gratulatur de ejus erga Romanam Ecclesiam observantia; utque in ea perseveret, et ab excommunicatorum communione se separet, hortatur.

**GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, T
nobilissimo comiti, salutem et apostolicam
benedictionem.**

Quoniam devotionem tuam erga communem matrem, Romanam videlicet Ecclesiam, fidissimam in omnibus, multis et probatis viris attestantibus, et maxime charissimo fratre nostro Hugone Diensi episcopo referente cognoscimus, valde laetamur, et omnipotentis Dei supernae clementiae grates referimus. Oramus etiam ut divina praeunte clementia sic coeptum bonum ad finem usque perducas; quatenus ille cujus iudicio fidelium Ecclesia Christi commissa est, peccatorum nexibus absolutum in electorum te faciat sorte conscribi. Te itaque, charissime fili, hortamur ut tuae mentis oculos in aeterni regis amore et spe indesinenter figas; ne nobilitas tua ab illius divinitate prae caeteris exaltata, terrenis sollicitudinibus et voluptatibus emollita, vim spiritualis desiderii amittat. Dignum namque est ut qui tuo nutui tantam hominum multitudinem supposuit, hanc ei vicissitudinem recompenses, ut unum hominem, videlicet te ipsum, pura semper mente sibi et corde conserves. De causa videlicet excommunicatorum super qua consuluisti, nihil tibi, praeter quod sacri canones praecipiant, respondere possumus, scilicet ut abstineatis vos a communione ipsorum, prout Deus concesserit, et vestra prudentia poterit. Nec enim parum te a talibus abstinendo existimes agere; imo credas certissime, quoniam in futura beatitudine geminam a Domino coronam, obedientiae scilicet ac sanctae praedicationis, accipies. Bona namque est vox praedicationis cum opere,

sed non parva est bona actio sine voce. Neque nos alicui licentiam peccandi dare possumus aut debemus, cum nos ipsi hanc licentiam non habeamus; sed peccantibus apostolica auctoritate subvenire non denegamus, et manum salutaris consilii porrigere desideramus. Illud quoque prudentiam tuam animadvertere volumus, quod, si quisquam illorum excommunicatorum te graviter offenderet, ab illorum amicitia usque ad satisfactionem te submoveres. Quod si hoc pro tuo honore faceres, quid pro Deo facere debes animadvertere. Quapropter monemus te, charissime fili, ut quod a subjectis tibi vis fieri, non negligas pro illius amore agere qui te ad suam imaginem creavit, et suo pretioso sanguine redemit.

Data Lateranis, quarto Kalendas Maii.

**EPISTOLA X.
AD EPISCOPUM PATAVIENSEM.
(Anno 1081.)**

Monet ut qui Henrico adhaeserant, si resipiscant, benigne suscipiat, praecipue vero Burgensem episcopum.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri A Pataviensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quia vicem nostram in Teutonicis partibus prudentiae tuae commisimus, discretionem tuam diligenter monemus, sicut jam aliis litteris ad te destinatis, si pervenerint, fecimus, ut, consilio fratris nostri Saltzburgensis archiepiscopi, et aliorum confratrum nostrorum episcoporum, eos quos adhaerendo H [Henrico, sic et in cod. Mutin.] a proposito veritatis errasse cognoscitis, studiose revocetis; et qui redire voluerint fraterne suscipiatis, et maxime Osnaburgensem episcopum, quem nobis velle fideliter adhaerere audivimus, benigne suscipiatis, et fraterno auxilio contra

quamlibet injuriam inferendam ei occurrere, ubi opportunum fuerit, non haesitetis; et litem quam de decimatione ecclesiae suae habet cum Corbegense abbate, vel juste ante vos terminate, aut absque laesione suae ecclesiae certum tempus ipsius ante nos terminandae ex utraque parte statuite. Vale.

**EPISTOLA XI.
AD DESIDERIUM, ABBATEM CASSINENSEM.
(Anno 1081.)**

Henricum regem Romam cum paucis copiis venturum significat, quem, si ejus voluntati favere vellet, obsequentem sibi haberet; sed se mori potius paratum asserit, quam ejus impietati assensum praebere. Monet ut sibi in defensione Ecclesiae adhaereat. Significat ex Mathildae litteris cognovisse quod rex cum Roberto duce foedus inierit, de quo quid actum sit ab eo vult inquiri. Romanos ad apostolicae sedis obsequium paratos ostendit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **DESIDERIO**, venerabili cardinali Sancti Petri et abbati Cassinensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Fraternitatem tuam, dilectissime, cognoscere volumus quod (sicut pro certo didicimus) Henricus dictus rex in suburbanis Ravennae moratur, disponens, si poterit, Romam circa Pentecosten venire. Quem certissime scimus ex ultramontanis et Longobardis parvam manum habere. Audivimus autem quod, ex his qui circa Ravennam vel in Marchia morantur, putet exercitum cum quo veniat colligere; quod fieri minime credimus, quoniam nec etiam focum ab his per quos transitum habet habere potest. Tu vero ipse, amande frater, cognoscis quia si nos amor justitiae et honoris sanctae Ecclesiae non teneret, tamque pravae voluntati ac nequitiae regis et suorum vellemus favere, nullus aliquando

praedecessorum nostrorum ab antecessoribus regibus, seu etiam archiepiscopis, tam amplum et devotum servitium, sicut nos ab hoc rege et ab archiepiscopo, habere potuerunt. Verum quoniam illorum minas et saevitiam pro nihilo ducimus, magis, si necesse fuerit, mortem suscipere parati erimus quam impietatibus eorum assensum praebere, aut justitiam relinquere. Quapropter rogamus atque monemus ut, quemadmodum te decet, ita nobis adhaereas quatenus sanctae matris tuae Romanae Ecclesiae honor, quae de te multum confidit, nunc et semper robor obtineat. Hoc etiam te scire volumus quod comitissa Mathildis litteras ad nos direxit, quibus continetur hoc quod, quemadmodum a familiaribus ipsius pro certo cognovit, praefatus rex placitum cum Roberto duce habeat, videlicet hoc, ut filius regis filiam ipsius ducis accipiat, et rex duci Marchiam tribuat. Quod Romani facile credent, si viderint ducem adiutorium (sicut juramento fidelitatis nobis promisit) subtrahere. Sed prudentia tua sollicite invigilet, et quid super hac re actum sit diligenti examinatione cognoscat. Tu ipse etiam quantocius ad nos propera. Scias praeterea quod Romani, et qui circa nos sunt, fide et prompto animo Dei et nostri servitio parati per omnia existunt.

**EPISTOLA XII.
AD VALVENSES.
(Anno 1081.)**

Eadem quae in epistola decima quinta libri VIII.
Juramentum Bertranni comitis Provinciae.

«Ego Bertrannus Dei gratia comes Provinciae ab hac hora et deinceps tibi domino meo papae Gregorio et cunctis successoribus tuis, qui per meliores cardinales sanctae Romanae Ecclesiae electi fuerint, fidelis ero, et quidquid credideritis, in damnum vestrum me sciente non manifestabo. Sic me Deus adjuvet, et haec sancta Evangelia.»

Aliud juramentum ejusdem

«Ego Bertrannus Dei gratia comes Provinciae, pro remissione peccatorum meorum et parentum meorum offero, concedo, dono omnem honorem meum, quantum ad me jure parentum pertinet, omnipotenti Deo, et sanctis apostolis Petro et Paulo, et domino meo Gregorio papae septimo, et omnibus successoribus ejus, ita ut quidquid placuerit deinceps domino papae Gregorio de me et de toto honore meo, sine ullo contradicto faciat. Ecclesias autem omnes quae in mea potestate sunt, praefato domino meo Gregorio papae omnino dimitto et omnibus successoribus suis; et ad ordinandas eas juste et secundum Deum pro posse meo fideliter adjuvabo.»

EPISTOLA XIII. AD ROBERTUM COMITEM FLANDRIAE. (Anno 1081.)

Praecipit ut ratum habeat quidquid a Lugdunensi archiepiscopo super electione Tervannensis episcopi statutum fuerit, et ut clericis qui hac de causa Romam venerant nullam laesionem fieri permittat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, ROBERTO nobili Flandrensi comiti, salutem et apostolicam benedictionem.

Perlatum nobis est quod Tervannensis archidiaconus, qui prius cum quadam parte cleri R contra Lambertum invasorem elegerat, nunc sibi ipsi contrarius, mutato consilio, alterum supposuerit. Quam causam fratri nostro Lugdunensi archiepiscopo H [Humberto], diligenter procurandam litteris nostris commisimus, ut, nisi prior electio canonice fuerit improbata, nullum illi sedi alterum subroget. Quidquid ergo ipse super hoc negotio fuerit exsecutus, quia certi sumus eum a justitia

non recessurum, nobilitati tuae praecipimus ut ratum firmumque tenere nullatenus renuat; sed quod ille statuerit, quasi nostrum, vos observare, caeterisque ne contradicere audeant pro vestri magnitudine imminete. Insuper volumus atque monemus ut clericis, qui propter hoc negotium sedem apostolicam petiverunt, nullam exinde laesionem faciatis, vel fieri permittatis.

**EPISTOLA XIV.
AD REGES WISIGOTHORUM.
(Anno 1081.)**

Gratulatur de gentis eorum regni ad fidem Christianam conversione. Ad bona opera hortatur. Vult clericos saepe ad se mittant qui Romanae Ecclesiae instituta edocti eos postea instruere possint.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, Wisigothorum gloriosis regibus L et A et populis, salutem et apostolicam benedictionem.

Frater noster episcopus [episcopus R.] vester ad apostolorum limina veniens suggessit nobis de nova gentis vestrae conversione, scilicet qualiter relicto gentilitatis errore ad Christianae fidei veritatem pervenerit. Unde plurimum in Domino laetati, miseratori omnium intimo corde gratias agimus, qui mentes vestras lumine suo visitare, et de tenebris ad lucem, de morte ad vitam dignatus est vos aeterna sua benignitate reducere. Simul etiam ipsius ineffabilem misericordiam deprecati sumus, assidueque postulare optamus ut vos, tam fidei gratia quam et bonorum operum fructibus, et in hac vita vigere et in futura sanctorum coetibus faciat adnumerari. Proinde, charissimi filii, auctoritate sanctae Romanae Ecclesiae, vice beatorum apostolorum Petri et Pauli nobis, licet indignis, concessa, vos admonemus, ut, hujus fugitivae vitae incertitudinem ac temporalium rerum et gaudiorum instabilitatem perpendentes, contemnere, et

ad illa quae sine fine mansura sunt, quaeque humani sensus ac desiderii angustias amplitudine sua excedunt, memineritis aciem mentis semper extendere; concordiam et dilectionem studeatis ad invicem indeficienter habere, ecclesiis honorem, pauperibus vel afflictis compassionem, sacerdotibus, praecipueque episcopis, reverentiam et obedientiam, quasi patribus, procuretis impendere; nec non et decimas, quae ad usum tam ipsorum quam ecclesiarum et pauperum proficiant, dare totique regno indicere. Quod quidem nulli debet grave videri pro meliori parte, videlicet semper victura anima, quemque decimam Deo offerre, cum pro morituro corpore plurimae gentes conjugibus suis tertiam rerum legibus compellantur exsolvere. Praeterea ad hoc summis animi viribus enitimini ut qui velut in fine orbis, ita et saeculorum, ad laborandum in vineam Dominicam introistis, inter primos remunerandi eundem denarium undecimae operatores percipere debeatis (Matth. XX). Agite etiam ut quemadmodum de praedecessoris vestri laudabili fama valde sumus gavisus, ita quoque studiorum probitatumque vestrarum opinio nos de se, sicut optamus, laetificet. Quia vero noviter ad Christum conversos nondum Christianae fidei et religionis doctrinam sufficienter vos sumpsisse putamus, volumus ut frequenter ad hanc sedem clericos vestros mittatis, talesque personas provideatis ad nos destinare, qui et sanctae Romanae Ecclesiae moribus plenius instrui, et instructi valeant ad vos docte salubriterque quae sunt agenda referre.

**EPISTOLA XV.
AD HUGONEM DIENSEM EPISCOPUM.
(Anno 1081.)**

Significat Parisiensem et Carnotensem episcopos de eo apud se esse questos quod eundem Carnotensem non canonice accusatum excommunicatum deposuerit, nec

ejus defensionem admiserit; qua de re cum se certio-rem non fecisset, jubet ut, iis interim Romae exspectare jussis, ipse aut veniat, aut nuntium mittat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio HUGONI Diensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Frater et coepiscopus noster Parisiensis cum Carnotensi ad apostolicam sedem venerunt, non sine multa quidem, sicut ipsi referebant, et sui fatigatione et rerum suarum jactura, in quibusdam locis, etiam capti, nec sine redemptione sui dimissi. Clamorem itaque ad nostram audientiam tulerunt quod in alterum eorum, videlicet Carnotensem episcopum, tua fraternitas praejudicium fecerit, et non canonice accusatum excommunicationis ac depositionis sententiae subdiderit. At hoc etiam maximum gravamen factum esse conquesti sunt quod, cum talis esset accusatio, et in defensione illius praedictus Parisiensis episcopus, qui rem omnem constitutionis ejus novit et fecit, et Belvacensis absolute, duo vero archiepiscopi, alique duo episcopi qui non interfuerunt, conditionaliter videlicet, se scientibus, jurare voluerint, propter hoc tamen solum quod conditionem isti quatuor apponebant defensionis recipere juramentum nolueris. Verum cum de prudentia tua nihil incongruum temere credendum nobis esse putemus, praesertim quia tam viva voce quam litteris ex nobis te super hac re commonitum esse meminimus, ut quidquid in synodis ageres diligenter conscriptum nobis dirigeres; quanquam se adventum suum tibi notificasse memorarent, nos tamen nuntium tuum exspectantes aut litteras, illos, ut causae suae definitionem perciperent, per dies aliquantos detinuimus; ac post ingressum Urbis sub ea spe plures quam viginti dies sunt demorati. Ubi vero illis, et labore itineris, et rerum dispendiis magnisque sumptibus fatigatis, nec nuntium nec litteras vestras accepimus, fratribus quoque nostris valde compatiens atque

adjudicantibus nimis indignum esse apostolica mansuetudine ut illi sine consolatione recederent, praecepimus eis ut tandiu adhuc exspectarent donec ex vobis responsum reciperemus. Fraternitati itaque tuae jubemus ut aut tu ipse, quod magis optamus, de hoc et de aliis majoribus negotiis nobiscum tractaturus advenias, aut idoneum nuntium cum litteris super hac re compositis, qui eas, si sit necessarium, juramento comprobet, dirigas.

Data Lateranis, secundo nonas Decembris.

**EPISTOLA XVI.
AD CLERUM ET POPULUM CARNOTENSEM.
(Anno 1081.)**

Praecipit ut episcopum suum de falso Simoniae crimine purgatum debito honore suscipiant, eique ut proprio pastori obediant.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, clero et populo Carnotensis Ecclesiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod episcopum vestrum tandiu apud nos detinuimus, sciatis nos idcirco egisse ut causam ipsius pleniter discutientes irretractabili fine concluderemus. Inde etiam litteris nostris ad legatum nostrum episcopum Diensem directis mandavimus ut aut ipse ad nos veniret, aut nuntium suum cum litteris hujus negotii seriem continentibus nobis transmitteret. Verum apicibus illius susceptis reperimus eum aliquantulum a verbis avunculi hujus, scilicet Parisiensis episcopi, dissentire. Sed diversitatem ipsam diligentissime persipientes, cognovimus praelibatum negotium, inviolata justitia, non incongrue cum misericordia posse tractari. Quapropter divino freti auxilio, censuimus ne ulterius hunc falsi criminis tanti dilaniaret infamia, ut praesentialiter per se et avunculum suum, dato supra sacratissimum corpus

beati Petri apostolorum principis juramento sese purgaret. Non enim aut cujuslibet personae gratiam, aut lucri temporalis ardorem tantum valere credidimus ut aliquis sanae mentis vir, praesertim episcopus, spreto divini horrore judicii, ultro perjurium tam grave velit patrare. Quocirca dilectionem vestram monentes, ex parte beati Petri vobis praecipimus ut praefatum episcopum vestrum paterna cum veneratione suscipiatis, eique debitum honorem deferentes, sicut pastori obediatis. Praeterea apostolica interdictione inhibemus ne eum super illo Simoniaca infamationis, quo se purgavit, aliisve falsis criminibus, deinceps agitari, neve ipsum, sicut mos est quorundam, praelatos criminosis suspicionibus commaculare, ulterius injuste sollicitari permittatis, sed eum, ut praesignavimus, sicut patrem spiritualem venerantes, ostendatis vos et apostolicis jussis obedientiam gerere, et ut Christianos oportet animarum vestrarum curam habere.

**EPISTOLA XVII.
AD ROBERTUM DUCEM.
(Anno 1081.)**

Cum Robertus adeptum se victoriam pontifici et Romanis nuntiasset, hortatur ut beati Petri auxilio consecutum se eam esse reminiscens, debitam vicem rependat, et promissis satisfaciens Romanae Ecclesiae ab Henrico vexatae sit auxilio.

GREGORIUS episcopus servus servorum Dei, **ROBERTO** glorioso duci, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod gesti belli proventum et adeptae victoriae palmam nobis et Romanis notificasti, id quod decuit prudenti consilio usus egisti, ut res quam ex voto amicorum gloriose obtinueras, ipsorum congratulationibus gloriosior tibi redderetur atque jucundior. Oportet interea te illum alta memoria figere

cujus favore et auxilio non ambigis res tuas jamdudum procedere. Nam sicut ingratitude provocat indignationem, ita devotio incunctanter accumulatur gratiam. Quapropter beatum Petrum, cujus tibi adesse patrocinium grandia facta testantur, prae oculis habere semper memineris, ejusque beneficiis, cum necesse est, gratam vicem rependens ipsum de caetero, velut debitorem, efficere tibi procurato; de quo nimirum eo magis praesumere poteris quo amplius obsequiis illum tibi quasi obnoxium astrinxeris. Memento itaque matris tuae sanctae Romanae Ecclesiae, quae de te inter caeteros principes specialiter confidit et peculiariter diligit. Memento quod sibi promisisti; et quod pollicitus es (cui etiam non promittens, ex jure Christianitatis debes adimplere), cum promiseris, non ulterius differas. Non enim ignoras quanta perturbatio contra eam per Henricum dictum regem sit orta, quantumque tuo, qui suus es filius, auxilio indigeat. Age ergo, ut quantum studet filius iniquitatis adversari, non minus debeat de tuae devotionis opitulatione mater Ecclesia gratulari. Dubitavimus his sigillum plumbeum ponere, ne si illud inimici caperent, de eo falsitatem aliquam facerent.

EPISTOLA XVIII.
(Anno 1081.)

Ut in Lugdunensi Ecclesia archiepiscopum idoneum ordinandum curet; quod nisi cito reperiat, ipse ejus Ecclesiae regimen suscipiat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, V dilecto in Christo fratri et coepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Summopere procurandum tibi est ut in magna sede Lugdunensi non diu differatur ordinari archiepiscopus, qui revera sit miles Christi et defensor justitiae; pro qua non solum laborare, sed etiam pro ea desideret mortem

carnis subire. Quod si cito non potest reperiri, ex apostolica tibi praecipimus auctoritate ut rogatus a fratribus tuis, et electus ab ejusdem Ecclesiae filiis, indubitanter praesumens de adjutorio coelesti ad regimen praedictae Lugdunensis sanctae accedas Ecclesiae, imitando dominum et patrem nostrum beatum Petrum apostolum, qui de minori Ecclesia Antiochena translatus est in Romanam.

Data nono Kalendas Novembris.

EPISTOLA XIX.

AD ARCHIEPISCOPUM LUGDUNENSEM.

(Anno 1081.)

Terminandam ei committit causam abbatis, cui officium propter contumaciam, excusabilem tamen, interdixerat; quod interim illi reddi vult. Praecipit ut privilegio, quod ab adversariis ejus monachis ab Alexandro pontifice subreptum dicebatur, si ita est, cassato, causaque discussa, secundum veritatem judicium super ea proferat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri H [HUGONI, sic et in Mutin.] Lugdunensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Abbas praesentium lator retulit nobis officium sibi ecclesiaeque suae a fraternitate tua esse interdictum, propterea quod loco ad justitiam inter ipsum et abbatem de Casa Dei discernendam constituto admonitus non interfuit; ad quem, sicut ipse dicit, venire non contempsit, sed propter discordiam, quae inter comites illius patriae fuit, non ausus est. Proinde quia nos illius causam nec pleniter scimus, nec absente altera parte judicare debemus, eam fraternitati tuae committimus, ut statuto utrique parti congruo loco et termino, ad finem quem justitia dictaverit eorum causam perducas. Volumus tamen ut pro amore beati Petri, a quo sine misericordia

nemo regredi debet, in quantum cum justitia poteris, istum misericorditer tractes, atque in mansuetudine tua is sentiat se non frustra tantum laborem ad apostolicam sedem sumpsisse. Interim etiam dignum videtur, et volumus ut, nisi hoc ad justitiam exsequendam impediturum esse pro certo cognoveris, officium sibi suaeque ecclesiae reddas; quatenus in hoc quoque apostolicae sedis auxilium petiisse non eum poeniteat. Praeterea idem iste frater retulit nobis se causam, quam cum quibusdam monachis habebat, ad audientiam tuam detulisse; cujus rei examinationem, quoniam praefati monachi privilegium venerandae memoriae Alexandri praedecessoris nostri praetendebant, nolueris facere. Quapropter quia praelibato antecessori nostro a malitia quorundam, sicut ipse nosti, nonnunquam subreptum est, religioni tuae praecipimus ut nihilominus causam ipsam discutias, et, si privilegium contra justitiam actum esse deprehenderit, eo cassato, quidquid aequitas postulaverit exsequi nostra auctoritate fultus non dubites. Quidquid autem super his diffiniveris, nostrae intelligentiae studeas indicare.

**EPISTOLA XX.
AD EPISCOPUM CANTUARIENSEM.
(Anno 1081.)**

Cantuariensi episcopo, cum Romam saepe vocatus nec venisset, nec excusationem canonicam haberet, praecipit ut intra quatuor menses Romam veniat, alioquin eum ab officio episcopali suspendit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, L
[LANFRANCO, sic in Mutin.] Cantuariorum archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Saepe fraternitatem tuam apostolica legatione invitavimus Romam venire etiam pro fidei et religionis Christianae comprobatione; quod hucusque, sicut

apparet, aut superbe aut negligenter nostra abutens patientia distulisti, cum nec etiam canonicam excusationem praetenderis. Non enim labor aut difficultas itineris te sufficienter excusat, cum satis notum sit multos longe remotos, licet corpore invalidos et infirmos, et a lectulis vix valentes surgere, tamen beati Petri amore flagrantibus ad ejus limina vehiculis properare. Quare apostolica tibi auctoritate praecipimus ut postposita occasione vel inani formidine, datis induciis quatuor mensium, postquam haec nostra mandata ad notitiam tuam pervenerint, in praesentis anni festo Omnium Sanctorum Romae adesse procures et satagas, et inobedientiae tuae reatum per tantum temporis supportatum emendare non ulterius negligas. Quod si nec adhuc te mandata apostolica moverint, sed ea dissimulans in contemptu durare malueris, et periculum inobedientiae incurrere non erubueris, quod est quasi scelus idololatriae, testante beato Samuele (I Reg. XV), a beati Petri gratia scias te procul dubio removendum, et ejus auctoritate omnino feriendum, ita videlicet ut si infra praedictum spatium ad nos non veneris, ab omni sis officio episcopali suspensus.

**EPISTOLA XXI.
AD UNIVERSOS FIDELES.
(Anno 1081.)**

Hortatur ad persecutiones patienter ferendas.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, omnibus episcopis, abbatibus, clericis et laicis, apostolicae sedi fidelibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Scimus, fratres charissimi, quia tribulationibus et angustiis nostris compatimini, et in vestris orationibus ante Dominum memoriam nostri habetis. Quod idem nos erga vos agere non dubitetis, et merito; nam Apostolus

dicit: Si patitur unum membrum compatiuntur et caetera membra (I Cor. XII). In hoc etiam credimus charitatem Dei diffusam in cordibus nostris, quia omnes unum volumus, unum desideramus et ad unum tendimus. Unum volumus, videlicet ut omnes impii resipiscant, et ad Creatorem suum revertantur; unum desideramus, scilicet ut sancta Ecclesia, per totum orbem conculcata et confusa, et per diversas partes discissa, ad pristinum decorem et soliditatem redeat; ad unum tendimus, quia ut Deus glorificetur in nobis, et nos cum fratribus nostris, etiam cum his qui nos persequuntur, ad vitam aeternam pervenire mereamur, exoptamus: Nolite mirari, fratres charissimi, si odit vos mundus (I Joan. III), quia et nos ipsi eum contra nos irritamus, qui illius desiderio valde contradicentes opera illius condemnamus. Quid autem mirum si principes mundi et potentes saeculi nos pauperes Christi, pravitatibus illorum obviantes, odiunt, et quadam indignatione contra nos desaeviunt, cum aliqui subjecti, vel etiam servi, jussi suas iniquitates relinquere, conantur praepositorum suorum vitam auferre, et tamen adhuc usque ad sanguinem rari ex nostris impiis restiterunt, et, quod omnino erat optandum, paucissimi nostrum pro Christo mortem subierunt. Pensate, charissimi, pensate, quot quotidie milites saeculares pro dominis suis vili mercede inducti morti se tradunt. Et nos quid pro summo rege et sempiterna gloria patimur aut agimus? Quale dedecus, et quale improperium, qualisque derisio oculis nostris objicitur, quod illi, velut pro vili alga, mortem subire non metuunt, et nos, pro coelesti thesauro et aeterna beatitudine, etiam persecutionem pati devitamus!

Erigite ergo animos in vires, spem vivam concipite, illud vexillum prae oculis habentes ducis nostri, scilicet regis aeterni, unde ipse dicit: In patientia vestra possidebitis animas vestras (Luc. XXI). Et si volumus, divina suffrangente gratia, hostem antiquum cito et fortiter confringere omnesque versutias ejus

parvipendere, studeamus persecutiones ab eo immissas et mortem pro justitia non solum non devitare, sed etiam pro amore Dei et Christianae religionis defensione appetere. In hoc enim omnes elationes maris (Psal. XCII) et superbiam saeculi conculcabitur, et pro nihilo ducemus, et ei qui est caput nostrum sedens in dextera Dei Patris, ipso largiente, jungemur et conregnabimus. Clamat enim Magister noster: Si compatimur, et conregnabimus (II Tim. II). Interea vobis, fratres mei, qui mecum minus valentes estis, fortiora bella certaminis annuntiamus, quia pius Redemptor noster cito faciet cum tentationibus nostris etiam proventum, ne nimia fragilitate devicti, non possimus sustinere, sed inter qualescunque suorum fidelium positi addiscamus vel in prosperitate sibi servire.

**EPISTOLA XXII.
AD COMITEM ANDEGAVENSEM.
(Anno 1081.)**

Dolet quod fama et egregiis virtutibus, quibus ante ornatus erat, seipsum ob quamdam mulierem privavit, et episcopum, qui eum ea de causa excommunicaverat, sit insectatus. Monet ut resipiscat; et si innocentiam suam probari posse confidat, concilium vult cogi, in quo super hac re feratur sententia. Munera ab eo ad se missa non recipit. Jubet ut episcopo ablata restituat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **G**
[GAUFRIDO] glorioso comiti Andegavensi.

Dolemus satis quod adversus gloriosam famam tuam per Galliarum partes diffusam, et usque ad apostolicae sedis notitiam perlatam, astutia diaboli potuit praevalere. Sicut enim de te laetabamur, et quodammodo unice de bonis studiis tuis in sermonibus nostris praesumebamus, asserentes te non solum principes sed et ipsos reges, justitia et morum honestate superare, sic

nobis gemendum videtur, prudentiam tuam a tanta gratia et a tanto virtutum culmine decidisse. Qua in re antiquam hostis humani fraudem recognoscimus nequissime elaborasse, ut qui Adam per mulierem de paradiso expulit, te per eundem sexum eadem gloria et hujus vitae laudabili fama privaret, et multa bona tua isto deceptionis suae genere confunderet. Cujus rei gratia ab episcopo tuo correctus, et excommunicatus, ut a tanto periculo te et conjunctam tibi erueres, et domum tuam a perpetua infamia liberares, non solum Deo et justitiae de perpetrato crimine non satisfacisti, sed et ipsum episcopum, cui etiamsi injustam sententiam super te dedisset obedire debueras, contra morem aequitatis tuae tyrannice insecutus es, cum constet aliquem amorem Dei non posse habere, qui spiritualis patris pro culpa inobedientiae suae gratiam et dilectionem probatur amisisse. Quod nos audientes, victi amore tuo, memores etiam virtutum tuarum, quae a religiosis viris nobis insinuatae fuerant, usque modo te portavimus, sperantes ut divina tactus miseratione ad sanum consilium redires, et aeterno regi, cujus judicio quotidie propinquas, te purgatum praesentare contenderes. Et quia in hoc amorem saeculi magis quam animae tuae salutem perpendisti, veremur ne divina indignatio diu protractum et inemendatum facinus acriter puniat. Unde paterna te charitate monemus ut ab hac iniquitate, quae bonorum tuorum fructus universaliter dissipat, sapienti usus consilio surgas, et tam te quam tibi conjunctam de catena diaboli eruas. Quod si innocentiam tuam super hoc negotio confidis posse probari, videtur nobis perutile ut synodus constituatur, cui legati nostri Hugo Diensis episcopus, et Richardus vel alter eorum intersit; ut in audientia religiosorum virorum possit perquiri quid in te vel sententia super te promulgata debeat emendari. Deus scit, et conscientia nostra testis est, quia mens nostra multum gauderet de te, utpote quem jampridem sincero et pleno amore dileximus, si ab hac infamia quoquomodo te liberares, et aditum laedendi te per fructum

correctionis hosti antiquo concluderes. Munera tua ideo recipienda non esse arbitrati sumus, quia divinis oculis oblatio tua non acceptabilis esse probatur quandiu a peccato isto immunem te non reddideris, et ad gratiam omnipotentis Dei, sicut catholicum principem decet, non redieris. Licet munera tua propter illud peccatum non receperimus, tamen Dei misericordiam pro te exorare non desistemus. De caetero nobilitatem tuam monemus, atque praecipimus ut praefato episcopo tuo, res quas sibi abstulisti restituens, digne satisfaciendo eum placare procures, ac deinceps eum nullatenus inquietare praesumas.

**EPISTOLA XXIII.
AD TURONENSES ET ANDEGAVENSES.
(Anno 1081.)**

Praecipit ne Andegavensi comiti ab archiepiscopo Turonensi excommunicato communicent. Praeterea opem ferant archiepiscopo, qui a comite de sede ejectus et bonis Ecclesiae privatus fuerat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, abbatibus, clericis et laicis Turonensis archiepiscopatus, et episcopatus Andegavensis, qui Deo et beato Petro, atque sedis apostolicae legatis, obediunt, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum vobis esse non dubitamus Andegavensem comitem ob nequitiam suam esse excommunicatum, quam etiam in eos qui sibi adhaerent et favent extendi cunctis sacram Scripturam scientibus liquet. Qui tandiu exspectatus non solum de via sua pessima ad Deum, sicut Christianum oportet, non est conversus, sed insuper ad augmentum malitiae suae aliis item excommunicatis conjunctus, fratrem nostrum Turonensem archiepiscopum de sede sua expulit, bonisque Ecclesiae penitus expoliavit. Proinde apostolica vobis auctoritate

praecipimus ut tam a praefato comite, quam ab omnibus sequacibus vel complicibus ejus, vobis summopere caveatis, omnino vos abstinentes a familiaritate et participatione ipsorum. De praedicto vero fratre nostro archiepiscopo, qui propter justitiam pulsus et persecutionem perpressus est (Matth. V), vobis nihilominus praecipientes mandamus, ut ei sicut patri vestro fideliter devoteque obediatis, ac necessitatibus ipsius, sicut boni filii, opitulari libenter studeatis. Quemadmodum namque saepe dicto comiti faventes in se Dei odium procul dubio provocant, ita et huic fratri nostro, in quibus necesse est, suffragantes, non dubie gratiam beati Petri, suorumque peccatorum absolutionem, merentur. Praeterea praecipimus nominatim B venerabili abbati sanctae Mariae, ut litteras nostras canonicis Sancti Martini, quas eis dirigimus, ferat.

**EPISTOLA XXIV.
AD ROBERTUM COMITEM.
(Anno 1081.)**

Petitionem ejus super electo Melitensi episcopo non posse adimpleri, cum ad Ecclesiam Regitanam consecratio pertinere dicatur. Quare vult ut una cum legatis discutiatur, an ad eam talis consecratio spectet. Trajanensem episcopum sine apostolicae sedis auctoritate electum se consecratum ait, dum tamen in posterum hujusmodi electio non fiat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **ROBERTO** nobili comiti, salutem et apostolicam benedictionem.

Non dubitet prudentia tua nos libenter petitioni tuae favere, in quantum cum Deo et sine fratrum nostrorum scandalo fieri potest. Non est enim aliqua saecularis apicis persona, cui salva justitia pronius assensum nostrum praebere velimus. De eo autem quod super electo Melitensi postulasti, noverit nobilitas tua nobis

esse intimatum ad jus Ecclesiae Regitanae pertinere. Unde non aliter annuendum postulationi tuae perpendimus, nisi diligenter examinata justitia Melitensem Ecclesiam ad praefatae Regitanae parochiae consecrationem non attinere constiterit. Ad cuius rei indagacionem, quia te diligimus, sine temporum molesta dilatione copiam tibi providimus, videlicet ut accersitis fratribus nostris Barensi archiepiscopo. V et W. [deest et W] Firmano episcopo et legato nostro W si fieri potest, cum his tribus, alioquin vel horum duobus praesentibus causa in commune discutiatur. Si ergo causa solerter eventitata ab illius potestate inventa fuerit libera, tunc nos sicut oportebit effectum dare precibus tuis non pigritabimur. Sin autem decet atque necesse est ut sic tua devotio in his praecipue quae Dei sunt sese aequaliter habeat, quatenus fraternae charitatis et concordiae vinculum rumpere et dilectionis unitatem in invicem scindere caveat, in mente habens quod scriptum est: Si recte offeras et recte non dijudicas [dividas], peccasti. De caetero quia Trajanensem electum a nobis consecrari postulas, licet electioni ejus hoc defuerit quod legatus apostolicae sedis et consensus noster non adfuit; tamen monentes ne de futuro id fiat, tuae dilectioni, ipsiusque personae, laudabili testimonio id ad praesens annuimus, ut veniens, Deo favente, per nos consecretur.

EPISTOLA XXV.

AD ARCHIEPISCOPUM CAPUANUM ET CAETEROS.

(Anno 1081.)

Ut se ab excommunicatorum participatione abstineant, eamque aliis interdican. Iis qui persecutionem ferre non possunt licentiam impartitur aut ad sedem apostolicam aut ad ducem fugiendi.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri H Capuano archiepiscopo,

caeterisque principatum episcopis, qui beato Petro obediens Christianam religionem constanter defendunt, salutem et apostolicam benedictionem.

Congratulamur dilectioni vestrae, fratres charissimi, quoniam digni inventi estis, qui pro Christiana religione integra virtute fortique constantia inimicitias, odium et contumelias patiamini: ac optamus ut de reliquo immobili robore perseveretis, non modo vos ab illicita et nefaria excommunicatorum participatione abstinentes, sed et caeteros sacerdotes ab eorum communione interdicentes. Si qui vero fuerint qui contra interdictum vestrum et nostrum, contumaciter missas et officia illis divina celebrare subinde praesumpserint, pro certo habeant tales, annuente Deo, sacris se ministeriis, quae indigne usurpare non metuent, in perpetuum abdicandos et sine spe recuperationis amovendos. De caetero si quis vestrum impiorum pressuram ferre non valens cupit secedere, nobis non displicet. Hujusmodi ergo vel in potestatem ducis gloriosi vel fratris ejus poterit ire; aut si ad nos venire maluerit, nos charitate qua debemus eum libenter suscipiemus. Qui vero aliis exemplum factus fortiter inter impios perseveraverit, ille procul dubio virtutis coronam gloriaeque triumphum merito majorem, Domino largiente, percipiet.

**EPISTOLA XXVI.
AD ARCHIEPISCOPUM NEAPOLITANUM.
(Anno 1081.)**

Praecipit ut magistro militum sub excommunicationis poena interdicat, ne ulterius Jordani perjuro et excommunicato auxilium ferat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, L
Neapolitano archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem.

Non ignorat prudentia tua nobis imminere, ut omnibus et ubique salutaria consilia provideamus, et monita vel interdicta, prout res postulare videtur, cunctis exhibere debeamus. Praeterea non latere te volumus, ex quo charissimus noster Salernitanus princeps noviter rediit, nos et nobilissimum magistrum militum, et majores atque minores vestrae urbis quodammodo specialiter coepisse diligere. Unde modo valde magis dolemus, quia eos auxilium dare hominibus pravis et ab Ecclesia atque Deo separatis audivimus. Nam relatum est nobis, quod Jordani, qui scienter perjurus beato Petro et nobis et ob hoc anathematis nodis ligatus est, adjutorium faciant. Quae res illos procul dubio et a gratia beati Petri alienos et dilectione nostra indignos efficit: et, nisi resipiscentes desinant, aeternis poenis obnoxios reddet. Proinde fraternitati tuae praecipimus ut praefatum magistrum militum omnesque tibi commissos admoneas, et pontificalis censurae disciplina prohibeas, et interdicas ut tam a praefato Jordano quam a caeteris illius complicitibus sese abstineant. illique nullum prorsus auxilium tribuant, donec beato Petro satisfecerit quem perjurio abnegavit. Si quis ergo nec consiliis tuis, nec praeceptis nostris, nec auctoritati beati Petri obtemperans, in fidelitate vel adjutorio illius mortuus fuerit, pro illo certum est non esse orandum: et nos etiam jubemus ut nec sepulturae Christiano more commendetur. Timendum quoque est ne, si ab illo animum non revocaverint, divinae ultionis iram ipse locus vester experiatur.

**EPISTOLA XXVII.
AD HERIMANNUM CARDINALEM.
(Anno 1081.)**

Hortatur patienter se pro Christi nomine gerat, et justitiam defendat. De electo Corsicano vult sibi, antequam consecratur, testimonium suum mittat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **HERIMANNO** dilecto in Christo fratri sacrae Romanae Ecclesiae cardinali, salutem et apostolicam benedictionem.

Gratias omnipotenti Deo bonorum omnium largitori referimus, qui te illorum consortio adnumerare dignatus est, de quibus scriptum est: Quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati (Act. V). Hoc est, dilectissime frater, quod saepe legeras: Vasa figuli probat fornax (Eccli. XXVII); et illud: Innocentiam Abel habere non potest, quem malitia Cain non exercet. Haec denique et alia hujusmodi nunc in manibus geri patenter intelligit prudentia tua. Perpendit etiam quod ab ea exigitur, nec ignorat quid sibi pro talibus in fine debetur. Quapropter, ut solertiae tuae breviter loqui sit multa dixisse, admonemus, id quod memoriae tuae semper adesse putamus, videlicet ut Veritatis sententiam quasi signaculum sub cor tuum ponas: In patientia vestra possidebitis animas vestras (Luc. XXI). Ea est enim justitiae consolidatio, fidei stabilimentum, spei securitas, charitatis indissolubile vinculum, consummatio nempe virtutum. De caetero quoniam Corsicanus electus ad consecrandum nuper advenit, fraternitatis tuae testimonio, quae rem illius (ut arbitramur) clarius novit, super eo indigemus. Cum enim nobis electio illius incognita sit et persona, oportet profecto non ei temere manum imponi. Proinde, frater, ut de eo quid faciendum sit scire valeamus, volumus et jubemus quatenus veritatis iudicium super ipso nobis destinare procures. Esto memor memoris. Ora pro nobis.

**EPISTOLA XXVIII.
AD UNIVERSOS FIDELES.
(Anno 1081.)**

Ait se generalem synodum in loco tuto velie congregare, ut tantorum malorum auctorem, ac praesertim pacis inter

pontificatum et regnum perturbatorem ex occultis antris extrahat, pacemque ipsam confirmet. Paratum se offert sedis apostolicae innocentiam defendere. Rodulphum regem absque ejus praecepto electum ejusque electores qui illum ordinarunt, nisi hoc factum recte defendant, tam ipsos a dignitatibus suis quam Rodulphum a regno deponere minatur.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, clericis et laicis qui non tenentur excommunicatione, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum facimus vobis, charissimi fratres et filii, nos admodum desiderare et apostolica auctoritate velle sancire ut generalis synodus congregetur in loco tuto et securo, sicque opportuno ut ad eum possint undique terrarum clericalis ordinis et laicalis amici vel inimici sine timore convenire. Disponimus enim tractare, et diligenti excussione detectum in faciem orbis ex occultis tergiversationum suarum antris extrahere quicumque ille est qui tantorum malorum, quae jampridem in Christianam religionem grassantur et saeviunt, causa et auctor existit. Cujus etiam impietas et inaudita temeritas hactenus obstitit et proturbavit ne inter pontificatum et regnum divina pax et recta concordia fieret; quam pacem, opitulante Dominio, sicut Christiana devotio cupit et postulat, in eodem concilio instaurare et confirmare optamus. In qua synodo praeterea, Deo auctore, ad honorem beati Petri, secundum sanctorum Patrum decreta parati erimus quod justum est facere, et iniquorum nequitiam revelantes de his quae apostolicae sedi objiciuntur, et unde quidam fratrum submurmurant, ipsius innocentiam evidenter ostendere, ita tamen ut ante omnia res sanctae Romanae Ecclesiae, quibus exspoliata cognoscitur, si dignum est, restituantur. Verum illud admodum vestrae dilectioni notificare non dedignamur, Deo teste, Rodulphum, qui rex ab ultramontanis ordinatus est, non nostro praecepto sive consilio regnum tunc

suscepisse; insuper etiam nos in synodo decernentes firmavisse, nisi archiepiscopi et episcopi, qui illum ordinaverant, hoc factum suum recte defendere potuissent, tam ipsos a dignitatibus suis quam et praefatum Rodulphum a regno deponere. Enimvero interim quis hanc nostram dispositionem interturbaverit, et multi vestrum sciunt, et nostram scientiam nequaquam fugere potest. Si enim Henricus rex dictus et pars ejus obedientiam quam promiserat nobis, imo beato Petro, servasset, confidenter dico, Deo juvante, non tot mala, videlicet homicidia, perjuria, sacrilegia, Simoniacae haeresis pestilentiae ac proditiones evenissent. Vos itaque, quos aut tantae calamitates movent, aut divini timoris respectus ad Deo dignam pacem et concordiam animat, nitimini et summo opere laborate, ut synodus, qualem supra memoravimus, fieri possit quatenus sanctae Ecclesiae caput, totumque corpus, quod impiorum procellis fraudibus et machinationibus fluctuat nimirum et titubat, communi omnium bonorum consensu et robore quiescat de caetero et stabiliter consolidetur.

**EPISTOLA XXIX.
AD ABBATEM MASSILIENSEM.
(Anno 1081.)**

Praecipit ut moneat quosdam, qui canoniam Sancti Saturnini apostolicae sedis patrocinio commissam infestabant, desistere, et quae contra illam egerant emendare. Nisi pareant, vult eorum audaciam compescat, et dictae canoniae curam habeat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, R
(**RICHARDO**, sic in Mutin.) sacrae Romanae Ecclesiae cardinali, et abbati Massiliensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Non ignorat prudentia tua canoniam Sancti Saturnini, sitam juxta Tolosanam urbem, apostolicae sedi esse commissam. Cui licet ex generali omnium Ecclesiarum cura conveniat nos tuitionis auxilium providere, tamen specialiter oportet nos eo magis illi loco nostrae protectionis munimen impendere quo amplius constat ejus vel injurias vel negotia ad Romanam sedem, cujus juris est, attinere. Praefata igitur Ecclesia, quanquam noviter, decenter tamen canonicam vitam instituit, atque hactenus, sicut tua solertia novit, ex tunc regulariter vixisse dignoscitur. Verum quoniam antiqui hostis mos est eo magis dolere invidiaeque facibus uti quo amplius videt Christianam religionem crescere, et de bonorum propectibus lucra, vel potius rapinas suas, diminui, contra memoratum locum jam coepit saecularium exagitatio, et, quod magis mirandum ac dolendum est, ecclesiasticorum odia suboriri. Unde et canonici querimoniam ad nos direxerunt super clericis Sancti Stephani, quorum suggestionem per quemdam fugitivum clericum sibi privilegium, quod eis indulseramus, subreptum est, quique coemeterium, quod ante regularem ordinationem suam locus ille quiete per longa temporum curricula tenuit, modo auferre, atque ecclesias ad eum pertinentes in potestatem suam illicitis conditionibus redigere conantur. Conqueruntur et super monachis Mojacensibus, qui quamdam ecclesiam, unde interpositis sacrosanctis Evangeliiis secundum judicium legati nostri A Ellorensis [Amati Olorensis] episcopi, collaudantibus aliis episcopis qui aderant, lis inter eos determinata fuerat, iterata deterius injuria per vim comitis W datis, ut fertur, muneribus occupatam, detinere nituntur. Quapropter experientiae tuae praecipimus ut praelibatos tam clericos quam et monachos, atque ipsum comitem litteris et quibus modis vales commonere procures, quatenus ea quae contra saepe dictam ecclesiam inique vel odiose gessisse noscuntur, Deo et justitiae satisfaciunt, sicut oportet, emendent; ac de caetero debitam apostolicis privilegiis

reverentiam exhibentes, iram Dei provocare et maledictionem supra se temerariis ausibus inducere caveant. Episcopum quoque dioecesis ipsius admoneas, ut eandem canoniam tam ipse non inquietet quam et alios quos prohibere valet inquietare non sinat. De monachis tamen, quoniam Cluniacensi abbatae pertinent, ipsi venerabili abbati in primis notificandum censemus ut ipse insolentiam subditorum suorum compescat et justitiae acquiescere, si forte noluerit, compellat. Ad ultimum vero, si qui illorum monitis tuis, imo beati Petri, obtemperare contempserint, quamcunque in eorum audaciam sententiam protuleris, scias auctoritate nostra firmandam. Volumus siquidem et jubemus ut circa praenominatam canoniam studium sollicitudinis tuae invigilet, et negotiis ac necessitatibus ejus facilem te pronumque exhibeas, quatenus Romanae libertatis securitate fulta, sicut caeterae Ecclesiae apostolicae sedi adhaerentes, in sanctae conversationis obtentu et religionis amore, favente Domino, magis magisque proficere valeat.

**EPISTOLA XXX.
AD MILITES TERVANNENSES.
(Anno 1081.)**

Increpans eorum scelus qui, januis ecclesiae effractis, sacra vasa, ornamenta, cruces, et alia depraedati, episcopo ante altare oranti linguam, et dextrae articulos detruncarint. Monet ut coram legatis satisfactori se sistant, et, nisi satisfecerint, eos excommunicandos esse affirmat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, militibus Tervannensibus [Tarvanensibus] O et E

Intolerabilis audaciae horribilisque facinoris super vos ad nos relatio venit, quod quanto nostris saeculis inusitatum, nec a tempore paganorum persecutorum

praesumptum esse vel legitur vel auditur, tanto ad justitiam de se exsequendam apostolicae mansuetudinis zelum movet et incitat. Denique conquestus est nobis Lambertus dictus Tervannensis episcopus, quod post tot tantaque sacrilegia, quibus eandem ecclesiam depraedati fuistis, januas ejus infringentes, serica, argentea aureaque diversi generis, et innumera ornamenta diripientes, ac sacris crucibus comminutis, tam ipsas quam et duas capellas et reliquias auferentes, abstrahentes, eundem episcopum ab altari, ubi prostratus orabat, linguam ei dextraeque articulos ad acervum tantorum scelerum detruncastis. Qua in re nullam excusationem tentetis obtendere, quasi de ipsius vita reprobata, vel ordinatione injusta, seu depositione irrogata; sicut enim supra notavimus, nemo adhuc tale aliquid praesumpsisse dignoscitur, nisi forte qui Deum non timens, et Christianam reverentiam abiciens, pro nihilo duxit manum in sacros ordines mittere. Quapropter monemus, et ex parte beati Petri praecipimus, ut tantam nequitiam vestram recognoscentes, aut ante legatos nostros Lugdunensem archiepiscopum et abbatem Cluniacensem satisfacturi veniatis, aut secundum consilium vel mandatum ipsorum satisfacere Deo et sanctae Ecclesiae nullatenus detrectetis. Volumus siquidem et aequum esse decernimus ut quod nequiter commisistis humiliter emendetis. Quod si diabolico spiritu indurati nostrisque praeceptis salutaribus inobedientes, nec poenitentiam dignam agere volueritis, procul dubio sciatis vos esse excommunicandos, et quodcunque in vos iudicium legatus noster dictaverit, auctoritate nostra firmandum.

EPISTOLA XXXI.

(Anno 1081).

Cum clerici Augustodunenses de quodam monasterio cum monachis Floriacensibus contenderent, et privilegium contra aequitatem a pontifice subreptum diceretur, vult

ut, si ita est, eo cassato, sententiam secundum justitiam proferat. Ipsi, adversus se verba jactanti quod episcopum Carnotensem absolvisset, ostendit id a se cum ratione factum.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectissimo fratri et coepiscopo H [HUGONI] salutem et apostolicam benedictionem.

Clerici quidam Augustodunenses his diebus ad nos venerunt adversus Floriacenses monachos, super quodam monasterio, Sancti videlicet Symphoriani, causam habentes. Quam a te ante ventilatam et definitam nos retractasse dicebant, tuaeque fraternitati aliter quam eis videretur et ratio postulasset scripsisse. Quod a nobis factum nequaquam recolimus, nec in registro nostro hujus causae litteras reperire potuimus. Noverit itaque prudentia tua quia multa tanquam a nobis deferuntur et scripta et dicta nobis nescientibus. Multa etiam subripi possunt nimis ad singula intentis, utpote divisis ad plurima, et intentis ad maxima, quibus vehementer arctamur. Unde in hac causa, quod profecto minime recordamur, si quid forte subreptum fuit, optato magis amamus corrigere quam ab aequitate et rationis tramite deviare, vel aliis corrigenda relinquere. Ad quem ergo justae decisionis terminum negotii hujus quaestio fraternitatis tuae considerata actione pervenit, imo, si minus adhuc satisfactum est pervenire poterit, non solum non mutamus, verum auctore Deo annuimus et laudamus: quippe cum magis rationi consentaneum videatur ut clerici, si canonice vivere volunt, et in eo persistere quod voverunt, suo quod antiquitus possedere non debeant carere monasterio, quod et ipsi interventu pecuniae obtinuisse monachi infamantur. Super hoc ergo indubitanter cognoscas, quia perperam acta sive subrepta damnamus, juste acta et diffinita firmamus, et a te firmanda et statuenda mandamus. De Carnotensi autem episcopo unde fraternitas tua submurmurare

videtur nosti quod dilectionis tuae intuitu longo eum tempore una cum Parisiensi Romae tenuimus, aut ut ipse venires, aut ad comprobanda objecta in eum capitula legatos et testes idoneos delegares. Quod cum minime feceris, justitiae necessitate coacti, de ejus restitutione sanctae Romanae Ecclesiae iudicio acquievimus. Cui si superna pietas aliquando respirare concesserit, liquido tua beatitudo intelligere poterit, eam multo irreprehensibilis hoc egisse, quam te matris tuae iudicalem censuram manum reprehensionis extendisse. Decuerat quidem vos, et dignius videretur hac potius tempestate, et has inter quas patitur angustias, Dei utique aemulatione et conscientia bona, tanquam filios suos consolationum sibi dulcia ministrare, quam talia mandando, et talibus eam naeniis implicando, dolorem super dolorem apponere, multiplicare pondera, non communicare ponderibus. Vale.

**EPISTOLA XXXII.
AD ARCHIEPISCOPUM LUGDUNENSEM.
(Anno 1081.)**

Significat se, antequam ejus litteras accepisset, Tervannansem episcopum absolvisse, accepto juramento quod iudicio sedis apostolicae vel legati acquiesceret; quare jubet ut coacto concilio, et adjuncto sibi Cluniacensi abbate, si depositio ejus justa probabitur, sententiam confirmet; sin minus, eum in integrum restituat, et eos qui male illum tractaverant, nisi satisfaciant, excommunicet.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili H . . . [HUGONI] Lugdunensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam causa Lamberti dicti Tervannensis episcopi partim nota, partim incognita nobis est, praesertim cum Robertus comes Flandrensis longe alia verba in litteris

suis nobis direxerit quam prius Ingelrannus praesentialiter retulisset, eam fraternitati vestrae plenius eventilandam destinamus. Negat siquidem praefatus episcopus sibi notum esse quod eum synodalis per te sententia damnaverit, vel excommunicaverit, seu ad synodum ullam vocaverit. Unde nos ante agnitum litterarum tuarum tenorem, compassi multis laboribus ipsius, eum absolvimus; accepto tamen ab eo prius juramento, quod super episcopatu Dervannensis sedis apostolicae vel legatorum nostrorum iudicium non exhibit. Itaque quia res grandis est, et diligentioris eget inquisitionis, praecipimus ut episcoporum et abbatum aliorumque religiosorum virorum concilium congreges. Et quoniam memorato episcopo, propter regem Francorum qui a te dissidet, suspectus es, associato tibi venerabili abbate Cluniacensi idem negotium uberius ac solertius tractes. Qua de re nos ita jam nunc censemus, si depositionis illius certissime causa justa comprobatur, et peremptoria in eum sententia data cognoscitur, ipse ab episcopatu cessans sanctae Ecclesiae iudicium ferat. Sin autem se vel injuste depositum fuisse, vel synodalem vocationem nescivisse defendere potuerit, integre suis et rebus et dignitati restituatur: sicque deinceps canonice, si qua fuerint objecta sibi, respondeat. Quocumque tamen dignitatis ejus sententia cesserit, hoc omnino jubemus, ut de illis qui eum tam male tractaverunt, quod justitia postulat sibi per vestram instantiam fiat, id est, si satisfacere contempserint, excommunicationis in eos eorumque perfidiae fautores gladius exeratur. Istud vero in hoc negotio maxime servare vos volumus, tum pro labore quem memoratus episcopus ad apostolicam sedem subivit, cum etiam pro amore nobilissimi comitis Roberti, qui nobis super eo petitorias litteras misit, ut cum misericordia tractetur, et, quantum salva justitia potest, canonum rigor compassionis respectu temperetur. Denique ita se fraternitati vestrae sagacitas habeat, ut nec in dextram nec in laevam declinet, sed ex utroque

unum faciens unum temperamentum medium salubriter teneat.

**EPISTOLA XXXIII.
AD ROBERTUM COMITEM FLANDRIAE.
Anno 1081.)**

Ignoscit ejus verbis quae adversus apostolicam sedem jactaverat: deinde repetit ea quae in praecedenti epistola dixerat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **ROBERTO** glorioso comiti Flandrensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Locuta est prudentia tua in litteris suis apostolicae sedi quaedam sicut non decuit: quae nos sane cupientes in sancta Ecclesia te conservare, supportamus adhuc, et libenter ignoscimus, de misericordia divina sperantes quod et eorum qui tibi talia persuaserunt imperitiam, et sacrae Romanae Ecclesiae auctoritatem et discretionem, quandoque praesentaneis affatibus ostendemus. Proinde super causa Lamberti dicti Tervannensis episcopi licet multo aliter se verba Tervannensium clericorum quam litterae tuae nobilitatis habuerint; tamen quia non dubium est posse interdum subrepi, eam secundum votum tuum retractationi delegamus. Quod quidem, ut quantum decenter possumus, tuo desiderio annueremus, sic peragendum providimus. Quoniam Lugdunensis archiepiscopus (quamvis de eo satis confidam) vobis suspectus est, ne suspicio prorsus ordinem rerum utiliter gerendarum impediatur, gravem et illustrem virum Cluniacensem abbatem sibi associare censuimus. Itaque praecipimus ut congregato concilio causam ipsius episcopi diligentius ventilare procurent; et si quidem juste depositus fuisse comprobatus fuerit, acquiescens, saniori consilio cesset; sin autem vel omnino injuste, vel

praepropere addictus esse patuerit, rebus et honore suo recepto instauretur, ac deinde canonice, si qua sibi fuerint objecta, respondeat. Quocunque tamen modo synodalis erga dignitatem ipsius sententia provenerit, jussimus ut illi qui diabolico furore succensi rem tam gravem et nefariam in ejus personam patnaverunt quamprimum commoneantur ut satisfaciant. Si vero ad cumulum iniquitatum suarum renuerint, mandamus, tam in eos quam et in fautores, contumaciam ipsorum anathematis gladio animadverti. Quod cum fuerit ea cura qua decet impletum, tunc deinde oportebit excellentiam tuam Ecclesiam adjuvare, et ipsius injuriam, sicut decet Christianum principem, defendere. Sicut autem volumus industriam tuam in hoc negotio justitiae amorem habere, ita quoque et in causa caeterorum clericorum et laicorum, qui membra sunt ejusdem Ecclesiae, te aequitatem servare monemus, et rogamus ut rebus eorum redditis, deinceps, si quid de eis statuendum est, secundum justitiam diffiniatur.

**EPISTOLA XXXIV.
AD FLANDRENSES.
(Anno 1081.)**

Cum Flandrensis comes, et excommunicato et deposito Tervannensi dicto episcopo favens, una cum eo in ecclesiam Tervannensem effracto ostio irrisset, ex qua Tervannensis cuncta depraedatus, clericos alios vulneraverat, alios semivivos ejecerat, et alios sibi communicare nolentes a comite rebus suis privatos e ditione sua expelli fecerat, praecipit ut illum adeuntes arguant moneantque ut respiscat, Tervannensem a se repellat et clericos ejectos restituat. Quod nisi paruerit, eum, et quicumque illi adhaeserit, excommunicatum declarat.

GREGORIUS episcopus servus servorum Dei **G**
Cameracensi episcopo **R . . . [RATBODO]** Noviomensi, **R . .**

. [RORICONI] Ambianensi, et omnibus Ecclesiarum rectoribus atque principibus in Flandria sub Roberto comite nobilissimo militantibus, salutem et apostolicam benedictionem, si obedierint.

Noverit charitas omnium vestrum, fratres et filii charissimi, quoniam, licet peccatores et ad tantum onus portandum impares simus, tamen cura et sollicitudo omnium Ecclesiarum parvitati nostrae a Deo commissa est. Dominus enim Jesus Christus beatum Petrum constituit principem apostolorum, dans ei claves regni coelorum, et potestatem ligandi et solvendi in coelo et in terra; super quem etiam Ecclesiam suam aedificavit (Matth. XVI), commendans ei oves suas pascendas (Joan. XVII), ex quo tempore principatus ille et potestas per beatum Petrum successit omnibus suam cathedram suscipientibus, vel usque in finem mundi suscepturis divino privilegio et jure haereditario. Ex cujus sedis successione imminet nobis inevitabili necessitate ut omnibus oppressis debeamus opem ferre, et contra inimicos Dei pro defendenda justitia, quousque convertantur, Spiritus sancti gladio, quod est verbum Dei (Ephes. VI), etiam usque ad mortem, si oportuerit, pugnare. Unde volumus omnes vos scire A . . . archidiaconem Tarvannensem, et M . . . abbatem, et L . . . diaconem, et per eos multos clericorum illius Ecclesiae, nobis lacrymabilem querimoniam fecisse super comite Roberto, quem antehac pro bona fama quam saepe de eo audivimus, sicut filium nostrum charissimum et dileximus, et (si monita salutis suae non spreverit) diligere volumus, dicendo quod eos omnibus bonis suis nudatos de terra sua ejecerit pro eo quod praeceptis apostolicis obediendo noluerunt cuidam Lamberto pseudoepiscopo a nobis et a legatis nostris H . . . [Hugone] Lugdunensi archiepiscopo et A . . . [Amato] episcopo in Meldensi concilio excommunicato, tum pro aliis nefariis, tum pro eo quod quinque clericos ad Romanam synodum ire, et de malitia ejus querimoniam volentes facere, captione

pessima afflixit, et quod de Ecclesia sua canonicam disciplinam evitans sine licentia fugitivus evasit. In qua excommunicatione, haeretica pravitate se fecit ab episcopis officio suo suspensis consecrari, imo potius exsecrari diaconem, presbyterum, episcopum. Deinde hostiliter et armata manu, comite Roberto cum exercitu secum eunte, ad ipsam civitatem pergens, portas ecclesiae, quas ei clerus et populus obcluserat, in securi et ascia et aliis violentiis incidit atque confregit. Crucem quoque et imaginem Salvatoris, libellum contradictorium ante ipsas portas clausas manu dextera sibi quasi porrigentis et velut ore proprio ingressum ecclesiae sibi contradicentis, ita diabolice a portis abstraxit ut dexteram manum (quod nunquam antea legimus aut audivimus factum) illi evulserit, sicque cum lanceis et gladiis evaginatiis fur et latro irrumpens, alios clericorum vulneravit, alios semivivos fugavit, omniumque sibi communicare nolentium domos diripuit atque distraxit. Ipsum vero comitem in tantum seduxit ut omnes clericos sibi obedire nolentes omnibus bonis privatos de tota terra sua eiecerit, et duas epistolas nostras tam superbe spreverit, ut portitoribus earum contumeliosa verba et tanto principi multum indigna protulerit.

Quae omnia quantum apostolicae sedis reverentiae sint intolerabilia et Christianae religioni contraria, si Deum timetis, eique hominem non praeponitis, satis intelligit industria vestra. Pro quibus omnibus praefato comiti exhortatorias et deprecatorias nunc tertio scripsimus litteras, ut Antichristi membrum amplius non sustentaret neque foveret, sed magis de ecclesia oppressa citius propelleret, et clericis pro justitia exsulatis omnia sibi ablata in integrum restitueret, et omnia haec mala corrigendo dignos poenitentiae fructus faceret infra terminum quadraginta dierum post litteras nostras sibi ostensas, sive notificatas. Sin autem (quod absit, et quod Deus procul ab eo avertat!) nollet, secundum Apostolum, qui ait: In promptu habentes ulcisci

omnem inobedientiam (II Cor. X); et alibi: Si quis non obedierit verbo nostro, per epistolam hunc notate et non commisceamini cum illo, ut confundatur (II Thess. IX); et alio loco: Auferte malum ex vobismetipsis (II Cor. V) quia modicum fermentum totam massam corrumpit (Gal. V). Si nollet, inquam, obedire, segregatus et excommunicatus foret a corpore et a communione sanctae Ecclesiae, auctoritate Dei, et iudicio sancti Spiritus, quem quodammodo blasphematur, inimicum ejus contra eum scienter sustentando, qui toties excommunicatus charismata virtutum, et dona gratiarum ejus quotidie adhuc profanare non timet, donec satisfaciendo poeniteat. Omnipotens Deus cordibus omnium vestrum et cordi illius indicet ex quanto dolore cordis haec dico, quoniam omnes Deum diligentes diligo, et illum quadam speciali dilectione, sicut jam praefatus sum, dilexi, quia bona multoties de eo audivi; sed dissimulare haec neque sine animae meae magno periculo propter illud prophetae: Si non annuntiaveris iniquo iniquitatem ejus, sanguinem ejus de manu tua requiram (Ezech. III), et illud Apostoli: Non solum qui faciunt, sed et qui consentiunt, digni sunt morte (Rom. I); et beatus Gregorius ait: «Mala quae ad nos pervenerunt dissimulare non audemus, quia qui emendare potest et negligit, delicti participem procul dubio se constituit,» et alibi: «Quisquis contra neophytos et Simoniacos pro officii sui consideratione vehementer non arserit, cum eo non dubitet se habere portionem, a quo hoc piaculare flagitium sumpsit exordium.» Unde, dilectissimi fratres et filii, vos omnes rogamus, et per veram obedientiam ex parte beati Petri apostolorum principis praecipimus ut eum persuasibiliter et honorifice, sicut decet talem et tam nobilem virum, Deum tamen sibi semper praeponentes, unusquisque vestrum opportuno tempore adeatis, rogetis et increpetis, ne seipsum et totum populum illum perdat, apostatam illum defendendo: sed quantocius a perditione eripiat longius a se expellendo. Vos quoque fratres G, et Ra et Ro separatim et prae caeteris rogo et

praecipio ut vos tres simul, vel semotim, cum litteris nostris, et litterarum portitoribus, praefatum principem adeatis, et litteras ei legatis, et constanter arguatis quia tantopere defendit illum, qui quando Dominum pro se et populo exorat, magis illum offendit, et ad iracundiam provocat. An non de talibus dicit Isaias: Ne offeratis ultra sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi, et cum extenderitis manus vestras ad me, avertam oculos meos a vobis, et cum multiplicaveritis orationes, non exaudiam (Isa. I); et Malachias: Et nunc ad vos mandatum hoc, o sacerdotes, ait Dominus: Si nolueritis audire, et ponere super cor, ut detis gloriam nomini meo, maledicam benedictionibus vestris. Vos enim recessistis a me, et scandalizastis plurimos in lege, offerentes super altare meum panem pollutum (Malach. II); et beatus Gregorius: «Maxima metuenda est in illis locis fore calamitas, ubi tales intercessores ad locum regiminis adducuntur, qui Dei iracundiam magis in se concitant, quam per semetipsos placare debuerant. Cuncti liquido novimus, quia cum is qui Deo displicet ad intercedendum pro populo mittitur, citius irati animus ad deteriora provocatur.» Et alio loco: «Malis subesse pastoribus, quid est aliud nisi ut plebs populanda praedonibus permaneat, et inde sumat interitum, unde protectionis debuit habere subsidium? Sacerdotes enim mali causa sunt ruinae populi.» Item alibi: «Qui improbe ad inanem gloriam locum festinat sanctitatis arripere, eo ipso quo honorem quaerit, indignus est. Sicut enim is qui invitatus renuit, quaesitus refugit, sacris est altaribus admovendus, sic qui ultro ambit, vel importunum se ingerit, procul dubio est repellendus. Nam qui sic nititur ad altiora conscendere, quid agit nisi ut crescendo decrescat, et ascendendo exterius, interius ad profunda descendat?» (S. GREG., hom. 39, in Lucam, et epist. lib. IX, epist. 64.) et paulo post: «Templum Dominus et Salvator noster ingressus, coepit eicere omnes vendentes et ementes in illo, et cathedras vendentium columbas evertit. Qui sunt isti vendentes et ementes, quorum cathedrae eversae sunt,

nisi qui vendunt et emunt sacerdotium et Spiritum sanctum, quorum sacerdotium ante oculos Dei cecidisse cathedrarum eversione patenter signatum est? Et cum liqueat hanc haeresim ante omnes alias radice pestifera in Ecclesia surrepsisse, atque in ipso portu apostolicae maledictionis telo esse damnatam, cur non cavetur, cur non perpenditur quia benedictio illi in maledictionem convertitur qui ad hoc ut fiat haereticus promovetur?» Haec omnia et horum similia sibi, quia virum litteratum eum audivimus, dicite: considerantes diligenter et cum timore quia inobedientes, Samuele propheta testante (II Reg. XV), scelus incurrunt idololatriae: sine qua videlicet obedientia, sicut beatus Gregorius in ultimo *Moralium* libro declarat, infidelis quisque convincitur, etiamsi fidelis esse videatur. Plurima sibi in epistolis, sicut et modo vobis dixi, quia et plurimum eum dilexi; nisi enim eum multum dilexissem non tam multa sibi vel de eo dixissem, quia non est consuetudinis nostrae alicui tam prolixam epistolam facere, nisi res magna sit valde. Quod ideo feci, quia desideramus eum ad gremium universalis matris sanctae Romanae Ecclesiae reducere, et sub alis beati Petri, sicut charissimum filium nostrum fovere. Quod si litteras apostolicae sedis infra praescriptum terminum, aliqua fraude aut superbia suscipere vel audire contempserit, non solum sibi non proderit, sed etiam pro majoris inobedientiae culpa divino iudicio anathematis vinculis alligatum arctius indubitanter sciatis, et non solum eum, sed et omnes quicumque ei postea scienter in ecclesiasticis officiis communicaverint, vel in militia saeculari servierint. Quapropter rogo vos iterum, et ex parte Dei et B. Petri apostolorum principis praecipio ut vobis ab eo caveatis, et nullum divinum officium intra vestras provincias agatur, ubi vel ipse vel aliquis scienter sibi communicantium adfuerit: quousque per Dei pietatem satisfecerit. Rursum quoque monemus, quod prudentiae vestrae vigilanter observandum esse cognoscimus, ne aliqua dissimulatione praeceptis apostolicis obtemperare negligatis, sed sollicite considerantes, ac jugi memoria

beati Gregorii verba super inobedientia in Samuelis sermonibus habita retinentes, procuretis quatenus, obediendo sicut oportet, videamini cum saluti vestrae prospicere tum illius etiam consulendo providere.

Observatio in sequentes epistolas.

Tres sequentes epistolas addendas hic censi, quod pertinere illas cognovi ad res episcopi Lamberti Tervanensis, de quibus superiores epistolae in Regesto contentae agunt. Deduxi vero illas ex t. X Galliae Christianae, pag. 393, in Append.

I. AD R. FLANDRENSIUM COMITEM DE LAMBERTO MORINENSIS SEDIS INVASORE. (Anno 1081.)

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, R. glorioso Flandrensi comiti salutem et apostolicam benedictionem.

Notum tibi esse non dubitamus quantum nos hactenus nobilitatem tuam dilexerimus, cui industriam inter caeteros Franciae principes satis honesta fama commendabat. Unde, quia bonis studiis tuis congratulamur, cum contraria de te referuntur multum profecto dolemus. Audivimus nuper te cuidam clerico sacrilego Lamberto, qui publice Tarvanensem episcopatum mercatus est, contra voluntatem clericorum illi Ecclesiae imposito, imo ab eis omnino jampridem repudiato assensisse, eique adiutorium et potestatem Ecclesiam invadendi praestitisse, de qualibus ipsa Veritas dicit: Qui non intrat per ostium in ovile ovium sed ascendit aliunde, ille fur est et latro (Joan. X, 1). Et beatus papa Leo: Non habeatur inter episcopos qui non fuerit a clero electus et a populo expetitus. Oportet ergo prudentiam tuam divinae majestatis omnipotentiam et districtiorem

prae oculis incessanter habere, nulliusque mortalium gratiam vel timorem illi praeferre, cui et vitam et salutem et honorem tuum non ambigis te debere. Ergo quia te audivimus, admonitu fidelitatis quam regi Philippo feceras, ad id periculose esse inductum, ex parte omnipotentis Dei praecipimus ut, si predictus Lambertus tam nefariis modis ad episcopatum prorupit, nullatenus ei sacerdotalem obedientiam vel reverentiam exhibeas, sed a male mercata et invasa sede alienum et extorrem facere praefatis clericis adminiculando procures. Non enim te decet aestimare illa te adjuratione ad tam gravissimum scelus adstringi, quia perniciosius est illum per quem juratur quam cui juratur, et Deum quam hominem offendere, simul ipse satis perpendis quia plus debetur animae quam corpori. Et tunc profecto fidelitas perspicue magis servatur jubenti, quando salus animae ejus corporeis commodis et iniquis praelata jussis magis attenditur. Euge ergo, ut non pro homine supplicium, sed pro Dei timore expectare debeas praemium, ac sic praedictis clericis, qui promotioni illius libere ex parte Dei contradixerunt, opitulari eosque defendere procures, ut quanto te gratia divina altius sublimavit, tanto magis et bonis fiduciam et pravis terrorem praebeas, caeterisque principibus te imitabilem reddas. Plumbeo sigillo idcirco signari litteras istas noluimus, ne, si forte caperentur ab impiis, eodem sigillo posset falsitatis quidpiam fieri.

II. AD TERVANENSES. (Anno 1082.)

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, clero et populo Tarvanensis Ecclesiae, praecipueque nobili comiti R., salutem et apostolicam benedictionem si obedierint.

Sicut aliis litteris misimus, non ignorat solertia tua nos jamdudum te satis diligere, propterea quod te bonis studiis inter caeteros Franciae principes, fama ferente, audivimus eminere; nam potioris erga te dilectionis

habendae causa nobis haec exstitit, quia te Christianae religionis amatorem, ecclesiasticaeque disciplinae et honoris suffragatorem ac defensorem in quibusdam cognovimus. Unde, cum a solita probitate contraria forte audivimus, quantum doleamus prudentia tua perpendit. Nuper vero de te quoddam innotuit, quod sicut a priscis moribus tuis alienum, ita quoque penitus credere visum fuerit indignum, videlicet quod, contradicentibus Tarvanensis Ecclesiae clericis renitentibusque, tua protectione auxilioque fretus quidam Lambertus illius Ecclesiae sedem invaserit, qui publice Simoniacus a parte divini muneris emptor, quanto se in tali negotio turpiorem et impudentiorem ostendit, tanto tuum non favorem, sed zelum, non opem, sed expulsionem experiri debuit. Verum quia, obstante rege, sub specie timoris ne pejerares, ad id mali inductus fuisse diceris, idcirco jampridem et nunc litteris te admonere censuimus quatenus, vanum timorem abjiciendo, quod jure metuendum videtur attenderes. Noverit ergo prudentia tua fidelitatem terreno domino tunc non recte servari, cum coelestis Domini et Creatoris gratia per illam probatur offendi; et, si corpori, multo amplius animae; si mortali homini, multo maxime sempiterno Deo fidem et devotionem deberi. Proinde tam nobilitati tuae quam et praefatae Ecclesiae, clero et populo ex parte B. Petri praecipimus ut praedicto Lamberto nullam episcopalem reverentiam exhibeatis, sed ipsum velut furem et latronem existimantes, ab invasa sede propellere, fautoresque ipsius, donec resipuerint, cohibere procuretis. Quod si praedictus invasor ferre praejudicium dixerit, et de re sua ita esse, ut dicitur, se posse probare existimaverit, audientiam legati nostri Diensis, imo Lugdunensis archiepiscopi petat, quatenus per competentem illius discussionem justumque iudicium obtinere quod postulat aequitas valeat.

III. AD ROBERTUM FLANDRIAE COMITEM. (Anno 1082.)

GREGORIUS episcopus servus servorum Dei, R. glorioso Flandrensi comiti dilecto in Christo filio, salutem et apostolicam benedictionem.

Jam saepe excellentiae tuae scripsimus super causa clericorum Tarvanensis Ecclesiae E. praepositi, S. decani, J. diaconi et reliquorum, quos malignorum mortiferis suggestionibus, bonis propriis privatos, in exilium pro apostolica obedientia detrusisti, ut eos ad integrum sicut justum est, restaurares, et illum haereticum L. depositum et excommunicatum amplius non sustentares, sed magis ecclesiam captivatam de ejus tyrannide et oppressione liberares. Quod quia, sicut illi adhuc lacrymabiliter conqueruntur, nondum pleniter peregisti, crebris querimoniis eorum fatigati adhuc nobilitati tuae mandamus, et ex parte Dei et apostolorum principis praecipimus, ut ecclesiam de praedicto Antichristi membro eripias, clericisque praefatis sua omnia clementer restituas, et gratiam tuam pristinam eis habere permittas, ut Deus omnipotens tibi suam gratiam hic et in futuro saeculo tribuat, et beatus Petrus, ad cujus praesentiam confugium fecerunt, januas coeli post hujus vitae felicem terminum tibi aperiat.

In exemplari liber decimus vacat.

LIBER UNDECIMUS REGISTRI.

EPISTOLA PRIMA. AD ROBERTUM COMITEM FLANDRIAE.

(Anno 1082).

Monet ne ulterius Tervannensi excommunicato auxilium ferat, sed eo expulso episcopum canonice electum suscipiat, et auxilium impendat.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, Roberto glorioso comiti, salutem et apostolicam benedictionem.

Pervenit ad aures nostras quod Lambertus inimicus Dei, et invasor Tervannensis Ecclesiae, ope et sustentatione tua adhuc sibi iram Dei thesaurizet. Qui cum traditus sit Satanae, non miramur si ejus consiliis ducitur, et in iniquitate perdurat. De te autem non solum miramur, sed ex corde dolemus, quod virum, quem bona fama passim commendaverat, mala nunc intentio ad commune periculum illius patriae retorqueret. Unde, de anima tua multum timentes, monemus ut ab hac praevaricatione ad cor rediens, Dominum in praedicti hominis sustentatione non offendas, sed ab eo sicut a pessimo homine et excommunicato te custodias; qui nimirum audientiam pro amore tuo a nobis sibi concessam declinans, totum se a planta pedis usque ad verticem anathemate maculavit. Pro scelere, aliisque culpis praecedentibus, sancta universalis Ecclesia irrecuperabiliter depositum maledixit et anathematizavit, et extorrem omnino a communione totius Ecclesiae esse judicavit. Quapropter nobilitatem tuam monemus ut non solum adjutorium sibi non impendas, verum etiam Dominici gregis multitudinem foeditate sua commaculans de medio vestrum ut putridum et inutile membrum studio tuo evellatur. Injungimus etiam nobilitati tuae ut **G** Gerardum canonice electum, et Ecclesiam Tervannensem per ostium, id est per Christum ingredientem, honeste et sicut decet suscipiatis, et ei pastorem exhibentes reverentiam, consilium et auxilium impendatis: ut qui in altero Dominum offendistis, per hunc ipsi Deo et beato Petro justitiam vestram commendetis.

II. AD GUILIELMUM REGEM ANGLORUM. (Anno 1083.)

Commemorat mutuam inter se dilectionem. Dolet quod episcopum germanum ejus in carcerem injecerit.

GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, **GUILIELMO** regi Anglorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Communis amor et sincera devotio, quam erga beatum Petrum apostolum gerimus, ex longo jam tempore inter nos amicitiam junxit, atque adeo invicem inde magis convaluit, quia et ego te prae caeteris tui ordinis apostolicae sedi devotum animadverti, et tua me claritudo inter aliquos praedecessores tuos circa honorem apostolicae sedis credidit amplius desudasse. Denique cum in malis moribus idem velle et nolle perniciosam saepe factionem conficiat, consequens videtur ut in bonis rebus idem studium animique desiderium, diverso quamlibet spatio terrarum disjunctos in unum dilectionis glutino copulet. Verum, licet quidam regiae potestatis non modicum doleant, et in nos saepissime murmurent se quodammodo contemni: conquerantur se non sic ab apostolica sede diligi, nec ita factis aut sermonibus per nos honorari; minime tamen nos poenitet, nec deinceps, Deo favente, poenitebit. Speramus etenim celsitudinis tuae industriam in eadem sanctae Ecclesiae devotione justitiaeque studio semper mansuram, ac in melius etiam, opitulante Domino, de caetero dilatandam. Unde merito nos oportet in ejusdem dilectionis tenore perseverare, imo per diuturnitatem temporum, crescentibus meritis, magis ac magis excrescere. Tuum tamen interea nos tangit, et tangendo angustat, atque inter regalium tuarum virtutum insignia monumenta laetitiam in amico corde violenter obnubilat, videlicet quod in capiendo germanum tuum episcopum, non sicut decuit, propriae honestati prospiciens, sed saecularem cautelam et rationem divinae legi praeponens, sacerdotalem reverentiam minus vigilanter attendisti. Et quidem non latere tuam prudentiam credimus scriptum esse, quod de sacerdotibus maxime oportet intelligi: Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei (Zach. II); et alibi: Nolite tangere christos meos (II Paral. XVI): et quod Dominus ipse sacerdotibus licet pravis et

valde indignis honorem deferre non sit dedignatus. Quam rem piae memoriae Constantinus praecipuus videlicet imperator intelligens, in Nicaena synodo nullam in episcopos ab ipsis etiam episcopis accusationem voluit suscipere, nullumque contra eos iudicium praesumpsit inferre, dicens: Vos dii estis a vero Deo constituti: ideo non oportet ut nos homines deos praesumamus iudicare (RUFINUS, lib. I, cap. 2, Historiae ecclesiasticae). Quanta etiam sit sacerdotii dignitas, quantaque sublimitas episcopalis, beatus Ambrosius doctor scilicet eximius vestram doceat magnitudinem, vestramque instruat prudentiam; in Pastoralis suo sic ponens: «Honor igitur, fratres, et sublimitas episcopalis nullis poterit comparationibus adaequari. Si regum fulgori compares, et principum diademati, longe erit inferius, quam si plumbi metallum ad auri fulgorem compares (S. AMBROSIUS De dignitate sacerdotii).» Caetera desunt.